

Pedagógiai Program

Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium

Deutsches Nationalitätengymnasium und Schülerwohnheim

2026

1. Bevezetés.....	8
1.1. Az intézmény bemutatása	8
1.2. Az intézmény környezete	10
1.3. Az intézmény tanulói közössége	10
1.4. Az intézmény meglévő kapcsolatrendszere	11
1.4.1. Együttműködés a Fenntartóval	11
1.4.2. Kapcsolat a partner nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.....	11
1.4.3. Kapcsolatunk a szakmai irányítással.....	13
1.4.4. A szülői ház és az iskola kapcsolata	13
1.4.5. Kapcsolat az anyaországgal	14
1.4.6. Egyéb kapcsolatok	15
2. Nemzetiségi Program	15
2.1. „A magyarországi német oktatási rendszer irányelvei és fejlesztési terve” megvalósulása az intézményi gyakorlatban	17
3. Nationalitätenprogramm	19
3.1. Umsetzung der „Leitfaden und des Entwicklungsplans für das ungarndeutsche Bildungswesen in Ungarn“ in der institutionellen Praxis	21
4. Nevelési program	24
4.1. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai	24
4.2. A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai	25
4.2.1. Pedagógiai alapelvek	25
4.2.2. A nevelő – oktató munka céljai	27
4.2.3. A nevelő-oktató munka feladatai	27
4.2.4. A nevelő-oktató munka eszközei, eljárásai	37
4.2.5. Téma napok, témahetek és projektoktatás	38
4.3. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok.....	39
4.4. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok.....	40
4.5. A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai	42
4.6. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:	45

4.6.1.	A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység	46
4.6.2.	A sajátos nevelési igényű, illetve tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program	54
4.6.3.	A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás	55
4.6.4.	A látási fogyatékos tanulók fogadásának irányelvei.....	57
4.6.4.1.	A gyengénlátó tanulók iskolai fejlesztése.....	58
4.6.5.	Az enyhe fokon érintett, mozgásszervi fogyatékos tanulók fogadásának irányelvei....	76
4.6.5.1.	A mozgáskorlátozott tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei	78
4.6.6.	A hallássérült tanulók fogadásának irányelvei	100
4.6.6.1.	A hallássérült tanulók fejlesztésének alapelvei.....	101
4.6.7.	A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység	116
4.7.	A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai és e jogok gyakorlásának rendje	117
4.8.	A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézményi partnerek kapcsolattartásának formái ..	118
4.8.1.	Pedagógusok közösségei – tanulók közösségei.....	118
4.8.2.	Pedagógusok közösségei – szülői szervezetek	119
4.8.3.	A gimnázium és a kollégium közössége.....	120
4.8.4.	A külső kapcsolatok rendszere, formája és módja	120
4.8.5.	A szülők, tanulók, iskolai és kollégiumi pedagógusok együttműködése	121
4.9.	A tanulmányok alatti vizsgák és az alkalmassági vizsga szabályai, valamint a szóbeli felvételi vizsga követelményei	122
4.9.1.	A tanulmányok alatti vizsgák szabályai és követelményei, az értékelés rendje.....	122
4.9.1.1.	Az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgák általános szabályai ...	122
4.9.1.2.	Az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgák követelményei, az értékelés rendje.....	125
4.9.2.	A tanulmányok alatti vizsgák típusai, a tanulmányok alatti vizsgák vizsgaszabályzata	126
4.9.2.1.	A tanulmányok alatti vizsgák vizsgaszabályzata	126
4.9.3.	A felvételi vizsga követelményei	134
4.10.	A felvétel és az átvétel helyi szabályai	135
4.11.	Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben való rögzítésével és az ezzel kapcsolatos értesítési kötelezettséggel kapcsolatos határidők	136
5.	Helyi tanterv	137

5.1. Az iskola egyes évfolyamain tanított tantárgyak, kötelező és választható tanórai foglalkozások óraszám, az előírt tananyag és követelmények.....	140
5.1.1. Óratervek.....	140
5.1.2. A csoportbontások szervezésének elvei.....	142
5.1.3. A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai	143
5.1.4. A választható foglalkozások szervezésének elvei	144
5.1.5. Az egyéb foglalkozások szervezésének elvei	145
5.1.6. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei, figyelembe véve a térítésmentes igénybevétel biztosításának kötelezettségét.....	146
5.1.7. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei.....	148
5.1.8. A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek	149
5.1.8.1. A tanulók értékelésének további alapelvei és fajtái.....	154
5.1.8.2. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli, szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai, a tanulási folyamatban betöltött szerepe	155
5.1.8.3. Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje	156
5.1.8.4. Az írásbeli beszámoltatás formái.....	157
5.1.8.5. A szóbeli beszámoltatás formái.....	158
5.1.8.6. A gyakorlati beszámoltatás formái.....	158
5.1.9. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag	158
5.1.10. Az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témakörei	159
6. A tanulók fizikai állapotának mérése	179
7. Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvei.....	185
7.1. Az intézmény egészségnevelési programja	185
7.2. Az intézmény környezeti nevelési programja	192
8. A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	197
9. A kollégium pedagógiai programja.....	201

9.1.	Bevezetés.....	201
9.2.	Helyzetfeltárás és –értékelés	201
9.2.1.	Társadalmi, gazdasági, oktatáspolitikai tendenciák, változások, új kihívások	201
9.2.2.	Fenntartói és egyéb partneri, környezeti elvárások.....	202
9.2.3.	A működés feltételrendszere	203
9.2.3.1.	Humán erőforrás, személyi feltételek, szervezeti jellemzők.....	203
9.2.3.2.	Gazdálkodási jellemzők, tárgyi - dologi feltételek.....	205
9.2.4.	A tanulók (tanuló-összetétel) jellemzői.....	206
9.2.5.	A nevelőmunka helyzete	206
9.2.6.	A tanulók mindennapi iskolai felkészülésének segítése, tanulmányi munkájának támogatása. Hátránykompenzáció. Tehetséggondozás.....	207
9.2.7.	A tanulókról való gondoskodás, személyes törődés. Gyermek- és ifjúságvédelem....	208
9.2.8.	Közösségi élet. Hagyományőrzés és -ápolás. Diákönkormányzati munka	209
9.2.9.	Kapcsolatrendszer	211
9.2.9.1.	A gimnázium és a kollégium közössége, a kapcsolattartás rendje.....	211
9.2.9.2.	A szülőkkel való kapcsolattartás formája és tartalma	211
9.2.9.3.	Külső kapcsolatok rendszere	212
9.2.9.4.	Az együttműködés hatása a kollégium működésére.....	212
9.3.	A nevelőmunka fejlesztésének programja	212
9.3.1.	Intézményi nevelésfilozófia, a nevelés alapelvei.....	212
9.3.2.	Egyéni és közösségi fejlesztést megvalósító foglalkozások:.....	217
9.3.3.	Csoportvezetői foglalkozások:	217
9.3.4.	A kollégiumi közösségek szervezésével összefüggő foglalkozások:	217
9.3.5.	A tanulókkal való egyéni törődést biztosító foglalkozások:	218
9.3.6.	Szabadidő eltöltését szolgáló foglalkozások:	218
9.3.7.	A tanulókról való gondoskodás, személyes törődés. A gyermek- és ifjúságvédelem programja.....	218
9.3.8.	Speciális célcsoportok fejlesztése. Nemzetiségi nevelés	219
9.3.9.	A tanulók fejlesztésének terve (kompetenciaalapú fejlesztés).....	220
9.3.9.1.	A tanulás tanítása	221
9.3.9.2.	Az erkölcsi nevelés.....	222

9.3.9.3.	Nemzeti öntudat, hazafias nevelés	223
9.3.9.4.	Állampolgárságra, demokráciára nevelés	224
9.3.9.5.	Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése	225
9.3.9.6.	A családi életre nevelés	226
8.3.9.7.	Testi és lelki egészségre nevelés	227
8.3.9.10.	Felelősségvállalás másokért, önkéntesség	228
9.3.9.11.	Fenntarthatóság, környezettudatosság	228
9.3.9.12.	Pályaorientáció	229
9.3.9.13.	Gazdasági és pénzügyi nevelés.....	230
9.3.9.14.	Médiatudatosságra nevelés	231
9.4.	A kötelezően biztosítandó foglalkozások rendszere, szerkezete	232
9.4.1.	Felkészítő, fejlesztő foglalkozások.....	232
9.4.1.1.	Tanulást segítő foglalkozások.....	232
9.4.2.	Speciális ismereteket adó foglalkozások	233
9.4.2.1.	A tanulókkal való egyéni törődést biztosító foglalkozások	233
9.4.2.2.	Szabadidő eltöltését szolgáló foglalkozások.....	234
9.5.	A kollégiumi nevelőmunka eredményességének ellenőrzése, mérése, értékelése.....	234
9.5.1.	Neveltségi ellenőrzés, mérés, értékelés.....	234
9.5.1.1.	Bemeneti	234
9.5.1.2.	Folyamatos/felmérő	234
9.5.1.3.	Kimeneti/összegző.....	235
9.5.2.	Kompetenciafejlesztési ellenőrzés, mérés, értékelés	235
9.5.2.1.	Bemeneti	235
9.5.2.2.	Folyamatos/felmérő	236
9.5.2.3.	Kimeneti/összegző.....	236
9.5.3.	Tanulmányi ellenőrzés, mérés, értékelés.....	236
9.5.3.1.	Bemeneti	236
9.5.3.2.	Folyamatos/felmérő	237
9.5.3.3.	Kimeneti/összegző.....	237
9.6.	A közösségi élet színterei, fejlesztésének módszerei, eszközei.....	237

A kollégiumi közösség szerkezetének alapja a csoport. A kollégium legkisebb szervezeti egysége, amelyet a csoportvezető nevelőtanár irányít. A csoportok összetétele lehetőség szerint homogén életkori struktúrájú, ami lehetőséget teremt többek között a csoport hagyományok kialakítására, fejlesztésére. 237

9.6.1. Szabadidő megszervezésének, fejlesztésének módszerei, eszközei 237

Célunk, hogy diákjaink tanulással ki nem töltött idejét a lehető legnagyobb szinten hasznos tartalommal töltsük meg. Hisszük, hogy ha minél nagyobb arányban sikerül szervezett programokkal kitölteni ezt az időkeretet, akkor sokkal hasznosabban tudják szabadidejüket felhasználni mintha önálló tevékenységeket végeznének. 237

9.7. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke 237

9.8. A Pedagógiai Program érvényessége, módosítása, nyilvánossága A pedagógiai program érvényességi ideje 240

9.9. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata..... 240

9.10. A pedagógiai program módosítása..... 240

9.11. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala..... 240

9.12. A pedagógiai program mellékletét képezik a tantárgyankénti helyi tantervek. 241

9.13. A PEDAGÓGIAI PROGRAM ELFOGADÁSA ÉS JÓVAHAGYÁSA 242

1. Bevezetés

1.1. Az intézmény bemutatása

Az intézmény arculata, a nemzetiségi nevelés alapelvei

A Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium (Deutsches Nationalitätengymnasium und Schülerwohnheim) a nemzeti köznevelésről szóló **2011. évi CXCV. törvény** 7.§ alapján országos beiskolázású intézményként köznevelési, ezen belül gimnáziumi és kollégiumi feladatokat lát el. Az intézmény **A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelés-oktatásának irányelve**

(https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_nemzetisegi_oktatas_hoz) értelmében a magyarországi német nemzetiség középfokú oktatásával és nevelésével kapcsolatos feladatokat látja el. Az oktatás két nyelven, németül és magyarul folyik.

A nemzetiségi nevelés-oktatás – a magyarországi köznevelési rendszer részeként – megvalósítja az iskolai nevelés-oktatás általános céljait és feladatait, és emellett biztosítja a nemzetiség nyelvének tanulását, a nemzetiség nyelvén való tanulást, a nemzetiség történelmének, szellemi és anyagi kultúrájának megismerését, a hagyományőrzést és -teremtést, az önismeret kialakítását, a nemzetiségi jogok megismerését és gyakorlását.

A nemzetiségi nevelés-oktatás segíti a nemzetiséghez tartozó tanulót abban, hogy identitását megtalálja, vállalja, fejlessze, és másoknak is megmutassa a nemzetiség értékeit, erősítse a közösséghez való kötődést.

Arra törekszik, hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljanak a nyelvi és kulturális gazdagság előnyei, és kialakuljon bennük a reális nemzetkép és nemzetiségkép, hogy a tanulók felismerjék az előítéletek és a kirekesztés megjelenési formáit, és megismerjék a jelenség hátterét, veszélyeit, az emberi, állampolgári és nemzetiségi jogok megsértésének jelenségét, és a jelenség elleni fellépés jogi, illetve egyéb eszközeit.

A nemzetiségi nevelés-oktatás fejlesztési feladatai a Nemzeti alaptanterv fejlesztési feladatait veszik alapul, egészítik ki, biztosítva ezáltal, hogy a nemzetiségi nevelés-oktatásban részt vevő tanulók a más iskolákba járó tanulókkal azonos esélyek mellett készülhessenek fel az érettségi

vizsgára, illetve a felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére. E mellett a nemzetiségi nevelés-oktatás felkészít a nemzetiségi anyanyelvi és irodalmi, valamint népismereti (történelmi, földrajzi, kulturális) tananyagból is, beleértve az érettségi vizsgára való felkészítést is.

Intézményünk 2015 óta a Magyarországi Németek Országos Önkormányzatának fenntartásában működik, és fogadja a tanulókat a magyarországi német településekről. Tanulóink többsége Budapestről és Pest megyéből érkezik.

Az iskola kollégiuma megteremti a feltételeket az iskolai tanulmányok folytatásához azoknak, akiknek az anyanyelvükön való tanulásra a lakóhelyükön nincs lehetőségük, vagy a tanulásához megfelelő feltételeket a szülő nem tudja biztosítani. A kollégium ezen alapfeladatain túl a kis közösségekben végzendő kulturális, szervező feladatokra is felkészíti diákjainkat.

Az intézmény típusa:

- a) gimnázium: két tanítási nyelvű (német-magyar) öt évfolyamos (nyelvi előkészítő évfolyammal induló) nemzetiségi gimnázium
- b) kollégium: nemzetiségi kollégium.

Az intézmény székhelye és telephelye:

Gimnázium (székhely): 1203 Budapest, Serény utca 1.

Kollégium (telephely): 1203 Budapest, Vízisport utca 7.

Mind az iskola, mind a kollégium arculatát alapvetően meghatározza a német nemzetiségi kultúra ápolása. Ez mind a nevelés-oktatás tartalmában, mind pedig az ezt megjelenítő külsőségekben megnyilvánul.

Tartalmában:

- nagy hangsúlyt kap a magyarországi német hagyományok, szokások tanítása (külön népismeret tantárgy keretében);
- a magyarországi németek irodalma igen fontos szerepet kap a német irodalom tanításában;
- a német népzene, népdalok megismertetése jelentős helyet foglal el az ének-zene oktatásában;

- a nemzetiség története, jelentős személyiségeinek megismertetése valamennyi tantárgy oktatásának szerves részét képezi.

Külsőségekben:

- az iskola tanulóinak ünnepi viselete falujuk, városuk német nemzetiségi népviselete;
- az intézmény – de különösen a kollégium – tárlói, vitrinjei állandó kiállításként ismertetik meg a német népcsoport öltözködési szokásait és életmódját;
- valamennyi osztály nemzetiségi ének- és tánccsoportként is működik, így népszerűsítve, továbbadva a németiség hagyományos kultúráját.

1.2. Az intézmény környezete

Az intézmény a főváros egyetlen „tisztá profilú” német nemzetiségi gimnáziuma és kollégiuma. A XX. kerületben, a soroksári, Csepel-szigeti és Dél-Pest környéki németiség által HÉV-vel, autóbusszal könnyen megközelíthető helyen, a Gubacsi híd pesterzsébeti hídfőjénél található. Az intézmény a német nemzetiségű családok gyermekeinek továbbtanulási igényeit elégíti ki. Beiskolázási gondjaink nincsenek, ami egyértelműen az intézményi nevelés-oktatás színvonalával és a kedvező egyetemi felvételi statisztikával magyarázható.

1.3. Az intézmény tanulói közössége

A tanulók többsége német nemzetiségű, zömmel teljes családból származik. Mintegy 50 %-uk kis vagy közepes – német nemzetiségűek által lakott – településről jár be naponta, illetve kollégista.

Neveltségi szintjük alapvetően jónak mondható, ez részben a kis közösségeknek az erkölcsi formákat jobban megtartó hatásával magyarázható.

A tanulók az anyanyelv használatában a fejlődés nagyon különböző fokán állnak, ezt az osztályokba soroláskor is figyelembe kell venni. A differenciálás hatékony eszköze a két, különböző program szerint induló osztály kialakítása.

Pályaválasztási motivációjuk részben családi indíttatású, részben a német nyelv iránti érdeklődésből fakad.

Tanulóink többségének tanulási attitűdjére jellemző a szorgalom, a kitartó munka. Ennek kialakításában, fenntartásában nagy szerepe van növendékeink családi tradíciójának és elvárásainak.

Továbbtanulási szándékuk közel száz százalékos. Zömük valamelyik felsőoktatási intézményben kíván továbbtanulni. Választásuk nagyjából tükrözi az átlagos magyarországi szándékokat, természetesen a német nyelv magas szintű tudása által nyújtott előnyök kihasználásával.

A gimnáziumban és a kollégiumban egyaránt működik **diákönkormányzat**.

1.4. Az intézmény meglévő kapcsolatrendszere

1.4.1. Együttműködés a Fenntartóval

Intézményünk programjában és éves munkatervében kiemelt feladatnak tekintjük a német nemzetiség kulturális és társadalmi életében való aktív részvételt. Intézményünk fenntartója a 2015-2016. tanévtől a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata (MNOÖ), német nevén: Landesselbstverwaltung der Ungarndeutschen (LdU). A fenntartóval állandó telefonos és e-mail kapcsolatban állunk. A leveleket, kéréseket rendszerben megkapjuk, kérdéseinkkel bizalommal fordulhatunk hozzájuk. A fenntartó az intézményben folyó munkát maximálisan támogatja. Az MNOÖ által felkínált tanulmányutakon, versenyeken, tapasztalatcseréken, szakmai megbeszéléseken az intézmény is képviselteti magát. A főigazgató külső meghívottként rendszeresen részt vesz az MNOÖ Közgyűlésének és az intézményi működést érintő bizottságainak ülésén.

1.4.2. Kapcsolat a partner nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel

A Fővárosi Német Nemzetiségi Önkormányzattal szoros munkakapcsolatunk alakult ki. Az együttműködés keretében országos és fővárosi szintű, főként kulturális és oktatási jellegű eseményeket iskolánkban együtt szervezünk meg, illetve tanulóink rendszeres résztvevői az általuk szervezett programoknak.

Több, kerületi és települési német kisebbségi önkormányzattal is élő a kapcsolatunk. Ezek között kiemelt szerepet játszik a Pesterzsébeti Német Nemzetiségi Önkormányzat, valamint a Csepeli Német Nemzetiségi Önkormányzat, a Soroksári Német Önkormányzat, a Dunaharaszti Német Önkormányzat és a Pest Megyei Német Önkormányzat. Rendezvényeiken részt veszünk, tanulóink műsoraikkal színesítik azokat. Tanulóink az 50 órás közösségi szolgálat során segítőként is közreműködnek a partner nemzetiségi önkormányzatok programjaiban.

Diákjaink közül többen is tagjai lakóhelyük nemzetiségi kulturális csoportjának. Ezen tevékenységüket elismerjük, támogatjuk. Osztályaink kulturális csoportjai rendszeres, szervezett vidéki fellépései jelentős mértékben hozzájárulnak a helyi önkormányzatokkal való kapcsolataink bővítéséhez.

Iskolánk tanulói közül többen tagjai a GJU-nak (Gemeinschaft Junger Ungarndeutschen), így lehetőségük nyílik a politikai-társadalmi élet megismerésére, aktív részvételre a nemzetiségi ifjúsági szervezet munkájában.

A szakmai munkát nagyban segíti a Magyarországi Német Pedagógiai és Módszertani Központtal (UMZ) való együttműködés. Továbbképzéseik, szakmai anyagaik rendszeresen gazdagítják az intézményben folyó nemzetiségi nevelőmunkát. Örömmel biztosítunk helyszínt az UMZ Budapestre szervezett szakmai rendezvényeinek, továbbképzéseinek.

Szorosan együttműködünk a környékbeli német nemzetiségi általános iskolákkal, például a soroksári Grassalkovich Antal Általános Iskolával és a József Attila Katolikus Nyelvoktató Német Nemzetiségi Általános Iskolával.

Kulturális téren fontos együttműködő partnerünk a Magyarországi Német Színház. Előadásaiakkal gyakran vendégeskednek intézményünkben. A mi tanulóink is ellátogatnak

Szekszárdra, például a középiskolások színjátszó fesztiválja alkalmából, illetve nézőként jelen vannak a DBU budapesti előadásain.

A Magyarországi Német Kulturális és Információs Központ és Könyvtár rendezvényein, versenyein rendszeresen részt veszünk, és örömmel fogadjuk a Blickpunkt vándorkiállítást az intézményben. Rendszeres a kapcsolat a magyarországi német sajtóval, például a Neue Zeitung és a Deutscher Kalender lapjain is beszámolunk az intézményben zajló jelentősebb programokról. Ha lehetőség nyílik rá, szívesen bemutatjuk az intézményben folyó munkát a magyarországi német rádió és televízió adásaiban.

1.4.3. Kapcsolatunk a szakmai irányítással

Az Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárságának információit figyelemmel kísérjük, az intézményt és a tanulókat érintő pályázati lehetőségeket kihasználjuk.

Az Oktatási Hivataltól és Budapest Főváros Kormányhivatalától rendszeresen megkapjuk a hivatalos közleményeket, az Országos Középiskolai Tanulmányi Versennyel és az érettségivel, a felvétellel, valamint a kompetenciaméréssel kapcsolatos információkat.

Szakmai kérdésekben, a továbbképzések, szaktanácsadások területén nagy segítségünkre van a Nemzetiségi Pedagógiai Oktatási Központtal és a Budapesti Pedagógiai Oktatási Központtal való együttműködés.

1.4.4. A szülői ház és az iskola kapcsolata

Leendő tanulóink szülei általában előzetesen tájékozódnak, ismerkednek iskolánkkal, melyhez minden segítséget megadunk. A szülők számára is lehetővé tesszük az óralátogatásokat, videofelvételeket tekinthetnek meg az intézményről, az oktatás jellegéről, a kulturális munkáról, ezen túl személyes beszélgetésre is lehetőséget adunk. Rendszeres vendégei vagyunk az általános iskolai továbbtanulási fórumoknak. Intézményünk honlapján minden fontos

információt közzéteszünk az érdeklődő általános iskolás diákok és szüleik számára; további lehetőséget kínál számukra a személyes tájékozódáshoz intézményünk ún. „nyitott kapuk” rendezvénye is.

Egyre gyakoribb, hogy egy család több gyermeke iskolánkban folytatja tanulmányait. Ez számunkra közvetlenül jelzi a szülők bizalmát, munkánk elismerését.

A tanulók sikeres felvételi vizsgája után is megmarad az igény a kapcsolattartásra. A szülői értekezletek, fogadóórák, rendezvények időpontját egész évre vonatkozóan már szeptemberben tudatjuk a szülőkkel. Amennyiben a szülők igénylik, a kollégák a hivatalos időpontokon kívül is fogadják őket, sőt gyakran a pedagógusok kezdeményezik ezeket a külön találkozókat. Telefonon, levélben, emailben és az e-naplón keresztül is állandó a kapcsolattartás az osztályfőnökök és a szülők között.

A kapcsolattartás fontos eszköze az elektronikus napló, ennek segítségével a szülői ház és az iskola együttműködése még hatékonyabbá válik. Ezáltal a tanuló tanulmányi munkájában és magaviseletében esetlegesen bekövetkező ingadozásokra hamar fény derül, ami módot ad az okok gyors feltárására és az együttes és hatékony beavatkozásra.

1.4.5. Kapcsolat az anyaországgal

Intézményünk pedagógiai programjának fontos részét képezi az anyaországi kapcsolatok ápolása. Ennek egyik nagy nevelési értékkel bíró módja a diákcsere, melynek köszönhetően a tanulók nem csak nyelvi és szociális területen, de nemzetiségi identitástudatukat illetően is sokat fejlődnek. Jelenleg négy németországi testvériskolával van rendszeres cserekapcsolatunk.

A nemzetiségi irányelvekben foglaltaknak megfelelően biztosítani kell az anyaország történelmének, irodalmának, földrajzának, kulturális értékeinek és hagyományainak elsajátítását.

További anyaországi kapcsolatot jelent a ZfA (Zentralstelle für das Auslandsschulwesen) segítő támogatása, amely anyanyelvi és irodalmi, valamint szaktárgyi továbbképzési területen is jelentős.

Intézményünk tagja a PASCH (Schulen: Partner der Zukunft) hálózatnak, amelynek célja a német nyelv és kultúra iránti kötődés erősítése.

A Goethe Intézettel is állandó munkakapcsolatban állunk, részt veszünk a meghirdetett versenyeken, programokon és továbbképzéseken.

1.4.6. Egyéb kapcsolatok

Intézményünk jelenleg két, tanárképzést folytató egyetemről fogad gyakornokokat, elsősorban nemzetiségi német területen. Évente több, hosszú és rövid gyakorlatos hallgató érkezik az ELTE-ről. Néhány éve pedig együttműködés alakult ki a PTE-vel, ahonnan nemzetiségi német szakos, hosszú gyakorlatos hallgatókat fogadunk. A hallgatók mentorálását szaktanáraink végzik, a hallgatók az intézményben folyó nevelő munka minden területébe bekapcsolódnak.

Versenyegek, továbbképzések és szakmai támogatás területén is nagyon szoros a kapcsolatunk az MNOÖ fenntartásában működő középiskolákkal, a pilisvörösvári Friedrich Schiller Gimnázium és Kollégiummal és a pécsi Koch Valéria Iskolaközponttal. A rendszeres szakmai tapasztalatcsere révén egymás munkáját kölcsönösen támogatjuk, segítjük.

Fontos, hogy a német nemzetiségi nevelést biztosító középiskolák hálózata tovább erősödjön, amihez az intézmény is hozzájárul a rendelkezésre álló eszközökkel.

2. Nemzetiségi Program

Iskolánk neve (*Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium*) tükrözi programunkat és célkitűzéseinket. Intézményünk a magyarországi német nemzetiség középfokú oktatásával és nevelésével kapcsolatos feladatokat látja el. Egyik alapfeladata és vállalása a nevelés terén (az

általános pedagógiai feladatok mellett) a német nemzetiség hagyományainak megismertetése, megtartása és továbbadása, a nemzetiségi identitástudat ébrentartása, erősítése. A tanulók részére nemzetiségi tartalmakat közvetítünk, tanórai és tanórán kívüli keretekben egyaránt.

A nemzetiségi nevelés-oktatás választható oktatási formái közül intézményünkben kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatás folyik. Ennek köszönhetően diákjaink sok tantárgyat kizárólag német nyelven tanulnak, így pl. a történelmet, a földrajzot, a német irodalmat, a médiát, a digitális kultúrát, a fizikát és részben a matematikát, a testnevelést és az éneket. Tanulóink a német irodalom órákon a legnevesebb német, illetve magyarországi német szerzők műveit a nemzetiség nyelvén dolgozzák fel. Teljesen természetes számukra, hogy jegyzeteikben, órai feleleteikben stb. a német nyelvet használják, tanulmányaik végére legtöbbjük magas, irodalmi szinten.

Diákjaink nemzetiségi oktatása/ nevelése - „népismeret” tantárgyként - órarendbe építve is biztosított, ezt minden évfolyamon, minden tanuló heti egy órában tanulja. Ennek színvonalát és az ez iránti érdeklődést tükrözi, hogy minden évben több diák választja a népismeretet (választható) érettségi tárgynak és készíti el ezzel kapcsolatos projektjét, mely általában valamilyen hagyomány, szokás egyéni kutatómunkára épülő, részletes, színes feldolgozásából (képekkel, interjúkkal stb.), majd az eredmények plénum előtti prezentációjából áll.

A testnevelésbe integrált táncórákon minden osztály német néptáncokat sajátít el, ezek magas szintű koreográfiája, diákjaink „fellépéshez szokott” mentalitása lehetővé teszi, hogy diákjaink az évenkénti sváb bálon, illetve különböző országos, vagy regionális rendezvényeken színvonalas műsorral szórakoztassák a közönséget, képviseljék iskolánkat és a magyarországi német nemzetiséget. Felméréseink szerint diákjaink körében iskolánk egyik legnépszerűbb rendezvénye a sváb bál.

Az énekórák révén minden tanuló úgy hagyja el iskolánkat, hogy számtalan német nyelvű népdalt ismer (és ahogy régi diákjaink bizonyítják, még sok év múlva is tud). Ez a tanulási folyamat már a hagyományörző gólyatáborban elkezdődik, melyet néhány éve Városlődön, az

Iglauer parkban szervezünk meg. Itt az énekeken és tánctanuláson kívül számos más nemzetiségi program is várja az ifjú golyákat.

Az intézmény tanórán kívüli programjai nagyrészt szintén a nemzetiségi kultúra közvetítésén alapulnak, ezek között a kötelező programokon minden tanuló részt vesz. A tanórán kívüli nemzetiségi nevelőmunka fontos elemei a különböző nemzetiségi projektek és a népismeret táborok.

A tanórai keretekben és azon kívül rendszeresen iskolánkban a következő programok: kézműves, népzenei és néptánc foglalkozások, nemzetiségi témájú filmek, színházi előadások, a magyarországi német nemzetiség történelmével, hagyományaival, képző- és iparművészetével kapcsolatos kiállítások megtekintése, író-olvasó találkozókat nemzetiségi alkotókkal, találkozókat nemzetiségi közéleti személyiségekkel, részvétel nemzetiségi művészeti-kulturális programokon.

Iskolánkban nemzetiségi énekkar, illetve német nyelvű színjátszó-csoport („Kulturelle Offensive”) működik, fellépéseikkel őrzik, és széles körben népszerűsítik a német nemzetiségi kultúrát és annak értékeit.

2.1. „A magyarországi német oktatási rendszer irányelvei és fejlesztési terve” megvalósulása az intézményi gyakorlatban

A magyarországi német oktatás mottója: „Gyökereket és szárnyat!”, a nemzetiségi nevelés intézményünkben is ezt az elvet követi. A hazai német nemzetiség nyelvi és kulturális továbbélésének elősegítésében központi szerepet játszanak a nemzetiségi iskolák. Felelősségünk tudatában elkötelezetten végezzük az ezzel járó feladatokat.

Intézményünkben kétnyelvű, német nemzetiségi képzésben vesznek részt a tanulók. A jelentkezők többsége nemzetiségi általános iskolákból érkezik, melyekkel együttműködve dolgozunk. Az átmenet zavartalansága érdekében nyitott kapuk programokat és az alapítvány bevonásával tehetséggondozó foglalkozásokat szervezünk a felvételizőknek, valamint jelenlegi diákjaink és tanáraik is ellátogatnak a partner nemzetiségi általános iskolákba. A felvételt nyert

tanulók számára gólyatábort szervezünk, ahol kötetlenebb formában ismerkedhetnek meg az intézményi kultúrával.

Intézményünk a 2015/16. tanév óta a magyarországi Németek Országos Önkormányzatának fenntartásában működik, ami tovább erősítette a hasonló profilú középiskolákkal és a nemzetiségi általános iskolákkal való együttműködést. A szakértő és szaktanácsadó mesterpedagógus kollégák, valamint a német nyelvű szaktárgyi tanári csoportok révén is folyamatos az intézmények közötti együttműködés.

A többnyelvűség és a kulturális sokszínűség folyamatosan jelen van az intézmény hétköznapijaiban. A tanórákon, a tanulókkal való kapcsolattartás során törekszünk a helyes német nyelvhasználatra nevelésre. Az intézményi feliratok német nyelvűek, kétnyelvű honlapunkon a híreket németül és magyarul is megjelentetjük. Az intézményi programok, műsorok – az alkalom jellegétől függően – németül, vagy két nyelven zajlanak.

Az MNOÖ-vel és a partner nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel való együttműködésnek köszönhetően az iskolán belül folyó oktató-nevelő munka kiegészül iskolán kívüli tanulással és tapasztalatokkal, például a közösségi szolgálat, a népismeret táborok, a rendezvényeken való közreműködés révén. Az intézmény a magyarországi német közösségi élet aktív részvevője. Évről évre nálunk kerül megrendezésre a német nyelvű történelemverseny döntője. Számos továbbképzésnek és szakmai találkozóknak is otthont adunk. Nagyszabású intézményi projektjeink révén ellátogatunk más nemzetiségi településekre, és vendégül látjuk az onnan érkezőket.

A minőség biztosítására és fejlesztésre nagy hangsúlyt fektetünk. A külső mérések eredményeit (érettségi, kompetenciamérés, tanfelügyelet) elemezzük, az eredményeket felhasználjuk az oktató-nevelő munkában. Motiváljuk tanulóinkat az iskolai és iskolán kívüli versenyeken való részvételre, az erre vállalkozó tanulók felkészítését, tehetséggondozását a rendelkezésre álló erőforrások megfelelő átcsoportosításával biztosítjuk.

Munkánk során folyamatos a kapcsolatunk a környékünkön található nemzetiségi intézményekkel. A pesti kerületi nemzetiségi oktatás intézmények (óvoda, általános iskola, gimnázium és kollégium) egy sok éve megkötött, és azóta többször megújított együttműködési

megállapodás keretében segítik egymás munkáját. A Fővárosi Német Önkormányzat szervezésében évről évre lehetőségünk van a fővárosi nemzetiségi intézmények közötti szakmai tapasztalatcserére, egymás intézményeinek meglátogatására. Ilyen típusú szakmai találkozóknak már intézményünk is biztosított helyszínt, és erre a jövőben is nyitottak vagyunk. Ha erre lehetőség nyílik, más települések nemzetiségi oktatási intézményeivel is örömmel együtt dolgozunk, például iskolánk kezdeményezésére jött létre az MNOÖ fenntartásában működő középiskolák sport tornája.

Az MNOÖ és más szervezetek támogatásával folyamatosan fejlesztjük az intézmény technikai felszereltségét és könyvtári állományát. Bár helyhiánnyal küzdünk, a megfelelő munkafeltételek kialakításához létrehoztunk egy „csendes” tanári dolgozót, és minden nagyobb teremben található célszerűen kiépített, használatra kész IKT-rendszer. Kétnyelvű könyvtárunkat a tanári és diák igények rendszeres felmérése alapján folyamatosan bővítjük.

Az intézmény négy németországi iskolával áll partnerkapcsolatban. A pályázati lehetőségeket kihasználva folyamatosan szervezünk diákcseréket ezekkel az intézményekkel. Az Erasmus+ program keretében további német és más országbeli partneriskolákhoz is kapcsolódunk, megteremtve ezzel diákjaink számára az anyaországi és nemzetközi tapasztalatszerzés lehetőségét, a német nyelv, mint a nemzetközi kapcsolattartás eszköze használatával.

3. Nationalitätenprogramm

Der Name unserer Schule (Deutsches Nationalitätengymnasium und Schülerwohnheim) spiegelt unser Programm und unsere Ziele wider. Unsere Einrichtung ist für die Gymnasialbildung der deutschen Nationalität in Ungarn zuständig. Eine ihrer grundlegenden Aufgaben und Verpflichtungen im Bereich der Bildung (neben den allgemeinen pädagogischen Aufgaben) ist es, die Traditionen der Ungarndeutschen kennenzulernen, zu bewahren und weiterzugeben, das ungarndeutsche Identitätsbewusstsein zu wecken und zu stärken. Den Schülerinnen und Schülern Nationalitäteninhalte zu vermitteln, sowohl innerhalb als auch außerhalb des Unterrichts.

Unter den möglichen Unterrichtsformen des Nationalitätenbildung wird in unserer Einrichtung der zweisprachige Nationalitätenunterricht angeboten. Dies hat zur Folge, dass viele Fächer ausschließlich auf Deutsch unterrichtet werden, wie z. B. Geschichte, Geografie, deutsche Literatur, Medien, digitale Kultur, Physik und teilweise Mathematik, Sport und Gesang. Im Deutschunterricht beschäftigen sich unsere SchülerInnen mit den Werken der bekanntesten deutschen Autoren aus Deutschland und Ungarn in der Nationalitätensprache. Es ist für sie selbstverständlich, in ihren Notizen, Unterrichtsantworten usw. Deutsch zu verwenden, wobei die meisten von ihnen am Ende ihres Studiums ein hohes literarisches Niveau erreichen.

Die Nationalitätenbildung und -erziehung unserer SchülerInnen - als Fach "Volkskunde" - ist ebenfalls im Stundenplan vorgesehen und wird für alle SchülerInnen jeder Jahrgangsstufe eine Stunde pro Woche unterrichtet. Die Qualität dieses Faches und das Interesse daran spiegelt sich darin wider, dass Jahr für Jahr mehr Schülerinnen und Schüler Volkskunde als (Wahl-)Fach für das Abitur wählen und eine Projektarbeit dazu anfertigen, die in der Regel aus einer ausführlichen, anschaulichen Präsentation der Ergebnisse (mit Bildern, Interviews etc.) auf der Grundlage individueller Recherchen zu einer Tradition oder einem Brauch und einer anschließenden Präsentation der Ergebnisse im Plenum besteht.

Im Tanzunterricht, der in den Sportunterricht integriert ist, lernen alle Klassen ungarndeutsche Volkstänze, und das hohe Niveau der Choreografie und die „Bühnengeübtheit“ unserer Schüler ermöglichen es ihnen, das Publikum beim jährlichen Schwabenball sowie bei verschiedenen landesweiten oder regionalen Veranstaltungen mit einem anspruchsvollen Programm zu unterhalten und unsere Schule und die deutsche Nationalität in Ungarn zu repräsentieren. Unseren Umfragen zufolge ist der Schwabenball eine der beliebtesten Veranstaltungen unter unseren SchülerInnen.

Durch den Musikunterricht verlassen alle SchülerInnen unsere Schule so, dass sie zahlreiche ungarndeutsche Volkslieder kennen (und, wie unsere älteren SchülerInnen bezeugen, auch noch viele Jahre später in Erinnerung rufen können). Dieser Lernprozess beginnt im traditionellen Storchencamp, das wir seit mehreren Jahren in Waschludt, im Iglauer Park, organisieren. Hier

lernen die jungen Störche nicht nur singen und tanzen, sondern es werden auch viele andere Nationalitätenprogramme angeboten.

Auch die außerschulischen Aktivitäten der Einrichtung sind weitgehend auf die Vermittlung der ungarndeutschen Kultur ausgerichtet, und alle SchülerInnen nehmen verpflichtend an den Programmen teil. Zu den außerschulischen Aktivitäten gehören verschiedene Nationalitätenprojekte und Volkskundecamps.

Innerhalb und außerhalb des Unterrichts organisiert die Schule regelmäßig folgende Aktivitäten: Workshops in Bereichen Handwerk, Volksmusik und Volkstanz, Filme zu ungarndeutschen Themen, Theateraufführungen, Besuche von Ausstellungen über die Geschichte, die Traditionen, die schönen und angewandten Künste der deutschen Nationalität in Ungarn, Treffen mit ungarndeutschen Autoren, Treffen mit ungarndeutschen Persönlichkeiten des öffentlichen Lebens, Teilnahme an ungarndeutschen Kunst- und Kulturprogrammen.

Unsere Schule verfügt über einen ungarndeutschen Chor und eine deutschsprachige Theatergruppe ("Kulturelle Offensive"), die die Kultur der ungarndeutschen Nationalität und ihre Werte aufführt und fördert.

3.1. Umsetzung der „Leitfaden und des Entwicklungsplans für das ungarndeutsche Bildungswesen in Ungarn“ in der institutionellen Praxis

Das Motto des deutschen Nationalitätenunterrichts in Ungarn lautet "Wurzeln und Flügel!", und dies ist auch der Grundsatz des Nationalitätenunterrichts in unserer Einrichtung. Die Nationalitätenschulen spielen eine zentrale Rolle bei der Förderung des sprachlichen und kulturellen Weiterlebens der deutschen Nationalität in Ungarn. Wir sind uns unserer Verantwortung bewusst und nehmen die damit verbundenen Aufgaben engagiert wahr.

Unsere Einrichtung bietet zweisprachigen Unterricht für die deutsche Nationalität an. Die meisten BewerberInnen kommen aus ungarndeutschen Nationalitätengrundschulen, mit denen

wir zusammenarbeiten. Um einen reibungslosen Übergang zu gewährleisten, organisieren wir Programme der offenen Tür und (gemeinsam mit der Schulstiftung) Talentförderungskurse sowie Besuche unserer derzeitigen SchülerInnen und ihrer LehrerInnen in den Partnergrundschulen. Außerdem organisieren wir für die neu aufgenommenen SchülerInnen ein "Storchencamp", in dem sie die Schulkultur auf informelle Weise kennen lernen können.

Seit dem Schuljahr 2015/16 befindet sich unsere Einrichtung in der Trägerschaft der Landesselbstverwaltung der Ungarndeutschen, was die Zusammenarbeit mit Mittelschulen mit ähnlichem Profil und mit Nationalitätengrundschulen weiter verstärkt hat. Die Zusammenarbeit zwischen den Einrichtungen wird auch durch Experten- und Fachlehrerkollegen sowie durch deutschsprachige Fachlehrerteams verstärkt.

Mehrsprachigkeit und kulturelle Vielfalt sind im täglichen Leben der Einrichtung ständig präsent. Im Unterricht und im Umgang mit den Schülerinnen und Schülern bemühen wir uns, den richtigen Gebrauch der deutschen Sprache zu fördern. Die Beschilderung der Einrichtung ist auf Deutsch, und die Nachrichten auf unserer zweisprachigen Website werden auf Deutsch und Ungarisch veröffentlicht. Die Programme und Veranstaltungen der Institution werden je nach Anlass in deutscher Sprache oder zweisprachig angeboten.

Dank der Zusammenarbeit mit der LdU, den Nationalitätenselbstverwaltungen und Organisationen der ungarndeutschen Minderheiten wird die Unterrichts- und Erziehungsarbeit innerhalb der Schule durch Lernen und Erfahrungen außerhalb der Schule ergänzt, z. B. durch, Freiwilligendienst, Volkskundecamps, Auftritte bzw. Teilnahme an Veranstaltungen. Die Einrichtung ist ein aktiver Teilnehmer am Leben der deutschen Gemeinschaft in Ungarn. Jedes Jahr wird das Finale des deutschsprachigen Geschichtswettbewerbs in unserer Schule organisiert. Außerdem veranstalten wir zahlreiche Fortbildungskurse und Fachtagungen. Im Rahmen unserer groß angelegten institutionellen Projekte besuchen wir andere ungarndeutsche Siedlungen bzw. nehmen Besucher von dort als Gäste auf.

Wir legen großen Wert auf Qualitätssicherung und -entwicklung. Wir analysieren die Ergebnisse externer Beurteilungen (Abiturprüfungen, Kompetenzmessungen,

Schulinspektionen) und nutzen die Ergebnisse für unsere Unterrichts- und Erziehungsarbeit. Wir motivieren unsere Schülerinnen und Schüler, an schulischen und außerschulischen Wettbewerben teilzunehmen, und sorgen für die Vorbereitung, Betreuung und die Talentförderung der engagierten Schülerinnen und Schüler, indem wir die verfügbaren Ressourcen gezielt umverteilen.

Wir stehen in ständigem Kontakt mit den Nationalitäteninstitutionen in unserer Region. Die ungarndeutschen Bildungseinrichtungen in Pesterzsébet (Kindergarten, Grundschule, Gymnasium und Schülerwohnheim) unterstützen sich gegenseitig in ihrer Arbeit im Rahmen einer Kooperationsvereinbarung, die vor vielen Jahren geschlossen und seitdem mehrmals erneuert wurde. In der Organisation der Deutschen Selbstverwaltung Budapest bietet sich jedes Jahr die Möglichkeit zum Erfahrungsaustausch bzw. zum gegenseitigen Besuch von anderen ungarndeutschen Einrichtungen in der Hauptstadt. Unsere Einrichtung hat sich bereits als Veranstaltungsort für diese Art von Fachtreffen zur Verfügung gestellt, und wir sind offen dafür, dies auch in Zukunft zu tun. Wenn sich die Gelegenheit ergibt, arbeiten wir auch gerne mit fernerliegenden Nationalitätenbildungseinrichtungen zusammen. So hat unsere Schule beispielsweise das Sportturnier der in der Trägerschaft der LdU stehenden Mittelschulen initiiert.

Mit Unterstützung der LdU und anderer Organisationen verbessern wir ständig unsere technische Ausstattung und den Bibliotheksbestand. Obwohl wir wenig Platz haben, haben wir ein "stilles" Arbeitszimmer für Lehrer geschaffen, um entsprechende Arbeitsbedingungen zu schaffen, und alle größeren Klassenräume verfügen über ein zweckmäßiges, leicht handhabbares IT-System. Unsere zweisprachige Bibliothek wird anhand der Wünsche der LehrerInnen und SchülerInnen ständig erweitert.

Die Einrichtung unterhält Partnerschaften mit vier Schulen in Deutschland. Mit diesen Einrichtungen werden – dank von Ausschreiben, die die Finanzierung unterstützen – laufend Schüleraustausche organisiert. Über das Programm Erasmus+ sind wir auch mit anderen Partnerschulen in Deutschland und anderen Ländern verbunden. So haben unsere SchülerInnen die Möglichkeit, Erfahrungen in Deutschland und auf internationaler Ebene zu sammeln und die deutsche Sprache als Instrument der internationalen Kommunikation zu nutzen.

4. Nevelési program

4.1. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

A középiskola általános célja, hogy érvényesítse a humánus értékeket, közvetítse az egyetemes és nemzeti kultúra alapértékeit, testi és lelki egészségre törekvő, az emberi kapcsolatokban igényes felnőtteket, demokratikus elveket követő állampolgárokat neveljen, akik képesek a társadalmi, gazdasági, technikai változások követésére és az ezekhez alkalmazkodó cselekvésre.

A gimnáziumban az általános műveltséget megalapozó, valamint érettségi vizsgára és felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Fejlesztő célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel az iskola a tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így átfogó céljaival összhangban kialakítja a tanulóknak az élethosszig tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet.

Az életfeltételek kialakítása és a társadalomba való beilleszkedés sokoldalú tájékozódási képességet és tájékozottságot kívánó feladatát a középiskola azzal támogatja, hogy felkészíti tanulóit a társadalmi jelenségek, kapcsolatrendszerek megértésére, alakítására, az alkalmazható tudás megszerzéséhez nélkülözhetetlen munka felvállalására. Mindehhez elengedhetetlen a tanulók tudatos, önkéntes, aktív, segítőkész együttműködése az iskolával.

A középiskola feladata, hogy előmozdítsa a tanulás belső motivációinak, önszabályozó mechanizmusainak kialakítását, fejlesztését; a nevelési-oktatási folyamat segítse elő a tanulók előzetes ismereteinek, tudásának, nézeteinek feltárását, adjon módot tudásuk átrendezésére, továbbépítésére, integrálására, továbbá nyújtson támogatást a diákoknak arra, hogy felfedezzék a bennük rejlő tehetséget.

4.2. A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai

Az iskolai nevelés-oktatás egységes pedagógiai folyamat, amelyben a Nemzeti Alaptanterv műveltségi területenként határozza meg az iskolai nevelés-oktatás pedagógiai tartalmát.

A középfokú nevelés-oktatás szakaszában folyó nevelés-oktatás feladata az iskolai alpműveltség árnyalása és megszilárdítása, melynek során már megjelennek a pályaválasztáshoz, a továbbtanuláshoz, a munkavállalói szerephez szükséges kompetenciák.

A Nemzeti Alaptanterv meghatározza a fejlesztési területeket, nevelési célokat, feladatokat és értékeket és a fejlesztendő kulcskompetenciákat.

A Nat-hoz kapcsolódó kerettantervek tükrözik a Nat-ban meghatározott közös értékeket, biztosítják az érettségi követelményeire való felkészítést, felkészülést, azonosítható – koherens és indokolt – szaktudományi és tantárgy-pedagógiai tudományos világképet, műveltségképet közvetítenek, segítik a differenciált tanulást, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel való foglalkozást és kijelölik mind a kiemelt, mind az egyes műveltségi területekhez rendelt fejlesztési feladatokat.

Az intézmény Pedagógiai Programja ezeken alapul.

4.2.1. Pedagógiai alapelvek

Legfontosabb feladatunk – a jelen kor elvárásait és a jövő lehetőségeit ötvözve – a felnövekvő nemzedékek hazafias és identitására büszke fiatalok nevelése és minőségi oktatása, az Alaptörvényben foglalt művelődéshez való jog, valamint a nemzetiségek anyanyelvi oktatáshoz való jogának megvalósítása, a korszerű tudás biztosítása.

Ennek érdekében elősegítjük a gyermekek, fiatalok harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, vállaljuk készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarat tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságainak megfelelő, tudatos fejlesztését.

Célunk, hogy ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére képes embereket, felelős állampolgárokat neveljünk, akik a magánérdeket a köz érdekeivel össze tudják egyeztetni.

Kiemelt célunk továbbá a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.

Legfőbb értékeink a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, valamint a fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés.

Pedagógiai kultúránkat az egyéni bánásmódra való törekvés, a gyermek, a tanuló elfogadása, a bizalom, a szeretet, az empátia, az életkornak megfelelő követelmények támasztása, a feladatok elvégzésének ellenőrzése és a gyermek, tanuló fejlődését biztosító sokoldalú, a követelményekhez igazodó értékelés jellemzik.

Nevelési és oktatási feladatainkat a nálunk tanulók szüleivel, törvényes képviselőivel együttműködve végezzük.

Intézményünk küldetésfilozófiáját 1997-ben így fogalmazta meg: „Jó általános műveltséggel felvértezett, a német nyelvet jól beszélő, identitástudattal rendelkező, a társadalomba harmonikusan beilleszkedni tudó, konstruktív életvezetésű tanulók nevelése és képzése.” Intézményünk tanulói, tantestülete és a tágabb értelemben vett „iskolahasználók” az alábbiakat tekintik alapértékeknek, és ezek alapján fogalmazzák meg az iskola pedagógiai alapelveit:

- a) Emberközpontúság, ezen belül tanulóközpontúság – humanista értékrendszer közvetítése.
- b) Klasszikus értékközvetítés mind a nevelés, mind a szaktudás területén, ugyanakkor korszerűség, nyitottság – gyakorlatorientált, a nevelési, tanítási-tanulási folyamat folyamatos fejlesztő ellenőrzésével, értékelésével segített korszerű tartalmak közvetítése, az ismeretszerzés eszközjellegének hangsúlyozásával.
- c) Képességek szerinti fejlesztés – fejlettségi szinthez igazított tartalmaknak differenciált, individualizált módszerekkel, eszközökkel való elsajátítása.
- d) Konstruktív életvitel, harmonikus személyiségfejlesztés – szociálisan értékes (a közösség fejlődéséhez szükséges), ugyanakkor az egyén fejlesztése szempontjából is eredményes (individuális) tevékenységrendszer kiépítése.

e) Hagyományörzés és hagyományteremtés – a múlt, a származás tudatos vállalása, keresése, ápolása.

4.2.2. A nevelő – oktató munka céljai

Intézményünk pedagógiai tevékenységi rendszerében a nevelési folyamat nem módszer, nem eszköz, hanem maga **a cél**, amely a tanulók személyiségének harmonikus működését igyekszik tudatosan befolyásolni. Így **fő célunk** a tanulók értelmének, személyiségének és kompetenciáinak *arányos, tudatos* fejlesztése. Mint

a) **személyes kompetencia** – egészséges és kulturált életmódra nevelés;

b) **az értelem kiművelése** – tanulási motívumok fejlesztése, kognitív képességek fejlesztése, tehetséggondozás, a német nyelvi kompetencia fejlesztése, valamint felkészítés a felsőfokú tanulmányokra;

c) **szociális kompetencia** – az alkotóképesség és a társas interakciók fejlesztése.

4.2.3. A nevelő-oktató munka feladatai

A köznevelésben a nevelés és oktatás feladatát a gyermek szülei, törvényes képviselői megosztják a köznevelési intézményekkel és a pedagógusokkal. E közös tevékenység alapja a bizalom, az intézmény és a pedagógusok szakmai hitele.

A nemzetiségi iskolai nevelés és oktatás a Minisztérium által kiadott **A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelés-oktatásának irányelve** tárcadokumentumban foglalt különleges előírásokra épül.

Nevelő-oktató munkánk céljainak meghatározásakor számba vettük az azok megvalósításához szükséges **fő feladatainkat**. Ezek konkretizálása, lebontása az alábbiak alapján történik:

- intézményünk tanulóinak életkora (14-20 éves korosztály);

- az intézményben folyó nevelés, képzés spektruma – a tehetséggondozástól a hátránykompenzálásig;
- nevelő-oktató munkánk színterei: a tanórai munkától a tanórán kívüli szintekig;
- a tantárgyi programokban megfogalmazott nevelési feladatok, lehetőségek.

Alapfeladataink a nevelés terén a humanista értékrend közvetítése, a hagyományok és a korszerűség egészséges egyensúlyát megtartva; a harmonikus személyiségfejlesztés; az erkölcsi nevelés; a hazaszeretetre, a családi életre, a rendre és a munkára való nevelés; valamint az általános pedagógiai feladatok mellett a nemzetiségi identitástudat felébresztése, ébrentartása.

Az oktatás terén legfontosabb alapfeladatunknak az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák elsajátíttatását tartjuk.

Ezen kulcskompetenciák a következők:

- Anyanyelvi kommunikáció
- Idegen nyelvi kommunikáció
- Matematikai kompetencia
- Természettudományos és technológiai kompetencia
- Digitális kompetencia
- A hatékony, önálló tanulás
- Szociális és állampolgári kompetencia
- Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
- Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (kulturális kompetencia)

Kiemelt fejlesztési feladataink a személyiségfejlesztés területén

A kiemelt fejlesztési feladatok megvalósulásának színtere a nevelésen, oktatáson túl a kollégium, melynek programjai, rendezvényei nyitva állnak valamennyi tanuló számára.

Az erkölcsi nevelés

A tanulóban kialakul a kötelességtudat, érti egyéni és közösségi (társadalmi) felelősségének jelentőségét. Felismeri, hogy az egyes törvények és társadalmi egyezségek általában azért érvényesek, mert saját magunk által választott etikai elvek követésén alapszanak. Megérti és belátja a normakövetés társadalmi jelentőségét és a normaszegés következményeit. Ismer közösségi egyezéseket és normákat, képes egy-egy közösség etikai elveinek felismerésére és a különböző kultúrák etikai elveinek összevetésére. Érti az etikai elvek, a normák és a törvények kapcsolódását. Képes értékkonfliktusok felismerésére, ismer eseteket, példákat értékkonfliktusok kezelésére.

Énkép, önismeret

A Nemzeti alaptantervben megnevezett értékek és kompetenciák csak akkor épülnek be a tanulók önképébe és válnak magatartást irányító tényezőkké, ha a tanulók maguk is részeseivé válnak az értékek megnevezésének, azonosításának, megértik következményeiket, és megismerik az elsajátított tudás, készségek működését, felhasználhatóságát. Ezért valamennyi nevelési-oktatási terület tan- és munkaterve foglalkozik az énkép, önismeret fejlesztésével. Ezen túl minden tanulónak lehetősége van az iskolapszichológus tanácsát, segítségét kérni önismereti témában is.

Ennek eredményeként a tanuló képes különbséget tenni az ideális és a reális énkép között és tisztában van azzal, hogyan befolyásolhatja a társas környezet az önmagáról alkotott képet. Tudatosítja, hogy az önismeret természetes szükségleteink közé tartozik, és próbál ismeretet szerezni arról, milyen eszközök állnak rendelkezésünkre, hogy megismerjük, megmagyarázzuk önmagunkat. A tanuló tisztában van azzal, hogyan aknázhatja ki saját erőforrásait a mindennapi életben, és hogyan létesíthet, tarthat fenn kiegyensúlyozott társas kapcsolatokat. Rendelkezik a harmonikus társas kapcsolatok kialakításához szükséges megfelelő ismeretekkel, készségekkel,

empátiával; ez jellemzi a tőle különböző embertársaival való kapcsolatát is. Érti az egyén felelősségét a közösség fenntartásában és a normakövetésben.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A tanuló felismeri, ha – szűkebb vagy tágabb – környezetében egyes emberek vagy csoportok segítségre szorulnak. Az adott helyzethez és lehetőségeihez mérten kötelességének érzi a segítségnyújtást és próbálja ebbe társait is bevonni. Egyes helyzetekben képes felelősséget vállalni másokért (társaiért, a környezetében élő rászorultakért), és vállalásaiért helyt is áll. Felismeri, hogy a beteg, sérült, fogyatékkal élő embereken egyes helyzetekben kötelessége segíteni. Tisztában van az önkéntesség értékével, jelentőségével, formáival.

Hon- és népismeret

A hon- és népismeret tantárgy tantervében megfogalmazott követelményeken túl kiemelt figyelmet fordítunk a magyarság – a többségi nemzet – nemzeti kultúrájának, értékeinek megismerésére is.

Ennek része a Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanuló képes elhelyezni a magyarság kultúráját európai kontextusban. Megnevez és felismer magyar történelmi személyiségeket, feltalálókat, tudósokat, művészeket, sportolókat, tudatosul benne munkásságuk egyetemes jelentősége. Ismeri a magyar, illetve magyar származású Nobel-díjasokat, munkásságuk legkiemelkedőbb eredményeit. Tisztában van nemzeti ünnepeink jelentőségével, kontextusával, hagyományaival. Részt vesz a nemzettel, a hazával való érzelmi azonosulást erősítő tevékenységekben. Ismeri a népi hagyományokon és vallási gyökereken alapuló éves ünnepkört, van tapasztalata ezekhez kötődő szokásokról, ismer ilyen témájú folklór- és műalkotásokat. Képes felidézni a magyarországi népi kultúra néhány jelentős elemét, jellemzőjét. Értékeli a helytörténeti ismeretek fontosságát, ismeri lakóhelye és iskolája helytörténetének, kulturális és természeti örökségének főbb értékeit. Ismeri a nemzeti kultúrák jelentőségét, tiszteli a különböző népek és kultúrák hagyományait. Tájegységekhez kötve is ismer hungarikumokat. A hagyományos népi életmód, szokások megismerésén keresztül értékeli ezek fenntarthatósággal kapcsolatos szerepét.

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

Intézményünk, mint nemzetiségi iskola, közvetlenül is részt vállal a nemzetközi kapcsolatok ápolásában. Fokozottan ügyelünk az európai identitás erősítésére és más kultúrák elfogadására. Fontos cél, hogy a tanuló ismerje az egyetemes emberi örökség és az európai kultúra kiemelkedő eredményeit, az ennek megőrzésén munkálkodó szervezeteket, a nemzetközi összefogás jelentőségét.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés

A szaktárgyi lehetőségeken túl az ötven órás közösségi szolgálat segítségével, valamint az intézményi diákönkormányzat erősítésével megteremtjük az aktív, tudatos állampolgári léthez szükséges ismeretek, képességek, megfelelő beállítottság és motiváltság gyakorlásához szükséges teret, lehetőségeket.

Ennek eredményeképpen a tanuló érti az egyén felelősségét a közösség fenntartásában és a normakövetésben. Ismeri alapvető állampolgári jogait és kötelességeit. Ismeri a normaszegések társadalmi jelentőségét, képes az antidemokratikus eljárások, a korrupció és a hatalmi visszaélések veszélyével kapcsolatban érvelni. Ismeri a demokratikus jogok fenntartásáért küzdő szervezeteket, és tud példát hozni az ENSZ és az Európai Unió ezzel kapcsolatos tevékenységére. Gyakorolja jogait és kötelességeit szűkebb környezetében, ismeri és tiszteli szűkebb közösségeinek tagjait, törekszik a jó együttműködésre az együttélésben. Képes a helyi közösségekkel való együttműködésre, ismeri a civil szervezetek működési formáit és lehetőségeit. Érzékennyé válik a helyi közösségek problémái iránt, és ismeri beavatkozási lehetőségeit ezek megoldás-keresési folyamataiba. Tisztában van a civil társadalmi aktivitás értékével, jelentőségével.

Családi életre nevelés

A tanuló tisztában van azzal, hogyan befolyásolja az ember magatartását szocializációja, társas környezete. Tudatosan készül az örömteli, felelősségteljes párkapcsolatra, a családi életre. Jártas a munkaeszközök célszerű, gazdaságos használatában, kialakítja egyéni, eredményes munkamódszereit. Megismeri a háztartásban, közvetlen környezetében alkalmazott, felhasznált

anyagokat, különös tekintettel az egészségkárosító anyagokra. Képes önálló életvitelét, önmaga ellátását megszervezni. Képes szükségletei tudatos rendszerezésére, rangsorolására, megismeri a takarékoság-takarékoskodás alapvető technikáit. Ismeri a családtervezési módszerek alkalmazásának módját, ezek előnyeit és kockázatait, tud ezzel kapcsolatban információkat keresni és azokat döntéseiben felhasználni. Tud információkat szerezni a szexuális problémákkal kapcsolatban, ugyanakkor képes felismerni egyes információforrások veszélyeit. Tudja, hová fordulhat krízishelyzetekben. Képes tájékozódni a gyermekszülést és az örökbefogadást érintő kérdésekről. Érti a családnak a társadalomban betöltött szerepét. Érti a családtagok felelősségét a család egységének megtartásában, belátja a szerepek és feladatok megosztásának módjait, jelentőségét. A tanuló értelmezi a szülői és gyermeki felelősség fogalmát, tiszteli a különböző generációk tagjait.

Gazdasági nevelés

Az intézmény fogyasztóvédelmi nevelési programja beépül minden nevelési-oktatási terület tantervébe, azzal a céllal, hogy a gazdaság alapvető összefüggéseit értő, és a javaikkal okosan gazdálkodni képes fiatalokat neveljünk. A gazdasági nevelést és a pénzügyi, gazdasági ismeretek elsajátítását az osztályfőnöki tantárgy keretében, valamint intézményi és intézményen kívüli projektekben is végezzük.

Ennek eredményeképpen a tanuló rendelkezik ismeretekkel az euróövezetről, a valutaforgalomról, a tőzsdeindexről, a GDP-ről és ezek hatásairól az ő személyes életében. Törekszik arra, hogy a fejlődési, megélhetési, biztonsági, önérvényesítési, társas szükségleteit minél magasabb szinten, tartalmasabb életvitelben elégítse ki. Felismeri, hogy az egyén életútját a külső tényezők, hatások is nagymértékben befolyásolják, alakítják, melyek végig jelen vannak az emberi élet során. Érti a gazdasági folyamatok összefüggéseit különböző globális problémákkal. Képes információkat keresni és értelmezni különböző egyéni pénzügyi döntésekkel (pl. befektetések, hitelek) kapcsolatban. Kellő ismerettel rendelkezik ahhoz, hogy számlát nyisson, és azt használja.

Környezettudatosságra nevelés

A tantestület által kidolgozott környezeti nevelési program középpontjában a környezettudatosságra nevelés áll. Ez megjelenik a tanórai és a tanórán kívüli nevelés területén is.

Ennek eredményeképpen a tanuló érti a fenntarthatóság, illetve a fenntartható fejlődés különbözőségeit, képes az ezzel kapcsolatos különféle szakpolitikák, törekvések és folyamatok egyes hatásainak megértésére. Konkrét példákon keresztül érti, hogyan függ össze a fenntarthatóság három vetülete (a gazdaságossági, a környezeti és a szociális fenntarthatóság) globális problémákkal. Érti, hogyan vezetett az emberiség tevékenysége környezeti problémák kialakulásához, érti ezek kockázatát, és látja ezzel kapcsolatos felelősségét. Képes fokozatosan megérteni és értelmezni egyes globális problémák és a lokális cselekvések, valamint az egyéni életvitel közötti összefüggéseket. A tanulóban felelősség ébred, hogy saját életvitelével legyen tekintettel a fenntarthatóság kritériumaira. Érti a hagyományok szerepét a harmonikus és fenntartható életvitel megalapozásában. Képes a fenntarthatósággal kapcsolatban információkat keresni és értelmezni. Ismeri egyes hazai és nemzetközi szervezetek, intézmények fenntarthatósággal kapcsolatos munkáját.

Médiatudatosságra nevelés

A tanuló tudatosan választ a tanulását, művelődését és szórakozását segítő médiatartalmak között. Képes a média által alkalmazott figyelemfelkeltő eszközöket, képi és hangzó kifejezőeszközöket értelmezni, médiatartalmakat használni, megfelelő kommunikációs stratégiával rendelkezik a nem kívánatos tartalmak elhárítására.

A tanulás tanítása

A hatékony tanulás módszereinek és technikájának elsajátíttatása, az önművelés igényének és szokásának kibontakoztatása, a könyvtári és más információs források használata a következőket tartalmazza:

Az alapkészségek fejlesztése; az előzetes tudás és tapasztalat mozgósítása; az egyénre szabott tanulási módszerek, eljárások kiépítése; a csoportos tanulás módszerei; kooperatív munka; az emlékezet erősítése; célszerű rögzítési módszerek kialakítása; a gondolkodási kultúra

fejlesztése; az önművelés igényének és szokásának kibontakoztatása; az egész életen át tartó tanulás eszközeinek megismerése, módszereinek elsajátítása.

A tanulás fontos színtere, eszköze az iskola könyvtára és informatikai bázisa. A hagyományos tantermi oktatást az iskola keretein belül is kiegészítik az egyéni tanulási formák. A tanulási technikák elsajátítására – főként 9.N osztályban – tréningeket szervezünk, illetve a könyvtárhasználat és digitális kultúra tantervekben kitérünk az ismeretbővítés technikájának legújabb módszereire.

Ennek eredményeképpen a tanuló megtanul jegyzetelni, rendszeresen használja az önálló, áttekinthető, lényegkiemelő jegyzetelési technikát hallott vagy olvasott szöveg esetében is. Tisztában van azzal, hogy a jegyzetelés alkotás, hogy a gondolkodás által a meglévő ismeretekből egy új gondolatot hozhat létre. Képes saját tanulási stílusának, erősségeinek és gyengeségeinek megfelelő tanulási stratégiák kialakításával önálló tanulásra. A tanuló ismeri az időmenedzsment jelentőségét, alkalmaz ezt segítő technikákat. Képes a különböző információkat különböző formában feldolgozni és rendszerezni, használ tudásmegosztó és tudásépítő platformokat. A tanulás folyamatában gyakorolja a szóbeli, az írásbeli és a képi kifejezés különböző formáit. A tanuló tud különböző természeti és társadalmi jelenségeket megkülönböztetni, összehasonlítani; alkalmazza a különböző tantárgyakban szerzett ismereteit ezek értelmezésében.

Testi és lelki egészség

Fontos, egész életre kiható nevelési cél a tanulók egészségfejlesztése, egészségtudatosságának kialakítása és az ehhez kapcsolódó gyakorlati ismeretek átadása. A korszerű egészségneveléshez tartozik az egészséges táplálkozás, a szabadidő aktív eltöltése, a mindennapos testmozgás, a személyi higiéné, a lelki egyensúly megteremtése, a harmonikus párkapcsolat és családi élet kialakítása, a családtervezési módszerek megismertetése, az egészséges és biztonságos környezet kialakítása, az egészségkárosító magatartásformák elkerülése, a járványügyi biztonság és az élelmiszer-biztonság megvalósítása.

Célunk fejleszteni a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak, szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét és magatartását

irányítják. Programjainkkal lehetőséget nyújtunk a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzéséhez. Rendszeresen meghívjuk külső szervezetek szakmailag hiteles előadóit, a tanulók részt vesznek a kerületi egészségnap rendezvényein.

Ennek eredményeképpen a tanuló megtanulja, hogy környezetünk is hatással van testi és lelki egészségünkre, ezért igényévé válik környezetének tisztán tartása, szépítése és a személyes higiéné. Képes egészséges étrend összeállítására, ismeri a mennyiségi és minőségi éhezés, valamint az elhízás kockázatait. Tájékozott az e témakörben meglévő elemi lakossági szolgáltatásokról, azok használatáról. Ismeri a kultúra szerepét a lelki egészség megőrzésében. Képes stresszoldó módszereket alkalmazni, választani. Tudatában van annak, hogy életvitelét számos minta alapján, saját döntéseinek sorozataként alakítja ki, és hogy ez a folyamat hatással van testi és lelki egészségére. Ismeri az egészségre káros, szenvedélybetegségek kialakulásához vezető élvezeti szerek használatának kockázatait, tudatosan tartózkodik ezektől. Ismeri a rizikófaktor fogalmát, képes értelmezni erre vonatkozó információkat. Tudja, milyen szakemberek segítenek testi és lelki egészségünk megőrzésében és helyreállításában. Tud a gyász szakaszairól és az ilyenkor alkalmazható segítő technikákról, ismeri a hospice-szolgáltatás fogalmát. Képes értelmezni a gyógyszerekhez tartozó beteg tájékoztatót. Ismeri az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés módját, képes tájékozódni a beteg jogokról és az orvosválasztás lehetőségeiről. Tisztában van a védőoltások szerepével, ismeri ezek alapvető hatásmechanizmusát, tud példákat sorolni védőoltásokra.

Az egészségfejlesztés területén az intézmény minden rendelkezésre álló módszerrel segíti a tanulók és a munkatársak egészségének védelmét és fejlesztését. Ezek közé tartozik a mindennapos testnevelés, amelynek keretében a tanulók az egészségvédelemmel kapcsolatos ismereteket is kapnak. Hetente kétszer védőnő, egyszer iskolaorvos és iskolapszichológus fogadja az érdeklődő tanulókat. A lelki egészség témájában az iskolapszichológus osztály- és kiscsoportos foglalkozásokat tart, igény esetén egyénileg is foglalkozik a tanulókkal. Az iskolaorvos, a védőnő és a kerületi gyermekfogászat segítségével megszervezzük a szükséges szűrővizsgálatokat. Ösztönözzük a tanulókat, hogy kerékpárral érkezzenek az iskolába, amelyhez a tanári példamutatásból is kedvet kaphatnak. Egészséges iskolai környezet

kialakítására törekszünk, gondot fordítunk a rendszeres szellőztetésre, a tiszta, rendezett környezet kialakítására.

Az iskolai menza és a büfé működése során kiemelt figyelmet fordítunk az egészségtudatos kínálatra. A tanulók részére minden évben a felmért igények alapján alakítjuk ki a sportköri kínálatot.

A munkatársak minden tanév elején felfrissítik a balesetvédelemmel kapcsolatos ismereteiket, ehhez igénybe vesszük a külsős munkavédelmi megbízott segítségét. A tanulók részére összeállított balesetmegelőzési és –védelmi tájékoztató anyagot az osztályfőnökök minden évben a tanév első osztályfőnöki óráján ismertetik, illetve átismétlik a tanulókkal.

Az **elsősegély-nyújtási alapismeretek átadása** az osztályfőnöki és a szakórák (testnevelés, kémia, fizika, biológia) keretében, általában a tanév első óráján, illetve a tananyaghoz kapcsolódóan történik meg, szükség esetén az iskolaorvos és a védőnő bevonásával.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb céljai:

- a tanuló ismerje meg a környezet – elsősorban a háztartás, az iskola, a közlekedés, a veszélyes anyagok – egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit;
- készüljön fel a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi megelőzésére, kezelésére;
- legyen tisztában az elsősegélynyújtás fogalmával
- ismerje fel a veszélyhelyzeteket
- képes legyen a leggyakoribb sérülések élettani hátterének és várható következményeinek felismerésére;
- legyen jártas a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módok kivitelezésében;
- tájékozott legyen a mentőszolgálat felépítésével és működésével kapcsolatban;
- tudja, hogy mikor és hogyan kell mentőt hívni;
- legyen tisztában vele, kihez forduljon, ha az iskolában balesetet, rosszullétet észlel.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

Az iskolának – a tanulók életkorához és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Kiemelten kezeljük a pályaaorientációt, az élethosszig tartó tanulás szükségességét.

Ennek eredményeképpen tudatosul a tanulóban, hogy élete során többször pályamódosításra kerülhet sor, ezért is van jelentősége a folyamatos tanulásnak, önképzésnek. Reális ismeretekkel rendelkezik saját képességeiről, adottságairól tervezett szakmájával, hivatásával összefüggésben, továbbá munkaerő-piaci lehetőségeiről, munkavállalói szerepéről. Tisztában van azzal, milyen személyes tulajdonságokkal, ismeretekkel, gyakorlatokkal és képességekkel rendelkezik. Tud önéletrajzot készíteni, vagyis képes írásban összegezni céljait, képességeit, végzettségét, felkészültségét és mindazt, amit az alkalmazónak egy konkrét állással kapcsolatban nyújtani tud.

4.2.4. A nevelő-oktató munka eszközei, eljárásai

Mindezen fő feladataink megvalósításának mikéntjét az a szemlélet szolgálja, hogy a tanuló mindig a személyére szabott segítséget kapja személyisége teljes kibontakozásához. A tanulók testi, értelmi, erkölcsi, érzelmi, gyakorlati képességeinek fejlesztése érdekében valamennyi területen olyan iskolai környezet megszervezésére és működtetésére van szükség, amelyben ezen irányú szükségleteik megnyilvánulnak és azok kielégítésére lehetőség nyílik, természetesen tudatosan tervezett és szervezett, a tanár és a diák együttműködését feltételező körülmények között.

Céljaink megvalósításából következő munkafeladataink mellé ***egyértelmű elvárásokat kell megfogalmaznunk, amelyek részben a „központi programokból”, nagyrészt azonban a saját minőségfogalmunk alapján megfogalmazott kívánalmainkból állnak.***

Tantárgyi programjaink elkészítésekor figyelembe kell venni **minden** olyan tevékenységi lehetőséget, alkalmat, amely a tanórán vagy a tanórán kívül nevelési lehetőséget biztosít. Elvünk: az ismeretek megszerzésének eszközjellege és az aktivizálás.

Az eljárás és eszközválasztás szabadságának maximális tiszteletben tartásával, azok alkalmazásánál javasoljuk az alábbiak figyelembe vételét:

- A nagyobb hatásfok elérése érdekében szükségesnek tartjuk az intézményben folyó minden nevelési célú éves **projekt**, tevékenység köztudottá tételét, lehetőség szerinti összehangolását, eredményességének publikálását. Ennek teret adunk az intézmény honlapján, valamint a tematikus faliújságokon is.

Az egyes nevelési-oktatási részterületek használják ki a projektoktatás lehetőségeit. A témaegységek feldolgozása, a feladat megoldása a tanulók érdeklődésére, a tanulók és pedagógusok közös tevékenységére épüljön.

- Ügyelni kell a különböző színterű tevékenységek összehangolására, egymásra épülésére.
- Fordítsunk gondot a teljes körűség biztosítására minden tevékenységben, gondoljunk a periférián lévőkre is.
- Munkánk során domináljanak az aktivizáló, bevonó modellek, módszerek.
- A tanulók kapjanak döntési lehetőséget az őket érintő kérdésekben (érettségi tárgy, fakultációválasztás stb.). Mindezekhez biztosítjuk a megfelelő információkat.
- Nyissunk tág keretet a kortárs kommunikációnak és a csoportos tevékenységnek pl. diákkörök: a pedagógus mint szervező, segítő, tanácsadó szakember működik közre; DÖK Instagram stb.

4.2.5. Téma napok, témahetek és projektoktatás

Az intézmény nevelőmunkájának fontos színtere a projektek és témahetek köré szervezett ismeretszerzés. Ennek során a témaegységek feldolgozása, a feladat megoldása a tanulók érdeklődésére épül, és a projekt produktuma a tanulók és a tanárok közös tevékenysége nyomán alakul ki. A tanulók folyamatosan készítene a tananyaghoz kapcsolódó kisebb tantárgyi

projekteket, pl. népismeretből, fizikából, történelemből, magyar nyelv és irodalomból, német nyelv és irodalomból.

Célunk, hogy minden évben megvalósítsunk legalább egy nagy intézményi projektet, melynek előkészítését az arra vállalkozó tanulók és tanárok közösen végzik. A témaválasztás során előnyben részesítjük a nemzetiségi és anyaországi vonatkozású témákat, sokszor egy pályázatból vagy együttműködési programból kiindulva (pl. követségi pályázat, Erasmus+ projekt). A projekt eredményeit az előkészítő tanulók és tanárok mutatják be társaiknak, ennek során a projekt jellegétől függően előnyben részesítjük a kiscsoportos, tevékenységen alapuló tudásátadást.

Az intézmény lehetőség szerint kapcsolódik a központilag meghirdetett témahetekhez.

4.3. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

Pedagógiai alapelveink megfogalmazásánál kiemeltük a harmonikus személyiségfejlesztés szempontjából is eredményes tevékenységrendszer kiépítését. Összességében intézményünk a tanulók személyiségének fejlesztését, adottságaik, képességeik, tehetségük kibontakozását, tudásuk optimális szintre emelését állítja középpontba. **A hangsúly a folyamatorientáltságon van. A cél az, hogy a nevelés folyamatként működjön,** melynek során egyértelmű elvárások és feladatok révén segítjük személyiségük teljes kibontakozását.

A célkitűzésekben, alapelvekben megfogalmazottak alapján a következő személyiségjegyek fejlesztését emeljük ki:

- önismeret
- mások megbecsülése
- alkalmazkodóképesség
- felelősségérzet
- kudarcátűrés

- konstruktivitas
- kreativitas, fantázia
- empátia
- beszédképesség
- nyitottság

Az iskolában folyó személyiségformálás, nevelés színtereit, szervezeti kereteit a tanórák, a tanórán kívüli foglalkozások, rendezvények, versenyek, szabadidős programok és a diákönkormányzat programjai adják.

Fontosnak tartjuk a következő viselkedésformák kialakítását és gyakorlását:

- odafigyelés másokra, egymás meghallgatása;
- agresszív viselkedésformák tudatos kerülése;
- együttműködés csoportban;
- konstruktív konfliktuskezelés;
- önérvényesítés – mások igényeinek figyelembe vételével és tiszteletben tartásával.

A felsőoktatási intézményekbe orientálódó diákjaink társadalmi szerepe kibővül azzal, hogy nagyobb felelősséggel, gondolkodó, alkotó polgárként kell részt venniük a társadalom életében. Annak tudatára kell tehát nevelni őket, hogy tudásukkal ne csak saját javukat, hanem környezetük előrehaladását is szolgálják. Meg kell tanítanunk őket a folyamatos önművelés, önnevelés, önkontroll szükségességére, s arra, hogy az értelmiségi lét emberi, társadalmi és életminőséget jelent.

4.4. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

Nemzetiségi intézményként pedagógiai programunkban különösen kiemelten kezelendők a közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok.

Közösségfejlesztésen azt a folyamatot értjük, amely az egyén és a társadalom közötti kapcsolatot kialakítja, megteremti.

Valamennyi műveltségi terület tanításánál az általános közösségfejlesztési feladaton túl nyomatékosan jelennek meg a nemzetiségi létből eredő speciális feladatok.

A közösségfejlesztés egyik legfontosabb színtere az osztályközösség. Ennek fejlesztése, a tanulók bevonása a közös feladatokba kiemelt osztályfőnöki és szaktanári feladat. Itt is törekszünk a változatos szinterek és tevékenységi formák bevonására. Az osztályok művészeti csoportként is működnek, iskolai és iskolán kívüli fellépéseikkel, az arra való készüléssel fontos közösségformáló munka is folyik. A minden évben a nemzetiségi tanulmányi projekt keretében külső helyszínen (nemzetiségi települések, tájházak, múzeumok) végzett kutatómunka is összekovácsolja a közösséget, valamint ez által a tanulók bepillantást nyernek más nemzetiségi közösségek életébe, működésébe. Ezek a projektek egy, két vagy három naposak is lehetnek.

Az iskolai közösség fejlesztésére is szolgálnak hagyományos, a tanév kiemelt feladatai közé tartozó nagy rendezvényeink, mint például az iskolai nemzetiségi projekt (a „sváb bál”), a színházi nap, a diáknapi, a sportok éjszakája és a nemzetiségi karácsony. Ezeken kívül hagyományörző, tanulmányi és sporttáborokat szervezünk a szorgalmi és a nyári időszakban, pl. népismeret tábor, nemzetiségi gólyatábor, nemzetiségi kórustábor, nemzetiségi színjátszó tábor, kerékpáros tábor, vízi tábor, ökológiai terepgyakorlat. Ezek megvalósításáért együtt dolgozik tanár, diák, szülő és az intézményben dolgozó technikai munkatársak.

A közösségi szolgálat, a szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység és annak pedagógiai feldolgozása a közösségfejlesztés kiemelt területe.

Ugyancsak a közösségfejlesztés kiemelt területe a diákönkormányzat. A diákönkormányzat összegyűjti és továbbítja a tanulók ötleteit, javaslatait a közösségfejlesztő tevékenységekre, és maga is szervez közösségi programokat.

4.5. A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

A nevelőtestület valamennyi tagja a pedagógiai programban meghatározott nevelési elvek alapján, öntevékenyen vállaljon részt az iskolai közösség munkájából, gondjaiból és felelősségéből. Alkotó módon működjék együtt a nevelő-oktató munka fejlesztésében, az eljárások korszerűsítésében, a követelmények és az értékelés egységének kialakításában.

Fordítson különös gondot a tanulók nemzetiségi identitástudatának fejlesztésére, erősítésére. Szaktárgyától függetlenül minden tanárnak kötelessége a nemzetiségi azonosságtudatra, valamint a helyes német és magyar beszédre és írásra nevelés.

A tanár felelősséggel és önállóan végzi munkáját. Munkaköri kötelezettségeinek tartalmát és keretét a vonatkozó jogszabályok, az intézmény SZMSZ-e, a munkaköri leírás, az intézmény pedagógiai programja, a pedagógiai és szaktárgyi útmutatók, módszertani levelek, a nevelőtestület határozatai, továbbá a főigazgató és a felügyeleti szervek főigazgató útján adott útmutatásai alkotják. Nevelő-oktató munkáját a pedagógiai programban elfogadott elvek alapján, módszereinek szabad választásával végzi. A nevelés hatékonysága érdekében szorosan együttműködik az osztályfőnökkel.

A tanár működjön közre az iskolaközösség kialakításában és fejlesztésében. Figyeljen fel az iskolai élet problémáira, a közösség tagjainak emberi és pedagógiai nehézségeire, segítse a helyes kezdeményezések kibontakozását, a hibák megszüntetését.

Bírálataival és javaslataival mozdítsa elő az iskola nevelési céljainak megvalósulását. Fejlessze szaktárgyi és általános műveltségét. Ennek érdekében használja fel az önképzés és a szervezett továbbképzés alkalmait.

Tanártársaival, a szülőkkel és tanulókkal való kapcsolatában érvényesüljenek a kulturált érintkezés szabályai.

Segítse a diákönkormányzat munkáját.

A nevelő-oktató munka eredményessége céljából tartson rendszeres kapcsolatot tanítványai szüleivel, kollégiumi nevelőtanáraival, szükség szerint tájékoztassa őket az elektronikus napló útján. Indokolt esetben vegyen részt a szülői értekezleten. A munkaterv szerinti időben tartson fogadóórát.

Az írásbeli dolgozatokat, feladatlapokat legkésőbb három héten belül javítsa ki.

Iskolai munkájának megkezdése előtt 15 perccel köteles megjelenni az iskolában, illetve a kijelölt foglalkozási helyen, ünnepélyen stb. Az iskolában megszervezett ügyeleti szolgálatot, helyettesítést, a főigazgató által kijelölt, tanórán kívüli teendőit, a munkakörével kapcsolatos ügyviteli munkát az előírások, illetve a főigazgató utasításai szerint lássa el.

Ha munkáját váratlan akadályoztatás miatt a megszabott időben nem tudja megkezdeni, legkésőbb a munka megkezdése előtt 15 perccel jelezze azt a főigazgatónak vagy helyettesének. Minden egyéb esetben legalább egy nappal előbb kérjen engedélyt a főigazgatótól vagy helyettesétől valamely tanítási óra vagy egyéb előírt foglalkozás elhagyására, elcserélésére, illetve javasolja szakszerű helyettesítésének megoldását.

Nevelő és oktató munkája során gondoskodjék a gyermek személyiségének fejlődéséről, tehetségének kibontakoztatásáról, ennek érdekében tegyen meg minden tőle elvárható, figyelembe véve a gyermek egyéni képességeit, adottságait, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel egyénileg foglalkozzon, szükség szerint működjön együtt gyógypedagógussal vagy a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel. Segítse elő a bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetű gyermek, tanuló felzárkózását, segítse a tehetségek felismerését, kiteljesedését, tartsa nyilván a tehetséges tanulókat. Mozdítsa elő a gyermek, tanuló erkölcsi fejlődését, a közösségi együttműködés magatartási szabályainak elsajátítását, és törekedjen azok betartatására. Nevelje a gyermekeket, tanulókat egymás szeretetére és tiszteletére, a családi élet értékeinek megismerésére és megbecsülésére, együttműködésre, környezettudatosságra, egészséges életmódra, hazaszeretetre. Rendszeresen tájékoztassa a szülőt (törvényes képviselőt) a tanuló iskolai teljesítményéről, magatartásáról, az ezzel kapcsolatban észlelt problémákról, az iskola döntéseiről, a gyermek tanulmányait érintő

lehetőségekről. Tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő – és szükség esetén szakemberek – bevonásával a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében. Tartsa maradéktalanul tiszteletben a gyermekek, a tanulók és a szülők, valamint a munkatársak emberi méltóságát és jogait, javaslataikra, kérdéseikre adjon érdemi választ. Az ismereteket tárgyilagosan, sokoldalúan és változatos módszerekkel közvetítse, oktatómunkáját éves és tanórai szinten, tanulócsoporthoz igazítva, szakszerűen megtervezve végezze. Irányítsa a tanulók tevékenységét – a kerettantervben és a pedagógiai programban meghatározottak szerint –; értékelje a tanulók munkáját érdemjegyekkel vagy szövegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan. Vegyen részt a számára előírt pedagógus-továbbképzéseken, folyamatosan képezze magát, folyamatosan irányítsa tanítványai pályaeorientációját, aktív szakmai életútra történő felkészítését, teljesítse maradéktalanul a pedagógiai programban és az SZMSZ-ben előírt valamennyi pedagógiai és adminisztratív feladatát. Vegyen részt pontosan és aktívan a nevelőtestület értekezletein, a fogadóórákon, az iskolai ünnepségeken és az éves munkaterv szerinti rendezvényeken, szerezz meg határidőre a kötelező minősítéseket, őrizze meg a hivatali titkot, tanúsítson hivatásához méltó magatartást, működjön együtt a gyermek, tanuló érdekében munkatársaival és más intézményekkel.

Az **osztályfőnök** feladata, hogy az előbb felsorolt pedagógiai feladatok végrehajtása mellett céltudatosan összehangolja a nevelési tényezőket, alaposan megismerje tanítványainak személyiségét.

Segítse elő a tanulók nemzetiségi identitástudatának kialakítását és fejlesztését.

Készítse fel osztályát a nemzetiségi rendezvényekre, és maga is vegyen részt azokon.

Az osztály közösségi életének kialakításában és fejlesztésében működjön együtt az osztály DÖK-képviselőivel, használja fel tudatosan a segítségüket. Lássa el az osztály diákvezetőit tanácsokkal, igényelje és hasznosítsa észrevételeiket, javaslataikat osztályfőnöki tevékenységében.

Tapasztalatait, észrevételeit beszélje meg az érintett tanárokkal, ifjúsági vezetőkkel, a tanuló szüleivel, gondozójával, nevelőjével, törvényes képviselőjével (a továbbiakban: szülő). Szükség esetén – a főigazgató hozzájárulásával – hívja össze az osztályában tanító tanárokat tanácskozásra.

A nevelési-oktatási célok megvalósulása érdekében, a tanév elején meghatározott időben illetve igény felmerülése esetén tartson fogadóórát az iskolában. Tájékoztassa a szülőket az elektronikus napló útján, szükség esetén a titkárságról küldött hivatalos levélben a tanuló magatartásáról, általános tanulmányi munkájáról. Győződjön meg róla, hogy a szülők látták-e a bejegyzéseket.

Az osztályfőnök ezen felül mind a félévi, mind a tanév végi osztályozó értekezlet előtt gondosan elemezze a tanulók magatartásának, szorgalmának minősítéséhez szükséges, folyamatosan gyűjtött adatokat.

Segítse az osztály szülői közösségének munkáját. Az osztály szülői értekezletén számoljon be az osztály neveltségi és tanulmányi helyzetéről, ismertesse a soron következő feladatokat, bővítse egyes nevelési kérdések megvitatásával a szülők és a saját ismereteit, szükség esetén próbáljon meg tanácsot adni, törekedjen a család és az iskola nevelő munkájának összehangolására. Tegye lehetővé, hogy az osztályközösséget érintő kérdésekben a tanulók képviselői kifejhessék véleményüket a szülői értekezleten.

Végezze el az osztályával kapcsolatos osztályfőnöki ügyviteli teendőket.

Kísérje figyelemmel osztálya tanulóinak órán kívüli elfoglaltságát (tanulmányi és kulturális versenyek, diákkör, énekkar, sport, rendkívüli tárgyak stb.), és kérés esetén nyújtson segítséget a tanulónak a teherbírását meghaladó feladatok megoldásában.

Tevékenységeivel segítse a hatékony ifjúságvédelmi munka megvalósítását.

4.6. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

- aa) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
- ab) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
- ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló.

4.6.1. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység

Ez a probléma mind az iskolában, mind a kollégiumban megjelenik. Mindig vannak ilyen diákok, ezért kiemelten kell kezelni, mivel ez a probléma

- az oktató-nevelő munkát hátráltatja, annak eredményességét csökkenti;
- a gyenge jellemű egyéniséget magával sodorhatja.

Az intézményünkben előforduló leggyakoribb magatartási problémák okai lehetnek:

- túlzott szorongás, alacsony önértékelés
- önkontroll hiánya
- gyenge előképzettség
- részképesség hiánya
- túlkényeztetett tanuló

A beilleszkedési és magatartási problémák okai lehetnek:

- a szeretet és elismerés hiánya a családban
- családi problémák
- feltűnő anyagi hátrány
- gyenge általános iskolai előképzettség

- új közösségbe érkezés
- drog, alkohol, szenvedélybetegség
- divatjelenségek
- pubertáskori fejlődési sajátosságok
- szabálykerülő mintákat követő társaságba kerülés

Lehetőségek a probléma kezelésére

- Fontos, hogy az osztályfőnök és a nevelőtanár jó személyes kapcsolatot alakítson ki a diákkal.
- Az osztályfőnök és a nevelőtanár rendszeres kapcsolattartása a szülőkkel.
- Együttműködés az iskolapszichológussal és az iskolai bűnmegelőzési tanácsadóval.
- Az osztályfőnök és a nevelőtanár megpróbálja a diákot bevonni a közösségi munkába, testre szabott feladatokkal.
- Drogprevenció.
- Önismereti, kortárs segítő csoportok megszervezése.
- Aktív sportélet és gazdag szabadidőprogramok szervezése az iskolában, a kollégiumban.

A problémakezelés lehetőségei a beteg fiatalok esetében

Kiemelt gondoskodást és állandó odafigyelést igényelnek, részben esetleges tanulási nehézségeik, illetve esetleges beilleszkedési nehézségeik miatt. Ennek orvoslása érdekében szükség van a szülővel való együttműködésre, melyet szükség esetén kiegészíthet az iskolapszichológussal és a gyermeket kezelő szakorvossal történő együttműködés.

A problémakezelés lehetőségei a fogyatékos fiatalok esetében

Intézményünkben elsősorban érzékszervi fogyatékossgal, beszédproblémákkal találkozunk.

A szaktanárok folyamatos odafigyelésével, segítő magatartásával a probléma kezelhető.

A problémakezelés lehetőségei a nehezen nevelhető fiatalok esetében

Általában átmeneti jellegű segítséget igényelnek, mert a szülőkkel való együttműködés és a mentálhigiénés támogatás eredményre vezet.

A problémakezelés lehetőségei a szociálisan inadaptált fiatalok esetében

Bár intézményünkre nem jellemző az ebbe a kategóriába tartozó fiatalok megjelenése, vázlatosan mégis szükségesnek tartjuk néhány elv meghatározását.

Segítésük nagy pedagógiai tapintatot igényel. Feszültségük oldása, önértékelésük javítása, tevékenységüknek a pozitív tulajdonságaikra építése jó eredményre vezethet.

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók iskolai fejlesztésének elvei

A súlyos tanulási, beilleszkedési és magatartási zavarok hátterében részképességzavarok, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar és/vagy figyelemzavar, az iskolai teljesítmények eléréséhez szükséges pszichikus funkciók kialakulatlansága, fejletlensége vagy a felsoroltak halmozott előfordulása áll

A beilleszkedési zavarok okának ismeretében a problémákat három csoportba soroljuk:

- Pszichés zavarok állnak a probléma hátterében (hiperaktivitás, autisztikus jelek, önértékelési zavar, gyenge fékrendszer, konfliktuskezelési deficit, sérülékeny kudarcűrő képesség, tolerancia hiány, szabálytartás hiánya), illetve különböző kompenzációs mechanizmusok, mint projekció, elfojtás, agresszivitás, stb.
- Tanulási nehézségek váltják ki a problémát (olvasás, írás- helyesírás, számolási nehézség, figyelem, kommunikáció, a szenzomotoros mozgás fejletlensége, csak szekunder jellegű memória).
- Rossz vagy hiányos szocializáció okozza a problémát (túlzott engedékenységgel, szeretet- és figyelemhiány, túlzott elvárások stb.)

Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének, érési lelassulásának jelei a tanulási, magatartási zavar tüneteit mutató tanulóknál az alábbiak:

- Általában érzékenyebbek a meteorológiai változásokra.
- Fáradékonyabbak az átlagnál, nehezen tűrik a zajokat, nehezen viselik el a várakozási feszültséget.
- Gyakrabban van szükségük pihenésre, szünetre, egyedüllétre.
- Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók esetében a fejlesztés nem felzárkóztat, hanem olyan képességeket fejleszt, melyek a gyerekek iskolai teljesítményét javítják.

A beilleszkedési zavarral, magatartási rendellenességgel küzdő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenységek a következők:

- A fejlesztő foglalkozások szervezése a szakértői vélemények korrekciós javaslatai alapján, történik.
- Az egyes részképességek fejlesztésének időtartamát a tanuló egyéni szintje és fejlesztési üteme határozza meg.
- A fejlesztési munka hatékonyságát segítik az osztályfőnökkel, szaktanárokkal történő megbeszélések.
- A differenciálás az egyéni képességekhez igazodó,
- egyéni foglalkozás a kollégiumban,
- felzárkóztató foglalkozások biztosítása,
- személyiségfejlesztő és önismereti foglalkozások,
- a nevelők és a szülők közötti szoros kapcsolattartás a tanuló fejlesztése érdekében,
- a szülők és a családok nevelési gondjainak segítése, tanácsadás,

- megelőző és támogató tevékenység az ispszichológus és az iskolai szociális segítő bevonásával,
- nevelési tanácsadóval, külső pszichológussal és a gyermekjóléti szolgálattal kapcsolatfelvétel, probléma esetén segítség kérése.

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók iskolai fejlesztése

A részképességzavar tüneteit mutató tanulók sajátos nevelési igényeinek kielégítése gyógypedagógiai tanár, terapeuta és/vagy pszichológus közreműködését igényli. A rehabilitációs célú órakeretben a tanulók fejlesztése egyéni terápiás terv alapján történik.

A kialakulatlan részképesség jellegének megfelelően az iskolai oktatásban érvényesíteni kell a számonkérési, értékelési, esetleg - indokolt esetben, a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság javaslata alapján - az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítés lehetőségét.

Az iskolai nevelés, oktatás során kiemelt feladat: az egészséges énkép és önbizalom kialakítása, a kudarcűrő-képesség növelése és az önállóságra nevelés.

A fejlesztés kiemelt céljai, feladatai

Diszlexia, diszgráfia

A diszlexia a tanulási zavarok fogalomkörébe tartozó, intelligenciaszinttől független olvasási és helyesírási gyengeség. Hátterében a központi idegrendszer sérülései, organikus eltérései, érési késése, működési zavara, örökletesség, lelki és környezeti okok különböző összefonódásai találhatók meg, valamelyik dominanciájával. Általában differenciálatlan az aktív szókincs, és gyenge a verbális emlékezet. A tanuló az új szavakat nehezen jegyzi meg, megmásítja, torzítja, jó értelmi képesség esetén új szót alkot helyette, vagy körülírja a

fogalmat. Az olvasás tanulása során nehezen alakul ki a hang-betű kapcsolat, gyakori és makacs betűtévesztések fordulnak elő, a sorrendben átvetések tapasztalhatók, a hosszabb szavak áttekintése rendkívül nehéz. Hibás kombinációk, felületes akusztikus képzetek előhívása észlelhető. Nehéz a figyelem megosztása az olvasási technika és a szöveg tartalma között, pontatlan a toldalékok olvasása, lassú az olvasási tempó, gyenge a szövegértés.

A fejlesztés célja:

Az olvasás-, írászavarok javításának feladata az iskolás korban, hogy kialakítsa a tanulóban az intellektusának és mindenkor osztályfokának megfelelő értő olvasás-írás készséget, fejlessze kifejező készségét, segítse az olvasás, írás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében.

Diszkalkulia

A diszkalkulia különböző számtani műveletek, matematikai jelek, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, számneveket szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának nehézsége más iskolai teljesítmények (pl. olvasás, írás, idegennyelv tanulás) jó színvonala mellett. Hátterében általában valamilyen idegrendszeri sérülés húzódik meg, amelynek következtében zavart az érzékelés-észlelés folyamata, sérült a gondolkodás. Nehezítetté válik a szimbólumok felismerése és tartalmi azonosítása, akadályozott a fogalmak kialakulása, sérülnek a fogalmakkal végzett gondolkodási műveletek, a sor- és szabályalkotás, a téri és síkbeli viszonyok érzékelése, illetve zavart szenved az emlékezet és a figyelem.

A diszkalkuliás tanulóknál általában hiányzik a matematikai érdeklődés, kialakulatlan a mechanikus számlálás képessége, a mennyiség-állandóság. Súlyos elmaradásaik vannak a matematikai nyelv használatában, a matematikai relációk verbális kifejezésében.

A kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar, a figyelemzavar

Hiperkinetikus zavarok

Már az első öt évben kialakuló tünetegyüttes, melyet jellemez a tevékenységek csapongása, a figyelmetlenség, a nagyfokú impulzivitás, a szabályok gyakori megszegése, megfontolatlanlás, többszöri konfrontálódás a társakkal. Gyakori a kognitív működések zavara, illetve a nyelvi és motoros képességek fejlődésének késése. Másodlagos szövődménye az aszociális viselkedés és csökkent önértéktudat.

Magatartási zavarok

Jellemzői a visszatérő és tartós disszociális, agresszív vagy dacos magatartássémák. A viselkedés erősen eltér az adott életkorban elvárhatótól, a szociális elvárásokat durván áthágja. Sokkal súlyosabb lehet, mint egy gyermekcsíny vagy egy serdülőkori lázadás és hosszan tart (hat hónap vagy annál hosszabb ideig). Jellemzi még: nagyfokú harcoság, társakkal, tárgyakkal, állatokkal szembeni durva bánásmód, fenyegető erőfitogtatás, indulatkitörések, iskolakerülés, hazudozás.

A fejlesztés elvei, módszerei, feladatai:

- A tanuló optimális helyének megválasztása a pedagógus kommunikációs jelzéseinek megfelelő érzékelésére.
- Az egyénhez igazított követelmények kialakítása a gyermek képességeinek, érdeklődésének, terhelhetőségének ismeretében.
- A tanuló viselkedésének (kommunikációjának, önbizalmának, magabiztosságának, önérvényesítésének, cselekvéses, illetve verbális megnyilvánulásainak) megismerése siker vagy kudarc esetén. Ennek alapján a tanuló alkalmazkodásának, a kortárs csoportba való beilleszkedésének segítése.
- Együttműködés a családdal és más szakemberekkel.
- A fejlődés segítése gyakori pozitív visszajelzésekkel, a sikerélmény biztosítása.

A NAT alkalmazása

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges.

Kiemelt fejlesztési feladatok

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhat.

Kiemelt szerepet kap az Énkép és önismeret, a Kommunikációs kultúra, a Testi és lelki egészség, a Felkészülés a felnőtt lét szerepére.

A fejlesztés alapelvei:

- A tanuló fejlődésének a maga fejlettségi szintjéhez történő igazítása.
- A tanulók mindig szűkebb (család, osztály, iskola) és tágabb (környezet, társadalom) közösség tagjai. A nevelés – oktatás az emberi viszonyokban gazdag közösségek hatásrendszerén át, a közösségekben, a közösségek életének, céljainak, érdekeinek figyelembevételével, a közösség aktív részvételével történik. A közösségek biztosítanak terepet – a pedagógus vezető, irányító, kezdeményező szerepe mellett – a tanulók önállóságának, öntevékenységének, önkormányzó képességének kibontakoztatásához.
- Bizalom, megértés, tisztelet a tanuló személyisége iránt, törekvés a személyes kapcsolatok kialakítására.
- Lehetőség teremtése a nevelés – oktatás folyamatában a tanulók számára a saját tapasztalatok megszerzésére, megértésére, általánosítására.
- Tapasztalatokra, információkra, ismeretekre történő támaszkodás, amelyeket a tanulók az iskolán kívül, mindennapi életükben szereznek be.

- Igényesség, határozott követelmények támasztása a tanulókkal szemben, egyúttal lehetőség nyújtása a tanulók önállóságának, kezdeményezőkészségének, kreativitásának.
- A tanulók érdeklődésének a felkeltése, motiválás.
- Adott tantárgy, műveltségi terület tanítása során alkalmazkodás és építés a korábban, illetve más tantárgyból elsajátított tudásra.
- A befogadást, az elsajátítást előtérbe helyező tanulásszervezési és módszertani eljárások.
- A tanulói aktivitás kiváltása.

Folyamatos visszajelzés a tanulói teljesítményekről, ezek változásáról, javításuk akadályairól

4.6.2. A sajátos nevelési igényű, illetve tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program

A Nemzeti alaptanterv a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a tanulási területeken megfogalmazott célok, feladatok – a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek. A Pedagógiai Program sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó részének elkészítésénél az alábbiakat vettük figyelembe:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény, a Nat és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a kollégiumi nevelés országos alapprogramját,
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- a szülők elvárásait és
- az általunk nevelt-oktatott tanulók sajátosságait.

A Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégiumban a sajátos nevelési igényű tanulókat a többi tanulóval együtt (integráltan) neveljük.

A tanulók között fennálló – egyéni adottságokból és igényekből adódó – különbségeket figyelembe vesszük.

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a) a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékoság, sajátos nevelési igény által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, egyenetlenségeit;
- b) az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, egyenetlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, pedagógiai eljárások alkalmazását teheti szükségessé.

4.6.3. A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk (teljes vagy részleges integrációjuk). Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget. Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedése, önmagukhoz mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladása tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják:

- A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken, alkalmat teremt a horizontális tudásátadásra.
- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a

„sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az elmaradások súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz, a tanuló képességei kibontakoztatásának érdekében.

- Multidiszciplináris teamek (pl. többségi pedagógus, gyógypedagógus, szülő, az érintett tanuló stb.), illetve jó gyakorlat e-bank, iskolai „forrásközpont” működtetése – a pedagógusok által kidolgozott egyes differenciált tananyagok, feladatlapok stb. felhasználásával, melyeket az iskola minden pedagógusa használhat, illetve minden pedagógus gyarapítja az anyagokat.
- A nyitott tanulási-tanítási folyamatban megvalósuló tevékenység, amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök alkalmazását.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében- oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, a diverzitás iránti pozitív attitűddel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógus, aki
 - a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulókra jellemző – módosulásait;
 - egyéni fejlesztési tervet készít a gyógypedagógus, konduktor együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz;
 - a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a folyamatos értékelés, hatékonyságvizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén – megváltoztatja eljárásait, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz;
 - a neurodiverzitást figyelembe vevő oktatási módszerek, rugalmas tanulásszervezés segítségével minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezetet hoz létre, melyben érvényesül a

differentiált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek (az instrukciók adása terén is) alkalmazása, beleértve az értékelést is;

- egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
- együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, konduktor iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba, megosztva vállalja a felelősséget a különleges bánásmódot igénylő gyermek haladásáért.

Az integrált nevelésben-oktatásban igénybe vesszük az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmények (EGYMI), a pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatok segítségét. Ennek keretében nyitottak vagyunk az integrált nevelés létező jó gyakorlatainak megismerésére, tapasztalatcsere, tudásháló (képzések, online platform stb.) révén.

A Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium Alapító okirata szerint az intézmény a többi tanulóval együtt oktatható sajátos nevelési igényű tanulók gimnáziumi nevelése-oktatása feladatát vállalja, ezen belül a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság véleménye alapján, az enyhe fokban érintett mozgásszervi vagy érzékszervi zavarral küzdő tanulókat tudja fogadni.

4.6.4. A látási fogyatékos tanulók fogadásának irányelvei

A látássérülés a látószerv (a szem, a látóideg és/vagy a látásért felelős agykérgi/kéreg alatti területek) sérülése következtében kialakult állapot, mely megváltoztatja a tanuló megismerő tevékenységét, alkalmazkodóképességét, kihat személyiségének alakulására.

Az intézmény a látássérült tanulók közül a többi tanulóval együtt nevelhető, gyengénlátó tanulókat tudja fogadni, akiknek a látássérülése lehetővé teszi az integrált nevelést.

A pedagógiai fejlesztés szempontjából elsődlegesen a látásélesség és a látási funkciók ismerete fontos, de a pedagógusnak tájékozottnak kell lennie

- a látássérülés kórokáról, kialakulásának időpontjáról;
- a szemészeti állapot prognózisjavuló vagy romló tendenciájáról;
- a pedagógiai látásvizsgálat eredményéről;
- a gyermek intellektuális képességeiről;
- a látássérülés személyiségre gyakorolt hatásairól.

A nevelés-oktatás során alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a tanulók állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

Az alkalmazandó irányelvek az általános SNI irányelveken alapulnak, ezen belül a gyengénlátó tanulókra vonatkoznak.

4.6.4.1. A gyengénlátó tanulók iskolai fejlesztése

A Nat alkalmazása

A gyengénlátó tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása lehetséges. A gyengénlátó tanulóknak a tanuláshoz és a mindennapi életben való boldoguláshoz – látásteljesítményükhöz igazodó mértékben – különleges technikák elsajátítása szükséges: elektronikus olvasógép, speciális optikai segédeszközök, látássérült személyek számítástechnikai segédeszközei, programjai használata, szükség szerint Braille-írás, -olvasás, tájékozódás hosszú fehér bottal stb. E technikák ismeretanyaga az egyéni fejlesztési terv része. A megfelelő eszközrendszer biztosítása mellett (teremvilágítás, egyéni megvilágítás, speciális tanulóasztal, tankönyvkiválasztás, speciális füzet, megfelelő íróeszköz) a követelmények mennyiségi és minőségi teljesítése a gyengénlátó tanulók egyéni adottságai szerint várható el. Ennek érdekében több gyakorlási lehetőségre és alkalmanként több időre van szükség. A gyengénlátó tanulók iskolai nevelésének-oktatásának is alapvető célja a felnőttélet

sikerességét megalapozó kulcskompetenciák fejlesztése, az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés. A gyengénlátó tanulónak is szüksége van azokra az ismeretekre, készségekre, attitűdökre, melyek birtokában alkalmazkodni tud a társadalmi környezet változásaihoz. A Nemzeti alaptantervben megjelenő tartalmak speciális ismeretekkel, képességekkel, attitűdökkel egészülnek ki.

Az iskolai nevelő-oktató munka tartalmi szabályozása és szabályozási szintjei

Tanulási és nevelési célok

A gyengénlátó tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott nevelési célok megvalósítása lehetséges, de mindenkor figyelembe kell venni, hogy a tanulók egyéni adottságai többnyire eltérnek az ép tanulók adottságaitól. A tanulók számára biztosítani kell a tanulóhoz és a társadalmi beilleszkedéshez szükséges speciális ismeretanyagot (speciális technikák és eszközök használata stb.) és a készségfejlesztést (önálló tanulásban használható eljárások, lényegkiemelés, megtartó emlékezet növelése, szóbeli kifejezőképesség gazdagítása, célszerű munkaszokások kialakítása, vizuális megfigyelőképesség fejlesztése stb.). A nevelési célok sérülésspecifikus tartalmakkal egészülnek ki.

Testi és lelki egészségre nevelés

- A gyengénlátó tanulók ismerjék meg látássérülésük kórokat, az ebből eredő következményeket, fizikai terhelhetőségüket (pl. nehéz súlyok emelésének kerülése)!
- A tanulók sajátítsák el a higiénés szabályokat, a szem óvásának, tisztántartásának módját, tartsák be a látáskímélő előírásokat!
- A gyerekek, fiatalok ismerjék az egészséget károsító tényezőket, a helyes táplálkozás előnyeit!
- Kerüljék – majd a felnőttélet során is – a káros függőségeket!
- Tanulják meg az egészségükkel kapcsolatos kérdések megfogalmazását, egészségügyi igényük és problémájuk kommunikálását!

- Ismerjék meg a szembetegségek miatt javasolt és ellenjavallt mozgásformákat, sportokat!
- Sajátítsák el a sportolás során is szükséges optikai segédeszközök helyes használatát (pl. úszószemüveg)!
- Feladat a gyengénlátásból fakadó fokozott balesetveszély megelőzése.
- Mozgásfejlesztő szakember – (gyógy)pedagógus/gyógytestnevelő – segítségével teszi lehetővé számukra a jobb mozgásállapot kialakítását, a járási, testtartási hibák, túlmozgások megszüntetését.
- A tanuló minél jobban fogadja el szemészeti állapotát és az abból fakadó nehézségeket, specialitásokat! Legyen nyitott és motivált mások nehézségeinek megismerésére, elfogadására, mások segítésére!

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

- A gyengénlátó tanulók személyiségfejlődésének alakulásában alapvető szerepe van a megfelelő tanulási környezet kialakításának. Jelentős annak tudatosítása, hogy mindannyian felelősek saját biztonságuk, sorsuk és életpályájuk alakulásában.
- A gyengénlátó tanulók környezete bátorítsa és tegye lehetővé számukra szükségleteik és érzelmeik kifejezését, továbbá adjon számukra objektív visszajelzéseket!
- A látássérült gyermekeket, fiatalokat hozzá kell segíteni a kulturált magatartás elsajátításához, a fogyatékosságokat eltérő módon toleráló közösségekben jó emberi kapcsolatok kialakításához. Értelmi képességeik mellett érzelmi intelligenciájuk fejlesztése is szükséges személyes és szakmai sikereik érdekében.
- Támogatást igényel a látássérülés tényének feldolgozása, az ebből adódó személyiségproblémák felismerése, a kompenzációs készségek tudatos fejlesztése.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

- A gyengénlátó tanulók tanulják meg felismerni a csoportban elfoglalt szerepüket és kibontakozási lehetőségeiket!

- A tanulók tudjanak az életkoruknak és állapotuknak megfelelően reális döntéseket hozni, egyre nagyobb önállóságot és felelősséget vállalni! A családi életre való felkészítésben figyelmet kell fordítani a következő témákra: pozitív családminták, a családalapítás feltételei, a látássérülés szerepe a közös élet alakításában, felelősségteljes gyermekvállalásra, gyermeknevelésre készülés.
- A tanulók tudják felmérni, hogy milyen területen és milyen fokú segítségre van szükségük, azt tudják is kommunikálni!
- A tanulók tudjanak segítséget kérni és elfogadni! Ismerjék fel, hogy mikor és milyen fokú segítségre van szükségük! Ismerjék fel, ha másoknak segítségre van szükségük! Tudják reálisan megítélni, hogy képesek-e a segítségnyújtásra! Tudjanak segítséget nyújtani vagy a másik részére segítséget kérni!
- A pedagógusok személyiségfejlesztő munkája járuljon hozzá, hogy a tanulóiban kialakuljon az empátia, a segítő magatartás!
- A tanulók kooperáljanak a nem látássérült társaikkal, tudják kezelni a konfliktusokat, kölcsönösen tiszteljék egymást!
- A tanulók tudjanak felelősséget vállalni önmaguk és közösségük iránt, értsék az önkéntesség fogalmát, szerepét, abban vállaljanak aktívan részt!

Médiatudatosságra nevelés

- Az iskola és a pedagógus vállaljon hangsúlyos szerepet a gyengénlátó tanulók szókincsfejlesztésében, a kommunikációs helyzetek során mutatkozó – a látássérülésből adódó – nehézségek kompenzálására.
- A hagyományos írott csatornák használatához a gyengénlátó tanulók szerezzék meg a megfelelő ismereteket a látásjavító speciális eszközök alkalmazásáról! Ismerjék a könyvtárhasználat szabályait! Tanulják meg a könyvtárak látássérült személyeknek nyújtott szolgáltatásainak igénybevételét!
- A tanulók legyenek képesek az önálló ismeretszerzésre infokommunikációs csatornák és speciális digitális eszközök, programok felhasználásával (pl. nagyítóprogram)!

- A tanulók kapjanak segítséget ahhoz, hogy lépést tudjanak tartani az infokommunikációs fejlődéssel és a speciális digitális eszközök fejlődésével!
- A tanulók az önálló ismeretszerzés érdekében szerezzenek jártasságot az internet-használatban képernyőolvasó programmal!
- A tanulók ismerjék a kommunikáció és médiahasználat etikus formáját, az információözönben és a közösségi portálokból rejlő veszélyeket!

A tanulás tanítása, pályaorientáció, gazdasági és pénzügyi nevelés

- Az iskola feladata a látásos megismerésben fennálló nehézségek kompenzálását segítő adaptációs eljárások megismertetése, alkalmazásuk begyakoroltatása. Olyan tudást kell kialakítani, hogy a tanulók aktívan vállalhassanak szerepet a számukra kedvező külső feltételek, körülmények kialakításában.
- Az iskola a tanulóknak lehetőséget ad az önkorrekciónak, az együttműködés képességének fejlesztésére, a rugalmas gondolkodás elsajátítására.
- A látássérült szakirányon végzett gyógypedagógusok feladata optikai segédeszközök (szemüveg, távcsőszemüveg, különböző nagyítók, elektronikus olvasókészülék stb.) és az önálló tanulást segítő speciális szoftverek alkalmazásának megtanítása.
- A gyógypedagógusok feladata továbbá a látásteljesítményhez igazodó, egyénre szabott tanulási stratégia, célszerű rögzítési módszerek kifejlesztése.
- A pedagógusok teendője, hogy segítsék a tanulók egyénre szabott tanulási stratégiájának kialakítását.
- A pedagógusok a családdal és a látássérült tanulóval közösen mérjék fel és keressék meg a továbbtanulás legoptimálisabb és legrealisabb lehetőségeit! A látássérült tanuló továbbtanulásra való felkészülése/felkészítése szintén közös munka és felelősség.
- A tanulók ismerjék meg (szemészeti, fizikai állapotukat figyelembe véve) az általuk eredményesen, sikeresen végezhető munkaterületeket, foglalkozásokat!

- A tanulók korlátozott munkavállalási lehetőségei miatt fokozottan szükséges pozitív attitűdjük kialakítása az értékteremtő munka, a munkalehetőségek keresése iránt.
- A pedagógusok fordítsanak kellő figyelmet a gazdálkodás képességének alapozására!
A tanulók váljanak képessé a pénzfajták felismerésére, életkoruknak megfelelően fejlődjön a pénzzel való bánni tudás képesség

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

- A gyengénlátó tanulók sajátítsák el a nemzeti, kulturális örökségünk megismerésének sajátos, a látássérült embereket segítő módjait is, pl. tapintható tárlatok, akadálymentes weblapok látogatása.
- Az aktív állampolgárrá válás érdekében a tanítványok ismerkedjenek meg a fogyatékos személyek jogairól szóló egyezményekkel, az esélyegyenlőség biztosításáról szóló jogszabályokkal, tartsák számon a látássérült személyek érdekvédelmi szervezeteit!
- A tanulók aktív részvételére építő tanítás során alakuljon ki bennük motiváltság és beállítódás ez irányú önálló ismeretszerzésre!

A fenntarthatóság, környezettudatosság

- A látássérült tanulók számára minél több közvetlen tapasztalatot szükséges biztosítani a természeti valóságról, az anyagtakarékossággal és az újrahasznosítással kapcsolatos teendőkről.

A tanulás és tanítás alapelvei

Aktív tanulás

- A pedagógus feladata és felelőssége, hogy a gyengénlátó tanulók vizuális funkcióit is figyelembe vegye tudásuk kialakításakor.
- Az aktív tanulás támogatásához a gyengénlátó tanulók egyéni látásteljesítményének megfelelő speciális segédeszközök használata szükséges.

Tanulási környezet

A tanulási környezet fizikai feltételei

- A gyengénlátó tanulók számára a megfelelő tanulási környezet fizikai feltételeinek biztosítása alapvető fontosságú. A terem megfelelő pontján elhelyezett speciális tanulópad, a tanuló látási funkcióinak megfelelő megvilágítás, a speciális optikai segédeszközök, a speciális gyengénlátós füzetek, adaptált taneszközök stb., továbbá a

megfelelő nagyítóprogrammal rendelkező IT-eszközök mind a tanulók optimális tanulását biztosítják.

A tanulási környezet társas feltételei

- A gyengénlátó tanulók későbbi társadalmi integrációja már az iskolában elkezdődik, így fontos, hogy látássérülésük miatt ne maradjanak ki intézményi és osztályszinten szervezett programokból, továbbá, hogy részt vegyenek a tanulókat érintő döntési folyamatokban.
- A látássérült tanulók teljesítményét a pedagógusnak reális, egyben támogató visszajelzést adva kell méltányolnia úgy, hogy az erősítse a tanulók önbizalmát is.
- Az iskola minden dolgozójának felelőssége, hogy a látássérült tanulók ne legyenek iskolai zaklatás áldozatai, de ők se váljanak zaklatóvá.
- Csak a megfelelő iskolai légkör, a nyílt kommunikáció képes biztosítani, hogy a gyengénlátó tanulók képesek legyenek tanulási problémájuk és személyes nehézségeik jelzésére.
- Az osztálytársak részéről a gyengénlátó tanulók iránti tisztelet és elfogadás sok esetben tanári segítséggel alakul ki. A látássérült tanulóknak is tisztelniük kell az osztálytársak egyéni különbségekből eredő sokféleségét.

A tanulási környezet megteremtésének pedagógiai irányelvei

- A gyengénlátó tanulók is aktívan vegyenek részt párban vagy csoportban végezhető tanulási formákban!
- A pedagógus feladata és felelőssége, hogy úgy tervezze a tanulási feladatokat és feladatcsoportokat, hogy az a látássérült tanulók képességeinek (látásteljesítményeinek) megfelelő legyen.
- A tanuláshoz és az értékeléshez a gyengénlátó tanulók számára szükséges biztosítani a megfelelő speciális tan- és (optikai) segédeszközöket.

Egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele

- Figyelembe kell venni, hogy a gyengénlátó tanulók látássérülésük, illetve egyéb csatlakozó sérülésük miatt gyorsabban elfáradhatnak, esetleg kevésbé terhelhetők, több és hosszabb pihenést igényelhetnek.

Személyre szabott tanulás és pedagógiai támaszrendszerek

- A személyre szabott, adaptív tanulás feltételeinek megteremtése gyengénlátó tanulók esetén az egyéni látásteljesítményüknek megfelelő speciális eszközök használatával is kiegészül.

Személyre szabott tanulás és differenciált oktatás

- A gyengénlátó tanulók személyre szabott tanulásához szükséges a pedagógus együttműködése a látássérült tanulók gyógypedagógusával.

Általánosan alkalmazott differenciált tanulásszervezési módok

- Látásteljesítményétől függetlenül a gyengénlátó tanulók is képesek részt venni drámapedagógiai, kooperatív technikán alapuló tanulási-tanítási folyamatban, továbbá csoport- és páros munkában.
- Differenciálás esetén a pedagógus felelőssége, hogy a feladatok ne különítsék el az osztálytól a látássérült tanulókat.
- Alapvető fontosságú a tanulók látássérüléséhez illeszkedő, egyéni fejlődéséhez megválasztott módszertani eljárások alkalmazása a különböző pedagógiai színtereken.
- A gyengénlátó tanulók optimális tanulása-tanítása a pedagógus és a(z) utazó gyógypedagógus, továbbá a család és a környezet együttműködése során valósulhat meg.

Mérés, értékelés és visszajelzés

- A gyengénlátó tanulók esetében az egyéni látásteljesítményből adódó adottságokat (munkatempó, pontosság stb.) nagymértékben figyelembe kell venni.
- A gyengénlátó tanulók fejlődése esetenként csak önmagukhoz viszonyítható.

- Felmérések, értékelések esetén a gyengénlátó tanulók számára egyéni igény szerint a feladatlapok nagyítása szükséges. Így is lehetséges, hogy bizonyos feladatokat (grafikonok, térképek, képek, grafikák stb.) a tanuló látásteljesítménye miatt nem képes megoldani.
- A gyengénlátó tanulók felmérés, vizsga esetén engedményeket vehetnek igénybe (többletidő, adaptált feladatok stb.).
- A látássérülés maga nem ok a tantárgyi felmentésre.

A Nat, a kerettantervek és a helyi tanterv

A helyi tanterv készítésénél a Nat-ban és a választott kerettantervben foglaltak az irányadók. A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi tartalmak a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők. Ha a tanulót állapota akadályozza a tananyag elsajátításában, akkor az Irányelvben megadott módosítások figyelembevételével javasolt a helyi tanterv elkészítése. Minden tanulási terület oktatásában érvényesüljön a látásteljesítményhez igazodó szemléltetés, a látássérülés tényét figyelembe vevő munkakörülmények kialakítása, a látóképesség kihasználására nevelés, valamint speciális tantárgyi módszertani eljárások alkalmazása, a feladatok megvalósításához szükség esetén tágabb időkeret kijelölése, az egyéni adottságok figyelembevétele az értékelés során.

Kompetenciafejlesztés, kiemelt kompetenciaterületek

Alapkompetenciák

- Az alapkompetenciák elsajátításához a gyengénlátó tanulóknak szükségük van egyénre szabott speciális, adaptált taneszközökre és környezetre, továbbá optikai segédeszközökre, speciális módszertani eljárásokra.

A tanulás kompetenciái

- Az egyénileg szükséges optikai segédeszköz ismerete, készségszintű használata az önálló tanulás feltétele.

- A gyengénlátó tanulók a szokásrend kialakítására megteremtik a megfelelő tanulási környezetet: emelhető asztallapú munkaasztal, megfelelő világítás, optikai eszköz biztosítása stb.
- A hatékony tanulás feltétele a személyiség és a látássérülés szempontjából leghatékonyabb tanulási módszerek és stratégiák begyakorlása.
- A pozitív attitűd folyamatosan fennálló motivációt, fejlett teherbíró, alkalmazkodó és kudarcűrő képességet feltételez.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

- A gyengénlátó tanulók számára a megfelelő látási kontroll hiányának következtében nehezített a kommunikáció, a metakommunikáció által terjedő információk érzékelése, megértése, feldolgozása és alkalmazása. Tanári irányítással válnak képessé a kommunikációban használt paralingvisztikai eszközök használatára (a beszédhang minőségének változtatása, az arckifejezések, gesztusok alkalmazása).
- A tanulók az ismeretszerzés és az írásos kommunikáció során szükség esetén a látássérült személyek számára kifejlesztett speciális szoftvereket használnak.
- A pozitív attitűd kialakítása magában foglalja a nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra való törekvést.
- A gyengénlátó tanulók esélyegyenlőségét növeli a társadalmi beilleszkedésben az idegen nyelv tudása.
- A gyengénlátó tanulók számára is szükséges az idegen nyelvek iránti érdeklődés, az interkulturális kommunikációs lehetőségek használata speciális segédeszközök segítségével.

A digitális kompetenciák

- Az ismeretek kiegészülnek a szabályos, tűzujjas gépírás elsajátításával.
- A digitális kompetencia felöleli a speciális képernyőnagyító, olvasó programok használatát, a látássérült embereket érintő weboldalak ismeretét is.

- A tanulók képesek a számukra megfelelő tanulási/munkakörnyezet kialakítására, ahhoz segítség kérésére: megfelelő méretű monitor, másolóállvány, egyedi megvilágítás, speciális program stb.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

- A gyengénlátó tanulók segítséget igényelnek a kvantitatív és kvalitatív adatok összegyűjtésében, rendszerezésében, a modellek használatában.
- Fokozott látásvédelem szükséges egyes empirikus megközelítések (például kísérlet, megfigyelés, modellezés) alapvető eljárásaihoz.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

- A saját szembetegséggel kapcsolatos ismeretek megszerzése, a higiéniai szabályok betartása, a látáskímélő életmód kialakítása.
- Fokozott figyelem a konstruktív kommunikáció képességének kialakítására, mások bizalmának elnyerésére, eredményes stressz-, frusztráció- és konfliktuskezelésre.
- A látássérült személyek jogainak, pozitív diszkriminációs lehetőségeinek ismerete.
- A gyengénlátó tanulók ismeretekre tesznek szert a látássérülésükkel kapcsolatos jogaikról, a látássérült személyek érdekvédelmi szervezeteiről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

- A gyengénlátó tanuló látóképességétől függ képi gondolkodása, ábrázolási, önkifejezési készsége.
- A tanuló élményeinek, érzéseinek színvonalas kifejezése erős kontrasztos hatást biztosító képalkotó technikák elsajátításával, a megfelelő rajzeszközök használatával biztosítható.
- Tudatosuljon a tanulóban, hogy társas kapcsolatainak alakításában jelentősége van a saját külső megjelenés esztétikumának is.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

- A gyengénlátó tanulóknak, fiataloknak ismerniük kell azokat a látássérülésből adódó nehézségeket, melyek a munkavállalást befolyásolják.
- A sikeres munkavállaláshoz szükséges, hogy a gyengénlátó tanulók reálisan ismerjék saját erősségeiket és fejlesztendő területeiket. Tudatosuljanak a munkavégzéssel kapcsolatos jogok és etikai alapelvek!

A tanulási területek és a tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak kimeneti tanulási céljai

Magyar nyelv és irodalom

Magyar nyelv és irodalom

- Az ismeretanyag elsajátításához indokolt lehet a rövidebb terjedelmű olvasmányok (kötelező olvasmányok) választása, de a hosszabb művek esetében a hangos/digitális könyvek olvasása is megvalósítható. Az olvasási tempót, a hangsúlyos olvasást érintő követelmények meghatározásakor szükséges a látásteljesítmény figyelembevétele.
- Többletidő biztosítása szükséges a helyesírási szótárak, lexikonok, a könyvtárak használatának megtanítására, az egyéni szükséglet szerint alkalmazott olvasókészülék, nagyító használatának begyakorlására.
- Kiemelt feladat a gyengénlátó tanulók segítése a metakommunikáció értelmezésében, önálló alkalmazásában.
- A könyvtárhasználat az iskolai könyvtár használatán túl segíti a tanulókat, hogy megtanuljanak ismeretlen könyvtárban segítséget kérni és ezúton tájékozódni. Lehetőség szerint ismerjék meg az elektronikus könyvtárat és igénybevétele, a látássérült személyeket érintő információkat közlő weboldalakat.
- Kívánatos a dramatizálás során a játékbátorság növelése, a közönség előtti megszólalás lehetőségének biztosítása.

Matematika

- Speciális szemléltetés és segédeszközök biztosítása mellett a gyengénlátó tanuló is ismeri és használja a matematikai jeleket, képleteket, modelleket, geometriai ábrákat, grafikonokat.
- A gyengénlátó tanulók matematikaoktatásának is kiemelt területe a biztos számolási készség kialakítása, hangsúlyt fektetve a fejszámolási készség fejlesztésére, az ismerethordozók (feladatgyűjtemények, táblázatok, számológépek) használatára.
- A tanítás során használt eszközök, módszerek és követelmények meghatározásakor kiemelten figyelembe kell venni az alábbiakat:
 - a szemléltetéshez és a tanulói munkához gyakran speciális (adaptált) eszközöket kell használni (speciális vonalzó, körző stb.);
 - a követő, alkotó képzelet fejlesztéséhez használt diagramok, grafikonok, ábrák legyenek könnyen áttekinthetők, kontrasztos színűek;
 - a geometria tanítása során a vizuális észlelés lehetőség szerinti kiegészítése haptikus megismeréssel;
 - a mérés, szerkesztés jelentősen függ a látássérülés mértékétől, ezért a pontosság szempontjából szükséges engedelményeket tenni.
- Az értékelés során engedelmények tehetők a mérés pontossága, grafikonkészítés, térbeli építések, írásbeli munkák esztétikuma terén.
- Látássérülése miatt a tanuló felmentése indokolatlan.

Történelem és állampolgári ismeretek

Történelem

- A térben, időben történő tájékozódáshoz szükséges az adaptált történelmi térképek használata, a térképjelek ismerete.
- Az interneten történő információgyűjtés során szükség esetén optikai segédeszköz, speciális képernyőnagyító, olvasó szoftver alkalmazása szükséges.

Állampolgári ismeretek

- A gyengénlátó tanulók ismerjék meg a látássérült személyekre vonatkozó jogi szabályozást!
- A gyengénlátó tanulók ismerjék a látássérült személyek érdekvédelmi szervezeteit!

Erkölc és etika

- Az erkölcsstan keretében szerzett speciális ismeretek segítsék hozzá a gyengénlátó tanulókat sérülésük feldolgozásához is, valamint tanulják meg, hogyan élhetnek etikusan a pozitív diszkrimináció lehetőségeivel!

Természettudomány és földrajz

Természettudomány

- A tanulók vizuális megfigyelőképességének fejlesztésével, széles tapasztalati bázis biztosításával (hallás, szaglás, tapintás kiegészítő szerepe) érhető el a tervszerű megfigyelés elsajátítása.
- Az IKT lehetőségeinek kihasználása, pl. kísérletek követése lassítási-nagyítási, gyors megismétlési lehetőséget biztosító videókkal.
- A teljes látást igénylő jelenségek megismertetése csak az ismeret szintjén szükséges (egyes fizikai, kémiai, biológiai jelenségek, pl. fénytan).
- A tananyagba szükséges beépíteni a gyengénlátással kapcsolatos fizikai és biológiai ismereteket, valamint lehetőséget kell adni a tanári és a tanulói kísérletekben való aktív részvételre.
- A tanulók számára minél több közvetlen tapasztalatot szükséges biztosítani a természeti, társadalmi valóságról.
- A természeti és a technikai környezet kölcsönhatásainak megfigyeltetése modellezés révén is lehetséges.

- A vizuális megfigyelés, képzelet, emlékezet fejlesztése előkészíti az adaptált ábrák, diagramok, grafikonok értelmezését, a térképek használatát.
- Fokozott látásvédelem a kísérletek során. A fizikai és kémiai tantárgy esetén gyakran szükséges a kísérletek adaptálása, gyengénlátó tanulók által követhetővé tétele (láthatóvá tétel, védőszemüvegek használata), önálló vizsgálódások, megfigyelések egyéni segítése.
- A követelmények tekintetében – a balesetek elkerülése érdekében – a tanulói kísérleteknél egyéni elbírálásra van szükség.
- A követelményeknek ismeretanyag szempontjából teljes körűen, de a gyengénlátó tanulók által használt eszközzel kell eleget tenni.
- A tartalom feldolgozása során biztosítani kell a gyengénlátó tanulók számára használható térképeket (lényegkiemelő, kontrasztos, esetenként tapintható jelzések stb.).
- Színvak tanulók számára speciális jelzések alkalmazása szükséges a térképeken.
- Filmek, fotók bemutatásához besötétíthető terem szükséges.

Idegen nyelv

- Az idegen nyelvek tanulása a gyengénlátó tanulók számára a látó társadalomba való beilleszkedést és az esélyegyenlőséget is célozza.
- A beilleszkedés és az esélyegyenlőség érdekében kiemelten fontos a mindennapokban előforduló nehezített élethelyzetek gyors megoldását lehetővé tevő (információkérés, tájékozódás, segítségkérés, fejlett kommunikációs készség kialakítása az idegen nyelv használatában) tartalmak beépítése a helyi tantervbe.
- A tanulás-tanítás folyamatát a hallás utáni tanulás hangsúlya jellemzi, ezért a hallási figyelem és az emlékezet fejlesztése szükséges.
- A kevesebb látási információ miatt kiemelt figyelmet kell fordítani az idegen nyelv helyesírásának minél tökéletesebb elsajátítására.

- Az információs és kommunikációs technikák alkalmazási képességének fejlesztése, az elektronikus szótár használatának megtanítása javasolt.

Művészetek

A gyengénlátó tanulók az élet minden területén több nehézséggel küzdenek, mint ép társaik, ezért a készségek fejlesztése mellett kiemelten fontos a művészetek személyiségformáló hatása.

Vizuális kultúra

- Fokozottan szükséges az erős kontrasztos hatást elérő, jó minőségű eszközök biztosítása a látássérült gyermek számára a megfelelő vizuális élmény megszerzéséhez.
- A szerkesztési feladatoknál a pontosság terén engedményeket kell tenni.
- A színvak, szintévesztő tanulók rajzeszközeit színmegjelöléssel kell ellátni.
- A szerkesztési feladatoknál a pontosság a látásteljesítmény függvényében követelhető meg.

Ének-zene

- Az ének-zene ismeretanyagában a hallásos tanulás kerül előtérbe. A zenei jelrendszer megismeréséhez egyéni segítségnyújtás, gyakran nagyított kotta szükséges.

Technológia

Digitális kultúra

- A szabályos gépírás tanítása a gyengénlátó tanulók esetében kiemelten fontos annak érdekében, hogy a mindennapi életben adódó írásbeli feladataikat (dolgozat, önéletrajz stb.) esztétikus külalakkal készíthessék el.

Testnevelés és egészségfejlesztés

Testnevelés

A gyengénlátó tanulók az állapotuknak megfelelő speciális mozgásnevelésben vesznek részt.

A tantárgy a látássérült tanulók térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának

kialakításában kiemelt szerepet kap. A testnevelés hozzájárul a látássérült tanulók mozgásbiztonságának növeléséhez, a látás-mozgás koordinációjának fejlődéséhez.

- A rendszeres fizikai aktivitás kiemelt cél. A helyi tanterv a testnevelésnek a Nat-ban és a választott kerettantervben meghatározott fejlesztési feladatai közül tartalmazza a nem ellenjavalltakat, valamint a diagnózis ismeretében ajánlott speciális tartalmakat, beépítve a gyógytestnevelési eljárásokat.
- A speciális tartalmak kialakításánál figyelemmel kell lenni:
 - a mozgásbiztonság kialakítására, a mozgás-látás koordinációjának fejlesztésére, a tájékozódó képesség fejlesztésére,
 - a helyes testtartást segítő gyakorlatokra és a meglévő mozgásszervi betegségek korrekciós gyakorlataira.
- A követelmények meghatározása mindig a gyermek egyéni állapotától függ, a látásteljesítmény, a szembetegség kihatásai és a társuló mozgásszervi betegség figyelemvételével.
- Amennyiben lehetőség van rá, meg kell ismertetni a gyengénlátó tanulókat a látássérült személyek sportolási lehetőségeivel, és biztosítani kell az abban való részvételt (pl. atlétika, csörgőlabda, úszás).

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozás

A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció céljai és feladatai a kötelező oktatás teljes vertikumában azonos súllyal jelentkeznek, azaz a nevelés-oktatás teljes folyamatába be kell épülniük. Mindamellet az egyéni igények szerint külön habilitációs, rehabilitációs foglalkozások szervezése is szükségszerű, melyek a döntően individuális jelleg miatt egyéni vagy kiscsoportos foglalkoztatási formában valósíthatók meg. A gyengénlátó tanulók habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozásai általában a következő területeket érintik:

- látásnevelés (a látási funkciók fejlesztése, optikai és elektronikus segédeszközök használata);
- speciális IKT-ismeretek (pl. gépírás, nagyító, beszélő szoftverek, laptophasználat);

- mozgáskorrekció (finommozgás, nagymozgás);
- az olvasási készség fejlesztése;
- tájékozódásra és közlekedésre nevelés (tájékozódás vizuális támpontok alapján, tájékozódás hosszú fehér bottal, közlekedési önállóság);
- személyiségkorrekció;
- diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia reedukáció;
- logopédiai ellátás;
- gyógytestnevelés;
- mindennapos tevékenységek (önkiszolgálás, egészségmegőrzés, speciális munka- és háztartási eszközök használata);
- a tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása.

4.6.5. Az enyhe fokon érintett, mozgásszervi fogyatékos tanulók fogadásának irányelvei

A mozgásszervi fogyatékoság (a továbbiakban: mozgáskorlátozottság) meghatározása a WHO (Egészségügyi Világszervezet) fogyatékosági értelmezésében bekövetkezett változások, az FNO (A funkcióképesség, fogyatékoság és egészség nemzetközi osztályozása) használata óta ma már erőteljesen funkcionális szemléletű. A pedagógiai szempontú definíciók összefüggésbe állíthatók a társadalmi részvétel korlátozottságának megszüntetésére irányuló folyamatokkal; a cél a hátránykompenzálás, a funkcióképesség kialakítása, a tevékenység akadályozottságának csökkentése, megszüntetése és a funkcionális felmérést követően az egyéni sérülés és akadályozottság mértéke szerinti támogatás. Mozgáskorlátozottság esetén a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása a szervezet funkcionális képességeit, az egyén aktivitását maradandóan akadályozza; az egyén részére hátrányos helyzetet, korlátozott életvitelt okozhat. Gyógypedagógiai értelemben azokat a személyeket

tartjuk mozgáskorlátozottaknak, akiknél a mozgásszervrendszer (tartó-: csont-, ízületrendszer és/vagy mozgató-: izom-, idegrendszer) veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara következtében olyan jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, amelynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés, és a szocializáció csak nehezített körülmények között lehetséges. A mozgáskorlátozott tanulók osztályozására még nem jött létre egységes és teljes rendszer. A mozgásszervi károsodás orvosi szempontú rendszerezése, a keletkezés ideje, a kóreredet, a klinikai képet meghatározó fő tünet jellege és súlyossága szerinti differenciálás egyféle rendszerezési lehetőség.

A mozgáskorlátozott tanulót a német szakirodalom Kinder mit Förderbedarf im Bereich der körperlich-motorischen Entwicklung megnevezéssel illeti.

A gyógytestnevelésre utalt tanulók nem minősülnek mozgásszervi fogyatékosnak [mozgáskorlátozottság] okán sajátos nevelési igényű tanulóknak. Esetükben az Irányelv nem alkalmazható. Az ő gyógytestnevelés ellátásuk a pedagógiai szakszolgálatok által alkalmazott gyógytestnevelő szakemberek feladata, a tevékenységnek szakszolgálati protokollja van. – 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről 28. §

A mozgáskorlátozottság tényéből fakadó személyiségvonások, nevelési-oktatási sajátosságok

Mozgáskorlátozott tanulóknál átalakulhat a külvilágról való információfelvétel módja és lehetősége. A megismerő tevékenység észlelésen és önindította, aktív mozgáson alapul. A gondolkodási struktúra kialakulásának a gyermeki felfedező tevékenység az előfeltétele. A cselekvés a gondolkodás eredeti létformája. A cselekvés képességének alapja pedig a mozgás. A mozgás összetevőinek (térbeliség, időbeliség, dinamika, koordináció, impulzus) egyedi vagy halmozott sérülése esetén nem válik lehetővé vagy akadályozott lesz a cselekvéses ismeretszerzés, tapasztalás. Mozgáskorlátozott kisgyermekeknél a mozgásos tapasztalatszerzés akadályozott voltából eredően az ismeretszerzés minőségileg és mennyiségileg is eltérhet a tipikusan fejlődő társaik tapasztalataitól. Mindez megzavarhatja a mozgáskorlátozott tanuló környezetre való ráhatását, illetve nehezítheti a külvilágban lévő ok-okozati összefüggések megértését. Megváltozhatnak a környezethez való alkalmazkodás és aktív ráhatás lehetőségei és formái. Nehezített a környezet állandóan változó feltételeihez való alkalmazkodás.

Az érzékelés és az észlelés biztosítja a valóság közvetlen megismerését. A beszűkült mozgásképeség megakadályozhatja a differenciált észlelési teljesítmények felépítését, szerkezetét.

A mozgáskorlátozottság tényéből fakadóan számos *egészségügyi, szociális és emocionális* nehézséggel is találkozhatunk az érintett tanulóknál. Jellemző lehet a fizikai és a szellemi teljesítőképeség fáradékonysága, a diszkomfortérzés megélése, a motiváció ingadozása, esetleg viselkedészavarok, önértékelési zavarok jelenhetnek meg.

4.6.5.1. A mozgáskorlátozott tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása, képességeik tervszerű fejlesztése során az egyéni fejlődési sajátosságokhoz, az individuális szükségletekhez igazodik mind a pedagógiai tevékenységek, mind a környezeti adaptációk tervezése, megvalósítása annak érdekében, hogy csökkentsük a tevékenység akadályozottságát, segítsük a funkcióképeség kialakulását, és ezáltal elősegítsük a szűkebb és tágabb környezetben való aktív részvételt.

A mozgáskorlátozott tanulók sérülésspecifikus ellátása a különböző szakemberek együttműködésének, teammunkájának eredményeképpen valósulhat meg. Az inklúziót megvalósító iskolában tanító befogadó pedagógusok, a szomatopedagógus és más gyógypedagógusok (konduktív nevelés esetében a konduktív pedagógia kompetenciája szerinti konduktor), az ortopéd szakorvos, a gyermekneurológus, a gyermekgyógyász és egyéb szakemberek, illetve a család (a szülők és a tanuló) együttműködése, a közös célok kitűzése és a folyamatos kapcsolat elengedhetetlen feltétele az eredményes gyógypedagógiai és egészségügyi rehabilitációs és rehabilitációs tevékenységnek.

Az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmények (EGYMI-k) alapvető feladatuknak tekintik a sajátos nevelési igényű (mozgáskorlátozott) gyermekek és tanulók ellátását, gondozását, nevelését és oktatását, emellett fontos feladatuk a szakmaközi együttműködések kialakítása. Ennek érdekében tevékenységükkel támogatják az együttnevelésben részt vevő intézményeket, pedagógusokat, a szülőket, a tanulókat és az egyéb szereplőket. Ennek keretén belül – az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori ellátáson túl – konzultációs lehetőséget biztosítanak, esetenként, átmeneti időre, eszközkölcöszönőn keresztül támogatják az infrastrukturális feltételek biztosítását is. Az EGYMI-k nyújtanak szakmai

támogatást azoknak az együttnevelést segítő pedagógusoknak is, akik szervezetileg a mozgáskorlátozott gyermek, tanuló – közös vagy részben közös – nevelésében és oktatásában részt vevő óvodához vagy iskolához tartoznak.

A mozgáskorlátozott tanulók sérülésspecifikus pedagógiai fejlesztő folyamata komplex, magában foglalja a nevelést, oktatást, mozgásfejlesztést, a kommunikáció fejlesztését, az eszközös megsegítést, az egészségügyi szükségletek ellátását és a gondozási feladatokat, valamint a személyiségfejlesztés együttes, egymást erősítő és kiegészítő alkalmazásait.

A tananyag-feldolgozásnál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a mozgáskorlátozott tanuló sajátosságaihoz való illesztését. Ez az adaptálás lehetővé teszi az egyéni haladási ütem biztosítását, valamint a differenciált (optimális esetben személyre szabott) nevelés-oktatás során az egyéni módszerek alkalmazását. A mozgáskorlátozott tanulók számára is biztosítani kell az aktív tanulás lehetőségét. A személyes tanulási tér és az adaptált tanulási környezet kialakítása az esélyegyenlőség szempontjából létfontosságú. Lényeges, hogy az ismeretszerzés fő forrása a tapasztalás, a megismerési folyamat az egész személyiséget mozgósítja. Az aktív tanulás problémacentrikus, motiváló és kutatásalapú. Mindezek nagymértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy a mozgáskorlátozott tanuló önállóan is képes legyen felismerni az összefüggéseket és a kölcsönhatásokat, melynek során fejlődik problémamegoldó gondolkodása, és alkalmazásképes tudást szerezhet.

A mozgáskorlátozott tanuló részt vesz a kooperatív tanulásban, projektmunkában, aktív tagja a témahétnek. A humanista értékrend prioritásának elve alapján fontos a tanulók megtanítása önmaguk és társaik elfogadására, megismerésére, megértésére.

Az önállóságra nevelés elvét mindig szem előtt tartva, az iskolában – a mozgáskorlátozott tanulók életkorának és mozgásállapotának megfelelően – biztosítani kell pszichés, egészségügyi és fizikai szempontból a biztonságot és állandóságot, olyan szeretetteljes és motiváló légkör kialakításával, amely magában foglalja:

- a fizikai környezetet, amely egyrészt akadálymentes, másrészt valamennyi tanuló számára biztosítja az egészséges, balesetmentes környezeti feltételeket;

- a személyre szabott segédeszközöket és segítő technológiákat; az oktatáshoz szükséges speciális eszközöket (pl. megfelelő méretű dönthető asztallap, állítható magasságú biztonságos szék, írást-olvasást, kommunikációt támogató eszközök, adaptált matematikai eszközök stb.) és az önálló életvitelhez, mindennapos tevékenységekhez szükséges segítő technológiákat és azok használatát;
- a befogadó, elfogadó, kölcsönös alkalmazkodást kívánó, a tágabb környezetre is hatással bíró személyi környezetet (inkluzív oktatásnál a tanulótársak, azok szülei, az iskola dolgozói részére a befogadást segítő ismeretek átadása);
- szükség szerint és indokolt esetben – amennyiben a mozgásos akadályozottság a tevékeny és eredményes részvételt súlyosan akadályozza – a személyi segítő jelenlétét.

Az egyéni sérülés és akadályozottság mértéke szerinti pedagógiai fejlesztő folyamat olyan felkészülést, sajátos módszertani tudást kíván a pedagógusoktól, a gyógypedagógustól és a pedagógiai munkát segítő személyektől, amely biztosíthatja a komplex, minden sérült funkciót korrigáló-kompenzáló hatásokat, és lehetővé teszi a tanulók eredményes fejlődését. Mindez az együttnevelésben részt vevő szereplők hatékony együttműködésével valósulhat meg. Kiemelt szerepe van az inklúziót megvalósító iskolában tanító pedagógusok és a szomatopedagógus közösen tervezett tanulási-tanítási programjának, a közös tanításnak, valamint az e tevékenységet követő közös értékelésnek.

A mozgáskorlátozott tanulók nevelésének-oktatásának céljai, kiemelt feladatai

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott tanulási és oktatási célok az irányadók, de számukra a nevelési-oktatási folyamat kiemelt célja az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott tanulók felkészültté váljanak az életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő önálló döntéshozatalra, képessé váljanak az önrendelkező életvitelre. Ismerjék meg a mozgáskorlátozottságukból eredő egészségügyi és rehabilitációs teendőket, lehetőségeket, sajátos helyzetükből adódó jogait, hogy mindezek elősegítsék társadalmi beilleszkedésüket. Fontos, hogy a megfelelő életminőség megalapozása érdekében fejlődjön ki a megszerzett tudás

és képességek birtokában a testi, lelki, pszichikai jóllét és annak kialakítására irányuló igényesség.

A Nemzeti alaptantervben megfogalmazott tanulási és nevelési célokat, valamint azok megvalósítását a tanulók életkori sajátosságai és a mozgáskárosodásból adódó egyéni eltérések egymással kölcsönhatásban befolyásolják.

Testi és lelki egészségre nevelés

A testi és lelki egészségre nevelés során törekedni kell arra, hogy a tanulók életkoruk és személyiségük függvényében minél inkább megismerjék mozgáskorlátozottságuk okát és annak következményeit, elsajátítsák az állapottal járó napi teendőket, és alkalmazzák az azzal kapcsolatos higiénés szabályokat. Az önállóság akkor valósítható meg, ha ismerik a számukra javasolt és nem javasolt mozgásformákat, azoknak a gyógyászati és rehabilitációs eszközöknek a használatát, amelyek segítségükre vannak a mindennapos tevékenységeikben, továbbá tisztában vannak ezeknek az eszközöknek a karbantartásához szükséges napi teendőkkel. A tanulóknak ki kell alakítani, hogyan viszonyuljanak mozgásállapotukhoz. Fontos, hogy megismerjék saját értékeiket, hogy életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket tudjanak hozni, képessé váljanak a környezet és a munkaerőpiac elvárásainak megfelelő magatartásformákra, értékrend kialakítására, amelyek a társadalmi beilleszkedés alapját biztosíthatják. A tanulókat ösztönözni kell arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, elő kell segíteni, hogy mozgáskorlátozottságuk ellenére kialakuljon a fizikai aktivitásra, a szabadidő aktív eltöltésére kész, az egészséges életmód kialakításához szükséges magatartás és szokásrendszer, a sportolás iránti igény. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megővésére, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére!

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során kiemelt feladat a tanulók helyes, reális énképének, illetve önértékelésének kialakítása. Elő kell segíteni a tanulók kedvező szellemi fejlődését, készségeik optimális alakulását, tudásuk és kompetenciáik kifejezésre jutását és valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. A reális önismeret kialakítása segítséget nyújthat a mozgáskorlátozott tanuló továbbtanulására, pályaeorientációjára vonatkozóan, és így

biztos alapot nyújthat a későbbi önálló életvezetéshez. Hozzá kell segíteni a mozgáskorlátozott tanulókat ahhoz, hogy képessé váljanak érzelmeik hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének, az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

A közösség részévé válás, a közösségbe való beilleszkedés az egyén szocializációjának része. Ennek a folyamatnak az eredményeként válik a tanuló, a fiatal az iskolai közösség – később a társadalom – teljes jogú tagjává. A nevelés-oktatás során az érték- és kultúraközvetítés folyamatában fejlődnek a mozgáskorlátozott tanuló társas kapcsolatai, közösségi szerepvállalásai, másokért való felelősségvállalása, eközben alakulnak és erősödnek meg a társadalmilag is fontos magatartásformái. Kiemelt fejlesztési cél a segítségnyújtásra való ösztönzés, az egyének vagy csoportok értékeinek felismerése, azok elfogadása, egymás kölcsönös tiszteletének kialakítása.

Médiatudatosságra nevelés

A mozgáskorlátozott tanulóknak egyes diagnózisokból, mozgásállapotokból fakadóan gondot okozhat a verbális és/vagy nonverbális kommunikáció, valamint a szóbeli információk feldolgozása, érzékelése, megértése és alkalmazása. Hátrányaikat az információszerzésben és -adásban pótolhatja az elektronikus eszközök, a média használata. A tágabb értelemben vett kommunikáció a mozgáskorlátozott tanulók számára a társadalmi integráció előkészítését, az önrendelkezés, önállóság kialakítását, a társadalmi szerepek gyakorlásának lehetőségét szolgálja. Az infokommunikációs eszközök alkalmazásával a tanuló eredményes és sikeres lehet, életminősége javulhat. A mozgáskorlátozottság gyakori velejárója a beszélt és írott nyelv zavara, így a nevelés-oktatás során kiemelt feladat a beszéd- és kommunikációfejlesztés.

További nehézséget jelenthet, ha a megváltozott felső végtagi funkciók – ideértve a megváltozott kézfunkciókat – miatt a mozgáskorlátozott tanuló kézírása olvashatatlan, vagy ceruzafogása nem alkalmas írásra. Ezeknél a tanulóknál szükséges bevezetni a technikai eszközökkel támogatott írásbeli kommunikáció kialakítását (infokommunikációs eszközök

segítségével való írást pl. tableten, laptopon, asztali számítógépen), a továbbiakban segítő technológiákkal való írást. A mozgáskorlátozott tanulókat az egész nevelési-oktatási folyamat során ösztönözni kell arra, hogy a számukra kialakított kommunikációt segítő technológiát és az élő beszédet változatos helyzetekben használják; tanórákon és tanórán kívüli tevékenységekben, társas interakciókban, szűkebb és tágabb környezetükben.

A mozgáskorlátozott tanulók iskolai tevékenységei közül sem hiányozhatnak az infokommunikációs eszközök, melyeket szükséges lehet egyes esetekben adaptálni, az egyéni szükségletekhez igazítani. A médiatudatosságra nevelés a mozgáskorlátozott tanulók esetében a tapasztalatszerzés hiányosságai miatt hangsúlyosabb az átlagosnál. Kiemelten kell kezelni a valódi értékek bemutatását, a veszélyforrásokra való tudatos figyelemfelhívást.

A tanulás tanítása, pályaorientáció

A mozgáskorlátozott tanulóknál fokozott figyelmet kell fordítani a tanulás összetevőinek tanítására, az egyénre szabott tanulás módszereinek (típusának, csatornájának) megválasztására, ezzel elősegítve az önálló tanulás képességének kialakulását. Legfőbb cél a tanulók tanulásának módszertani segítése, a hatékony tanulási stratégia megválasztása, a helyes időbeosztás kialakítása, a célszerű rögzítési módszerek, valamint az önművelés igényének kialakítása, ami az élethosszig tartó tanulás alapja. A tanulók előzetes tapasztalatszerzésére a mozgáskorlátozottság miatt nem minden esetben kerül sor, ezért előzetes tudásuk is hiányos lehet. Esetenként a mozgásos tapasztalatszerzés is akadályozott. A tapasztalati alapozás lehetőségeinek megteremtésével, életszerű tartalommal, a kíváncsiság, érdeklődés és megoldási késztetés felkeltésével és megtartásával stabil motiváció érhető el az egyéni tanulási formák kialakulásához.

Mozgáskorlátozott tanulók esetében a sikeres pályaorientáció nagyban függ a tanuló mozgásszervi diagnózisától – annak végleges, javuló vagy romló voltától –, a mozgásállapot súlyosságától és klinikai tüneteitől, az akadályozottság mértékétől és formájától, valamint a pszichés funkciók működésétől. A reális pályakép kialakítása rendkívül átgondolt és alapos előkészítő munkát kíván. A pályairányultsághoz nélkülözhetetlen képességek kialakításakor szükség lehet sajátos elő- és felkészítésre, azon képességek kialakítására, amelyek a saját adottságok felméréséhez és elfogadásához vezetnek. Ezt az elő- és felkészítést a

mozgáskorlátozott tanuló elképzeléseivel és lehetőségeivel kell összhangba hozni. A pályaalakmasság vizsgálatakor indokolt lehet speciális szempontok figyelembevétele is.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés mozgáskorlátozott tanulóknál megvalósítandó tanulási és nevelési céljai megegyeznek a Nemzeti alaptantervben megfogalmazottakkal.

A Nemzeti alaptanterv alkalmazása a mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során

A 2011. évi CXCV. köznevelési törvény 47.§ értelmében és a Nemzeti alaptantervben megfogalmazottakkal összhangban a mozgáskorlátozott tanuló optimális fejlődése, nevelése-oktatása érdekében szükséges a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő szakember (jelen esetben szomatopedagógus, vagy központi idegrendszeri károsodás esetén szomatopedagógus és/vagy konduktor) aktív és támogató jelenléte. Továbbá szükségesek lehetnek speciális gyógyászati, rehabilitációs és technikai eszközök, illetve a fejlesztési területek szakértői bizottság által történő meghatározása, egyéni fejlesztési terv készítése. Mindez lehetővé teszi az egyéni haladási ütem biztosítását, valamint a differenciált (optimális esetben személyre szabott) nevelés-oktatás során az egyéni módszerek, egyedileg kialakított segítő technológiák, gyógyászati és rehabilitációs eszközök alkalmazását, továbbá az időkeret módosítását, a tananyag elsajátításának egyénre szabott tempóját, módját. Emellett a köznevelési törvény 51. §-a hosszabb felkészülési időt biztosít a sajátos nevelési igényű, jelen esetben mozgáskorlátozott tanulók számára vizsgák alkalmával, illetve az írásbeli vagy szóbeli felméréseken, továbbá lehetőséget ad az iskolai tanulmányok során a mozgáskorlátozott tanuló által alkalmazott, megszokott eszközök használatára.

Mozgáskorlátozottság esetén gyakran számolnunk kell a tanulók fáradékonyságával, csökkent terhelhetőségével.

Kompetenciafejlesztés mozgáskorlátozott tanulók esetében

Valamennyi kulcskompetencia fejlesztése beépül a mozgáskorlátozott tanulók sérülésspecifikus pedagógiai fejlesztő folyamatába. Mozgáskorlátozottság esetén – a cselekvéses tapasztalatszerzés hiányosságai, illetve a szociális kapcsolatok sajátos alakulása miatt – az egyes kompetenciaterületek által meghatározott képességek fejlődése, ismeretek elsajátítása, attitűdök alakulása során gyakran eltérő fejlődés tapasztalható. A kompetenciafejlesztés folyamatában a tevékenységek kivitelezését, illetve a különböző helyzetekben való részvételt biztosító eljárások, technikák alkalmazása szükséges annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott tanulók is képesek legyenek a hatékony alkalmazkodásra, a környezet befolyásolására.

A mozgáskorlátozott tanulók esetében a gyors, cselekvőképes alkalmazkodás, illetve az élethosszig tartó tanulásra való felkészülés érdekében valamennyi kompetenciaterület fejlesztése kiemelt fontosságú.

Alapkompetenciák

Az alapkompentenciák magukban foglalják azoknak a beszédhez, íráshoz, szövegértéshez, a mennyiségi, téri-vizuális és idői viszonyokban való tájékozódáshoz, valamint a mozgáshoz kapcsolódó ismereteknek, készségeknek és attitűdöknek a rendszerét, melyek lehetővé teszik a használható tudás megszervezését. A mozgáskorlátozott tanulóknál az alapkompentenciák fejlesztése mint előkészítő folyamat kiemelt szerepet kap az iskolai nevelés-oktatás során.

A tanulás kompetenciái

A mozgáskorlátozott tanulóknál fokozott figyelmet kell fordítani a tanulás összetevőinek tanítására, az egyénre szabott tanulás módszereinek (típusának, csatornájának) megválasztására, ezzel elősegítve az önálló tanulás képességének kialakulását. Fontos, hogy a mozgáskorlátozott tanuló az aktív, önirányított tanulás kompetenciáit az élet különböző területein változatos helyzetekben és szerepekben, önállóan, valamint másokkal is együttműködve alkalmazza céljai megvalósítása érdekében. Fontos, hogy a tanulók az iskolai évek során sajátítsák el az önálló tanulást segítő eszközök (pl. számítógép, internet, elektronikus és iskolai könyvtár) készség szintű használatát. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása

magában foglalja a csoportos tanulás módszereit, a kooperatív tanulási technikát vagy a távoktatást.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

A kommunikáció teszi lehetővé a társas kapcsolatok kialakítását, a gondolatok közlését, az információ megszerzését és közvetítését – ezek mindegyike hatással van a mozgáskorlátozott tanulók önálló életvitelének kialakítására, illetve szűkebb és tágabb környezetükbe történő beilleszkedésére.

Az írásbeli kommunikáció akadályozottsága az infokommunikációs eszközök használatával kompenzálható.

Az idegen nyelvi kommunikáció kiemelt fejlesztése támogatja a sikeres munkaerőpiaci integrációt és a társadalmi beilleszkedést. Minden esetben a sérülésnek leginkább megfelelő tanulási módszer megválasztása szükséges.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetencia megfelelő szintje biztosíthatja a mozgáskorlátozott tanulók részvételét szinte valamennyi élethelyzetben. A nevelés-oktatás során az információs-kommunikációs technológiák használatának olyan szintű és minőségű elsajátítása szükséges, ami alkalmassá teszi a tanulókat az önálló ismeretszerzésre, az információk kritikus szűrésére, azok feldolgozására és kreatív használatára. A digitális kompetenciák megfelelő szintje lehetővé teszi a digitális platformokon folytatott kommunikációt, együttműködést, valamint hozzájárul ahhoz, hogy a mozgáskorlátozott tanulók digitális tartalmakat legyenek képesek létrehozni.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A problémamegoldó gondolkodás, a mennyiségi és minőségi adatgyűjtés, az adatok rendszerezése, az információk különböző logikai módszerekkel történő átalakítása, értelmezése és elemzése hozzájárul az önálló életvitel, az önrendelkező életforma kialakulásához, így a kompetenciafejlesztés kiemelten fontos területe. Az egyes jelenségek közötti összefüggések felismerése, értelmezése és gyakorlati alkalmazása révén a tanuló a mindennapi életet érintő kritikus helyzetekben megalapozott tényekre és bizonyítékokra támaszkodó döntéseket hoz.

A személyes és társas kompetenciák

A megfelelő önismeret hozzájárul a társas kapcsolatok kialakulásához, ami a társadalomban való boldogulás alapját képezi. A tapasztalatszerzés módosult folyamatai, a kommunikáció esetleges nehezítettsége, a társas kapcsolatok alakulásának sajátos módja miatt szükséges a terület kiemelt, tudatos fejlesztése, a megvalósítható célok kitűzése, a reális értékelés, a pozitív megerősítés.

A személyiség építésének és a lelki egyensúly fenntartásának egyik eszköze a lehetőségek szerinti önállóságra nevelés. A tanulóknál akkor alakul ki reális, pozitív énkép, ha önmagukhoz képest fejlődnek, érnek el sikereket. Fontos, hogy a mozgáskorlátozott tanulóknak legyenek céljai különböző területeken, mikro-, illetve makrociklusokra tervezzenek, ezáltal belső motivációjukat folyamatosan alakítsák, fejlesszék, majd a folyamat végén értékeljék teljesítményüket. Fontos, hogy közös munkában vállaljanak feladatot, ismerjék a csoportban betöltött szerepüket.

A másokkal való együttműködés a mindennapi élet megszervezéséhez nélkülözhetetlen. A társadalmi integráció kölcsönös alkalmazkodást, a mozgáskorlátozott tanulótól is aktív részvételt kíván. A társadalomban való aktív részvétel megköveteli a fogyatékos személyek esélyegyenlőségét biztosító jogokról, az érdekvédelmi szervezetek működéséről, szerepéről elsajátított ismereteket, valamint a kölcsönös alkalmazkodás képességének kialakulását.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A művészi kifejezés és a kulturális életben való aktív részvétel a mozgáskorlátozott tanulók számára is adott, egyben a tehetség kifejeződésének lehetőségét biztosítja a művészet bármely területén. A mozgáskorlátozott tanuló harmonikus fejlődésének és önkifejezésének egyik fontos eszköze a rajzolás, festés, zene, mozgás, dramatikus interakció, tánc és egyéb alkotótevékenységek. A megfelelő eljárások, módszerek, testhelyzetek, eszközök megtalálása hozzásegíti a mozgáskorlátozott tanulót, hogy önmaga is kreatív alkotásokat hozzon létre, valamint hogy megtapasztalja az esztétikai átélés és a művészi önkifejezés hatásait.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A reális önismeret, a megfontolt és minden körülményt figyelembe vevő pályaorientáció hozzájárulhat a megvalósítható pályakép, az önálló életvitel, az alkotó életforma kialakításához.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

A különböző tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak nevelési-oktatási feladatainak megvalósításakor a következő szempontokat kell figyelembe venni.

Magyar nyelv és irodalom

A mozgáskorlátozott tanulók esetében kiemelt feladat a mozgáskorlátozottságból adódó kommunikációs (beszéd és írás) nehézségek ellensúlyozása, különös tekintettel a részképességek kiesésének kompenzálására.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- A hagyományos és a digitális szövegértés fejlesztése (mind a hallott, mind az olvasott szövegek tekintetében).
- Szövegalkotási képesség formálása; a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus, a véleménynyilvánítás és a tanulók vitakultúrájának bátorítása, fejlesztése.
- Nyelvtani és helyesírási ismeretek, ennek révén a tudatos nyelvszemlélet fokozatos alakítása.
- Az önálló, hatékony tanulás elsajátíttatása (a tanuló képes legyen kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is), ismeretfeldolgozási technikák tanítása. A tanuló érdeklődésének megfelelően hagyományos és digitális szövegekkel bővítse ismereteit.
- Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése (irodalom, zene, tánc, dráma, bábjáték, fotó, film és képzőművészeti alkotások segítségével).

Matematika

A mozgáskorlátozott tanulók matematikaoktatása során tudatosan figyelni kell a cselekvéses tapasztalatszerzés gátoltságára, a megismerő tevékenység akadályozottságára, a manipuláció

akadályozottságára, a kognitív funkciók sajátos fejlődési útjára, a részképességzavarok megszüntetésére, minimalizálására, a társuló fogyatékoságok enyhítésére, tüneteinek megszüntetésére, a fizikai, pszichés és egészségügyi problémák okozta „teljesítőképeség”-változásokra. Mindezek indokolják a matematika oktatása során a mozgásállapotnak megfelelő, egyénre adaptált eszközök használatával támogatott, tapasztalatszerzésre épülő, cselekedtető, hosszabb megalapozó szakasz beiktatását, melynek során lényeges a lehető legtöbb érzékszerv bevonásával szerzett érzékletek integrálása (látás, hallás, tapintás, mozgás).

A matematika tartalmainak elsajátíttatása során a kis lépésekre bontás elve, illetve az absztrakciós út tudatos megsegítése, a játékosság, a motiváció folyamatos fenntartása és a folyamatos gyakorlás elve támogathatja a megértést, a tanulási folyamatot. A mozgáskorlátozott tanuló saját testén kialakuló mennyiségfogalma sokszor kialakulatlan, így a tapasztalatszerzés ezen a területen is kiemelt jelentőségű.

A geometriai tananyag gyakorlati részének tanítása a mozgásállapottól függően egyéni elbírálás alapján történik. Sok esetben szükséges tárgyi és személyi feltételekkel biztosítani az egyes feladatok kivitelezését (pl. geometriai eszközök rögzítését megoldani, körzőhasználatot segíteni, számítógépes programok segítségével szerkeszteni). Esetenként szükségessé válhat számítógép, számológép használata, valamint a különböző számítógépes programok, pl. GeoGebra; vagy tabletre, okostelefonra letölthető app-ok használata. Indokolt esetben – a szakértői bizottság javaslatával alátámasztva – szükséges lehet az egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- Cselekvéses tapasztalatszerzésből adódó hátrányok kompenzálása
- A környező világ mennyiségi és minőségi tulajdonságainak megismerése, a jelenségek közötti összefüggések felismerése
- A percepció fejlesztése és a különböző érzékletek integrálása
- A térben és a síkban való tájékozódás fejlesztése
- Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban, a döntésekre, ítéletalkotásra való képesség fejlesztése

- Pontosság, kreativitás, kritikai, stratégiai és rendszerező gondolkodás kialakítása
- A számolási készség fejlesztése
- Helyes tanulási szokások fejlesztése
- Az életkornak megfelelő matematikai szaknyelv elsajátítása

Történelem és állampolgári ismeretek

A mozgáskorlátozott tanulók számára szükséges a társadalmi tapasztalatszerzés hiányainak pótlása, a fogyatékoságokkal élő történelmi személyek tevékenységének bemutatása. Sajátos tartalmat jelenthet a fogyatékos emberek társadalmi megítélése a történelem során, a társadalmi, politikai helyzet, a kulturális színvonal és a fogyatékos emberek helyzete megítélése közötti összefüggés, a mozgáskorlátozottakra vonatkozó jogszabályok és érdekvédelmi szerveződések, a fogyatékos személyekkel foglalkozó intézmények ismerete.

A múzeumlátogatások, helytörténeti kirándulások szervezésével az általános célokon túl (a múlt valóság-hű megismerése) tapasztalatokhoz, élményekhez juthatnak a tanulók a kulturális és társadalmi integráció, az együttműködés területén is.

Erkölc és etika

A tanulási terület témái közül az önszabályozás, a társas-emocionális szabályok, az etikai normák, a másság elfogadása, a tolerancia, a pozitív diszkrimináció, a jogérvényesítés és általában a speciális szükségletekhez, fogyatékoságokhoz kapcsolódó témák elsajátítása különösen fontos a mozgáskorlátozott tanulók szempontjából, egyrészt ezek mind támogatják azokat a fejlesztési nevelési célokat, amik az egyéni fejlesztési tervben is hangsúlyosak, másrészt az aktuális és későbbi életvezetés szempontjából a mindennapi életben is azonnal hasznosuló tudástartalmakat jelentnek minden osztályfokon.

Természettudomány és földrajz

A mozgáskorlátozott tanulók esetében az embertani, egészségügyi ismeretek kiegészülnek a tanuló diagnózisának ismeretével és az ezzel kapcsolatos egészségügyi feladatok és problémák kezelésével.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- Tudatosan kell irányítani a tanuló megismerő tevékenységét, tapasztalatszerzését és annak feldolgozását. Az egyre magasabb szintű ismeret kialakítása érdekében ennek a kis lépésben haladás figyelembevételével kell történnie.
- A lehető legnagyobb mértékben segíteni kell a tapasztalatok ismeretté válását, nyelvi szinten való tudatosítását, hogy az felhasználható ismeretté mélyüljön, azaz a tanuló eszközként tudja alkalmazni.
- A tanuló önismeretének segítése, a helyes életvitel kialakításának megalapozása és az önálló életvitelhez szükséges alapképességek kialakítása.
- A téri tájékozódási képesség kialakulásának megsegítése és fejlesztése.
- A közvetlen tapasztalatszerzés érdekében erdei iskola, gyakoribb tanulmányi kirándulások, szabadtéri órák, múzeumlátogatások szervezése.
- A testi-lelki egészségnevelés, a társas készségek fejlesztése és mentálhigiénés nevelés.
- A tanuló alkalmazza a sérüléséből adódó speciális egészségügyi előírásokat, higiénias szabályokat!

Idegen nyelv

A nyelvtanulás a továbbtanulás, a későbbi munkavállalás, az önbizalom növelésének fontos eszköze, ezért minden esetben szükség van a megszerzett nyelvtudás gyakorlati felhasználhatóságának egyénre szabott elősegítésére.

Művészetek

A komplex művészeti nevelés a mozgáskorlátozott tanuló harmonikus fejlődésének és önkifejezésének egyik fontos területe, melynek során a zene, a mozgás, a dramatikus interakció és az alkotás kerül előtérbe.

A felmentés bármely formája indokolatlan; a megfelelő eljárások, módszerek, testhelyzetek, eszközök megtalálása valamennyi művészeti területen hozzásegíti a tanulót az alkotó folyamathoz.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően a vizuális kultúra tantárgy esetén:

- Manipuláció, finommotorika, eszközhasználat fejlesztése
- Grafomotoros képességek fejlesztése
- Az elsődleges és másodlagos sérülésekből, az eltérő életvitelből, beszűkült élettérből fakadó hiányok pótlása
- A közvetlen tapasztaltatás, élmények, hatások tudatos és rendszeres biztosítása
- A percepció fejlesztése, az érzékszervek stimulálása
- A környezet aktív befogadására és befolyásolására, alakítására való motiváltság fejlesztése
- Helyes belső képek és ezek visszafordítási képességének (ábrázolóképeség) kialakítása
- Az önkifejezési módok, a környezettel való sokoldalú kommunikációs lehetőségek elsajátítása
- Figyelemorientáció, fixáció

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően az ének-zene tantárgy esetén:

- A zene megszerettetése az egyes zeneműveken keresztül
- Az optimális testhelyzet beállítása az énekléshez, zenehallgatáshoz
- A megfelelő légzéstechnika kialakítása az énekléshez, ami hozzájárul a beszéd légzéstechnikájának javulásához
- Differenciálni szükséges a dalválasztáskor a dal tempója, sebessége, ritmusa, hangterjedelme szerint

- Az énekléskor szükséges ajakmozgások, artikuláció, nyelvmozgás, egy-egy hang kitartása, a szavak szótagolása, ami hozzájárul a beszéd azonos összetevőinek fejlesztéséhez is
- Ritmuskészség fejlesztése, ami segíti a koordinált mozgás kivitelezését
- Az előadói készség gazdagítása, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlesztése
- Néphagyományok, népszokások megismerése, megszerettetése, népi játékok tervezése, adaptálása, kivitelezése
- A hangszerek megismertetésekor szükség lehet a hangszerek adaptálására, vagy olyan segítő technológia alkalmazására, mellyel a hangszer megszólaltatható
- Aktív muzsikálás igényének felkeltése

Technológia

A digitális kultúra tantárgy

A digitális kultúra tantárgy oktatása során a mozgáskorlátozott tanulók egyéni mozgásállapotától függően gyakran szükséges az egyénre szabott, adaptált eszközök alkalmazása. Ezenkívül gyakran több idő szükséges a számítógép kezelésével kapcsolatos manuális tevékenységek megtanítására és begyakorlására.

A mozgáskorlátozott tanulók esetében a magabiztos és pontos számítógép-használat, a számítógép adta lehetőségek kreatív használata kedvezően befolyásolhatja a pályaorientációt, a munkába állás feltételeként szolgálhat (akár távmunka keretében is), így megfelelő időt kell biztosítani a dokumentumkészítés, információszerzés témakörök gyakorlati részének elsajátíttatására.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület alapelvei és céljai, fejlesztési feladatai a mozgáskorlátozott tanuló egyedi mozgásszervi diagnózisától és a klinikai tünetektől, mozgás- és egészségi állapotától, aktuális fejlettségi szintjétől függően a pedagógiai és egészségügyi rehabilitációval, rehabilitációval összhangban valósul meg. A mozgásszervi és a pedagógiai

rehabilitáció, valamint a testnevelés és sport fejlesztő mozgásprogramjai speciális eljárásainak együttese eredményezi a mozgáskorlátozott tanulók sajátos testkulturális nevelését, a Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület tartalmát, tantárgyi anyagát, szervezési formáit.

A mozgáskorlátozott tanulók testnevelésóra alóli automatikus felmentése nem indokolt. A testnevelésórán való részvétel lehet teljes vagy részleges, a felmentés lehet teljes és átmeneti.

Fejlesztési feladatok életkortól, diagnózistól és mozgásállapottól függően:

- Komplex funkcionális vizsgálat és diagnosztika alapján a károsodott tartási és mozgási funkciók helyreállítása
- A meglévő mozgásszervi betegségek korrekciója, kompenzációja. Új tartási és mozgási funkciók kialakítása, helyes testtartást segítő feladatok
- A mozgásszervrendszer optimális működőképességének biztosítása
- Az állapotromlás, a másodlagos károsodások megelőzése
- A változó környezeti adottságoknak, életkori sajátosságoknak megfelelő legmagasabb szintű mozgásos alkalmazkodóképesség kialakítása és a mozgáskultúra elsajátítása
- A motoros készségek és képességek fejlesztése, a fizikai kondíció növelése és az egészséges életre nevelés
- Az egészség megőrzése és javítása a mozgásigény növelésével és a mozgásszükséglet kielégítésével
- Mozgástudat kialakítása
- Rendszeres fizikai aktivitásra nevelés sérülésspecifikus és egyedi adaptációval
- Tehetséggondozás különböző adaptált sportfoglalkozásokon keresztül, mozgásállapotnak és képességeknek megfelelő sportágválasztás és sajátos felkészítés
- Mindennapos tevékenykedtetés, a személyi függetlenség motoros feltételeinek és eszközhasználatának kialakítása

- A kommunikáció motoros hátterének javítása érdekében végzett terápiás mozgásanyag és adaptív eszközhasználat
- A reális mozgásos én-tudat kialakítása, önálló életvitelre való elő- és felkészítés
- Játék és versenyeztetés
- Kedvező pszichés hatások kiváltása: sikerélmények nyújtása, testmozgás megszerettetése, önbizalom növelése
- Az egészséges életmód megalapozása, a szabadidő helyes eltöltése

Az iskolai fejlesztés szakaszai

A mozgáskorlátozott tanulók iskolai fejlesztésének szakaszolása módosításokkal megegyezik a Nemzeti alaptanterv képzési szakaszaival.

A 9–12. évfolyam pedagógiai feladatai

A nevelés-oktatás utolsó szakaszában a tanulási utak a mozgáskorlátozott tanulók iskolaválasztásának megfelelően differenciálódnak. A nevelési-oktatási folyamatban rugalmasan kell alkalmazkodni a tanulók mozgásállapotához, pszichés és emocionális fejlettségéhez, a már elsajátított készségek és képességek szintjéhez. A pályaválasztási érettség kialakításával, a különböző munkatevékenységekhez szükséges kompetenciák fejlesztésével és az önmegismerési folyamat támogatásával lehetővé válik a tanulók továbbtanulása és beilleszkedése a társadalomba. Az élethosszig tartó tanulás belső motivációjának megteremtése, a hatékony tanulási formák elsajátíttatása a különböző oktatási módszerek változatos alkalmazásával, a tananyag adaptálásával, tehetséggondozással, a tanulási kudarcok prevenciójával történik.

A mozgásfejlesztéssel kapcsolatos feladatok a középiskolában átalakulnak: hangsúlyossá válik az önálló élethez szükséges mozgásminták kialakítása és azok begyakoroltatása. Az élettér kinyitásával kell kialakítani az ehhez szükséges belső és külső motivációt. A diagnózissal és mozgásállapottal kapcsolatos ismeretek átadása, a szükségletek tudatosítása, a fiatalok egyéni felelősségének hangsúlyozása, az ezekből adódó kötelezettségek ellátása kiemelt feladat. Fontos cél az önellátás és önrendelkezés mozgásos és szocializációs feltételeinek

megteremtése, melynek során kiemelt szerepe van a közösségépítésnek, hiszen a közösségek összetartó ereje segítheti a tanulókat a szocializáció folyamatában, olyan életkorban, amikor erősödő önállósodási igényük következtében egyre több káros hatásnak lehetnek kitéve. A nevelő-oktató munka során hangsúlyt kell helyezni az önálló véleményformálás és közösségi feladatvállalás támogatására, ezzel felkészítve a tanulókat a demokratikus magatartásformák gyakorlására. Természetesen ebben a nevelési-oktatói szakaszban is fontos a pedagógiai célok, feladatok megvalósításához szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítása.

Értékelés

A Nemzeti alaptantervben megfogalmazott értékelési rendszer módosításokkal érvényesíthető a mozgáskorlátozott tanulók tantárgyi értékelésekor is.

A mozgáskorlátozott tanulók a különböző mérések (előzetes felmérés; segítő-formatív felmérés; összegző, lezáró-szummatív felmérés) során ugyanolyan minőségű és mennyiségű feladatot oldhatnak meg, mint többségi társaik, számukra azonban többletsegítséget kell biztosítani.

Az adaptációs szükségletre vonatkozó adatokat, a számonkérésekre, vizsgákra vonatkozó paramétereket a tanulók sajátos nevelési igényével kapcsolatban a mozgáskorlátozott gyermekek, tanulók vizsgálatára specializálódott szakértői bizottság által elkészített szakértői vélemény tartalmazza javaslati részében.

A 2011. CXCV. köznevelési törvény 51. § (5) bekezdésének értelmében a sajátos nevelési igényű, jelen esetben mozgáskorlátozott tanuló részére a felvételi vizsgán indokolt esetben biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli vagy szóbeli felmérésen biztosítani kell az iskolai tanulmányai során általa használt, megszokott eszközöket, a vizsga szervezésével alkalmazkodni kell az adottságaihoz.

A tanulási célok

A tanulási célok tekintetében mindenkor figyelembe kell venni a mozgásszervi károsodás fajtáját, mértékét és kiterjedését; az aktuális mozgásállapotot.

A különböző tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak tanulási céljainak megvalósításakor a következő szempontokat kell figyelembe venni:

Magyar nyelv és irodalom

A felső végtag funkcionális károsodása és a manipuláció, grafomotoros készség kialakulásának akadályozottsága miatt az írásbeli munkák külalakja nem minősíthető. Mozgáskorlátozott tanulónál a fent említett okok miatt nem minden esetben válik elsajátíthatóvá a folyóírás. Amennyiben a kézírás veszélyezteti az olvashatóságot, akkor minden esetben előtérbe kerül a segítő technológiákkal történő írás (pl. tableten, számítógépen való írás).

Matematika

A felső végtag funkcionális károsodása és a manipuláció akadályozottsága esetén a mozgáskorlátozott tanulók számára nehezítetté válik a térben és síkban való alkotás, a mérések megvalósítása, valamint a geometriai szerkesztés kivitelezése, ezért ezen tanulási célok teljesítésének (tárgyi és személyi) feltételei és értékelése mindig egyéni elbírálást igényel.

Történelem és állampolgári ismeretek

A felső végtag funkcionális károsodása és a manipuláció akadályozottsága esetén a mozgáskorlátozott tanulók számára nehezítetté válik az egyszerű alaprajzok, modellek tervezése és elkészítése, ezért ezen tanulási célok teljesítésének (tárgyi és személyi) feltételei és értékelése mindig egyéni elbírálást igényel.

Erkölc és etika

Fontos cél, hogy az erkölcs és etika keretében szerzett speciális ismeretek segítsék hozzá a mozgáskorlátozott tanulókat mozgáskorlátozottságuk feldolgozásához is, valamint tanulják meg, hogyan élhetnek a pozitív diszkrimináció lehetőségeivel.

Természettudomány és földrajz

A felső végtag funkcionális károsodása és a manipuláció akadályozottsága esetén a mozgáskorlátozott tanulók számára nehezítetté válik a mérések kivitelezése és a mérőeszközök használata, az egyszerű alaprajzok, térképek, modellek tervezése és elkészítése, a különböző

kísérletek, modellkísérletek és vizsgálatok elvégzése, ezért ezen tanulási célok teljesítésének (tárgyi és személyi) feltételei és értékelése mindig egyéni elbírálást igényel.

Idegen nyelv

Mozgáskorlátozott tanulók esetében a kommunikáció akadályozottsága miatt a kitűzött tanulási célok megvalósítása és értékelése mindig egyéni elbírálást igényel.

Művészetek

A mozgáskorlátozott tanuló egyedi, speciális megsegítése során a kiindulás alapja fizikai adottsága, mozgásállapota, értelmi képessége, kommunikációjának formája, szintje és érzelmi állapota, melynek értelmében a témakörök tanítása és értékelése a mozgásállapottól függően egyéni elbírálás alapján történik, esetenként egyes tananyagrészek, taneszközök módosítása, adaptálása válhat szükségessé.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A mozgáskorlátozott tanulók a szakértői vélemény alapján részben vagy egészben felmentést kaphatnak a testnevelés-foglalkozások alól, helyette mozgásnevelés-órákon vesznek részt. A mozgásnevelés során a mozgásnevelő mindig egyéni komplex funkcionális felmérést követően jelöli ki az individualizált habilitációs és rehabilitációs célokat.

Állapotmegismerés

A mozgáskorlátozott gyermekek vizsgálatára az erre specializálódott szakértői bizottság jogosult. A bizottság legfontosabb feladata, hogy a fogyatékoság megállapításától kezdve megfelelően segítse a mozgáskorlátozott tanulót. Ennek értelmében a szakértői bizottság a korai fejlesztésen, az óvodai nevelésen, az általános és középfokú iskolai tanulmányokon át egészen a felsőfokú tanulmányokig figyelemmel kíséri, segíti a mozgáskorlátozott gyermekek, fiatalok sajátos nevelési igényüknek megfelelő ellátáshoz, fejlesztéshez jutását.

A szakértői vizsgálat részterületei: orvosi vizsgálat, mozgásvizsgálat, gyógypedagógiai, pedagógiai vizsgálat, beszédvizsgálat, illetve beszéd hiányában az egyéb kommunikációs formákra irányuló vizsgálat, pszichológiai vizsgálat. A vizsgálat során kerül sor a gyermek,

tanuló mozgásállapotának, értelmi képességeinek, személyiségének, tanulási képességeinek felmérésére. A vizsgálat során a team tagjai a bemutatott zárójelentésekre, a gyermekkel, tanulóval foglalkozó szakemberek pedagógiai véleményére támaszkodnak.

A komplex vizsgálatot követően *szakértői vélemény* készül, mely szükséges ahhoz, hogy a mozgáskorlátozott gyermek, tanuló a sajátos nevelési igényének megfelelő ellátásban, fejlesztésben és kedvezményekben részesülhessen. Ennek hiányában az intézmény nem jogosult az ellátás megszervezésére és az ehhez kapcsolódó finanszírozás igénybevételére. A vizsgálat részeredményeit, tapasztalatait a vizsgálatot végző szakemberek megbeszélik, a szülővel ismertetik. A szakértői véleményben rögzítésre kerülnek a gyermek, tanuló személyes adatai, a diagnózisa, a vizsgálati eredménye, sajátos nevelési igényének megfelelő ellátási módja, gyakorisága, óraszama, a fejlesztési tanácsok és a kontrollvizsgálat időpontja. Arról, hogy a mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek, tanuló ellátását szomatopedagógia vagy konduktor szakképzettségű személynek kell-e végeznie, a szakértői bizottság szakértői véleménye ad iránymutatást. A szakértői véleményt a szülők, a vizsgálatot kérő szakember és/vagy intézmény, a javasolt intézmény, a megsegítést nyújtó egyéb intézmény és a jegyző kapják.

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

A mozgáskorlátozott tanulók habilitációs, rehabilitációs fejlesztésének sajátos célja, hogy a sérülés következtében hátránnyal induló tanulóknak nagyobb esélyt biztosítson az eredményes tanulásra, fejlődésre, a sikeres társadalmi beilleszkedésre.

Ennek érdekében szükséges:

- az ellátás során a teammunka kialakítása, a különböző szakemberek együttműködése (az orvos – neurológus, ortopéd szakorvos, gyermekgyógyász – irányította egészségügyi rehabilitáció megszervezése, szükség esetén egyéb segítő szakmák, szakemberek bevonása);
- a pszichomotoros funkciók korrekciója, fejlesztése;
- a kialakuló tanulási problémák korrekciója;

- a mozgásszervi károsodás és a mozgásállapot fajtája és súlyossága függvényében kialakított és a tanrendbe iktatott csoportos és egyéni mozgásnevelés tornateremben, szabadtéren, uszodában, fizioterápiás helyiségben;
- a mozgáskorlátozott tanulók részvételét megteremtő és az egyéni igényekhez igazodó fejlesztést biztosító tanulásszervezési, módszertani eljárások, technikák alkalmazása (differenciálás, csoportmunkára építő módszerek, kooperatív technikák alkalmazása, témahetek szervezése, projektmunka);
- a mozgásszervi diagnózis szerinti technikai eszközzel támogatott írásbeli kommunikáció, segítő technológiák igénybevételevel történő írás, infokommunikációs eszközök használatának megtanítása, amely akkor indokolt, ha a tanuló nem tudja iskolai munkáját kézírással végezni;
- a nyelvoktatás megvalósítása úgy, hogy az segítse a tanuló más anyanyelvű emberekkel történő kommunikációját, és a média segítségével biztosítsa a számára közvetlen megtapasztalással elérhetetlen élményeket;
- alapos szakmaismereten és önismereten alapuló pályaaorientáció;
- a mozgáskorlátozott személyekre vonatkozó jogi és érdekvédelmi tudnivalók (szövetség, egyesületek, klubok, alapítványok stb.) ismerete.

4.6.6. A hallássérült tanulók fogadásának irányelvei

Hallássérülésnek nevezzük a hallószerv valamely részének veleszületett vagy szerzett sérülését, illetve fejlődési rendellenességét, amelynek az éptől eltérő hallásteljesítmény lesz a következménye.

A hallássérülés gyűjtőfogalom. A hallássérült tanulónál – a hallás hiánya vagy csökkenése miatt – a szokásostól eltérhet a nyelvi kommunikáció (beszédértés, szövegértő olvasás, szókincs, nyelvi szerkezetek értése és használata, hangzó beszéd stb.) fejlettsége. A két tanítási nyelvű nemzetiségi oktatásban való sikeres részvételhez szükséges, hogy a tanuló legfeljebb enyhe fokon legyen érintett, ami nem akadályozza a helyes német beszéd és a hallás utáni szövegértés kialakíthatóságát.

Emiatt az intézmény a hallássérüléssel érintett tanulók közül a hallásukat műtéti úton helyreállított (pl. cochleáris implantált) hallássérült tanulók fogadását tudja vállalni, kik esetében – az egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép beszédhallás mérhető.

4.6.6.1. A hallássérült tanulók fejlesztésének alapelvei

A speciális, szakspecifikus ellátást a hallássérült gyermekek és tanulók megsegítésekor a hallássérültek pedagógiája szakirányon végzett gyógypedagógus (szurdopedagógus) látja el. A tanulói szükségletek ismeretében szakmai támogatás igényelhető:

- az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményektől (EGYMI);
- a pedagógiai szakszolgáltatást nyújtó intézményektől;
- a pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézményektől;
- az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézményektől.

A hallássérült tanuló fejlesztési lehetőségeit személyiségjegyei, intellektusa mellett döntően befolyásolja a hallássérülés bekövetkeztének, felismerésének időpontja, kóroka, mértéke, segédeszközzel való ellátásának, a fejlesztés megkezdésének ideje. A hallássérült gyermekek fejlesztése az általános pedagógiai tevékenységen kívül egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások, eljárások folyamatában valósul meg.

A hallássérült tanulók többségi iskolában történő együttnevelése

A nevelés-oktatás szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi iskolában történő együttnevelés a szülő/gyógypedagógus/pedagógus közös döntését igényli az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével. Az együttnevelés nem lehet formális, a befogadó iskolának szükséges változtatásokat végrehajtani a valódi befogadás érdekében, így pl. a módszer- és eszközrendszerben (differenciálás, egyéni képességek figyelembevétele stb.), az

óraszervezésben, a teljes tantestület szemléletváltozásában. A gyógypedagógus partner a megoldásokban. Az iskola akkor válik valódi befogadóvá (inkluzív iskola), amennyiben a tanítási programok, a pedagógiai szemlélet és felkészültség, a szervezés, a tárgyi és személyi feltételek igazodnak a gyermek speciális szükségleteihez.

A hallássérült gyermekek együttnevelése halló társaikkal többféle formában lehetséges. Ezek közül az intézményben – szükség esetén – az egyéni teljes integráció valósítható meg, amelyben a gyermek az oktatás teljes időtartamában a befogadó csoportban van.

Az integrált nevelés-oktatás során különös figyelemmel kell lenni a következőkre:

- A tantestület pozitív hozzáállása, bevonódása és toleranciája fontos tényező.
- Ne legyen az értékelés része olyan követelmény, mely a tanuló sérüléséből következően nem teljesíthető halló társaival azonos szinten vagy módon (hosszú memoriter, hangsúlyos, ritmusos versmondás, tollbamondás stb.). Az értékelésnél az egyéni fejlesztési terv követelményeit figyelembe kell venni.

Az együttműködés során a befogadó pedagógusközösség vállalja, hogy:

- segíti a gyermek beilleszkedését a közösségbe;
- konzultációs, hospitálási és osztálytermi együttműködési lehetőséget biztosít a gyógypedagógus számára;
- a jogszabályokban foglaltak érvényesítése során mindent megtesz a hallássérült gyermek sikeres integrációja érdekében;
- megszervezi a törvényben meghatározottak szerint a szükséges egyéni korrekciós órákat.

Az eredményesség érdekében szükség van a szülők aktív közreműködésére, valamint a szülők és az iskola együttműködésére. Az integráltan tanuló hallássérült gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatot tesz, illetve a hallássérülés tényéből következik (pl. audiológiai gondozás). Ennek megszervezéséhez a szakértői javaslat,

a fogyatékoság típusa szerint illetékes gyógypedagógiai módszertani intézmények részéről történő folyamatos tanácsadás nyújt segítséget.

A Nemzeti alaptanterv (továbbiakban: Nat) alkalmazása a hallássérült (siket és nagyothalló) gyermekek nevelésében-oktatásában

A hallássérült tanulók nevelésében a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes tanulási területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei.

Testi és lelki egészségre nevelés

A hallássérült tanulókat szükséges megismertetni – az életkoruknak, esetleges társuló fogyatékoságuknak megfelelő szinten – azokkal a tényezőkkel, melyek hallássérülésüket, illetve annak következményeit okozták. Szükséges, hogy felismerjék a környezetükben előforduló káros szokásokat, hogy az ártalmas magatartási formákat ne vegyék át. Ismerjék meg saját értékeiket, hogy életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket tudjanak hozni, képessé váljanak a környezet és a munkaerőpiac elvárásainak megfelelő társadalmi integrációra.

A hallássérült gyermek számára a mozgás, a testedzés olyan kompenzációs terület, ahol kommunikációs hátrányaikkal is jelentős sikereket érhetnek el. Emellett a sport hozzájárulhat a belső feszültségeik levezetéséhez, így segítve az indulatok kezelését.

A mozgás, a testedzés hozzájárulhat a hallássérüléssel esetlegesen együtt járó egyensúlyproblémák kezeléséhez is.

Az érzelmek, indulatok, belső feszültségek verbális kifejezésének nehezített volta miatt fontos, hogy a tanulóknak legyen lehetőségük ezek nem verbális módon való kifejezésére akár a művészetek (képzőművészet, tánc), akár a sport terén. A társadalomba való beilleszkedésüket segítve meg kell ismertetni velük az érzelem, az indulat kifejezésének társadalmilag elfogadott verbális és nonverbális formáit.

Tanuljanak meg segítő szakemberekhez fordulni (pszichológus stb.), illetve legyenek ismereteik arról, hogy különböző felmerülő problémák során milyen szakemberhez, szervezethez fordulhatnak támogatásért, segítségért.

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

Az érintett gyermekek tanulják meg, hogy felelősek saját sorsuk, életpályájuk alakításáért, tanulják meg elfogadni és tisztelni a környezetükben élő személyek különbözőségét, az emberek közötti kommunikáció kívánatos formáit, tudjanak udvariasan segítséget kérni, elfogadni, és ők is készek legyenek másoknak segítséget nyújtani.

A hallássérült tanulókat segíteni kell abban, hogy önmagukat megismerjék, hogy önmagukról reális képet alakítsanak ki, hogy önértékelésük megfelelő legyen (alul- és felülértékelés, reális énkép). Támogatni kell őket abban, hogy érzékszervi fogyatékkal együtt élve, önmagukat elfogadva, a munka világának aktív részesévé, kiegyensúlyozott személyiségekké váljanak a sikeres társadalmi beilleszkedés céljából. Tanulják meg, hogy felelősek saját sorsuk, életpályájuk alakításáért, és azon túl másokért, a közösségért is. Tudják felismerni mások érzéseit, szükségleteit, szándékait, tulajdonságait, és azokhoz empátikusan tudjanak viszonyulni. Tanulják meg elfogadni és tisztelni a környezetükben élő személyeket és azok különbözőségét. Tanulják meg, hogy a másik bántása, zaklatása megengedhetetlen, tudják, hogy mit tehetnek, ha elszenvedői vagy szemlélői annak, illetve ismerjék az elkövetőt érintő jogi következményeket.

Médiatudatosságra nevelés

A hallássérült tanulók ismeretszerzésében kiemelkedő szerepe van a vizuális csatornának. Ezen a téren a nyomtatott sajtón kívül egyre inkább szerepet kap az elektronikus média: a televízió és az internet.

A tanulóknak fontos tudniuk, hogy a média közvetíthet pozitív (információ, tanulás, szórakozás), illetve negatív (agresszív, pornográf stb.) tartalmakat, illetve a valóságnak nem megfelelő tartalmakat is. Ismerjék a függőség fogalmát és káros hatását. Tudják, hogy a média modelljeinek pozitív és negatív hatása is lehet az értékrendszerre, a gondolkodásra, a viselkedésre. Tudjanak a média befolyásoló szerepéről, a reklámok hatásáról.

Törekedni kell arra, hogy az ezen az úton szerzett ismeretek tartalma valóságghű legyen, és hogy az ismeretanyag a fogalmi általánosításokat, az árnyaltabb kommunikációt is fejlessze. A komplex ismeretanyagon nyugvó fejlesztési feladat feltételezi a térben, időben, tartalmakban eltérő összefüggések felismerését.

Szükséges a társadalmi kapcsolatépítés és a kapcsolattartás formáinak megismertetése, elsajátítása, gyakorlása.

Fontos a hallássérült személyek számára készült feliratozott műsorok, filmek használata.

A tanulás tanítása, pályaorientáció

A hallássérült gyermekek tanulási folyamatát lényegesen nehezíti különböző mértékű kommunikációs akadályozottságuk. A tanulással kapcsolatos speciális igényeik, lehetőségeik (emlékezet, annak struktúrája, diszfáziás jegyek, részképességszavarok stb.) feltárására építve valósítható meg az egyénre szabott fejlesztés. Az iskolai évek során sajátítsák el az önálló tanulást segítő eszközök (pl. számítógép, internet, elektronikus és iskolai könyvtár) készségszintű használatát. A hatékony tanulás módszereinek elsajátíttatása magában foglalja a csoportos tanulás módszereinek, a kooperatív tanulási technikák vagy a távoktatás megismerését.

Az iskolai fejlesztések során kiemelt feladat a lehető legnagyobb önállóság elérése. Lényeges azoknak az eljárásoknak, módszereknek, tevékenységeknek a megkeresése és alkalmazása, amelyek a tanuló életének minden színterén az önálló életvitel kialakítását segítik. Alapvető fontosságú feladat mindazon személyiségjegyek feltárása, melyek a tanulók további sorsát döntően befolyásolhatják. Ezek fejlesztése jó esélyt adhat arra (is), hogy pályaválasztásuk sikeres legyen. Segíteni kell őket, hogy reálisan mérjék fel a hallássérülésükből adódó akadályozó tényezőket. Reális énképük, önismeretük kialakítása segíti a számukra megfelelő, elérhető szakma tanulását, majd a munka világába, azon keresztül a társadalomba való beilleszkedésüket.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Az identitástudat kialakítása a kulturális örökségek megismerésén keresztül, a tanulók életkorának megfelelő gyakorlatorientált módszerekkel (pl. tárgyi emlékek,

múzeumlátogatások) történhet. Szemléletük, nyitottságuk alakításában nagy jelentőséggel bír, ha kommunikációs lehetőségeik segítségével kapcsolatot tudnak teremteni tágabb környezetükben élő sorstársaikkal (pl. internet, pályázatok, szabadidős tevékenységek, kulturális rendezvények). Közvetlen élmények biztosításával kell ismereteket adni a hazánkon kívüli kultúrincsek megismeréséhez.

A fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanulókat a lehető legfiatalabb korban tevékeny részvétellel, megfigyelés útján kell eljuttatni a környezet alakításának, megóvásának és fontosságának felismeréséhez (pl. interaktív tananyagok alkalmazása, természetben töltött programok). Tudatos pedagógiai segítséggel minél több vizuálisan jól érzékelhető, saját élményen alapuló ismeret gyűjtését kell lehetővé tenni.

A kulcskompetenciák fejlesztése

A Nat és a választott kerettantervben megjelenő tartalmak speciális ismeretekkel, képességekkel egészülnek ki, így a kompetenciák fejlesztésénél ezeket is figyelembe kell venni.

Alapkompetenciák

A tanulás kompetenciái

A hallássérült tanuló önértékelése esetenként nem reális, szókincs- és beszédértési nehézségei miatt az önálló tanuláshoz szükséges képességek kialakítása nagyobb figyelmet igényel. Munkába állásuk, karrierépítésük a kommunikációs akadályozottságuk miatt nehezített, ezért ajánlott megtanítani őket munkájuk értékelésére, tanácsok, információk kérésére. A különböző tanulási technikák megismertetése elengedhetetlen (szótárak, lexikonok, ezek digitális változatainak használata). Fontos az önálló ismeretszerzés igényének kialakítása (könyvtár, internet), valamint a motiváció fenntartása a képességekhez, előzetes ismeretekhez igazodó tananyag biztosításával, teljesíthető követelmények támasztásával.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

Anyanyelvi kommunikáció

A hallássérült gyermekek/fiatalok ismeretszerzését nehezítheti a nyelvi kommunikációs szintjük életkorhoz viszonyított elmaradása. Az ismeretek megértését segíti a változatos szemléltetés, a saját élményen alapuló tevékenységbe ágyazott nyelvi fejlesztés, a digitális technika nyújtotta lehetőségek kihasználása. A társas kapcsolatokban, a társadalmi és kulturális tevékenységek során a különböző kommunikációs helyzetekben társadalmilag elvárható, helyes viselkedési formák értelmezése, megértése, nyelvi kifejezése valósítható meg. Cél, hogy a tanulók a mindennapi helyzetekben előforduló metakommunikációt tanulják meg helyesen értelmezni. Fontos továbbá, hogy egyéni képességeiknek megfelelően tudjanak írásban kommunikálni. Ugyancsak fontos a pozitív attitűd kialakítása, mely segíti a nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra való törekvést.

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelv elsajátítására való képességet jelentősen befolyásolhatja a hallássérült tanuló hallásállapota, szókincse és nyelvi kommunikációs szintje. A két tanítási nyelvű nemzetiségi oktatásban való részvételhez elengedhetetlenül szükséges, hogy a tanuló a jól halló tanulókkal együtt tudjon haladni.

A digitális kompetenciák

A hallássérült személyek egyik legfontosabb információszerzési, illetve kommunikációs eszköze a számítógép, az okoseszközök és ezeken keresztül az internet.

Mivel a hallássérült tanulók erősen motiváltak a digitális eszközök használatában, ezt a motivációt ajánlott kihasználni más tanórákon is. Ajánlott a szabályos tízujjas gépírás elsajátítása (gépírást tanító program segítségével).

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai gondolkodás fejlesztését a hallássérülés következtében kialakult szűkebb szókincs és az alacsonyabb nyelvi szint jelentősen befolyásol(hat)ja. A gondolkodás kevésbé flexibilis, esetenként gondot okozhat az egyes témakörök, feladattípusok, műveletek közötti váltás. A matematikai fogalmak értelmezését segíthetik a mindennapi élethelyzetek (pl.

vásárlás, mérés, bankolás, térbeli tájékozódás, tapasztalatok) tanórai modellezése, valamint verbális megfogalmazása, illetve a matematikai szaknyelvi szókincs fejlesztése. Kiemelt jelentőségű a speciális szemléltetés és a segédeszközök használata. Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához több időre, rendszeres gyakorlásra, ismételésre van szükség.

A természettudományos és technikai kompetencia terén a hallássérült gyermek/fiatal a környezetéről elsősorban látás útján szerez információkat. Fontos, hogy az egyes természeti folyamatok megértését szemléltetés, modellezés, tényleges cselekedtetés, kísérletezés útján segítsük (pl. terepasztalok, tanulmányi séta, kirándulás, feliratozott természetfilmek, digitális tananyagok, interaktív tábla használata).

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A személyes kompetenciák keretében fontos többek között a szorgalom, kitartás, pontosság, önállóság, önfegyelem, stressztűrő képesség, felelősségtudat, a társas kompetenciák keretében pedig a kapcsolatteremtő és -fenntartó készség, udvariasság, kezdeményezőkészség, határozottság, empátia, tolerancia, segítőkészség fejlesztése. Fontos továbbá a társas normák, illemszabályok elsajátíttatása.

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív, reális énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége.

A hallássérült gyermeket/fiatalat támogatni kell sérülésének és ebből adódó esetleges hátrányainak elfogadásában, az esetenként kialakuló konfliktusok és stressz kezelésében. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést. A megfelelő társas kapcsolatok kialakításának képessége nagy szerepet játszik az udvarias viselkedés tekintetében és a későbbi társadalmi beilleszkedés során. A tanulók individuális beállítódása, gondolkodása miatt fontos a közösségi beilleszkedés szabályaira nevelés. Képességeiknek megfelelően aktívan vállaljanak feladatokat a közösségért, tegyenek másokért. Gondolják át tetteik következményeit, vállaljanak felelősséget azokért. Ismerjék az iskolai szabályokat, jogait és kötelezettségeiket, a jogszabályok őket érintő fontosabb elemeit. Elengedhetetlen továbbá a tanulók érdekvédelmi ismereteinek

alkalmazása, az őket megillető támogatási rendszer, valamint jogi lehetőségeik érvényesítésének ismerete.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A hallássérült tanulók esztétikai nevelése, ízlésük formálása nemcsak személyiségük színesebbé tételét szolgálja, hanem fontos eszköze a társadalmi beilleszkedésüknek, önkifejezésüknek is. A művészeti ágak közül elsősorban a vizuális kultúra, a manuális tevékenységek (festés, agyagozás, szövés, bőrtárgykészítés, fotózás, kézimunka, gyöngyfüzés, ékszerkészítés) lehetnek az önkifejezés eszközei, melyek a későbbi megfelelő pályaválasztást is befolyásolhatják.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Minél korábbi életkorban fontos az iskolák életpálya-építést megalapozó, pályaaorientációs tevékenysége, hogy a hallássérült tanulók és szüleik megismerjék a választható szakmák körét, a továbbtanulási lehetőségeket. Kellő figyelmet kell fordítani a sikerorientáltságra, innovációs készség kialakítására. A tapasztalatszerzés hiánya, a nevelés során gyakran kialakuló, másoktól függő életforma indokoltá teszi a terület hangsúlyozott fejlesztését. A gazdasági és pénzügyi ismeretek, az életkornak megfelelő pénzügyi jártasság a hallássérült tanulók későbbi beilleszkedését szolgálja.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

A hallássérült tanulók nevelésében-oktatásában az életkori és iskolai szakaszokhoz rendelt követelményeket a fejleszthetőség sajátosságainak figyelembevételével szükséges érvényesíteni a tantervben. A fejleszthetőség sajátos akadályát döntően a nyelvi fejlettségi, figyelmi, emlékezeti, gondolkodási, magatartási állapot jelenti. A hallók azonos korosztályától egyedileg eltérő mértékben elmaradhat a szókincs, az érintett tanulók a nyelvi kifejezőeszközöket kevésbé automatizáltan és árnyaltan használják. Ezek az eltérések közvetlenül összefüggenek a hallássérüléssel.

A Nat elveit és lényegét nem érintő módosítások alapját ezek a jelenségek képezik. Az egyéni sajátosságok figyelembevételével módosulhatnak a tantárgyi témakörök, tartalmak.

Az egyes tanulási területek hangsúlyos, speciális feladatai:

Magyar nyelv és irodalom

Kíváncsok, hogy a korai életkorban cochleáris implantáció műtéten átesett tanulók szókinccse, kommunikációja a szakszerű szurdopedagógiai segítséggel minél inkább megközelítse a halló gyermekek nyelvi szintjét. Előfordul azonban, hogy ez két-három éves, esetleg ennél nagyobb mértékű elmaradást mutat.

A hallássérült tanulók fejlesztésének kiemelt feladatai a Magyar nyelv és irodalom tanulási területtel összefüggésben:

- spontán beszédhasználat fejlesztése (beszédértés, önálló nyelvi kifejezés, beszédérthetőség);
- a kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátítása;
- az önálló szövegértő olvasás fejlesztése irodalmi művek bevonásával. Ez jelenti az olvasásra alapozó tanulás alapjainak lerakását;
- a beszélt és az írott nyelv grammatikai rendszerének tudatos felépítése, gyakorlása;
- a nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása, mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg);
- konkrét tapasztalatokon alapuló szókinccsfejlesztés (különösen az elvont fogalmak, az állandó szókapcsolatok, a szólások és közmondások, az árnyaltabb megfogalmazási formák megismerése, alkalmazása);

Az ismeretek elsajátításában a tanulók mindinkább támaszkodjanak a hallás útján megszerezhető információkra. A hallássérült tanulók komplex nyelvi fejlesztésére van szükség, speciális feladatokkal, módszerekkel, a nyelvi kommunikáció mind teljesebb értékű elsajátításának céljából. A Nat-ban és a kerettantervben rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni és helyettesíteni az irodalmi műveket.

Idegen nyelv

A hallássérült tanulók oktatásában az élő idegen nyelv tanítása az intézmény pedagógiai programja, helyi tanterve alapján szervezett keretekben, a nyelvi fejlettségi szint függvényében történik.

Matematika

A nyelvi kommunikációs szint, a fogalmi gondolkodás, a szövegértő olvasás, valamint a matematikai problémák felismeréséhez és megoldásához szükséges absztrakciós képesség szoros összefüggést mutat. Ebből következően a matematika eredményes oktatásának feltétele a fogalmi, gondolkodásbeli megalapozottság. Ehhez szükséges, hogy a nyelvi kommunikációs szint megfelelő alapokat biztosítson a gondolkodási műveletek elsajátításához. A hallássérülésből adódó szókincs- és beszédértésbeli, szövegértő olvasásbeli eltérések kihat(hat)nak a gondolkodási műveletek flexibilitására. A matematikai gondolkodás fejlesztése a tevékenykedtetés, a manipuláció, a speciális szemléltetés és a tananyagok – interaktív tábla és digitális tananyagok – lehetőség szerinti alkalmazásával valósul meg.

- A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése hangsúlyos szerepet kap. Egy-egy matematikai ismeret, fogalom rögzítését és előhívását konkrét élmények, konkrét tapasztalatok biztosítják a tanulók számára. A valóságos élethelyzetekben előforduló matematikai tartalmak megragadása mellett egyidejűleg az ezt leíró nyelvi kifejezésformák begyakorlása is szükséges.
- A matematikai tartalmakat a tanulók szókincsének, szövegértésének, nyelvi fejlettségének megfelelő szintű szöveges feladatokban kell reprezentálni.
- Kiemelt jelentőségű a szemléltetés, a tevékenykedtetés, a cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés, a felfedezettő tanulás-tanítás, a megértésen alapuló fejlesztés, azaz a tanuló aktív részvétele a folyamatban. A tartalomba ágyazott képességfejlesztés célja a készségek, kompetenciák (gondolkodási, kommunikációs, tanulási, együttműködési készségek stb.) fejlesztése.
- A matematikai jelrendszer – matematikai jelek, formulák – készségszintű alkalmazása a gondolkodásfejlesztés mellett elősegíti a nyelvi kompetencia fejlődését is.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalmát képezi a történelmi időben és térben való tájékozódóképesség formálása, a kritikus gondolkodás, problémamegoldás, kommunikáció, kreativitás, együttműködés, történelmi gondolkodás fejlesztése. A hallássérült tanuló így mélyebben képes megismerni a valóságot maga körül, segítséget kap a társadalomban való eligazodáshoz, beilleszkedéshez, továbbá a jövőről is felelősebben tud gondolkodni.

Erkölc és etika

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalmát a különböző nézőpontok létezésének ismerete, a társas helyzetek szabályainak megértése és a hozzájuk való rugalmas alkalmazkodás jelenti. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek verbális kifejezésének tanítása. Támogatni kell a tanulóban a segítőkészséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, az aszertivitásra törekvő konfliktusmegoldást.

A szövegértési és figyelmi nehézségek miatt az összefüggések megértése, a tanulságok levonása külön figyelmet érdemel. A sajátos nevelési igény miatt a másság elfogadása, a pozitív diszkrimináció és a jogérvényesítés gyakorlati kérdései is megjelennek a tanulási terület témakörei között.

Természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez. A természettudományos és más tantárgyak közötti kapcsolatokat projektmunkákkal, projektnapok/hetek rendezésével lehet erősíteni.

5.7 Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az önkifejezés, az információszerzés számtalan lehetősége teremthető meg e tanulási terület tartalmain keresztül. A kreativitás fejlesztése szempontjából megkülönböztetett jelentőséggel

bír a vizuális kultúra fejlesztése, a különböző manuális technikák megismertetése és sokoldalú művelése. A személyiség fejlesztésében a dráma és a tánc adta lehetőségek kihasználása fontos az önkifejezés miatt. A tanulók teljesítménye e tanulási terület egyes részterületein eléri, sőt, meghaladhatja a halló társak produktumait. A vizuális kultúra a többi szaktárgy (pl. földrajz, fizika) tanításához nyújt segítséget, fejleszti a tanulók absztrakciós készségét. A művészet nyelvének értése és használata egy újabb kommunikációs csatornát nyit meg a hallássérült gyermekek számára. A képi, térbeli gondolkodás, a kreativitás, a problémák felvetése és a megoldási utak keresése, az empátia, az elfogadás, az ízlés kialakulása mind újabb és újabb lehetőséget teremt a nyelvi fejlesztésre, az érzelmi élet gazdagítására és egyben a személyiség formálására.

Digitális kultúra

A hallássérült tanulóknak az információszerzésben és kommunikációban meglévő akadályozottságuk következtében alapvető szükségük van a vizuális információszerzés, -feldolgozás és -átadás legkorszerűbb technikáinak ismeretére és ezek alkalmazására. Megkülönböztetett jelentősége van a digitális technológiának az írásos kommunikációban. Ezért a gyermekeket tanítani kell a számítógép helyes használatára, illetve az internet által kínált kommunikációs lehetőségek tudatos, kulturált elsajátítására, az információszerzés módjaira, a szerzett információ kritikus kezelésére. Az internet a hallássérült tanulók számára is az ismeretek hatalmas tárházát nyújtja. Kiemelt feladat azon keresőprogramokkal való megismertetésük, melyek segítenek a lényegkiemelésben és az írott szöveg megértésében (digitális szótárak, képkereső programok stb.).

Fontos felismertetni a tanulókkal azt a folyamatot, hogy az információk gyűjtése, majd az azokkal való továbbdolgozás miként vezet új digitális tartalmak kialakulásához, kialakításához. A hallássérült személyek számára az internet használata lehetőséget biztosít arra, hogy kapcsolatot tartsanak sorstársaikkal. Fontos megismertetni velük ennek nyelvi kultúráját, valamint a kapcsolatkeresésben rejlő veszélyeket is. Mivel a hallássérült tanulók erősen motiváltak a digitális eszközök használatában, ezt a motivációt ajánlott kihasználni más tanórákon is. A tárgyi tudás megszerzését a hallássérült tanulók sajátos nevelési igényének

megfelelően széles körű szemléltetés segíti (szöveg, hang, kép, animáció, videó és interaktivitás), ami színesebbé, élményszerűvé teszi a tanulási folyamatot. A multimédia bevonása a tanítás folyamatába lehetővé teszi, hogy a gyermekhez többféle csatornán, többféleképpen és többszöri ismétlést biztosítva jusson el ugyanaz az információ. Az így megszerzett tudás számos művelődési területhez, iskolai és iskolán kívüli tevékenységhez kapcsolódik. A vizuális kommunikáció is mind nagyobb teret nyer, azaz a multimédia közvetítésével a szavak és a szövegszerkesztés mellett a látványszerkesztés is előtérbe kerül. A hatékony informatikatanítás akkor valósulhat meg, ha megfelelően megszervezett. Ennek során lehetővé válik az egyes tanulókkal való differenciált foglalkozás, a tanulók tanulási sikerélményhez juttatása.

Testnevelés és egészségfejlesztés: testnevelés

A tanulási terület speciális szerepe többirányú. A fejlesztésnek figyelembe kell vennie a tanulók adottságait, az átlagosnál gyakrabban előforduló mozgáskoordinációs zavarokat, a testi fejlődési rendellenességeket, a térbeli orientációs zavarokat. Ez a tehetséggondozás fontos területe is egyben, ahol a hallássérült tanulók jó adottságaikat fejlesztve a halló társakkal azonos teljesítményekre képesek. Feladata a fizikai munkavégzésre történő testi és pszichikai felkészítés, a motoros képességek fejlesztése, a fizikai kondíció növelése, az egészséges életre nevelés, a mozgásigény kialakítása, , versenyhelyzetek teremtése.

Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

A hallássérült tanulók oktatásának pedagógiai szakaszai – módosításokkal – megegyeznek a Nat pedagógiai szakaszolásával.

Valamennyi pedagógiai szakasz kiemelt feladata:

- a beszédhallás folyamatos fejlesztése;
- a pályairányítás, a reális pályaválasztás előkészítése, a továbbtanulásra való felkészítés;
- az épen maradt funkciók fejlesztése, a tehetség gondozása.

Állapotmegismerés, szakértői vélemény

A hallássérült tanulók iskolai ellátásának, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs fejlesztésének alapja a szakértői vélemény. A szakértői vélemény tartalmazza a vizsgálat célját, előzményeit, a diagnózist/diagnózisokat és a komplex szakértői vizsgálat eredményeit, megállapításait. A hallássérülés területén nem megyei, hanem országos szakértői bizottság működik. A diagnosztikus munka a tradicionális hazai komplex diagnosztikai eljárás rendszerét követi. A szakértői vélemény javaslatot tartalmaz azzal kapcsolatban, hogy a tanuló együttnevelés vagy különnevelés keretében folytassa-e tanulmányait, megjelölve a nevelési-oktatási intézményt. Kitér a szakemberszükségletre, a rehabilitációra vonatkozó időkeretre, a rehabilitáció által érintett területekre, valamint az egyéni kedvezményekre, mentesítésekre.

Az egyéni fejlesztési tervet megalapozó legfontosabb felmérések hallássérülés esetében a következők: hallásvizsgálat, nyelvi-kommunikációs képesség/készség, nonverbális kommunikáció, pszichomotoros fejlettség, egyéni állapotmegismerés, adaptív magatartás, szociális érettség, átfogó mentális képesség (intelligencia), viselkedési problémák, bizonyos esetekben: motoros készségek, szenzomotoros integráció, magatartás, személyiségi jellemzők.

Differenciálás

A hallássérült gyermekek csoportja rendkívül heterogénnek tekinthető sokféle, a tanulást alapvetően meghatározó szempontból. A tanulók közti különbséget és az arra való megfelelő reagálást a gyógypedagógiai munkában alapvető fontosságúnak kell tekinteni. A differenciálás irányulhat a tanulás tartalmára, amikor a különböző tanulók vagy tanulócsoportok különböző témákat dolgoznak fel, majd osztják meg egymással az ismereteket, vagy a tanulás módszereire és az alkalmazott eszközökre is. Ha a megfelelő diagnosztikus eljárásokkal fel tudjuk tárni, hogy kinél milyen kompetenciaterületen mutatkoznak elsősorban hiányosságok, akkor megszervezhető ezeknek a területeknek a differenciált fejlesztése. Az alkalmazott módszertani alapelvek egyik legfontosabbika a differenciálás. Hallássérült tanulók esetén ez a következő területeken valósulhat meg:

- a tananyag, feladat választásában;
- a tananyag feldolgozásának menetében;

- a feldolgozás módjában;
- a segítségnyújtás mértékében, minőségében;
- az értékelésben;
- az alkalmazott kommunikációs módokban; tanulási módokban

4.6.7. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység

Pedagógiai munkánk egyik legszebb, ugyanakkor legfelelősségteljesebb tevékenysége a tehetséggondozás, a tanulók általános személyiségfejlesztésén túl a speciális képességek felkutatása, gondozása.

- Tehetségkutatás

Intézményünkben a tehetségkutatásnak, illetve a tehetség megnyilvánulásának számos színtere és kutatási módszere van.

Színterei: tanórai, tanórán kívüli, iskolán kívüli tevékenységek.

Főbb módszerei: a tanulók szervezett és spontán megfigyelése, a tanulói „produktumok” elemzése, célirányos tehetségkutató módszerek alkalmazása, külső információk gyűjtése (ajánlások, vélemények stb.).

- Tehetséggondozás

A tehetséggondozáshoz sajátos személyi és tárgyi feltételek biztosítása szükséges. A **személyi feltételek** egy része intézményünkben adott. Jól képzett, elkötelezett pedagógusok foglalkoznak tanulóinkkal. Ugyanakkor gondot fordítunk arra, hogy az intézményünkben „nem gondozható” tehetségek kibontakozási lehetőségét is maximálisan biztosítsuk (zene, sport, ének, tánc stb.). Az ő esetükben főként iskolai megterhelésük csökkentésével tudunk közvetetten segíteni, az alapfeladatok teljesítésének igénye mellett.

A **tárgyi feltételeket** az intézmény felszereltsége, a magas színvonalú könyvtár, a számítógépes rendszer, a tornacsarnok-színházterem, valamint a kondicionáló terem biztosítják.

A tehetséggondozás szervezeti keretei, módszerei

A **tanórai** tehetséggondozás főként a tanulóra szabott tananyag mennyiségének, minőségének megválasztásával, a differenciálással, illetve óratervebe épített tehetséggondozó programok segítségével történik. Az iskolai **tanórán kívüli** tehetséggondozó programoknak igen széles skáláját kínáljuk, úgymint szakkörök, sportkörök, művészeti körök (színjátszás, tánc, ének, kézműves foglalkozások stb.). Külön figyelmet fordítunk az **egyéni foglalkozásokra**. Ezek főként a versenyekre felkészítő programjainkban nyilvánulnak meg. Célunk, hogy tanulóink találják meg a készségeiknek, érdeklődésüknek megfelelő speciális lehetőségeket intézményünkben, és intézményünk kínálata is igazodjon a tanulói igényekhez.

Intézményünk **speciális lehetőségeket** is kínál tehetséges növendékeinek. Tehetséggondozó tábor(ok) szervezésével, valamint iskolán kívüli programok beiktatásával teremtünk a tehetség kibontakozásához újabb lehetőséget.

Együttműködés külső szervezetekkel

Egyes tanulóink speciális tehetségének gondozása nem intézményünk falai között történik. Külön figyelmet fordítunk élsportoló, illetve zenész, táncos tanulóink fejlődésére, szereplésére. Tevékenységüket írásban nyilvántartjuk, programjaikat gyakran egyeztetjük.

A **külső szervezetek** tehetségkutató, tehetséggondozó tevékenységét nyomon követjük, tanulóink körében népszerűsítjük azokat, versenyekre benevezzük növendékeinket.

Tanulóink életútját nyomon követjük, a tehetséges, egyúttal szorgalmas, kitartó diákjainkat nyilvánosan jutalmazzuk, dicsőségvitrinünkben és honlapunkon példaképül állítjuk.

4.7. A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai és e jogok gyakorlásának rendje

A tanulók szervezett véleménynyilvánításának formái és fórumai: osztályfőnöki óra, DÖK-gyűlés, iskolai diákközségi gyűlés, kollégiumi csoportgyűlés és diákközségi gyűlés.

A tanulók rendszeres tájékoztatásának formái: szóbeli – tanóra, osztályfőnöki óra, iskolarádió, kollégiumrádió, kollégiumi csoportgyűlés révén. Írásbeli – hirdetőtáblák útján, hivatalos levél formájában, félévi bizonyítványok és végbizonyítványok útján, az iskolai honlapon, elektronikus csatornákon és az elektronikus naplón keresztül.

A gimnáziumban és a kollégiumban egyaránt működik a diákönkormányzat. Működésüket az intézmény vezetése személyi és tárgyi feltételek biztosításával segíti.

A diákképviselők és az intézményi vezetők közötti kapcsolattartás rendje

A folyamatos kapcsolattartást a diákönkormányzatot segítő tanár biztosítja, aki részt vesz a diákönkormányzat ülésein, illetve ezek tartását szükség esetén maga is kezdeményezi. A DÖK-segítő tanár folyamatos munkakapcsolatban áll a főigazgatóval, valamint tagja a kibővített iskolavezetésnek, és a vezetőségi értekezleten havi rendszerességgel beszámol a tanulóktól érkezett felvetésekről, valamint a DÖK-ben folyó munkáról.

Ugyancsak tájékoztatja az osztályfőnököket munkaközösségi értekezleteken, a nevelőtestületet nevelőtestületi értekezleteken a diákönkormányzat tevékenységéről, gondjairól, javaslatairól.

Az időszakos kapcsolattartás formája a diákközgyűlés, amelyet a DÖK vezetője évi egy alkalommal hív össze. Időpontját az iskolai munkatervben rögzíteni kell. Rendkívüli diákközgyűlés összehívására is mód van, melyet kezdeményezhet az iskola főigazgatója vagy a DÖK elnöke.

Főigazgatói tájékoztatót a diákság részére a főigazgató legalább évi egy alkalommal tart.

4.8. A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézményi partnerek kapcsolattartásának formái

4.8.1. Pedagógusok közösségei – tanulók közösségei

A tanulók az iskola egészének életéről, az iskolai munkatervről, az aktuális feladatokról a következő formában kapnak tájékoztatást:

- főigazgatói körlevél,
- osztályfőnöki óra,
- szaktanári tájékoztatás,
- hirdetőtáblák, hangosbemondó, honlap,
- e-napló,
- a diákönkormányzat képviselőin keresztül.

A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a nevelők folyamatosan szóban, illetve az elektronikus naplón keresztül írásban tájékoztatják.

A tanulók a jogszabályokban, valamint az intézmény belső szabályzataiban biztosított jogaik érvényesítése érdekében szóban vagy írásban közvetlenül, illetve képviselőik útján az intézmény főigazgatójához, az osztályfőnökhöz, az intézmény nevelőihez, a gimnáziumi vagy kollégiumi diákönkormányzathoz vagy a szülői közösséghez fordulhatnak.

4.8.2. Pedagógusok közösségei – szülői szervezetek

A szülői tájékoztatás formái:

- szóban: a szülői értekezleteken, az intézményi fogadóórákon, a nevelők fogadóóráin
- írásban: az elektronikus naplóban vagy levél útján

A szülői értekezletek és intézményi fogadóórák időpontját az adott tanévre szóló intézményi munkaterv tartalmazza. A nevelőkhöz előzetesen megbeszélt bármely időpontban fordulhatnak a szülők gondjaikkal, kérdéseikkel.

A szülők egyénileg vagy csoportosan a szülői oldal képviselőihez – osztályonként egy-két, az első szülői értekezleten megválasztott szülő – is fordulhatnak bármely kérdésükkel,

véleményükkel, problémájukkal. A szülői oldal képviselői a kérdéseket, véleményeket, a felvetett problémákat tolmácsolják a főigazgatónak, illetve rajta keresztül a tanári karnak.

4.8.3. A gimnázium és a kollégium közössége

Az intézmény főigazgatója egyben a kollégium egyszemélyi felelős vezetője is. A kollégiumi tagintézmény operatív vezetésének jogkörét a főigazgató a mindenkori kollégiumi munkaközösség-vezetőre ruházza át. A kollégiumi munkaközösség-vezető és a főigazgató a kollégiumi és az intézményi ügyek áttekintése és megbeszélése céljából napi munkakapcsolatban állnak.

A kollégiumi nevelőtanárok az iskola nevelőtestületének tagjai, részt vesznek az intézmény minden értekezletén, rendezvényén, gyűlésén, fogadóóráján.

A kollégiumi nevelőtanárok és a gimnázium tanárai napi munkakapcsolatban állnak egymással.

Neveltjeik haladását, magatartását illető kérdésekben megbeszélést folytatnak a tanulók szaktanáraival, osztályfőnökével, tájékoznak az esetleges tanulási nehézségekről, viselkedési problémákról.

4.8.4. A külső kapcsolatok rendszere, formája és módja

Az iskolának a fenntartóval, illetve a külső társadalmi szervezetekkel való kapcsolattartását alapvetően az iskolavezetés végzi.

Az intézmény külső szervezetek, intézmények, személyek felé történő hivatalos képviselete a főigazgató joga és kötelessége, melyet átruházhat más intézményi alkalmazottra is.

Az átruházás történhet írásban és szóban egyaránt, egyszeri alkalomra vagy tartósan.

Az átruházott jog tartalmazhat mind írásbeli, mind személyes képviseleti jogot is, azzal a kikötéssel, hogy a megbízott tevékenységéről köteles beszámolni az intézmény vezetőjének.

A főigazgató a vezetőségi és a nevelőtestületi értekezleteken személyesen is beszámol, és a tartós kötelezettséggel rendelkezőket is beszámoltatja az intézmény külső kapcsolatairól.

A tartósan átruházott képviseleti jogok közé tartoznak a külföldi cserekapcsolatok, a diákcsera (felelőse a német nyelv és irodalom munkaközösség vezetője), iskola-egészségügyi szolgáltatást biztosító egészségügyi szolgáltatók (iskolaorvos, iskolafogászat; felelőse a nevelési főigazgatóhelyettes).

Az iskolában az iskola-egészségügyi iskolaorvosi ellátás szabályozása, ütemezése évenként a szolgálat és a főigazgató külön megállapodása alapján történik.

4.8.5. A szülők, tanulók, iskolai és kollégiumi pedagógusok együttműködése

Diákjaink személyiségének harmonikus és egészséges fejlesztéséhez elengedhetetlen a szülők, az iskolai és kollégiumi pedagógusok folyamatos együttműködése, ***természetesen a tanulók aktív részvételével.***

Hangsúlyoznunk kell, hogy a ***pedagógus–diák*** viszonylatban a ***vezető szerep a pedagógusé,*** ugyanakkor igen fontos a tanuló személyiségének tisztelete. A ***tanuló személyében is felelős*** a képességeinek megfelelő teljesítményt nyújtani. A tanulókkal való kapcsolatukban a pedagógusok egységesen képviselik a munka tiszteletét, megbecsülését, a műveltség és az igazságosság értékeit.

A pedagógus–szülő kapcsolatában ***egyenrangú személyek kapcsolatáról*** van szó, kivéve a pedagógiai kompetencia területét, ahol ***szaktudása alapján a nevelő vezető szerepe érvényesül.*** A pedagógus munkája során a gyermekén keresztül hatással van a családra is, ez megnöveli felelősségét. A kollégiumi nevelő harmonizáló, szintetizáló szerepet is betölt az iskola és a család között. A pedagógus ***szaktudásának segítségével*** támogatja a szülők és gyermekük közötti szeretet elmélyülését, felhívja a figyelmet a szülő és gyermek közötti kölcsönös tiszteletadás fontosságára. Meg kell értetniük a szülőkkel, hogy az iskolát a gyermek érdekében tisztelniük kell.

A szülők kezdeményezőkézsége, aktivitása nélkülözhetetlen intézményünk számára, különösen kiemelve azokat a területeket, ahol diák, szülő, pedagógus együttes tevékenykedése a másik tevékenységének hatásfokát felerősítheti:

- a szülők bevonása az intézmény rendezvényeinek megszervezésébe (sváb bál, szalagavató, ballagás, sportversenyek, nemzetiségi nap, diáknapi táborok, egyéb rendezvények),
- az oktató-nevelő munkát végző pedagógusok segítése (a tanulók kulturális fellépései, színház- és múzeumlátogatás, kirándulások stb.),
- a kiegészítő tevékenységek anyagi támogatásának közvetlen és közvetett segítése.

4.9. A tanulmányok alatti vizsgák és az alkalmassági vizsga szabályai, valamint a szóbeli felvételi vizsga követelményei

4.9.1. A tanulmányok alatti vizsgák szabályai és követelményei, az értékelés rendje

4.9.1.1. Az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgák általános szabályai

A vizsga megszervezésére az érintett munkaközösségek, szaktanárok, osztályfőnökök javaslatot készítenek, amelyet egyeztetnek a nevelési főigazgatóhelyetttel. A nevelési főigazgatóhelyettes a javaslat alapján beilleszti a vizsgát az intézmény működési rendjébe, és véglegesíti annak technikai paramétereit (helyszín, időpont, vizsgabizottság összetétele, szükség esetén a helyettesítés megszervezése). A technikai paraméterek véglegesítése után a vizsgabizottság a faliújságon vagy köremailben tájékoztatja a nevelőtestületet a vizsgával kapcsolatos információkról, a vizsgázók névsoráról és az esetleges, vizsgával kapcsolatos tanulói hiányzásokról. A vizsga jogszerű előkészítéséért a főigazgató felel.

A vizsga napján a vizsgabizottság felel a vizsga zavartalan lebonyolításáért. Ha a vizsga menetét bármilyen körülmény megzavarja, akkor a vizsgabizottság tagjai ezt azonnal jelzik a nevelési főigazgatóhelyettesnek, aki megteszi a szükséges intézkedéseket, illetve tájékoztatja a főigazgatót, aki meghozza a szükséges döntéseket.

A tanulmányok alatti vizsgát legalább háromtagú vizsgabizottság előtt kell letenni. A vizsgabizottság elnöke felel a vizsga szakszerű és jogszerű megtartásáért. A vizsgabizottságot az adott tantárgyat tanító szaktanárokból kell megszervezni. Amennyiben az intézményi sajátosságok miatt ez csak részben lehetséges, akkor törekedni kell rá, hogy az adott tárgyat tanító szaktanár, mint kérdező tanár mellé a tárgyból diplomával rendelkező pedagógus, illetve, ha ez sem lehetséges, akkor hasonló tárgyat tanító pedagógus kerüljön a bizottságba. A vizsgabizottság tagjai külön értékeli a vizsgázó teljesítményét, majd közösen döntenek az adható érdemjegyről. A vizsgabizottság a vizsgáról jegyzőkönyvet vezet, amelyhez a formanyomtatványt a vizsgabizottság elnöke a titkárságon veszi át, illetve a vizsgát követően a titkárságon adja le a kitöltött, aláírt jegyzőkönyvet.

A vizsgák írásbeli, szóbeli illetve gyakorlati vizsgarészekből állnak. Az egyes tantárgyak évfolyamonkénti követelményeit a helyi tanterv tartalmazza.

Az **írásbeli vizsga** időtartama tantárgyanként általában 60 perc. Egy napon maximum 3 tárgyból tehet a tanuló írásbeli vizsgát. Egy napra szervezett több írásbeli vizsga esetén az egyes tantárgyak között minimum 10 perc, maximum 30 perc pihenőidőt kell biztosítani a vizsgázónak.

Ha az írásbeli vizsgán egyidejűleg több, azonos tárgyból vizsgázó tanuló vesz részt, akkor az írásbeli vizsgát felügyelő tanár az esetlegesen előforduló rendkívüli eseményekről, szabálytalanságokról külön jegyzőkönyvet készít, amelyen feltünteti a tanulók ülésrendjét is.

A vizsgadolgozatot javító tanár az írásbeli vizsgamunkákat a megadott határidőre piros tollal kijavítja, és a vizsgadolgozat pontszámát aláírásával ellátva rávezeti a dolgozatra.

A tanuló egy napon maximum három tárgyból tehet **szóbeli vizsgát**. A tanuló a vizsgára alkalomhoz illő öltözékben, legkésőbb a kijelölt kezdési időpont előtt 10 perccel érkezzen meg. A tanuló a szóbeli vizsgán a vizsgabizottság jelenlétében kihúzza az adott tantárgyból a vizsgatételt, melyet (az idegen nyelvet kivéve, ahol nincs felkészülési idő) helyén ülve, 30 perc időtartamban, a megmegegedett segédeszközök felhasználásával írásban kidolgoz. Ezt követően a szóbeli vizsgán maximum 15 perc időtartamban, szabad előadás formájában kifejti a tételt. Ha az adott napon több szóbeli vizsgát is tesz a tanuló, akkor az egyes tárgyak szóbeli

vizsgái között, az új tantárgy tételének kihúzása előtt 15 perc pihenőidőt kell biztosítani a számára, amely alatt a vizsgatermet elhagyhatja.

A szóbeli felelet időtartama maximum 15 perc, nemzetiségi nyelven tanult tantárgy esetén maximum 30 perc.

Ha a tanuló a szóbeli vizsgán teljes tájékozatlanságot árul el, és felelete nem éri el az elégséges szintet, akkor az elnök egy alkalommal póttételt húzat vele. A póttétel kifejtésére adott pontszámot meg kell felelni, felkerekíteni egész pontra, és az így kapott szóbeli pontszámot kell figyelembe venni a vizsgázó osztályzatának kiszámításához.

A szóbeli felelet végén az elnök rávezeti a bizottság által javasolt értékelést a jegyzőkönyvre.

Sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral érintett vizsgázó esetén a tanuló, gondviselő által benyújtott kérelem és az ahhoz csatolt szakértői bizottsági szakvélemény figyelembevételével a főigazgató írásbeli határozatban dönt a vizsgán alkalmazható kedvezményekről. Ezek a szakértői vélemény figyelembevételével a következők lehetnek:

- az írásbeli vizsga időtartamának maximum 30 perccel való meghosszabbítása,
- a tanuló az írásbeli vizsga helyett is szóbeli vizsgát tehet,
- a tanuló használhatja a számára engedélyezett segédeszközt.

Ha a tanuló önhibáján kívül nem tud részt venni a tanulmányok alatti vizsgán, akkor az erről szóló hivatalos igazolást mellékelve kérelmezheti másik vizsgaidőpont kijelölését. A benyújtott kérelem és igazolás alapján, a körülmények mérlegelésével a főigazgató írásbeli határozatban dönt az új vizsgaidőpont engedélyezéséről.

A vizsgák eredményeinek kihirdetésére a szóbeli és írásbeli vizsgarészt követően, lehetőség szerint az utolsó vizsganapon kerül sor.

A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.

4.9.1.2. Az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgák követelményei, az értékelés rendje

A vizsgák tartalmi követelményeit az adott tantárgy adott tanévre vonatkozó helyi tanterve határozza meg.

Minden tanulmányok alatti vizsga két részből áll: írásbeli (vagy, ha a tantárgy jellege ezt kívánja, akkor gyakorlati) és szóbeli vizsgarészből.

Az írásbeli (gyakorlati) vizsgarész időtartama tantárgyanként általában 60 perc. Az előre hozott érettségire való jelentkezéshez szükséges osztályozó vizsga esetén ez az időtartam a tantárgy jellegének, érettségi követelményeinek figyelembevételével minimum 60 perc, maximum az adott tantárgy hatályos írásbeli (gyakorlati) érettségi vizsgaleírásában megadott időtartamra növelhető. Az írásbeli (gyakorlati) vizsgarész a tantárgy jellegének megfelelő, átfogó ismereteket számon kérő feladatsor.

A szóbeli vizsgarész időtartama általában 15 perc, nemzetiségi nyelven letett vizsga esetén maximum 30 perc. A tanuló a szóbeli vizsgarész elején tételt húz, amelyhez a kérdező tanár előzetesen a vizsgázók száma, a tantárgy jellege, az adott tanévi helyi tanterve és az érettségi követelmények figyelembevételével legalább 8 tételt készít. Idegen nyelv tantárgy esetén a tanuló a tételhúzást követően azonnal elkezdí a szóbeli feleletet, más tantárgy esetén 30 perc felkészülési ideje van.

Az előrehozott érettségire való jelentkezéshez szükséges osztályozó vizsga esetén a tanulónak mind az írásbeli (gyakorlati), mind a szóbeli vizsgarészt sikeresen kell teljesítenie az adott vizsgaidőszakban.

A tanulmányok alatti vizsgák értékelési rendje a középszintű érettségi értékelési rendjéhez igazodik. Ettől akkor lehet eltérni, ha a tanuló a Pedagógiai Program alapján az adott tantárgyat emelt szinten tanulja.

4.9.2. A tanulmányok alatti vizsgák típusai, a tanulmányok alatti vizsgák vizsgaszabályzata

A tanulmányok alatti érettségi vizsga (előrehozott érettségi) megszervezésére vonatkozó szabályokat a 100/1997. Kormányrendelet tartalmazza.

A tanulmányok alatti további vizsgákat a 20/2012. EMMI rendelet alapján kell megszervezni.

4.9.2.1. A tanulmányok alatti vizsgák vizsgaszabályzata

A tanulmányok alatti vizsgákat az iskolában, külön kérés esetén a Kormányhivatal által szervezett független vizsgabizottság előtt lehet letenni.

A tanulmányok alatti intézményi vizsgák típusai

Osztályozóvizsga

Osztályozóvizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és tanév végi osztályzatainak megállapításához, ha:

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól (pl. egyéni munkarend),
- engedélyt kapott arra, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményeinek egy tanévben, vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget, pl. előrehozott érettségire való jelentkezés miatt;
- a köznevelési törvényben meghatározott időnél (egy tanévben 250 óra, vagy az első félévben 200 óra, vagy egy tantárgyból az adott tanévi tanórák 30%-a) többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozóvizsgát tehet félévi, év végi osztályzatainak megállapítása érdekében.
- engedélyt kapott rá, hogy a félévi, év végi osztályzatának megállapítása érdekében független vizsgabizottság előtt tegyen vizsgát.

A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni. Az osztályozóvizsga az adott tantárgy és adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik. Az adott évfolyam tantárgyi követelményeit a pedagógiai program tartalmazza. Az érdemjegyet a tanuló tanév végi bizonyítványába be kell jegyezni.

Az előrehozott érettségire való jelentkezés miatt osztályozóvizsgáról a nevelési főigazgatóhelyetessel előzetesen egyeztetve, az érettségi jelentkezések alapján a szaktanár tájékoztatja az érintett tanulókat. Az előrehozott érettségi vizsgára jelentkezőknek évente két alkalommal szervezi meg az intézmény az osztályozóvizsgát, a tanév rendjéhez igazodva, általában szeptember 15-30. és április 1-15. között. Osztályozó vizsgát az iskola a tanítási év során bármikor szervezhet.

Az osztályozóvizsga megléte még nem mentesít az órára járás kötelezettsége alól. Az óralátogatás alóli felmentést csak akkor kérheti a tanuló, ha bemutatja a törzslapkivonatot a sikeres előrehozott érettségi vizsgáról.

Ha a tanuló egy vagy több tantárgy több évfolyamra megállapított követelményeit egy tanévben teljesíti, osztályzatait minden érintett évfolyamra meg kell állapítani. Ha a tanuló több iskolai évfolyam valamennyi követelményét teljesíti, az osztályzatokat valamennyi elvégzett évfolyam bizonyítványába be kell jegyezni.

Az egyéni munkarend és a mulasztások miatt szükséges osztályozó vizsgák előkészítését, a tanulóval és szülővel való egyeztetést az osztályfőnök végzi. Ezek a vizsgák a felmerülő igény alapján általában évente két alkalommal, január és augusztus hó folyamán kerülnek megszervezésre.

Ha a tanuló mulasztása egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja, és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen. A nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a jogszabályban meghatározott értesítési kötelezettségének. Ha a tanuló teljesítménye a

tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyamismétléssel folytathatja. Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.

Különbözeti vizsga

Különbözeti vizsga megszervezésére abban az esetben kerülhet sor, ha egy másik középiskolában tanulói jogviszonnyal rendelkező tanuló iskolaváltással a mi intézményünkben szeretné folytatni a tanulmányait.

Ilyen típusú igény esetén a főigazgató az előzetesen benyújtott dokumentumok (kérelem, bizonyítványmásolatok) és a tanuló eddigi tanulmányai figyelembe vételével dönt az esetleges átvételről.

E döntése lehet:

- az átvétel elutasítása
- a tanuló részére az átvétel feltételeként sikeres különbözeti vizsga letételének előírása egy vagy több tantárgyból,
- kizárólag két tanítási nyelvű vagy anyanyelvű (nemzetiségi nyelvű) német nemzetiségi gimnáziumban tanuló jelentkező esetén a Pedagógiai Programok összevetése és a körülmények gondos mérlegelése után az átvétel engedélyezése, különbözeti vizsga letétele nélkül.

Abban az esetben, ha a másik középiskolában tanulói jogviszonnyal rendelkező tanuló a teljes felvételi eljárás (központi írásbeli, 0002 tagozatkód esetén helyi német írásbeli, valamint szóbeli) megismétlésével jelentkezik az intézmény 9N évfolyamára, akkor az az adott tanévre vonatkozó intézményi felvételi tájékoztatóban foglaltak vonatkoznak rá. Elbírálása a többi jelentkezőével azonos, az intézménybe való bekerüléséről a felvételi eljárásban elért eredménye alapján az Oktatási Hivatal dönt.

Javítóvizsga

Javítóvizsgát tehet a vizsgázó, ha

- a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból – elégtelen osztályzatot kapott,
- az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.

A vizsgázó javítóvizsgát az iskola főigazgatója által meghatározott időpontban, az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban tehet.

A javítóvizsga pontos időpontját az intézmény honlapján és a bejáratnál elhelyezett hirdetményben tesszük közzé.

A szaktanár az elégtelen osztályzat közlése után írásban tájékoztatja a tanulót és az iskolavezetést a javítóvizsga témaköreiről. A témakörök összeállítása során köteles figyelembe venni a helyi tanterv és az érettségi követelményeit.

Ha a szabályosan megtartott javítóvizsga eredménye elégtelen, a tanulónak évet kell ismételnie.

Pótló vizsga

A vizsgázó pótló vizsgát tehet a főigazgató által meghatározott vizsganapon, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné. A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására. A főigazgató engedélyezheti, hogy a vizsgázó a pótló vizsgát az adott vizsganapon tegye le, ha ennek a feltételei megteremthetők. A vizsgázó kérésére a vizsga megszakításáig a vizsgakérdésekre adott válaszait értékelni kell.

A tanulmányok alatti intézményi vizsgákra vonatkozó egyéb szabályok

A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgát szervező szaktanár, illetve osztályfőnök a szokásos kommunikációs csatornákon (email, e-napló) írásban tájékoztatja.

A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.

A tanulmányok alatti vizsga vizsgabizottságának elnökét és tagjait a főigazgató bízta meg.

A tanulmányok alatti vizsga vizsgabizottságának elnöke felel a vizsga szakszerű és jogszerű megtartásáért, ennek keretében

- meggyőződik arról, a vizsgázó jogosult-e a vizsga megkezdésére, és teljesítette-e a vizsga letételéhez előírt feltételeket, továbbá szükség esetén kezdeményezi a szabálytalanul vizsgázni szándékozók kizárását,
- vezeti a szóbeli vizsgákat és a vizsgabizottság értekezleteit,
- átvizsgálja a vizsgával kapcsolatos iratokat, a szabályzatban foglaltak szerint aláírja a vizsga iratait,
- a vizsgabizottság értekezletein véleményeltérés esetén szavazást rendel el.

A vizsgabizottsági elnök feladatainak ellátásába a vizsgabizottság tagjait bevonhatja. A kérdező tanár csak az lehet, aki a vizsga tárgya szerinti tantárgyat taníthatja.

A vizsga reggel nyolc óra előtt nem kezdhető el, és legfeljebb tizenhét óráig tarthat.

Az írásbeli vizsgán a vizsgateremben az ülésrendet a vizsga kezdetekor a vizsgáztató pedagógus úgy köteles kialakítani, hogy a vizsgázók egymást ne zavarhassák és ne segíthessék.

A vizsga kezdetekor a vizsgabizottság elnöke a vizsgáztató pedagógus jelenlétében megállapítja a jelenlévők személyazonosságát, ismerteti az írásbeli vizsga szabályait, majd kihirdeti az írásbeli tételeket. A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez segítség nem adható.

Az írásbeli vizsgán kizárólag a vizsgaszervező intézmény bélyegzőjével ellátott lapon, feladatlapokon, tétellapokon (a továbbiakban együtt: feladatlap) lehet dolgozni. A rajzokat

ceruzával, minden egyéb írásbeli munkát tintával kell elkészíteni. A feladatlap előírhatja számológép, számítógép használatát, amelyet a vizsgaszervező intézménynek kell biztosítania. Az íróeszközökről a vizsgázók, az iskola helyi tanterve alapján a vizsgához szükséges segédeszközökről a vizsgázó gondoskodik, azokat a vizsgázók egymás között nem cserélhetik.

A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik átvett feladatlapon feltünteti a nevét, a vizsganap dátumát, a tantárgy megnevezését. Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon lehet készíteni.

Ha az írásbeli vizsgát bármilyen rendkívüli esemény megzavarja, az emiatt kiesett idővel a vizsgázó számára rendelkezésre álló időt meg kell növelni.

Ha a vizsgáztató pedagógus az írásbeli vizsgán szabálytalanságot észlel, elveszi a vizsgázó feladatlapját, ráírja, hogy milyen szabálytalanságot észlelt, továbbá az elvétel pontos idejét, aláírja és visszaadja a vizsgázónak, aki folytathatja az írásbeli vizsgát. A vizsgáztató pedagógus a szabálytalanság tényét és a megtett intézkedést írásban jelenti az iskola főigazgatójának, aki az írásbeli vizsga befejezését követően haladéktalanul kivizsgálja a szabálytalanság elkövetésével kapcsolatos bejelentést. Az iskola főigazgatója a megállapításait részletes jegyzőkönyvbe foglalja, amelynek tartalmaznia kell a vizsgázó és a vizsgáztató pedagógus nyilatkozatát, az esemény leírását, továbbá minden olyan tényt, adatot, információt, amely lehetővé teszi a szabálytalanság elkövetésének kivizsgálását. A jegyzőkönyvet a vizsgáztató pedagógus, az iskola főigazgatója és a vizsgázó írja alá. A vizsgázó különvéleményét a jegyzőkönyvre rávezetheti.

Az iskola főigazgatója az írásbeli vizsga folyamán készített jegyzőkönyveket és a feladatlapokat – az üres és a piszkosokat tartalmazó feladatlapokkal együtt – a kidolgozási idő lejártával átveszi a vizsgáztató pedagógusoktól. A jegyzőkönyveket aláírásával – az időpont feltüntetésével – lezárja és a vizsgairatokhoz mellékel.

Ha a vizsgáztató pedagógus a feladatlapok javítása során arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközt használt, segítséget vett igénybe, megállapítását rávezeti a feladatlapra, és értesíti az iskola főigazgatóját.

Ha a vizsgázó a vizsga során szabálytalanságot követett el, az iskola főigazgatójából és két másik – a vizsgabizottság munkájában részt nem vevő – pedagógusból álló háromtagú bizottság a cselekmény súlyosságának mérlegeli, és

- a vizsgakérdésre adott megoldást részben vagy egészben érvénytelennek nyilvánítja, és az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával értékeli a vizsgán nyújtott teljesítményt,
- az adott tantárgyból – ha az nem javítóvizsga – a vizsgázót javítóvizsgára utasítja,
- amennyiben a vizsga javítóvizsgaként került megszervezésre, a vizsgát vagy eredménytelennek nyilvánítja, vagy az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával értékeli a vizsgázó teljesítményét.

A szabálytalansággal összefüggésben hozott döntést és annak indokait határozatba kell foglalni.

Szóbeli vizsga esetén a vizsgateremben egyidejűleg legfeljebb hat vizsgázó tartózkodhat.

A vizsgázók a vizsgateremben egymással nem beszélgethetnek, egymást nem segíthetik. A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét a vizsgázó határozza meg.

A vizsgázó segítség nélkül, önállóan felel, de ha önálló feleletét önhibájából nem tudja folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vét, a vizsgabizottság tagjaitól segítséget kaphat.

A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte, vagy a tétel kifejtése során önálló feleletét önhibájából nem tudta folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vétett. A vizsgázó a tétel kifejtése során akkor szakítható félbe, ha súlyos tárgyi, logikai hibát vétett, vagy a rendelkezésre álló idő eltelt.

Ha a tanuló a tanulmányi kötelezettségének a szülő kérelme alapján egyéni munkarend keretében tesz eleget, felkészítéséről a szülő gondoskodik, a tanuló egyénileg készül fel. Az egyéni munkarend keretében tanuló magatartását és szorgalmát nem kell minősíteni. Az iskola főigazgatója köteles tájékoztatni a tanulót és a szülőt az egyéni munkarenddel rendelkező köteleességeiről és jogairól. Az egyéni munkarenddel rendelkező kérelmére részt vehet a tanórai vagy egyéb foglalkozásokon. Erről az iskola főigazgatója dönt.

Ha a tanuló az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 89. § szerinti általános járóbeteg szakellátásban, vagy a 91. § szerinti általános fekvőbeteg szakellátásban résztvevő szakorvos által kiadott vélemény szerint tartós gyógykezelésben részesül és emiatt a mindennapos iskolába járási kötelezettségét nem tudja teljesíteni, egyéni munkarend keretében folytatja tanulmányait. Az iskola köteles gondoskodni a tanuló felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatának megállapításáról.

A felkészítés keretében a szaktanárok a tanulóval, kiskorú tanuló esetén a tanulóval és a szülővel írásban egyeztetik a konzultációs időpontokat.

A tanulmányok alatti, független vizsgabizottság előtt zajló vizsgákra vonatkozó egyéb szabályok

A független vizsgabizottság előtt lehető tanulmányok alatti vizsgákat a területileg illetékes kormányhivatal szervezi.

A tanuló, kiskorú tanuló esetén a tanuló és a szülő a félév végét illetve a tanítási év (szorgalmi időszak) végét megelőző harmincadik napig jelentheti be, ha osztályzatának megállapítása céljából független vizsgabizottság előtt kíván vizsgázni. A bejelentésben meg kell jelölnie, hogy milyen tantárgyból kíván vizsgázni.

A bejelentést írásban az intézmény főigazgatójának kell benyújtani, aki azt öt napon belül továbbítja a kormányhivatalnak.

Ha a tanuló a javító vizsgát szeretné független vizsgabizottság előtt letenni, akkor ennek írásbeli bejelentésére a bizonyítvány átvételét követő 15 napon belül van lehetősége. Ebben az esetben az iskola hét napon belül továbbítja a kérést az illetékes kormányhivatalnak.

Ha a tanuló független vizsgabizottság előtt vagy vendégtanulóként ad számot tudásáról, akkor a vizsgabizottság, illetőleg a vizsgáztató iskola törzslapi bejegyzés céljából értesíti azt az iskolát, amelyikkel a tanuló tanulói jogviszonyban áll. A tanuló magasabb évfolyamra lépéséről – figyelembe véve a független vizsgabizottság által adott, illetve a vendégtanulóként szerzett osztályzatot – az az iskola dönt, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll.

4.9.3. A felvételi vizsga követelményei

Gimnáziumi felvételi követelmények

Az intézmény – élve a jogszabályokban biztosított lehetőségével – felvételi vizsgát szervez a jelentkező 8. évfolyamosok részére.

Kétnyelvű, német nyelvből kezdő osztályaiba (0001-es tagozatkód) matematikából és magyar nyelvből az egységes követelményeken alapuló központi írásbeli vizsgát szervezi meg, valamint szóbeli felvételt tart magyar nyelvből.

Kétnyelvű, német nyelvből haladó, angol nyelvből emelt óraszámú osztályaiba (0002-es tagozatkód) matematikából egységes követelményeken alapuló központi írásbeli vizsgát szervez, német nyelvből pedig saját, kompetencialapú írásbeli feladatsort készít és német nyelvből szóbeli vizsgát tart.

A felvételi vizsga követelményei:

Német írásbeli és szóbeli felvételi vizsgán: a nyelvoktató kisebbségi oktatás kerettanterve 7. évfolyamának tanév végi követelményei. Magyar nyelv szóbeli felvételi vizsgán: az alapfokú nevelés-oktatás tanterve 7. évfolyamának tanévvégi követelményei. A német írásbeli és szóbeli felvételi vizsga a nyelvoktató nemzetiségi oktatás kerettanterve 7. évfolyamának tanév végi követelményeire épül.

A szóbeli felvételi elbeszélgetés célja a nyelvi készségek, képességek felmérése képek, szövegek felhasználásával. Kötetlen beszélgetés keretében mérjük a tanulók Nemzeti Alaptantervvel összefüggő egyéb kompetenciáit; tájékozottságát, gondolkodási képességeit, műveltségét, kifejezőkészségét.

Kollégiumi felvételi követelmények

Részletesen a kollégiumi pedagógiai program tartalmazza. A 9N évfolyamra jelentkező tanulók a felvételi lapon jelzik a kollégiumi felvételi iránti igényüket. A gimnáziumba felvételt nyert 9N évfolyamos tanulók az előzetesen jelzett igényük alapján további felvételi eljárás nélkül felvételt nyernek a kollégiumba.

Az intézmény nem szervez alkalmassági vizsgát.

4.10. A felvétel és az átvétel helyi szabályai

A felvételi és átvételi ügyekben az intézmény a Köznevelési törvény rendelkezéseit alkalmazza.

Az intézmény – élve a jogszabályokban biztosított lehetőségével – felvételi vizsgát szervez a jelentkező 8. évfolyamosok részére.

A jelentkezők felvételi eljáráson vesznek részt, amelynek eredményeként az iskola felvételi rangsort készít. A felvételi döntés a jelentkezőnek a rangsorban elfoglalt helyezése, valamint az iskola által felvehető tanulói létszám függvényében történik.

A felvételi eljárás során összesen 200 pont szerezhető, az alábbi megoszlás szerint:

0001 tagozatkódú osztályban

Bizonyítvány 25 % (7. osztály év végi, 8. osztály félévi: magyar nyelv, magyar irodalom, matematika, történelem, tanult idegen nyelv tantárgyak)

Magyar nyelv és matematika (egységes írásbeli) 50 %

Magyar nyelv szóbeli felvételi 25 %

0002 tagozatkódú osztályban

Bizonyítvány 25 % (7. osztály év végi, 8. osztály félévi: magyar nyelv, magyar irodalom, matematika, történelem, német nyelv tantárgyak)

Német nyelv (saját) és matematika (egységes) írásbeli 50 %

Német nyelv szóbeli felvételi 25 %

A rangsor kialakításának meghatározó elemei:

- felvételi eljárás során szerzett pontszám (bizonyítvány + írásbeli + szóbeli)
- egyenlő pontszám esetén a következő feltételeket nézzük meg:
 1. matematika központi írásbeli pontszáma
 2. magyar központi írásbeli pontszáma (0001) illetve német helyi írásbeli pontszáma (0002)
 3. szóbeli vizsgán szerzett pontszám
 4. testvér ide jár

A felvételi eljárás részletes leírását az intézmény Felvételi Tájékoztatója tartalmazza.

4.11. Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben való rögzítésével és az ezzel kapcsolatos értesítési kötelezettséggel kapcsolatos határidők

A szaktanárok az érdemjegyeket az elektronikus tanulmányi rendszerben rendszeresen rögzítik. Az elektronikus napló az adott hetet követő kedden lezár, az órabeírások és az érdemjegyek beírását a szaktanároknak ehhez kell igazítaniuk. Az érettségi tantárgyakból a szaktanárnak két havonta legalább egy jegyet kell adni.

Bukás veszélye esetén a szaktanár köteles ezt a szülőkkel az elektronikus naplóba való beírással közölni úgy, hogy a tanulónak még megfelelő idő álljon rendelkezésre a javításra (minimum egy hónap a félév, illetve a tanév vége előtt). Szükség esetén hivatalos levelet kell küldeni az iskola titkárságáról.

5. Helyi tanterv

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet 5/2020. (I. 31.) Kormányrendelet szerinti módosítását figyelembe véve, a négyosztályos gimnáziumra vonatkozó kerettantervet (Kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára) alkalmazzuk, nemzetiségi nevelés-oktatás terén pedig a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet XVI. fejezetében foglaltakat, valamint a „A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelés-oktatásának irányelve**” (https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_nemzetisegi_oktatas_hoz) tárcadokumentumot.**

A nemzetiségi nyelvi előkészítő évfolyam számára a jogszabályi keretek, a tárcadokumentum és a rendelkezésre álló kerettantervek alapján külön helyi tantervet dolgoztunk ki.

Az egyes tantárgyakra vonatkozó kerettantervek intézményre való adaptálása a részletes helyi tantervekben található.

A német nyelv és irodalom, valamint a népismeret tantárgyak helyi tanterve „A német nemzetiségi nevelés-oktatás kerettantervei” dokumentumon alapul, ezen belül a „Német nyelv és irodalom (anyanyelvű és kétnyelvű) 9-12. évfolyam” című és a „Német népismeret 9-12. évfolyam” című dokumentumokon.

A német nyelv és irodalom tantárgy követelményei – tekintettel arra, hogy tartalmazzák az Európai referenciakeret követelményeit – egyúttal lefedik a német, mint idegen nyelv tantárgy követelményeit is.

A német nyelv írásbeli és szóbeli vizsgáin előforduló szövegek és az ezeken alapuló kommunikáció a következő témakörök valamelyikéhez hozzárendelhetők. A témakörök nagyrészt a „Deutsches Sprachdiplom der KMK – Stufe II” vizsgájához kiadott listáról származnak. Míg az emelt szinten a témák megközelítési módja általános, elvont és összetett, addig a középszinten a megközelítési mód személyes, konkrét és egyszerű. Témák: Mindennapok és a család, A fiatalok és a felnőttek világa, Iskola és művelődés, Sport és szabadidő, Az egyén és a társadalom, Férfi- és női szerepek, Kultúra és tudomány, Technika és fejlődés, Természet és környezet, A munka világa, Találkozás a mássággal, A média világa, Politika, Európa, Múlt és jelen, Jövőképek

A kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezését, óraszámát a helyi tanterv és mellékletei tartalmazzák.

Az egyes évfolyamokon tanított tantárgyakat és azok óraszámát az alábbi óratervi tábla foglalja össze:

1.	Tantárgyak műveltségi terület szerinti felosztásban						
2.		9/NA	9/NB	9.	10.	11.	12.
3.	Magyar nyelv és irodalom						
4.	magyar nyelv és irodalom	2	2	3	4	4	4
5.	Nemzetiségi nyelv és irodalom						
6.	nemzetiségi nyelv és irodalom	15	6	5	5	5	6
7.	Matematika						
8.	matematika/szaknyelv	3	3	3	3	3	4
9.	Történelem és állampolgári ismeretek						
10.	történelem/szaknyelv	2	2	3	3	3	3
11.	állampolgári ismeretek						1
12.	hon- és népismeret						
12.	nemzetiségi népismeret/szaknyelv	1	1	1	1	1	1
13.	Etika / hit- és erkölcsan						
14.	Természettudomány és földrajz						
15.	környezetismeret						
16.	természettudomány					2	
17.	kémia			2	2		
18.	fizika			2	3		
19.	biológia			3	2		
20.	földrajz/szaknyelv	2	2	2	2		
21.	Idegen nyelv						
22.	első élő idegen nyelv (angol)	4	8	3	3	4	4
23.	második élő idegen nyelv (olasz)					3	3
24.	Művészetek						
25.	éneke-zene			1	1		
26.	vizuális kultúra			1	1		
27.	dráma és színház						
28.	mozgókép-kultúra és médiaismeret					1	1
29.	Technológia						
30.	technika és tervezés						
31.	digitális kultúra/szaknyelv	1	1	2	1	2	
32.	Testnevelés és egészségfejlesztés						
33.	testnevelés	5	5	5	5	5	5
34.	közösségi nevelés (osztályfőnöki)	1	1	1	1	1	1
35.	kötött célú órakeret					4	4
38.	Maximális órakeret	32	32	34	34	34	34
39.							
38.	Lehetséges nemzetiségi órakeret	36	36	38	38	38	38
39.	DNG helyi tanterv szerinti órakeret	36	31	37	37	35	34

A németül tanított órák óraszámát aláhúzza, vastagon szedve jelöltük.

A **9NB osztályban** a tanulók német nyelv és szaknyelv órái együtt adják ki a német nyelv órákat. A német nyelv tantárgyba van heti egy digitális kultúra óra integrálva, aminek a keretében a tanulók a tanév végi prezentációs vizsgára készülnek (ppt, szövegszerkesztés, grafikonok készítése, táblázatkezelés).

A **9NA osztályban** heti egy órában a történelem és a földrajz szaknyelvi órák keretébe integrálva gyakorolják a digitális kultúra tantárgyhoz tartozó alábbi tartalmakat: ppt készítése, szövegszerkesztés, grafikonok készítése, táblázatkezelés.

A **12. évfolyamon** a tanulók a német nyelv és irodalom órába integrálva, a DSD vizsgára való készülés keretében heti egy órában gyakorolják a digitális kultúrához tartozó alábbi tartalmakat: adatvizualizációk és diagrammok elemzése.

Minden évfolyamon a testnevelésbe integrálva heti egy órában német nemzetiségi táncot tanulnak a tanulók.

5.1. Az iskola egyes évfolyamain tanított tantárgyak, kötelező és választható tanórai foglalkozások óraszám, az előírt tananyag és követelmények

5.1.1. Óratervek

„A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelés-oktatásának irányelve” tárcadokumentum szerint a nemzetiségi nevelés-oktatásban a kilencedik évfolyamot megelőzően nemzetiségi előkészítő évfolyam szervezhető, amelynek célja, hogy felkészítsen a nemzetiségi anyanyelvű, kétnyelvű középiskolai nevelés-oktatás keretében folyó tanulmányok megkezdésére. A tanuló a nemzetiségi előkészítő évfolyamon a kötelező óraszám legalább hetven százalékát a nemzetiségi nyelv tanulására fordítja.

Gimnáziumunk az alapító okiratnak megfelelően öt évfolyamos (nyelvi előkészítő) képzést indít. Különleges, szükségszerű szerepet tölt be a nyelvi előkészítő osztály. A Köznevelési törvény a nemzetiségi középiskolai oktatásnál lehetővé teszi ezen oktatási forma alkalmazását. Intézményünk ezt a formát a hozzánk jelentkező tanulók egy részének nem megfelelő szintű német nyelvi tudása és tudásszintjük különbözősége miatt választotta. Ez céljaiban nem azonos

a normál középiskolai nyelvi előkészítő rendszerrel, hiszen nemzetiségi gimnázium lévén a megfelelő szintű nyelvtudás a nemzetiségi nyelven történő tanítás alapfeltétele.

A hozzánk érkező tanulók az anyanyelv használatában a fejlődés nagyon különböző fokán állnak, amelyet az osztályokba soroláskor is figyelembe kell venni. A differenciálás hatékony eszköze a két, különböző program szerint induló osztály kialakítása, az évfolyam német óraszámának különbözőségét is ez indokolja. Ennek alapvető oka a hátránnyal érkező tanulók esélyegyenlőségének biztosítása.

A nyelvi előkészítő osztály fő feladata az intenzív nyelvi és szaknyelvi képzés, amely az anyanyelven folyó szaktárgyi oktatást alapozza meg. Ezek mellett magyar és matematika tantárgyakból szinten tartó, illetve felzárkóztató képzés folyik, valamint angol nyelvből kapnak képzést a tanulók. Tanterveink erre a képzési formára épülnek.

A nemzetiségi nevelés-oktatás választható oktatási formái közül intézményünkben kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatás folyik.

A nyelvismeret elmélyítése és tanítási nyelvként való alkalmazása hozzájárul a nemzetiségi nevelés-oktatás céljainak megvalósításához, lehetővé teszi, hogy az iskola teret adjon a nyelv valóságos helyzetekben való használatához, és biztosítsa a kiegyensúlyozott kétnyelvű nyelvi készség kialakulását. A pedagógiai program tartalmazza a nemzetiségi anyanyelv és irodalom tantárgy és a nemzetiségi népismeret tantervét is. A nemzetiségi nyelv és a magyar nyelv a tanítás nyelve, mindkét nyelv tantárgy is, a nemzetiség nyelvén oktatott tantárgyakat iskolánk pedagógiai programja határozza meg. A magyar nyelv és irodalom, valamint az idegen nyelv kivételével valamennyi tantárgy tanítható a nemzetiség nyelvén. Az óratervi táblában jelöltük a jelenleg németül tanított tantárgyakat.

Tanulóink részt vesznek a német nemzetiséggel és a német nyelvvel kapcsolatos versenyeken. A német nyelv és irodalom tantárgy követelményei – tekintettel arra, hogy tartalmazzák az Európai referenciakeret követelményeit – egyúttal lefedik a német, mint idegen nyelv tantárgy követelményeit is.

A népismeret tantárgy oktatásában, tanórai keretben és azon kívül, a rendeletben foglaltak szerint élünk a következő lehetőségekkel: kézműves foglalkozások, népzenei, néptánc foglalkozások, nemzetiségi témájú filmek, színházi előadások, nemzetiségek történelmével, hagyományaival, képző- és iparművészetével kapcsolatos kiállítások megtekintése, író-olvasó találkozók nemzetiségi alkotókkal, találkozók nemzetiségi közéleti személyiségekkel, részvétel nemzetiségi művészeti-kulturális programokon.

5.1.2. A csoportbontások szervezésének elvei

A nemzetiségi iskolai nevelés-oktatásban a nemzetiség nyelvét és a nemzetiség nyelvén tanított tantárgyak oktatását – a helyi tantervben meghatározottak szerint – a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvényben (Nkt.) az intézménytípusra, oktatási formára előírt átlaglétszám (28 fő) feletti osztályokban csoportbontással kell megszervezni.

A hatékony egyéni fejlesztést is szem előtt tartva élünk a német nyelvű tárgyak bontási kötelezettségével, ezen kívül a gimnáziumban általában bontottan tanított tárgyakat tervezzük csoportbontásban (pl. angol nyelv). Ahol ezt a célszerűség és takarékoság indokolja, összevont órákat tartunk (pl. néptánc). A testnevelés órák megszervezésekor lehetőség szerint külön fiú és lány csoportokat alakítunk ki.

Iskolánkban a magyar nyelv és irodalmat – tantestületünk döntése alapján – a magyar gimnáziumok anyanyelvi és irodalmi érettségi követelményeinek megfelelően tanítjuk és kérjük számon, biztosítva mind a közép-, mind pedig az emelt szintű érettségire való felkészülés lehetőségét.

A szabadon tervezhető órakeretet az iskola a német nyelv és irodalom oktatására, illetve tanévenként a diákok kétszintű érettségire való jelentkezésének függvényében használja fel.

A kerettantervekben meghatározott tananyag a rendelkezésre álló órakeret 90%-át lefedi. A fennmaradó 10% felhasználását az egyes tantárgyak helyi tanterve tartalmazza.

A mindennapos testnevelés keretében minden évfolyamon, minden osztályban órarendbe építve heti 4 óra testnevelés és heti 1 óra magyarországi német néptáncok foglalkozást tartunk, így biztosítva a heti 5 óra sportot. Ezen felül minden tanuló részt vehet a délutáni időszávban megszervezésre kerülő iskolai sportkörök edzésein. A felkínált sportágakat a tanulók körében évente végzett felmérés alapján tanévre határozzuk meg.

5.1.3. A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

A helyi tantervnek megfelelően a tanulók a 11-12. évfolyamon az érettségire, ezen belül különösen az emelt szintű érettségire való felkészüléshez összesen évfolyamonként 4 óra szabad órakerettel rendelkeznek.

A diákok a tanévet megelőző tavaszi időszakban (a 10. és 11. évfolyamon) egy formanyomtatványon nyilatkoznak arról, hogy milyen fakultációs tárgyat, milyen szinten és milyen nyelven (magyar vagy német) szeretnének tanulni. A választást megelőzően felhívjuk a figyelmüket a következő alapelvekre, melyek választási szándékukat befolyásolhatják:

- legalább három, német nyelven tanult tantárgyból kötelező érettségizni,
- figyelembe kell venni a továbbtanulás során az egyetemek által előírt követelményeket,
- minden tanuló maximum három tantárgyat választhat,
- a választás szabadságát korlátozhatja, hogy van-e elegendő jelölt a csoport elindításához, valamint, hogy órarendi szempontból megoldható-e a diák választása,
- a 12. évfolyamon középszintű érettségi előkészítőt is lehet választani (magyar, matematika, történelem tantárgyakból),
- a fakultációs óra értékelés, minősítés, továbbhaladás szempontjából egyenértékű a kötelező tanórával; a tanuló ezekből is osztályzatot kap; ahol a tantárgyból van kötelező óra is, ott a tanuló egy közös osztályzatot kap.

Mivel az intézmény pedagógus- és tanulólétszáma általában tantárgyanként egy fakultáció indítását teszi lehetővé, a szabad pedagógusválasztás lehetősége ritkán valósul meg. Ahol erre lehetőség van, ott a tanuló a végső tantárgyfelosztás és órarend ismeretében, a tanév első hetében élhet ezzel a jogával.

A tanuló a tanév során egy alkalommal a főigazgató engedélyével módosíthatja választását. A változtatási kérelmet az érintett szaktanár(ok) és az osztályfőnök támogató aláírásával kell benyújtani a főigazgatónak, aki a kérelmet elbírálja.

Az új Nemzeti Alaptantervnek megfelelően, felmenő rendszerben a tanulóknak a 11. évfolyamon kötelező természettudományos tárgyat tanulnia. Erre lehetőség van a hagyományos fakultációs rendszerben, illetve, ha a tanuló nem választ természettudományos fakultációs tárgyat, akkor részére heti 2 órában kötelező a „Természettudomány” tantárgy tanulása. Ez a kötelezően választható heti 4 órából kettőt már lefed, ezen felül kell még a tanulónak legalább heti 2 órában a választása szerinti fakultációs tárgyat vagy tárgyakat tanulnia.

5.1.4. A választható foglalkozások szervezésének elvei

A tanuló joga, hogy tanulmányai során az iskola kínálatából felvehető tantárgyakat szabadon megválassza, és szintén az iskola lehetőségei alapján felkínált plusz óraszámú érettségire felkészítő tárgyakat vegyen fel.

A tanuló joga, hogy a lehetőségek függvényében az őt tanító tanár személyét megválassza.

Az érettségire felkészítő évfolyamoknak (11., 12.) a kötelező óraszámba beszámított "emelt szintű" órái a tanuló szabad érettségi választását és egyben az iskola felkészítési kötelezettségét foglalják magukban.

A tanulók felkészítését a közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára a legtöbb, az intézményi helyi tanterv szerint legalább két évfolyamon keresztül tanult közismereti tárgyból vállalja az iskola.

A tantárgyi emelt szintű oktatás különös jelentőségű az ország gyarapodása és tanulóink egyetemi továbbtanulása és életpályája szempontjából. Több évre visszamenőleg statisztikailag kimutatható, hogy átlagosan minden tanulónk él legalább egy tantárgyból az emelt szintű érettségi vizsga letételének lehetőségével, a tendencia emelkedő. Valamennyi emelt szinten tanított (kötelező, illetve kötelezően választható) érettségi tantárgy az emelt szintű érettségire való felkészülést szolgálja. Az elmúlt években folyamatosan indítottunk csoportot, illetve nagyobb érdeklődés esetén több csoportot magyar, matematika, történelem, fizika, kémia, biológia, népismeret, angol, informatika, földrajz és testnevelés tantárgyakból.

A felsőoktatási törvény emelt szintű érettségit előíró rendelkezése miatt még nagyobb jelentősége van ennek az oktatási formának. Ez az iskolánkban jól bevált rendszer teljes mértékben összhangban van a pedagógiai programban megfogalmazott általános és specifikus (nemzetiségi) célokkal. Az intézményben az emelt szintű oktatás megszervezéséhez mind a személyi, mind a tárgyi feltételek adottak

5.1.5. Az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

Az egyéb foglalkozások szervezése terén elsőbbséget élvez a tehetséggondozás és a felzárkóztatás.

Az iskolai **tanórán kívüli** tehetséggondozó programoknak igen széles skáláját kínáljuk. Úgy mint szakkörök, sportkörök, művészeti körök (színjátszás, tánc, ének, kézműves foglalkozások stb.).

Külön figyelmet fordítunk az **egyéni foglalkozásokra**. Ezek főként a versenyekre felkészítő programjainkban nyilvánulnak meg. Célunk, hogy tanulóink találják meg a készségeiknek, érdeklődésüknek megfelelő speciális lehetőségeket intézményünkben (és intézményünk kínálata is igazodjon igényeikhez).

Egyéni felzárkóztató foglalkozások

Egyéni felzárkóztató foglalkozásainkat a köznevelési törvény iránymutatása alapján szervezzük. Fontos alapelvünk: **nem a tantárgyat, hanem a tanulót korrepetáljuk.**

Munkánkat a bizalomra, a **pozitív megerősítésre**, a **dicséretre alapozzuk**. A közösen elért eredményen van a hangsúly (hozzáadott pedagógiai érték!). Lehetővé tesszük, hogy a tanulók szaktanárunk segítségével kívül – mind az iskolában, mind a kollégiumban – más, azonos szakos pedagógus segítségét is igénybe vegyék. (Ez vonatkozik a tehetséggondozásra is.) A tanulókkal foglalkozó (felzárkóztató) kollégák együttműködése napra kész mind szaktárgyi, mind általános pedagógiai vonatkozásban.

Alkalmazott formák: tanulás-módszertani, tanulásszervezési beszélgetéseken, tréningeken való csoportos részvétel, illetve egyéni foglalkozás, egyéni felzárkóztató szaktárgyi foglalkozás.

Tanórán kívüli foglalkozások:

Délutáni szabadidős foglalkozások (filmvetítés, vetélkedő, verseny, egyéb játékos programok, személyes-, illetve kiscsoportos beszélgetések)

Sportprogramok, délutáni tömegsport

Diák-önkormányzati programok

5.1.6. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei, figyelembe véve a térítésmentes igénybevétel biztosításának kötelezettségét

A szülőket a megelőző tanév végén tájékoztatjuk azokról a tankönyvekről, tanulmányi segédletekről, taneszközökről, ruházati és más felszerelésekről, amelyekre a következő tanévben a nevelő és oktató munkához szükség lesz. Tájékoztatjuk őket továbbá az iskolától kölcsönözhető tankönyvekről, taneszközökről és más felszerelésekről, valamint arról is, hogy az iskola milyen segítséget tud nyújtani a szülői kiadások csökkentéséhez.

A tankönyvek, segédkönyvek beszerzésével összefüggő iskolai döntések előkészítésére a jogszabályokban foglaltakat alkalmazzuk. A 2020/21-es tanévtől ennek köszönhetően minden tanuló számára ingyenessé váltak a tankönyvek. Ezt a takarékoságot is szem előtt tartva a tanulók számára könyvtári kölcsönzéssel biztosítjuk. Az iskolától kölcsönzött tankönyveket –

a szükséges hosszabbítások kivételével (pl. érettségi tárgyból az érettségire való felkészüléshez) – a tanév végén, illetve az iskolánkkal fennálló tanulói jogviszony megszűnésekor a tanulóknak sértetlen állapotban vissza kell adniuk.

Iskolánkban a nevelő-oktató munka során a pedagógusok a hivatalosan tankönyvvé vagy segédanyaggá nyilvánított taneszközökön kívül (tankönyv, munkafüzet, térkép stb.) további taneszközöket is használnak a tananyag feldolgozásához, elmélyítéséhez, az anyaországi kultúra megismertetéséhez.

A nyomtatott taneszközökön túl néhány tárgynál egyéb eszközökre is szükség van: testnevelés, digitális kultúra, rajz és vizuális kultúra.

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján.

Tananyag és taneszköz választásunkban az alábbi kritériumok döntőek (külön kiemelve a korszerű ismeretek mellett a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, terhelhetőségüket figyelembe vevő, a nemzetiségi specifikumokat beépítő oktatási taneszközök és segédeszközök kiválasztását):

A tankönyvek, taneszközök kiválasztása a szaktanár felelőssége és joga, ugyanakkor törekednie kell arra, hogy

- az általa használt tankönyv, taneszköz a tanterv követelményeinek messzemenően megfeleljen;
- az iskolában már rendelkezésre álló segédanyagokkal lehetőség szerint kompatibilis legyen;
- választásánál az egyes évfolyamok tankönyvei, taneszközei lehetőleg egymásra épülők, illetve egymáshoz illeszthetők legyenek.

A kötelezően előírt tanulói taneszközökről a szülőket minden tanév előtt (a megelőző tanév májusában) tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetéig a szülők kötelessége.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A tankönyvrendelésnél az iskolába belépő új osztályok tanulóinak várható, becsült létszámát is figyelembe kell venni. A tankönyvrendelést oly módon kell elkészíteni, hogy az iskola minden tanulója részére biztosítsa a tankönyvhöz való hozzájutás lehetőségét.

Az iskolának legkésőbb május 31-ig – a helyben szokásos módon – közzé kell tennie azoknak a tankönyveknek, ajánlott és kötelező olvasmányoknak a jegyzékét, amelyeket az iskolai könyvtárból a tanulók kikölcsönözhetnek.

Az iskola főigazgatója a Nemzeti alaptanterv felmenő rendszerű bevezetésével érintett iskolai évfolyamokon bármely tantárgyhoz, műveltségi területhez csak olyan tankönyvet rendelhet az iskolai tankönyvrendelés keretei között, amelyeknek a tankönyvvé nyilvánítása a kerettantervi rendelet kihirdetését követően történt, feltéve hogy az adott tantárgyhoz, műveltségi területhez a kerettantervi rendelet alapján került kiadásra vagy jóváhagyásra kerettanterv, továbbá szerepel ilyen tankönyv a hivatalos tankönyvjegyzéken.

Az iskola mindenkor **tankönyvfelelőse** az intézmény **könyvtáros tanára**, feladatai és díjazása a jogszabályban foglaltaknak megfelelő.

Az állam által biztosított ingyenes tankönyveket – a munkafüzetek kivételével – a főigazgató az iskola könyvtári állományába veszi, a továbbiakban az iskolai könyvtári állományban elkülönítetten kezeli, és a tanuló részére a tanév feladataihoz rendelkezésre bocsátja az iskola házirendjében meghatározottak szerint.

5.1.7. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei

A tanulók teljesítményének, előmenetelének értékelésénél a köznevelési törvényben megfogalmazott ötfokozatú osztályzati skálát használja iskolánk.

A tanuló tudásának értékelésénél és minősítésénél jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1) osztályzat lehetséges.

Minden tanult tantárgyat osztályzattal értékelünk.

A nevelőtestület folyamatos feladata az iskolai közösség fejlettségének, illetőleg a tanulók képességének megfelelő magatartási és szorgalmi követelmények megállapítása, s azok alapján a tanulók magatartásának és szorgalmának értékelése. A tanuló magatartásának értékelésénél és minősítésénél példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2); a tanuló szorgalmának értékelésénél és minősítésénél példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2) osztályzat lehetséges.

5.1.8. A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

A tanulónak joga, hogy kiemelkedő tanulmányi munkájáért, közösségi tevékenységéért dicséretben, illetve jutalomban részesüljön. A jutalmak odaítéléséről az intézmény főigazgatója, a nevelőtestület, az osztályfőnök és a diákönkormányzat dönthet.

A jutalmazás formája lehet csoportos és egyéni. A csoportos jutalmazás lehet oklevél, kirándulás vagy iskolán kívüli program.

A tanulók egyéni jutalmazásának a következő fokozatai lehetnek:

Szaktanári dicséret: Azon tanulók, akik valamely tantárgyból kiemelkedő eredményt értek el, a szaktanár döntése alapján a szaktárgynak megfelelő elismerésben, dicséretben részesíthetők.

Osztályfőnöki dicséret: Az osztályfőnök saját döntése, illetve pedagógustársai javaslata alapján a tanulót példaként állítja tanulótársai elé, a dicséretet írásban a szülőknek is tudomására hozza, valamint bejegyzí az osztálynaplóba.

Főigazgatói dicséret: A kötelességen túlmutató, osztálya vagy az intézmény hírnevét növelő teljesítményért a főigazgató a tanulót dicséretben részesíti, erről a szülőket írásban értesíti; tényét az osztályfőnök a naplóba bejegyzi.

Nevelőtestületi dicséret: A huzamosabb ideig tartó példamutató kötelességteljesítés, a kiváló tanulmányi eredmény félévkor és év végén, az egyéb kimagasló eredmény a tanév bármely szakaszában jutalmazható. A dicséretre vonatkozó javaslatot a tanuló osztályfőnöke terjeszti elő, jóváhagyás esetén erről a szülőket írásban értesíti, valamint bejegyzi az osztálynaplóba.

A **magatartás** és **szorgalom** elbírálásának helyi minősítésrendszerét – a tanulói közösség meghallgatása után és a szülői közösség véleményének figyelembe vételével – a nevelőtestület határozza meg az alábbiak szerint:

- A magatartási fokozat az életkori sajátosságokhoz igazodva fejezze ki a közösséghez, annak tagjaihoz való viszonyt (felelősségérzet, önállóság, a közösség érdekében végzett tevékenység, viselkedés, hangnem).
- A szorgalmi fokozat az egyéni képességeket és körülményeket mérlegelve fejezze ki a tanulmányi munkához való viszonyt (kötelességtudat, cselekvőkészség, rendszeresség, pontosság).
- A magatartás és szorgalom minősítésrendszerét az osztályfőnök a tanév elején ismerteti a tanulókkal. Az osztályfőnök és az osztályközösség szükség szerint, de legalább félévenként ellenőrizzék a tanulók magatartásában és szorgalmában mutatkozó változást, a tapasztalatokról az osztályfőnök tájékoztassa a szülőket. Félévkor és tanév végén a tanulók magatartási és szorgalmi minősítését az osztályfőnök az osztály és az osztályban tanító tanárok, a kollégiumi nevelők véleményének meghallgatásával állapítja meg, véleményeltérés esetén a nevelőtestület határoz. A végleges minősítés tükrözzék a közösség véleményét, és mind a közösség, mind az egyén számára nevelő hatású legyen.

Magatartás: az igazolatlan mulasztás következményei:

Igazolatlan órák száma	Büntetés	Javasolt maximális magatartási minősítés
1-3	osztályfőnöki figyelmeztetés	4 (jó)
4 - 10	osztályfőnöki intés	3 (változó)
11 - 21	főigazgatói intés	3 (változó)
21 óra felett	fegyelmi eljárás	2 (rossz)

A javasolt maximális magatartási minősítésnél az osztályban tanító tanárok 100%-ának egyetértésével, egy fokozattal el lehet térni.

– A magatartási és szorgalmi fokozatokat félévkor az elektronikus naplóba számokkal, tanév végén a törzslap és a bizonyítvány megfelelő rovatába csak betűkkel kell bejegyezni.

A fentiekén kívül iskolánkban más minősítési jelölés nem használható.

A tanulók teljesítményének ellenőrzése és a naplóban történő dokumentálása valamennyi kollégának folyamatos feladata. Bukás veszélye esetén a szaktanár köteles ezt a szülőkkel az elektronikus naplóba való beírással közölni úgy, hogy a tanulónak még megfelelő idő álljon rendelkezésre a javításra (minimum egy hónap a félév, illetve a tanév vége előtt). Szükség esetén hivatalos levelet kell küldeni az iskola titkárságáról.

A tanulmányi eredmény értékelése

– A tanulónak az adott tantárggyal összefüggő minden lényeges szóbeli, írásbeli megnyilatkozását, munkáját értékelni kell.

– A nagyobb tantárgyi egységek (témák, szakaszok) lezárása után a tanuló teljesítményét érdemjeggyel kell minősíteni. A tanár szükség esetén adjon lehetőséget a tanulónak az érdemjegy javítására. A tanuló teljesítményéről időközönként a szülőt szóban vagy az elektronikus napló útján tájékoztassa.

– A nevelőtestület tagjai egységes követelmények szerint bírálják el a tanulók tudását, ismereteik gyakorlati alkalmazását és a közös munkában való részvételüket. Az elbírálás a tantervi követelmények és a tanuló szóbeli, írásbeli, valamint gyakorlati teljesítményének egybevetése alapján öt érdemjeggyel történik.

A tantervi követelményeket a helyi tanterv határozza meg. Általános irányelvként alapórán a középszintű érettségi követelményeihez (kivéve az eleve emelt szinten oktatott tantárgyakat, azaz a német nemzetiségi nyelv és irodalom és az angol tantárgyat), emelt szintű órán az emelt szintű érettségi követelményeihez igazodik a számonkérés.

A félévi és tanév végi osztályozás

Az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről.

Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosíthatja.

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. A szülő kérésére az iskola magasabb évfolyama megismételhető legfeljebb egy alkalommal.

A tanuló az iskola főigazgatójának engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.

A tanuló az egyes évfolyamok tanulmányi követelményeinek teljesítéséről bizonyítványt kap.

– A félévi és tanév végi osztályzatok megállapítása előtt a tanár – az érdemjegyek figyelembe vételével – megbeszéli a tanulóval a tantervi követelmények teljesítésének mértékét. A tanár módot adhat a tanulónak arra, hogy egy-egy kérdéses tananyagrészből beszámoljon, ezután állapítja meg a tanuló tantárgyi osztályzatát.

– Az osztályozó értekezleten a főigazgató vagy helyettese elnökletével az osztály tanárai tanulónként elbírálják a tanulók magatartását, szorgalmát. A 12. osztály félévi osztályozó értekezletén a főigazgató is részt vesz.

– Az osztályzat a követelmények teljesítésének a félév, illetve a tanév végére elért szintjét tükrözi. Az osztályzatokat félévkor számjeggyel az elektronikus naplóba, tanév végén a törzslapra és a bizonyítványba betűkkel kell beírni. A külön engedély alapján osztályozás nélkül értékelt tantárgyakhoz „részt vett” bejegyzést kell az osztályzat helyett feltüntetni.

– Ha a tanuló a testnevelési órák alól állandó felmentést kapott, a törzslapon és a bizonyítványban elektronikus naplóban a felmentés tényét („mentesség”) az osztályzat rovatban „mt” rövidítéssel kell jelezni.

A nem osztályzattal értékelendő tantárgyakat az alábbiak szerint értékeljük: megfelelt, nem felelt meg.

A magasabb évfolyamra lépés feltételei

Az iskola az egyes tantárgyaknál a továbbhaladás feltételeit az alábbiak szerint határozza meg:

– A kötelező érettségi tantárgyaknál: az egyes évfolyamokon előírt témaköröknek, a középszintű érettségi vizsga alapkövetelményeinek teljesítése.

– A nem kötelező érettségi tantárgyaknál a magasabb évfolyamba lépés feltétele a tantervben rögzített minimális követelmények teljesítése.

– A tanuló magasabb évfolyamba lépésének feltétele valamennyi tantárgyból az előírt tanulmányi követelmények sikeres teljesítése.

A továbbhaladással kapcsolatos egyéb kérdésben a köznevelési törvény az irányadó.

A tanév végén az egyes tantárgyakból adott osztályzatok figyelembe vételével a nevelőtestület határoz az egyes tanulók továbbhaladásáról.

Felsőbb osztályba az a tanuló bocsátható, akinek valamennyi tanév végi osztályzata legalább elégséges. Aki egy vagy két tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, felsőbb osztályba csak sikeres javítóvizsga után léphet. Aki kettőnél több tantárgyból kapott év végén elégtelen osztályzatot, javítóvizsgát csak külön nevelőtestületi engedéllyel tehet.

A nevelőtestület határozatát a törzslapra és a bizonyítványba be kell jegyezni.

5.1.8.1. A tanulók értékelésének további alapelvei és fajtái

Az értékelés formáját a pedagógus választja ki. A számon kért tartalmaknak a helyi tanterv és az érettségi követelményeinek kell megfelelnie. Továbbá törekedjen rá, hogy értékelései, visszajelzései a tanulók önértékelési képességét is fejlesszék. A pedagógus a tanév elején minden tanított csoportjában ismertesse az általa alkalmazott számonkérési formákat és az ahhoz kapcsolódó egyéb elvárásait.

A pedagógus a helyi tantervnek és a munkaközösségi gyakorlatnak megfelelően alkalmazza a diagnosztikus, szummatív és formatív értékelést, szükség esetén az azonos évfolyamon tanító szaktanárokkal együttműködve.

A **diagnosztikus értékelés** egy adott tanítási-tanulási szakasz kezdetén méri fel a kiinduló állapotot, a további tanulmányi munka hatékony, csoporthoz és egyénhez igazított megszervezése céljából. Az értékelés nem fejeződik ki érdemjegyen. Ilyen például a 9N évfolyam nyelvi felmérő tesztje.

A **szummatív értékelés** célja egy nagyobb tanulási periódus végén a meglévő tudás étfogó vizsgálata és minősítése. Ilyen például a 12. évfolyamon írt matematika és történelem kimeneti mérés.

A **formatív értékelés** célja a tanuló számára adott fejlesztő visszajelzés. Ez a tanítási-tanulási folyamat során a rendszeres számonkérésekben és osztályzatokkal illetve szövegesen adott teljesítményértékelés formájában valósul meg.

5.1.8.2. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli, szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai, a tanulási folyamatban betöltött szerepe

Az otthoni írásbeli és szóbeli feladatok aránya, fajtája tantárgyanként, tantárgycsoportonként eltérő, így meghatározása a munkaközösség és a szaktanár hatásköre.

Az otthoni feladat kijelölés mindig a tanulási folyamat szerves részét alkotja, a későbbi számonkérés (szóbeli vagy írásbeli) alapját képezi.

Elvárható, hogy az egyik tanóráról a másikra való felkészülés az átlagos képességű tanuló esetében ne haladja meg a 30 percet tantárgyanként.

Az otthoni írásbeli és szóbeli felkészülés javasolt alapja: tankönyv, órai vázlat, önálló forráskutatás (könyvtár, internet).

Az otthoni munka formái

Írásbeli házi feladat, melynek célja a gyakorlás, készségfejlesztés, ismeretek elsajátítása egyik tanóráról a másikra, melynek ellenőrzése rendszeres. Értékelhető szóban vagy írásban és/vagy érdemjeggyel is.

Szóbeli házi feladat, melynek célja a gyakorlás, készségfejlesztés, ismeretek elsajátítása egyik tanóráról a másikra, ellenőrzése rendszeres. Értékelhető szóban vagy írásban, és/vagy érdemjeggyel is.

Házi dolgozat, melynek célja az ismeretek önálló alkalmazása, az egyéni felkészülés és adatgyűjtés. Elkészítésére minimum egy hét áll a tanuló rendelkezésére, ellenőrzése mindig megtörténik. Értékelhető szóban vagy írásban, és/vagy érdemjeggyel is.

Kiselőadás, melynek célja az önálló adatgyűjtés, kutató munka, felkészülés. Elkészítésére minimum egy hét áll a tanuló rendelkezésére, ellenőrzése mindig megtörténik. Értékelhető szóban vagy írásban, és/vagy érdemjeggyel is.

Adatgyűjtés, melynek célja a készségfejlesztés, az egyéni munka. Elvégzésére minimum két hét áll a tanuló rendelkezésére, ellenőrzése mindig megtörténik. Értékelhető szóban vagy írásban, és/vagy érdemjeggyel is.

5.1.8.3. Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje

A nevelőtestület egészére nézve egységes értékelési rendszer kialakítását tűztük célul magunk elé. A tantárgyak sokszínűsége, eltérő struktúrája miatt azonban szükség van munkaközösségi szintű, azon belül tantárgyankénti egyeztetésekre. Az általánosan alkalmazott elveken túlmutató szabályozást az adott terület munkaközösségi munkaterve tartalmazza.

Az értékelésben betöltött szerepe

A pedagógus a tanulók teljesítményét – így írásbeli munkáit is – tanév közben rendszeresen érdemjegyekkel értékeli.

A témazáró dolgozat kivételével bármely más típusú számonkérés (szóbeli, írásbeli) érdemjegye azonos rangú osztályzat.

A témazáró dolgozat osztályzata az elektronikus naplóba pirossal kerül bejegyzésre, és a félévi illetve év végi minősítés meghatározásakor kétszeresen vesszük figyelembe.

Az érdemjegy a tanuló teljesítményének, előmenetelének értékelésre szolgál, tehát nem lehet fegyelmezési eszköz.

Az értékelés szempontjait – az írásbeli számonkérés formájától függetlenül – a tanulókkal ismertetni kell.

Az írásbeli munka javításának az adott tantárgynál alkalmazott jelrendszerét ismertetni kell a tanulókkal, hogy az értékelés a tanuló számára is világos és követhető legyen.

Az évközi érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szüleit rendszeresen tájékoztatni kell az elektronikus napló, illetve szükség esetén hivatalos levél formájában.

A számonkérésnek a lehetőségekhez képes igazodnia kell az érettségi várható formai és tartalmi követelményeihez.

5.1.8.4. Az írásbeli beszámoltatás formái

Röpdolgozat (a mobilizálható, pillanatnyi tudás felmérésére), mely egy-két tanóra anyagából bejelentés nélkül írátható, az előző dolgozat kiosztása után. Nem pótolható, és a kapott érdemjegy nem javítható.

Dolgozat (három tanóra anyagát meghaladó, nagyobb tanítási egység elsajátításáról), mely két-három nappal korábban, előre bejelentett órán írátható, az előző dolgozat kiosztása után. Tanítási időn kívül (az erre a célra szolgáló központi tanórán kívüli foglalkozáson) pótolható.

Témazáró dolgozat (az adott témakör, egység globális áttekintésére szolgál), mely minimum egy héttel korábban bejelentett, az előző dolgozat kiosztása után. Várható időpontja a tanmenetben rögzített. A hiányzás miatt meg nem írt dolgozat pótlása kötelező, a szaktanárral történő egyeztetés alapján.

Egy tanítási napon maximum két témazáró dolgozat írátható.

Írásbeli házi dolgozat (kiadott téma alapján) a tantárgytól függően változó gyakorisággal készíttethető, a tanárral történt megegyezés szerint. Pótlásra és javításra nincs lehetőség.

Évfolyamdolgozat (Jahrgangsklausur), mely az adott tanévben német nyelv és irodalomból tanultakat kéri számon, az egész évfolyamon egyszerre, minden tanuló számára azonos feladatsor alkalmazásával. Értékelése a témazáró dolgozattal megegyező.

Füzetvezetés értékelése, mely a szaktanár döntése alapján, előre bejelentett időpontban valósul meg.

5.1.8.5. A szóbeli beszámoltatás formái

A tantárgy jellegétől, a tananyagtól és pedagógiai céljaitól függően a szaktanár választja meg a szóbeli beszámoltatás alkalmazott formáit és az értékelés módját. Egyes tantárgyakból, pl. német nyelv és irodalom a munkaközösségi gyakorlatnak megfelelően havi órai munka jegyet kapnak a tanulók, az órai szóbeli teljesítményük alapján. A szóbeli beszámoltatás formái jellemzően az alábbiakból kerülnek ki:

- szóbeli felelet
- kiselőadás
- prezentáció
- órai munka értékelése
- memoriter
- tételfelelet
- Mini DSD

5.1.8.6. A gyakorlati beszámoltatás formái

A gyakorlati aktivitást kívánó tantárgyak esetén (pl. testnevelés, vizuális kultúra, ének-zene) a tantárgyi követelményeken túl figyelembe kell venni a tanuló adottságait, képességeihez mért aktivitását, kezdeményező készségét, érdeklődését. Lehetséges a tanulók munkájának csoportos értékelése is.

5.1.9. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag

A tanulók részére – az iskola profiljából fakadóan – folyamatos, alapos, minden részletre kiterjedő nemzetiségi tartalmakat közvetítünk, tanórai és tanórán kívüli keretekben egyaránt.

Ezek egyik legfontosabb megjelenési helye a nemzetiségi népismeret tantárgy, amelyet 9N - 12. évfolyamon minden tanuló heti egy órában tanul. Az intézmény tanórán kívüli programjai nagyrészt szintén a nemzetiségi kultúra közvetítésén alapulnak, ezek között a kötelező programokon minden tanuló részt vesz. A környékbeli német nemzetiségi önkormányzatokkal való együttműködés keretében a tanultakat a gyakorlatban is elmélyíthetik a tanulók, a tájházlátogatások, nemzetiségi programok látogatása illetve az azon való aktív közreműködés keretében. Ehhez lehetőséget ad az Iskolai Közösségi Szolgálat keretében való együttműködés is. Tanulóink rendszeres résztvevői a kerületi nemzetiségi napnak, ahol a kerületben élő további nemzetiségek szokásaival, kultúrájával is megismerkedhetnek. Ha arra lehetőség van, akkor élünk a Budapesten található, más nemzetiségi középiskolákkal való együttműködés lehetőségével is, például közös sportnapok keretében. Továbbá támogatjuk tanulóink részvételét a magyarországi nemzetiségek ifjúsági összejövetelein.

5.1.10. Az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témakörei

A helyi tantervek tartalmazzák azokat a témaköröket, amelyeket a középszintű érettségi vizsga követelményeit figyelembe véve oktatunk. A mindenkori részletes vizsgakövetelmények és vizsgaleírások az oktatas.hu oldalon található.

A jogszabályoknak megfelelően minden tanévben nyilvánosságra hozzuk az intézmény honlapján az adott tanévre vonatkozó érettségi témaköröket/tétalcímeket, a tantárgyi előírások alapján.

Az alábbiakban összefoglaljuk a legfontosabb előírásokat.

Német nemzetiségi nyelv és irodalom

Német, mint idegen nyelv (DaF)

Irodalmi tételek

Az irodalmi szövegrészek az Anthologie für den Literaturunterricht I-II (Nemzeti Tankönyvkiadó Budapest 2003), illetve a kötelező olvasmányokból származnak.

Irodalom

Az altételeket a vizsgázónak egy, a részletes követelményekben felsorolt műhöz vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladat alapján kell kifejtenie.

Autoren und ihre Werke

1. Heinrich Heine Deutschland. Ein Wintermärchen, Caput I.
2. Theodor Fontane Effi Briest
3. Gerhart Hauptmann Bahnwärter Thiel
4. Rainer Maria Rilke Gedichte
5. Bertolt Brecht Mutter Courage und ihre Kinder
6. Friedrich Dürrenmatt Der Besuch der alten Dame Ungarndeutsche Autoren und ihre Werke
7. Josef Michaelis Gedichte Epochen
8. Aufklärung
9. Romantik Motive
10. Liebe
11. Identität
12. Sprachgebrauch
13. Natur
14. Heimat
15. Schicksalsschläge Gattungen

16. Ballade

17. Kurzgeschichte

18. Fabel

19. Konkrete Poesie

20. Roman, Jugendroman

Nyelvi tételek

Az altételek egy-egy, a témakörhöz kapcsolódó szöveget, valamint néhány, a szövegből adódó lexikai, nyelvtani, nyelvhelyességi feladatot tartalmaznak.

Persönliche Lebensgestaltung

1. Suchterscheinungen

2. Gesund leben

3. Tourismus

Gesellschaftliches Leben

4. Kommunikation

5. Konsumgewohnheiten

6. Jugendkulturen

Schule, Ausbildung und Berufsleben

7. Berufswahl

8. Nach der Ausbildung ins Ausland?

9. Arbeitssuche

Sport und Freizeit

10. Sportarten, Extremsport

11. Freizeitangebote

Kulturelles Leben und Medien

12. Handys

13. Kulturpflege

14. Digitale und Printmedien

Wirtschaft, Technik und Umwelt

15. Technik, die das Leben erleichtert

16. Umweltprobleme

17. Alte und moderne

Berufe Politik und Geschichte

18. Schicksalsschläge

19. Nationalitätenpolitik

Deutsche Sprache

20. Sprachgebrauch

Német, mint idegen nyelv (DaF)

Személyes vonatkozások, család

A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai

Családi élet, családi kapcsolatok

A családi élet mindennapjai, otthoni teendők

Személyes tervek

Ember és társadalom

A másik ember külső és belső jellemzése

Baráti kör

A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel

Női és férfi szerepek

Ünnepek, családi ünnepek

Öltözködés, divat

Vásárlás, szolgáltatások (posta)

Hasonlóságok és különbségek az emberek között

Környezetünk

Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása)

A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek

A városi és a vidéki élet összehasonlítása

Növények és állatok a környezetünkben

Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért?

Időjárás

Az iskola

Saját iskolájának bemutatása

Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka

A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága

Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok

A munka világa

Diákmunka, nyári munkavállalás

Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás

Életmód

Napirend, időbeosztás

Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás)

Étkezési szokások a családban

Ételek, kedvenc ételek

Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben

Gyakori betegségek, sérülések, baleset

Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)

Szabadidő, művelődés, szórakozás

Szabadidős elfoglaltságok, hobbik

Színház, mozi, koncert, kiállítás, stb.

Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport

Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, Internet

Kulturális események

Utazás, turizmus

A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés

Nyarlás itthon, illetve külföldön

Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése

Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai

Tudomány és technika

Népszerű tudományok, ismeretterjesztés

A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben

Gazdaság

Családi gazdálkodás

A pénz szerepe a mindennapokban

Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank)

Középszintű érettségi vizsga témakörei – Digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tanulása feljogosítja a tanulót, hogy e tantárgyból is érettségi vizsgát tehessen.

Témakörök:

1. Szövegszerkesztés (A szövegszerkesztő használata, szövegjavítási funkciók, szövegszerkesztési alapok, nyomtatás, táblázatok és objektumok a szövegben)
2. Képszerkesztés (vektorgrafikus / pixelgrafikus, képfeldolgozás)
3. Adatbázisok. (Az adatbázis-kezelés alapfogalmai, az adatbázis szerkezete és kialakítása, Adatbázis-kezelési műveletek)

4. Táblázatkezelés. (A táblázatkezelő használata, táblázat szerkezete, adatok a táblázatokban cellahivatkozásokat, táblázatformázás, képletek és függvények használata, diagramok és egyéb objektumok)
5. Bemutatókészítés
6. Algoritmizálás, adatmodellezés (Algoritmusleíró eszközök ismerete és használata. Adott feladathoz tartozó algoritmus megfogalmazása.)
Programozás (Elemi és összetett adatok, Programozási tételek, Egyszerű feladatokhoz programírás, Szimulációk)

Ha a vizsgázó gyakorlati teljesítménye elérte a tizenkettő százalékot, de nem érte el a huszonöt százalékot, a szóbeli vizsgát tehet. Egyébként szóbeli nincs. Témakörök ugyanazok.

Középszintű szóbeli témakörök biológiából:

Atomerőműveink

Civilizációs ártalmaink és globális problémáink

Hulladékgazdálkodásunk helyzete

Termőföldjeink helyzete

A légszennyezés problémája

A természet- és környezetvédelem

A gyomnövényzet

Nyári hőmérsékleti rekordok

Az élelmiszergazdaságban használatos vegyszerek

Csata a föld mélyén: vetélkedő gyökerek

Hogyan élhetnénk egészségesebben?

Egészség és betegség

Hogyan táplálkozhatunk egészségesen?

A daganatos betegségek

A kiválasztó szervek egészségtana

A keringése rendszer egészsége

A légzőrendszer egészsége

A mozgási szervrendszer egészsége

Az immunrendszer és az egészség kapcsolata

Családtervezés

Középszintű érettségi vizsga témakörei: Angol nyelv.

Személyes vonatkozások

Család

Baráti kör

Ünnepek

Vásárlás

Környezetünk (lakóhely)

Város- vidék

Időjárás

A környezet megóvása

Tanulás

Diákmunka

Életmód

Ételek, étkezési szokások

Betegségek (gyógymódok)

Szabadidő (színház, mozi, kiállítás)

Sport

Olvasás, Tv, internet

Utazás (turizmus)

Tudomány

Közlekedés

Gazdaság

Középszintű érettségi vizsga témakörei: Olasz nyelv.

Személyes vonatkozások

Család

Baráti kör

Ünnepek

Vásárlás

Környezetünk (lakóhely)

Város- vidék

Időjárás

A környezet megóvása

Tanulás

Diákmunka

Életmód

Ételek, étkezési szokások

Betegségek (gyógymódok)

Szabadidő (színház, mozi, kiállítás)

Sport

Olvasás, Tv, internet

Utazás (turizmus)

Tudomány

Közlekedés

Gazdaság

Földrajz témakörök

- Der Aufbau und die Struktur des Sonnensystems
- Die Erde als Himmelskörper
- Die Grundlagen der Plattentektonik und deren Zusammenhang mit dem Vulkanismus und der Entstehung der Erdbeben
- Die innere Struktur der Erde
- Die Gebirgsbildung und die strukturellen Einheiten der Kontinente
- Die Zusammensetzung und die Struktur der Atmosphäre
- Die Wetter und Klimaelemente
- Die globale Luftzirkulation
- Die chemischen und physikalischen Eigenschaften und die Bewegungen des Meerwassers

- Die wichtigsten Merkmale der Seen, Flüsse und des unterirdischen Wassers
- Die Entstehung der solaren Klimazonen und die wichtigsten Merkmale der heißen Zone
- Die allgemeinen Charakterzüge und die einzelnen Klimagebiete der gemäßigten Zone
- Die allgemeinen Charakterzüge und die einzelnen Klimagebiete der kalten Zone, die vertikale Zonalität
- Die Rolle des Wassers und des Eises in der Oberflächenformung
- Die naturgeographischen Charakterzüge der Alten Welt
- Die naturgeographischen Charakterzüge der Neuen Welt
- Die Entstehung des Karpatenbeckens und die geologischen Charakterzüge von Ungarn
- Die allgemeinen naturgeographischen Charakterzüge Ungarn
- Die physische Geographie Transdanubiens
- Die physische Geographie der Großen Tiefebene und des Nördlichen Mittelgebirges
- Die Zusammensetzung und räumliche Verteilung der Weltbevölkerung
- Der demographische Übergang und die wichtigsten Tendenzen des Bevölkerungswachstums der Erde
- Die menschlichen Siedlungen
- Die Entwicklung und die wichtigsten Eigenschaften der heutigen Weltwirtschaft
- Der wirtschaftliche Entwicklungsstand der Länder und die Wirtschafts- und Außenhandelsbeziehungen zwischen den Ländern der Welt
- Der primäre Wirtschaftssektor
- Der sekundäre Wirtschaftssektor

- Der tertiäre und quartäre Wirtschaftssektor
- Die vertikale und horizontale Struktur der ungarischen Landwirtschaft
- Die vertikale und horizontale Struktur des ungarischen Bergbaus und Industrie
- Die bevölkerungsgeographischen Charakterzüge von Ungarn
- Die siedlungsgeographischen Verhältnisse von Ungarn
- Die allgemeine Wirtschaftsstruktur und die Lage in der heutigen Weltwirtschaft Ungarns
- Die ungarischen Regionen
- Die Entwicklung, Rolle und Funktion der Europäischen Union
- Die gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Merkmale der Vereinigten Staaten von Amerika.
- Die Entwicklung und Rolle in der heutigen Weltwirtschaft von Japan und der NIC Länder
- Die Länder und Ländergruppen, die eine spezifische Rolle in der Weltwirtschaft haben
- Die regionalen Integrationen und internationalen Organisationen
- Die globale Erwärmung als Umweltproblem

Történelem érettségi témakörök:

Wirtschaft, Wirtschaftspolitik, materielle Kultur

1. Károly Róbert und seine Tätigkeit
2. Die großen geographischen Entdeckungen und ihre Auswirkungen
3. Maria Theresia und Joseph II.
4. Konsolidierung in der Bethlen-Ära

Bevölkerung, Siedlung, Lebensweise

5. Reformation und Gegenreformation
6. Die Türkenzeit in Ungarn auf der Bilanz

Individuum, Gemeinschaft, Gesellschaft

7. Staatssysteme im Vergleich: Athen kontra Sparta
8. Die goldene Bulle und ihre gesellschaftlichen Auswirkungen
9. Die Tätigkeit von István I.
10. Ein Herrscherportrait: Mátyás Hunyadi

Funktionen der modernen Demokratien

11. Übergang vom feudalabsolutistischen in einen bürgerlichen Staat
12. Die Wende in Ungarn

Politische Institutionen, Ideen, Ideologien

13. Zivilisationsformende Bedeutung des Christentums im Mittelalter
14. Die Reformvorstellungen von Széchenyi und Kossuth im Vergleich
15. Ausgleich 1867
16. Nationalsozialismus

Internationale Konflikte und Zusammenarbeit

17. Deutschland wird zur Großmacht
18. Ungarn im 2. Weltkrieg
19. Revolution und Freiheitskampf 1956
20. Globalisierung und ihre Folgen

Állampolgári ismeretek érettségi témakörök

1. A család, a családi szocializáció
2. A család gazdálkodása és pénzügyei
3. Szabadság és felelősség; jogok és kötelezettségek, a társadalmi felelősségvállalás
4. Nemzet, nemzettudat; lokálpatriotizmus, hazafiság, honvédelem
5. A magyar állam intézményei
6. Az állam gazdasági szerepvállalása
7. A mindennapi ügyintézés területei és megszervezése
8. Fogyasztóvédelem, környezet- és természetvédelem
9. Bankrendszer, hitelfelvétel
10. Vállalkozás és vállalat

Fizika érettségi témakörök

Egyszerű mozgások

Összetett mozgások

Ismétlődő mozgások

Dinamika, a közlekedés és sportolás fizikája

Munka, energia

Víz, levegő

Szikrák, villámok

Elektromosság a környezetünkben

Generátorok és motorok

A hullámok szerepe a kommunikációban

Képek és látás

Az atomok és a fény

Az atommag szerkezete

A gravitációs mező

Csillagászat

A fizikatörténet jelentősebb személyei

Felfedezések, találmányok, elméletek

A jelen kihívásai

Középszintű kémia érettségi témakörök:

Általános kémia:

- Az atom felépítése
- A periódusos rendszer
- Molekulák szerkezete
- A kristályrács típusok összehasonlító jellemzése
- Az első- és másodrendű kémiai kötések jellemzése
- Redoxifolyamatok.
- Galvánelemek és az elektrolízis
- Sav-bázis reakciók

Szervetlen kémia:

- A klór és vegyületei
- A nitrogén és az ammónia
- Az alumínium
- A vas- és acélgyártás
- A szén és szervetlen vegyületei

Szerves kémia:

- Telített szénhidrogének
- Telítetlen szénhidrogének
- Aromás szénhidrogének

- Alkoholok
- Karbonsavak és az észterek
- Szénhidrátok
- Fehérjék

Középszintű testnevelés érettségi témakörök:

Az olimpiai mozgalom létrejötte, célja, feladatai; magyar sportsikerek

A harmonikus testi fejlődés

A testmozgás, a sport szerepe az egészséges életmód kialakításában, és a személyiség fejlesztésében

A motoros képességek szerepe a teljesítményben

Gimnasztikai ismeretek

Atlétika

Torna

Zenés-táncos mozgásformák

Küzdősportok, önvédelem

Úszás

Testnevelési és sportjátékok

Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek

Magyar nyelv és irodalom érettségi témakörök:

Magyar nyelv:

Kommunikáció

A magyar nyelv története

Ember és nyelvhasználat

A nyelvi rendszer

A szöveg

A retorika alapjai

Stílus és jelentés

Digitális kommunikáció

Magyar irodalom:

1. Életművek a magyar irodalomból. Kötelező szerzők
2. Szerzők, művek, korszakok a régi magyar irodalomból a 18. század végéig. Választható szerzők
3. Portrék, metszetek, látásmódok a 19-20. század magyar irodalmából. Választható szerzők
4. Metszetek a 20. századi erdélyi, délvidéki, felvidéki, kárpátaljai irodalomból
5. Művek a kortárs magyar irodalomból
6. Művek a világirodalomból
7. Színház és dráma
8. Az irodalom határterületei VAGY Regionális irodalom

Matematika érettségi témakörök:

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

Számelmélet, algebra

Függvények, az analízis elemei

Geometria, koordináta geometria, trigonometria

Valószínűség-számítás, statisztika

Német nemzetiségi népismeret érettségi témakörök:

Historische Kenntnisse

Minderheitenpolitik

Volkskunde

Sprache der Ungarndeutschen

Ének-zene érettségi témakörök:

Éneklés

Műelemzés

Zenetörténet

Zenefelismerés, műzene

Zeneelmélet

Dallamírás

Vizuális kultúra érettségi témakörök:

Képzőművészet

Tárgy- és környezetkultúra

Vizuális kommunikáció

Európai kultúrák

Európán kívüli (klasszikus) kultúrák

6. A tanulók fizikai állapotának mérése

A Köznevelési törvény 80. § (1) bekezdése szerint az oktatásért felelős miniszter az országos mérési feladatok keretében gondoskodik a nevelési-oktatási intézményekben folyó pedagógiai tevékenység méréséről, értékeléséről, a tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálatáról. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet – a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról – **81. § szerint** az iskola a pedagógiai programjában meghatározott mérési időszakban és mérési módszer alkalmazásával tanévenként, valamennyi évfolyamára kiterjedően, a nappali oktatás munkarendje szerint felkészülő tanulók részvételével megszervezi a tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát. A mérés, vizsgálat lefolytatható egyszeri alkalommal és megszervezhető legfeljebb két hónapig terjedő időszak alatt is. A tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát az iskola testnevelés tantárgyat tanító pedagógusai végzik. A lefolytatott mérés, vizsgálat eredményeit a vizsgálatot végző pedagógus a mérésben érintett tanulónként, osztályonként és évfolyamonként rögzíti, az eredményeket a testnevelés tantárgyat tanító pedagógusokkal közösen elemzi és meghatározza a tanuló fizikai fejlődése szempontjából szükséges intézkedéseket.

Intézményünkben a tanulók fizikai állapotának felmérésére évi három alkalommal kerül sor: a tanév elején, a tanév végén, illetve a jogszabályban az Országos fitsségi mérésre előírt egyéb időpontban (április-május).

Az általános fizikai teherbíró képesség mérése során megállapíthatók a kondíció területén mutatkozó hiányosságok. A próbák elvégzésével megbízható adatokat kapunk az aerob kapacitásról (mely a kardio-respiratorikus rendszer állóképességnek legjobb mérőszáma), valamint azon izomcsoportok erejéről, erő-állóképességéről, melyeket mindennapi tevékenységünk során a leginkább igénybe veszünk.

A hiányosságok feltárása kiindulási alap lehet mind az egyéni, mind a közösségi felzárkóztató programok elkészítéséhez. Így megszüntethető az egészségileg hátrányos helyzet, továbbá fejleszthető a fizikai teherbíró-képesség. A felmérésekkel el kell érni azt, hogy a fizikai teherbíró-képesség folyamatos karbantartása és fejlesztése egy életre szóló motivációt adjon a

tanulóknak, hogy iskolai tanulmányaik befejeztével is helyet kapjon életükben a rendszeres testmozgás, sport.

Általános mérési szempontok

A mérés megkezdése előtt tájékoztatni kell a tanulókat a mérés céljáról, hasznosságáról és az elvégzendő feladatokról. A próbákat az iskola területén, illetve közelében, mindig sportöltözetben kell elvégezni. Az egyes próbák előtt szükséges az általános és speciális bemelegítés. Az általános testi erő, erő-állóképességi próbák esetén minimum két kísérletet kell végrehajtani és a jobbik eredményt figyelembe venni.

A program végrehajtásával kapcsolatos feladatok

a) Egységes minőség-ellenőrzés

Az elvégzett motorikus próbákat a kidolgozott pontértékek alapján értékelni és minősíteni kell.

b) Folyamatos visszacsatolás

A tanulók aktív közreműködésével a megtervezett foglalkozások keretében végzett testedzés hatásainak elemzése, az elért változás nyomon követése.

Önértékelés, önbecsülés és akarat fejlesztése.

c) A szükséges tárgyi és személyi feltételek biztosítása

Az Országos fittségi méréssel kapcsolatos feladatok, az értékelés rendszere, a tanulók fizikai állapotának mérése

A „Netfit” tesztrendszer méri, értékeli és minősíti az egészség szempontjából leglényegesebb kondicionális képességeket:

az aerob kapacitást, amely a kardiorespiratorikus rendszer állóképességének legjobb mérőszáma, azon izomcsoportok erejét, amelyeket a mindennapi tevékenységünk során a leggyakrabban használunk, és amelyek gyengesége pl. a tartási rendellenességek leggyakoribb okozói.

Kiegészítő mérésként módszert kínál:

Optimális testtömeget, illetve az attól való eltérés mértékének meghatározásához,

Bemutatja az aerob állóképesség területén elért teljesítmény és a próba megkezdése előtt és elvégzése után mért pulzusértékek értelmezését.

Általános vizsgálati szempontok

A vizsgálatot életkorra és nemre való tekintet nélkül minden olyan egészséges tanuló elvégezheti, aki az iskolai testnevelés alól nem kap teljes felmentést.

A könnyített- és a gyógy-testnevelésre utalt tanulók általános izomerejének minősítése csak — szakorvosi véleményezés alapján — az orvos által nem tiltott motorikus próbákban elért teljesítmény alapján végezhetjük el.

A vizsgálat megkezdése előtt a próbázónak tisztában kell lenni a vizsgálat céljával, gyakorlati hasznosságával és az elvégzendő feladatokkal.

A vizsgálati módszert az erre a célra elkészített mérési útmutató alapján kell elvégezni.

Az általános fizikai teherbíró-képesség pontértékeinek meghatározása a táblázatok alapján történik.

A motorikus próbákat sportöltözetben, jól szellőző nagy teremben, tornateremben, illetve szabadtéren célszerű elvégezni.

Minden motorikus próba elvégzését általános és speciális bemelegítés előzze meg.

A motorikus próbák elvégzését az izomerő mérésére alkalmazott próbákkal kell elkezdni.

Kiegészítő mérésként alkalmazható a Mini Hungarofit:

(1+4 motorikus próba)

1. HELYBŐL TÁVOLUGRÁS (cm)

Az alsó végtag dinamikus erejének mérése.

Kiinduló helyzet: a tanuló az elugró vonal mögé ál úgy, hogy a cipője orrával a vonalat nem érinti.

Feladat: térdhajlítás – ezzel egy időben páros karlendítés hátra, hátsó rézsútos mélytartásba, előzetes lendületszerzés, - majd erőteljes páros lábú elrugaszkodás és elugrás előre.

Érkezés: az utolsó nyom és az elugró vonal közötti távolságot mérjük cm-ben. Három kísérletből a legjobbat értékeljük.

2. HASONFEKVÉSBŐL TÖRZSEMEELÉS FOLYAMATOSAN (4 perc/db)

A hátizmok dinamikus erő-állóképességének mérése.

Kiinduló helyzet: a tanuló hason fekszik úgy, hogy az homlokával megérinti a talajt és mindkét karja laza tarkótartás helyzetében van. A lábakat nem kell leszorítani.

- Feladat:
1. ütem törzsemelést végez
 2. ütem összeérinti a könyökét az álla alatt
 3. ütemre visszanyit oldalsó középtartásba
 4. ütem törzsét leengedve visszafekszik a földre.

Értékelés: a szünet nélküli szabályosan végrehajtott ismétlések száma.

3. HANYATTFEKVÉSBŐL FELÜLÉS FOLYAMATOSAN (4 perc/db)

A hasizmok erő-állóképességének mérése.

Kiinduló helyzet: a tanuló torna-szőnyegen a hátán fekszik és mindkét térdét 90 fokos szögben behajlítja, talpa a talajon. Laza tarkótartás előre néző könyökkel.

Feladat: a tanuló felül, könyökével megérinti azonos oldalon a combokat. Hanyatt fekvés és újabb felülés következik folyamatosan. A lábakat nem kell leszorítani!

Értékelés: a szünet nélküli szabályosan végrehajtott felülések száma.

4. FEKVŐTÁMASZBAN KARHAJLÍTÁS FOLYAMATOSAN KIFÁRADÁSIG (db)

A vállövi és a karizmok dinamikus erő-állóképességének mérése.

Kiinduló helyzet: mellső fekvőtámasz (tenyerek vállszélességben előre néző ujjakkal, egyenes törzs, nyak a gerinc meghosszabbításában, nyújtott térd, merőleges kar)

Feladat: a tanuló mellső fekvőtámaszból indítva karhajlítást- és nyújtást végez. A törzs feszes, egyenes tartását a karnyújtás- és karhajlítás ideje alatt is meg kell tartani, a fej nem lóghat. A karhajlítás addig történik, amíg a felkar vízszintes helyzetbe nem kerül.

Értékelés: a szünet nélküli szabályosan végrehajtott ismétlések száma.

5. COOPER-TESZT FUTÁSSAL (12 perc/méter)

Az aerob állóképesség mérése.

Feladat: minden tanuló a tőle telhető legnagyobb intenzitással fusson,- kocogjon 12 percig közel azonos sebességgel úgy, hogy futás közben ne alakuljon ki tartósan oxigénhiány.

Értékelés: a megtett táv méterekben.

Értékelési rendszer

A vizsgálati módszerhez tartozó megbízható értékelési és minősítési rendszer, nagyszámú mérési eredményen alapul.

Az elérhető maximális pontérték: 140 pont

I. Aerob állóképességé maximálisan: 77 pont

II. Izomerő-állóképesség maximálisan: 63 pont

A minősítési rendszer kategóriái

0-20,5 pont IGEN GYENGE

21-40,5 pont GYENGE

41-60,5 pont KIFOGÁSOLHATÓ

61-80,5 pont KÖZEPES

81-100,5 pont JÓ

101-120,5 pont KIVÁLÓ

121-140,0 pont EXTRA

A minősítő kategóriák értelmezése

IGEN GYENGE

Gyenge fizikai állapota miatt, a mindennapi tevékenységének maradéktalan elvégzése, legtöbb esetben olyan fizikai-szellemi megterhelést jelent, hogy rendszeresen fáradtnak, kimerültnek érzi magát. Figyelem terjedelmének, tartósságának növeléséhez, közérzetének - átmeneti - javításához igen gyakran különféle élénkítő szerek, esetenként gyógyszerek fogyasztására van szükség. Hajlamos a gyakori megbetegedésre. Immunrendszerét a kisebb fertőzések, könnyebb megbetegedések leküzdése is már igen gyakran komoly feladat elé állítják.

GYENGE

Az egésznapos tevékenységétől még gyakran fárad el annyira, hogy nem tudja kipihenni magát egyik napról a másikra, ezért estére sokszor fáradtnak, levertnek, kimerültnek, rosszkedvűnek érzi magát.

KIFOGÁSOLHATÓ

A rendszeres mindennapi tevékenységétől ugyan már ritkán fárad el, de a váratlan többletmunka még erősen igénybe veszi.

KÖZEPES

Eléri azt a szintet, amely elegendő ahhoz, hogy az egészséges létezése stabil maradjon, azaz tartósan, kiegyensúlyozottan, jó közérzettel élhessen. Rendszeres, heti 2-3 óra testedzéssel a

továbbiakban törekedjen arra, hogy a későbbi élete folyamán is egészsége megőrzése érdekében legalább ezt a szintet megtartsa.

JÓ

Ezt a szintet általában azoknak sikerül elérni, akik valamilyen sportágban alacsonyabb szintű szakosztályban, illetve amatőr szinten rendszeresen edzenek, versenyeznek. Ha valaki arra az elhatározásra jut, hogy élsportoló szeretne lenni, legjobb, ha minél előbb hozzáfekszik az alapvető kondicionális képességeinek magasabb szintre fejlesztéséhez.

KIVÁLÓ

Aki ezt a szintet eléri, már joggal reménykedhet abban, hogy speciálisan is olyan jól terhelhető fizikailag, hogy néhány sportágban már akár élsportoló is lehet.

EXTRA

Ha valaki ezt a szintet eléri és megtartja, akkor az általános fizikai teherbíró-képessége területén elérte azt a szintet, hogy fizikailag kiválóan terhelhető. Az eddigi vizsgálataink szerint ez egyben azt is jelenti, hogy alkalmassá vált szinte valamennyi sportágban olyan rendszeres, magas szintű sportági specifikus edzés elvégzésére, hogy nemzetközi szinten is csúcsteljesítményt érjen el. Élsportolóknak 19 év felett is, az egész sportpályafutásuk alatt folyamatos odafigyeléssel arra kell törekedni, hogy az általános fizikai teherbíró-képesség szintjét a sportághoz szükséges „megkívántság” szintjén tartsák.

Az általános fizikai teherbíró-képesség fejlettsége akkor tekinthető kiegyensúlyozottnak/harmonikusnak, ha a próbázó a vizsgálat során elért összes pontszámainak legalább a felét az aerob állóképesség mérésére alkalmazott próbában szerzi meg.

7. Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvei

7.1. Az intézmény egészségnevelési programja

Alapelvek, fogalmak

Az *egészség* fontos eszköz az ember életcéljainak megvalósítása során. Pozitív fogalom, mely a társadalmi, közösségi és egyéni erőforrásokat, valamint a testi-lelki képességeket hangsúlyozza.

Az *egészségfejlesztés* az összes, nem terápiás egészségjavító módszer gyűjtőfogalma, tehát magában foglalja a korszerű egészségnevelés, az elsődleges prevenció, a mentálhigiéné, az egészségfejlesztő szervezetfejlesztés, az önsegítés feladatait, módszereit. Az egészségfejlesztés az a folyamat, amely képessé teszi az embereket arra, hogy saját egészségüket felügyeljék és javítsák.

Az egészségfejlesztés az egészséges táplálkozás, az aktív szabadidő eltöltés, a mindennapos testmozgás, a személyi higiéné, a lelki egyensúly megteremtése, a harmonikus párkapcsolat és családi élet kialakítása, fenntartása, a családtervezési módszerek, az egészséges és biztonságos környezet kialakítása, az egészségkárosító magatartásformák elkerülése, a járványügyi és élelmiszer biztonság megvalósítása.

A gyerekek és fiatalok hosszú éveket töltenek az iskolákban. Ebben az időszakban érdemi hatást lehet gyakorolni személyiségfejlődésükre, mely nagyban meghatározza az életmódjukban később kialakuló szokásaikat, az életideálokat, preferenciák kialakítását.

Az egészségnevelés célja

Az egészségnevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását, annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék minden tagja képes legyen arra, hogy folyamatosan nyomon kövesse saját egészségi állapotát, érzékelje a belső és külső környezeti tényezők megváltozásából fakadó, az egészségi állapotot érintő hatásokat, és ezáltal képessé váljon az egészség megőrzésére, illetve a veszélyeztető hatások csökkentésére.

A teljes fizikai, szellemi és szociális jól-lét állapotának elérése érdekében az egyénnek vagy csoportnak képesnek kell lennie arra, hogy meg tudja fogalmazni és meg tudja valósítani vágyait, hogy megtalálja a megfogalmazódott szükségleteihez vezető, egészségét védő és a

környezet védelmére is figyelő optimális megoldásokat, továbbá környezetével változzék vagy alkalmazkodjék ahhoz.

Az egészséget tehát alapvetően, mint a mindennapi élet erőforrását, nem pedig mint életcélként kell értelmezni. Az egészségfejlesztés nem csupán az egészségügyi ágazat kötelezettsége, hanem az egészséges életmódon túl a jól-létig terjed.

Az egészséges életmódra nevelés nem csak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értéként való tisztelésére is nevel.

Az intézményben folyó egészségnevelés kiemelt feladatai

Az iskolának és a kollégiumnak minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését.

Személyi és tárgyi környezetével segítenie kell azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amely a fiatalok egészségi állapotát javítják.

A pedagógusoknak fel kell készíteni a fiatalokat arra, hogy önálló, felnőtt életükben képesek legyenek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani.

Fejleszteni kell a beteg, sérült és fogyatékkal élő embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást.

Meg kell ismertetni a környezet (elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés, a veszélyes anyagok) leggyakoribb, egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit.

Fel kell készíteni a fiatalokat a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére, kezelésére; a tömegközlekedési eszközök megfelelő használatára, az utasbalesetek elkerülésének módjaira.

Figyelmet kell fordítani a veszélyes anyagok illetve készítmények helyes kezelésére, legfontosabb szabályaira (felismerésére, tárolására).

Támogatást kell nyújtani a serdülőknek a káros függőségekhez vezető szokások és életmódok (pl. a dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, helytelen táplálkozás, öltözködési szokások) kialakulásának megelőzésében.

Az intézmény megkerülhetetlen feladata, hogy foglalkozzon a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel, és figyelmet fordítson a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatra történő felkészítésre.

Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki. Fontos, hogy az iskolai környezet is biztosítsa az egészséges testi, lelki, szociális fejlődést. Ebben a pedagógusok életvitelének is jelentős, példaértékű szerepe van.

Az iskola-egészségügyi szolgálattal egyetértésben kialakított nevelési program

A) Egészséges életre nevelés

1. Fizikai aktivitás: aktív szabadidő eltöltés szabad levegőn, rendszeres testmozgás, sportolás
2. Táplálkozás: só- és zsírszegény, vitamin és ásványi anyagokban dús; elhízás – mediterrán diéta; hibás fogyókúra és következményei; táplálkozási zavarok (bulímia, anorexia, stb.)
3. Higiéné: személyi, testi (tisztálkodás, fogápolás, öltözködés), környezeti

B) Szexuális magatartás

1. Testi és pszichés érettség
2. Párvalasztás: önismeret, családi életre nevelés, családon belüli erőszak, udvarlási szokások, felelősségteljes magatartás, biztonságos szex; ezek hiányában: következmények
 - nem kívánt terhesség, abortusz
 - nemi betegségek
 - AIDS

C) Rizikómagatartás

Dohányzás, Alkohol, Kávé (legális drogok)

Stresszes életmód: bizonytalanság, teljesítménykényszer, családfenntartás, munkahely megtartása

Fiatalok szabadidős szokásai illetve szórakozási lehetőségek

Veszélyek

- legális-illegális drogok és hatásaik
- megváltozott szexuális magatartásformák
- csoportos garázdaság
- egyéb, nem kívánatos hatások az egészségre

Az egészségnevelés módszerei:

problémamegoldó gyakorlatok, szituációs játékok

önismereti csoport-foglalkozások

részvétel helyi egészségvédelmi programokon

kortárs-segítők bevonása

egészségnapok szervezése

a szabadidő hasznos, értelmes eltöltésére irányuló programok szervezése

A tanórai egészségnevelés általános tartalmi tantárgyanként

Biológia

- az egészséges életmódra való felkészítés
- a prevenció lehetősége és jelentősége egyéni és társadalmi szinten

- egészségkárosító környezeti faktorok megismertetése
- káros (függőséghez vezető) szokások és életmódok elkerülése
- szexuális kultúra, családtervezés
- segítőkészség, elfogadás a beteg, sérült, fogyatékos embertársak iránt
- konkrét táplálkozási lehetőségek megismerése, melyek segítik az egészséges

életmódot, javíthatják az egészségi állapotot

- legismertebb bakteriális, vírusos betegségek, védekezés lehetősége
- alapvető járványtani fogalmak, megelőzés, védekezés
- alapbetegségek megismertetése, megelőzésük, kezelésük
- mentálhigiéné fogalma és jelentősége

Fizika, kémia

- az élő szervezetre káros fizikai és kémiai hatások (sugárzások, zaj, rezgés, vegyi anyagok) egészségkárosító hatása, kibocsátásának csökkentési lehetőségei
- az élővilágot felépítő alapvető vegyületek megismerése, az életfolyamatokban betöltött szerepük
- a kémiai ismeretek alkalmazása az egészséges táplálkozásban
- az egészségre káros anyagok hatásmechanizmusának lényegi kémiai alapjai

Magyar nyelv és irodalom, német nyelv és irodalom

- a külső és belső harmónia megléte
- önálló gondolkodás és véleményalkotás
- egészséges lelki fejlődés megfelelő körülményeinek felismertetése

- az egyén felelőssége életvitelének kialakításában
- esztétikai, erkölcsi elvek megszilárdítása

Matematika

- logikus gondolkodás fejlesztése
- lényeg kiemelése, szintetizálás
- adatok gyűjtése, feldolgozása, következtetések levonása (helytelen táplálkozás, dohányzás, alkohol, drogfogyasztás statisztikáinak elemzése, diagramok értékelése)

Történelem

- hogyan, mikor és milyen emberi tevékenység révén alakult át a természet
- a természeti népek élete, megoldási lehetőség a globális problémákra

Idegen nyelv

- az emberi test, az egészség-betegség, a táplálkozás
- az életmóddal, táplálkozással kapcsolatos szokások hasonlósága és különbözősége
- az egészségkárosító életmód és azok hatása a környezetre

Népismeret

- mértékletes népi táplálkozás, böjtök hagyománya
- népi gyógyászat, gyógynövények ismerete és használata

Ének-zene

- a helyes hangképzés módszerei
- helyes testtartás ülő és álló helyzetben

- helyes légzés fontossága egészségük megóvása és a tiszta éneklés szempontjából
- légzőszervek, hangképző szervek egészségvédelme

Testnevelés

- egyes sportmozgások, sportok élettani hatásainak ismerete
- a különböző izomcsoportok erősítésének módszerei
- otthoni gimnasztikai gyakorlatok összeállításának ismerete
- sportmozgások, testnevelés órák utáni tisztálkodás igénye
- sportfelszerelés higiéniája
- rendszeres testmozgás életmódba iktatásának szükségessége
- cigaretta, alkohol, drog fogyasztás sportra gyakorolt káros hatása
- egészségre ártalmas, tiltott szerek hatásainak ismeretében azok használatának mellőzése

7.2. Az intézmény környezeti nevelési programja

Az intézmény környezeti nevelési programja

„A környezetvédelemben felmerülő problémák jelentős része vezethető vissza arra a tényre, hogy Magyarországon még nem megfelelő szintű a környezeti tudatosság foka. A lakosság ismeretei a környezetről, a környezetvédelemről, annak megóvásáról hiányosak, és többnyire nem megfelelő színvonalúak.”

A környezeti nevelés alapelvei

A környezeti nevelés olyan értékek felismerésének és olyan fogalmak meghatározásának folyamata, amelyek segítenek az ember és kultúrája, valamint az őt körülvevő biofizikai környezet sokrétű kapcsolatának megértéséhez és értékeléséhez szükséges készségek és

hozzaállás kifejlesztésében. A környezeti nevelés hatást gyakorol a környezet minőségét érintő döntéshozatalra, személyiségformálásra és egy széles értelemben vett viselkedésmód kialakítására.

A környezeti nevelés célja

A környezeti nevelés célja a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel kialakítása. A tanulókat képessé kell tenni arra, hogy a tanórán szerzett ismereteket össze tudják kapcsolni az élet valós ügyeivel, hogy önmaguk lássák meg a problémákat, azok összefüggéseit, és önmaguk keressék az arra adható válaszokat.

Fel kell ismertetni a tanulókkal, hogy a létező környezeti problémák mögött gazdasági, társadalmi problémák állnak, melyek globális problémákká szövődnek össze. Képessé kell tenni a tanulókat arra, hogy a problémákat azonosítani tudják saját környezetükben, életükben, és tanuljanak meg ezeket szem előtt tartva cselekedni.

Meg kell értetni a tanulókkal, hogy környezetünk minősége, gazdagsága létminőségünk egyik alapvető meghatározója. Az ember a természet része, csak akkor van esélye a boldogulásra, ha együttműködik környezetével, és nem uralkodni akar felette, ami a természet törvényeinek megértését, az élet minden formájának elismerését feltételezi.

A tanórai környezeti nevelés általános tartalmi

Biológia, földrajz

- közvetlen kapcsolat kialakítása a környezet élő és élettelen faktoraival
- a Földön lezajló természeti változások, veszélyeztető hatások ismerete, optimális környezetvédelmi megoldások felismerése
- a globális környezeti problémák ismerete, az összefüggések felismerése a környezeti problémák és a társadalmi folyamatok között (a folyamatok a Föld energiaforrásainak kimerüléséhez vezethetnek)
- környezettudatos, ökológiai szemléletmód kialakítása

- a háztartás, közlekedés, veszélyes anyagok környezetkárosító hatásának ismerete, ezek elkerülésének módja, optimális kezelése
- az épített és természetes környezet védelme
- az élőlények „működése”, azokban a káros környezeti hatásokra bekövetkező változások
- Magyarország legfontosabb védett területei, környezetvédelmi problémái
- a természet- és környezetvédelem fogalma, a mellette szóló etikai, egészségügyi, kulturális és gazdasági érvek

A bioszféra kialakulása és alakulása egyszeri és megismételhetetlen folyamat, fenntartásában felelőssége van minden egyénnek!

Fizika, kémia

- a vegyszerek, hulladékok szűkebb és tágabb környezetre gyakorolt hatása
- a vegyi hatások okozta környezeti változások megértetése, magyarázata
- a lokális cselekvés lehetőségei a vegyi szennyeződések káros hatásainak csökkentésében
- környezetbiztonsági ismeretek

Magyar nyelv és irodalom, német nyelv és irodalom

- a természeti értékek, az ember és a természet közötti harmónia
- „nyelvi környezetszennyezés” kerülése a kommunikációban
- a hivatalos nyelv műfaji, formai követelményei: beadványok, kérvények
- retorikai gyakorlat az érdemi megnyilatkozások elősegítésére

Matematika

- adatgyűjtés, adatfeldolgozás, reális becslés készítése

- táblázatok, grafikonok készítése, elemzése
- statisztikai adatok jellemzői, használhatóságuk és korlátaik
- környezeti mérés eredményeinek értelmezése, elemzése statisztikai módszerek alkalmazásával
- a grafikus ábrázolás buktatói, az optikai hatást befolyásoló tényezők

Történelem

- a környezeti változások hatása a gazdálkodásra, életmódra, a közösségi normák alakulására
- a helyi történelmi értékek, hagyományok
- az egész világot érintő globális problémák megismerése
- az ember és a természet egységének felbomlása, az ember természet feletti uralmának kialakulása

Idegen nyelv

- a természet szeretete, hazai és külföldi környezeti problémák
- környezetvédelem helyzete és szervezetei hazánkban és külföldön
- nemzetközi felelősség a környezettel szemben

Ének-zene

- a természet szépségeinek megjelenése a népdalokban, a természet zenei ábrázolása
- a természeti és művészeti szépségfogalom sokrétű kapcsolata
- az élő és élettelen természet hangjainak felismertetése, az emberi hang jelentősége a hétköznapi életben
- a „zenei környezetszennyezés” felismerése és az ellene való védekezés

- a zene közösségteremtő, közösségerősítő szerepe

Testnevelés

- a környezeti hatások egészséget, testi fejlődést befolyásoló hatása
- a környezetszennyezés egészséget befolyásoló hatása
- a testnevelés és a sport hatása az emberi kapcsolatokra, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésére
- a természetes anyagok használata a sportszerek és sportruházat gyártása során
- az egészség és a környezet komplexitásának tudatosítása
- a sportkörnyezet (öltözők, sporttelep, tornaterem) tisztán tartása

Népismeret

- az épített és természeti környezethez való viszony tradíciói
- természetes anyagok használata
- az ember viszonya a természethez

A tanórán kívüli környezeti nevelés során tudatosítható alapelvek:

- a természet károsítása nélküli teljes élet
- utódainkra megfelelő élettér „hagyományozása”, az elhárítás lehetőségeinek felkutatása
- a természet tisztelete, értékeinek felismerése emberi hasznosságától függetlenül
- személyes elkötelezettség és tolerancia a környezeti kérdésekkel kapcsolatban
- társadalmi szolidaritás és igazságosság az egészséges környezetért
- egészséges, környezettudatos életmód kialakítása

Ennek színterei, lehetőségei:

- szakkörök
- nyári táborok
- iskolai átfogó környezetvédelmi programok, akciók, tanulóknak adott feladatok
- projektek
- kiállítások
- iskolaújság, honlap, videotéka
- média
- tanulmányi kirándulás
- szelektív hulladékgyűjtés
- vetélkedők, tanulmányi versenyek
- kapcsolattartás külső segítő partnerekkel
- művészeti csoportok, ünnepségek

8. A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Programunkban hangsúlyos a felzárkóztatás, a tanulási problémák megelőzése, kezelése. Arra törekszünk, hogy minden gyermeknek biztosítsuk az eredményes tanulmányokat. Helyes tanulási technikák elsajátításával megelőzhető a tanulási kudarc, amelynek sok esetben nem

képességbeli okai vannak, hanem a rossz tanulási módszer. Ez sokat segíthet a motivációban is.

Célunk az átlaghoz igazodó fejlesztés helyett a gyerekek fejlettségéhez és egyéni különbözőségeihez igazodó differenciált fejlesztése, a sajátos nevelési igényű tanulók integrációjának fokozottabb érvényesítése, az inkluzív iskola megalapozása, természetesen az intézmény jellegét (nemzetiségi gimnázium) messzemenőig figyelembe véve.

Az esetleges megkülönböztetés különböző okaival, vagyis a nemi hovatartozáson, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékossgon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés problémájával kiegyensúlyozottan kell foglalkozni. Tudatosítani kell a tanulóknak, hogy joguk van az egyenlő bánásmódra és a diszkriminációmentes életre, elő kell segíteni, hogy elgondolkodjanak a sokszínűség előnyeiről. Az egyenlőség nem jelent egyformaságot. Az egyenlőség elvét a különbségek és a sokszínűség figyelembevételével kell alkalmazni, törekedve arra, hogy az emberek valóban egyenlő bánásmódban részesüljenek

Az egyenlő bánásmód követelményét az oktatással összefüggésben érvényesíteni kell különösen

- a) az oktatásba történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározása, a felvételi kérelmek elbírálása,
- b) az oktatás követelményeinek megállapítása és a követelménytámasztás,
- c) a teljesítmények értékelése,
- d) az oktatáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele,
- e) a kollégiumi elhelyezés és ellátás terén.

Az oktatási intézményben nem működhetnek olyan szakkörök, diákkörök és egyéb tanulói, szülői vagy más szervezetek, amelyek célja más személyek vagy csoportok lejáratása, megbélyegzése vagy kirekesztése.

A nemzetiségi oktatásban való részvételre a törvény előnyben részesítési kötelezettséget ír elő az adott nemzetiséghez való tartozáskor. Ez nem sérti az esélyegyenlőséget.

Iskolánkban a hátránnyal élő tanulók semmilyen módon nem lehetnek megkülönböztetve társaiktól.

- Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg kell tennie a szükséges lépéseket. Ennek felelőse a főigazgató.
- Pályázati és fenntartói segítséggel az intézmény akadálymentesítését meg kell oldanunk.

A nevelőtestület minden tagja legyen tisztában az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokkal, biztosítsa a diszkriminációmentes oktatást, nevelést, a befogadó, toleráns légkört. Bővítse ezen irányú ismeretét. Probléma, esélyegyenlőség sérülése esetén jelezzen felettesének.

A Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium Kollégiumának Pedagógiai Programja

9. A kollégium pedagógiai programja

9.1. Bevezetés

A Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium kollégiumának pedagógiai programja az intézmény pedagógiai programjának része, azzal szerves egységet alkot. A kollégium pedagógiai programja a nevelőtestület által létrehozott és elfogadott, a fenntartó által jóváhagyott szakmai alapidokumentum, mely átfogja és szabályozza az intézmény működésének neveléssel összefüggő valamennyi paraméterét.

Figyelembe vett jogszabályok, dokumentumok:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről,
- 229/2012 (VIII.28) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról,
- a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről, és a köznevelési intézmények névhasználatáról,
- Kollégiumi nevelés országos alapprogramja
(https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok/)
- Az Emberi Jogokról, a Gyermeki Jogokról, az esélyegyenlőségről szóló magyar és nemzetközi dokumentumok.

A törvényeken, rendeleteken túl a kollégiumban folyó szakmai munkát szabályozza:

- Pedagógiai Program
- Szervezeti és Működési Szabályzat
- Házi rend
- Éves munkaterv

9.2. Helyzetfeltárás és –értékelés

9.2.1. Társadalmi, gazdasági, oktatáspolitikai tendenciák, változások, új kihívások

A kollégium a közoktatási rendszer sajátos, szakmailag önálló intézménye. Alapfunkciója megteremteni a megfelelő feltételeket az olyan tanulók számára, akiknek a lakóhelyükön nincs lehetőség az itt biztosított felkészüléshez, a szabad iskolaválasztáshoz való jogaik érvényesítésére, a nemzetiségi oktatásra, illetve akiknek a szülő nem tudja biztosítani a tanuláshoz szükséges körülményeket. (2011. évi CXCV. törvény 17. §)

Az oktatáspolitikai elvárások az utóbbi időben gyorsan változnak. Szükséges a változások felismerése, a piaci viszonyokhoz való minél gyorsabb igazodás képességének megszerzése.

Ennek meg kell jelennie a kollégium életében is. A diákok életpályára való felkészítése során a kollégium esélyteremtő, hátránykompenzáló, tehetségmentő szerepe egyre inkább nélkülözhetetlen. A kollégiumra kiváló pedagógusok által, magas szakmai színvonalon működtetett intézményként van szükség. A kollégium a közösségfejlesztés egyedülálló terepe, amely a társadalom elaprózódása, az éltető kisközösségi rendszer széthullása ellen hat, és a szocializáció, az integráció egyik valóban hatékony eszköze lehet.

A kollégiumi nevelőtestület egyre több negatív jelenséggel szembesül, melynek következtében nő a megoldandó problémák száma (ilyen pl. a családok elszegényedése, egzisztenciális ellehetetlenülése, a nyíló társadalmi olló).

Ezzel párhuzamosan új hangsúlyok, új tendenciák jelennek meg a neveléstudományban is. Az utóbbi évtizedekben a munkaerőpiac elvárásai is változóban vannak, így megváltoztak a sikeres pályaválasztás előfeltételei és a felsőfokú intézményekbe való felvétel módja is. A kollégium alapvető pedagógiai-nevelői céljaival összhangban ez a hátránykompenzáló-fejlesztő munka módosítását is maga után vonja.

A globalizált világ hatásaként a nemzeti és nemzetiségi sajátosságok egyre inkább eltűnedeznek, háttérbe szorulnak. Az újabb generációk számára már kevésbé természetes nemzeti és nemzetiségi kultúrájuk elsajátítása kisgyermekkorban, a Német Nemzetiségi Gimnázium Kollégiuma számára így külön kihívást jelent egy olyan környezet, légkör megteremtése, amely az általános pedagógiai feladatok mellett, a nemzetiségi identitástudat felébresztését, ébrentartását is szolgálja.

A kollégium pedagógiai tevékenysége során kiegészíti a családi és az iskolai nevelést, egyben szociális ellátást, biztonságot és érzelmi védettséget nyújt. A megfelelő pedagógiai környezet biztosításával elősegíti a döntés és felelősség, a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak elsajátítását, gyakorlását. Ezzel sajátos segítséget ad a sikeres társadalmi beilleszkedéshez.

9.2.2. Fenntartói és egyéb partneri, környezeti elvárások

A kollégiumi nevelés célja legfőképp a tanulók szocializációjának, kiegyensúlyozott és egészséges fejlődésének, tanulásának, a sikeres életpályára való felkészítésének segítése, személyiségének fejlesztése, kibontakoztatása.

A kollégiumi nevelés és oktatás *A kollégiumi nevelés országos alapprogramja* alapján mindenekelőtt a Nat kiemelt fejlesztési feladatain keresztül kapcsolódik az iskolai tantervi szabályozáshoz. A kollégiumi nevelésnek és oktatásnak segítenie kell az érintett iskolák nevelő és oktató feladatait.

A kollégium kiemelt feladata, hogy alkalmassá tegye tanulóinkat arra, hogy a megszerzett tudással élni tudjanak, képessé váljanak annak továbbadására. Ennek folyamányaképp nagy

hangsúlyt fektetünk a tudás alapú társadalomban nélkülözhetetlennek tartott kulcskompetenciák kialakítására és fejlesztésére.

A kollégium elsődleges célja az önálló és motivált tanulást és felkészülést támogató, nyugodt és biztonságos légkör biztosítása a gimnázium kollégista diákjai számára. Hosszú távú célja a főváros, valamint a nagy- és kistélepülések német nemzetiségű értelmiségi utánpótlásának nevelése, felkészítés a nemzetiségi értelmiségi munkára, a vezetői szerepek gyakoroltatása. Mindehhez olyan körülményeket valósít meg, ahol a hon- és népismeret, a hagyományörzés, az identitástudatra nevelés kiemelt jelentőséggel bír.

A kollégium kiemelt társadalompolitikai szerepe és feladata, hogy fenntartsa a társadalmi mobilitást: esélyeket teremtsen, biztosítsa a hozzáférést a jó minőségű tudáshoz, segítse a szociális, kulturális hátrányok leküzdését, a társadalmi integráció folyamatát. Fontos szerepe van az egész életen át tartó tanulás megalapozásában, a tanuláshoz szükséges készségek és képességek, a Nat-ban meghatározott kulcskompetenciák erősítésében, a tehetség felismerésében és fejlesztésében, a tanulók felzárkózásának segítségével.

Pedagógiai programunk azokra a magyar és európai pedagógiai, ezen belül elsősorban magyarországi német nevelési értékekre, kollégiumi hagyományokra, tapasztalatokra épít, amelyek megalapozták a jelenlegi magyarországi nemzetiségi kollégiumi nevelést, különös tekintettel a humanista, a nemzeti, a nemzetiségi, a közösségi értékekre, illetve a tudás- és kultúrákövetítésben, a tehetséges tanulók kiválasztásában és gondozásában, a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásában, az esélykülönbségek csökkentésében, a kultúra-követítésben betöltött szerepére.

A Német Nemzetiségi Gimnázium kollégiuma a gimnázium nevelő-oktató tevékenységéből aktív részt kíván vállalni, a maga sajátos eszközeivel igyekszik azt kiegészíteni. Ehhez hozzátartozik - az iskola jellegéből adódóan - a nemzetiségi kultúra ápolása is. A kollégium együttműködik a gimnáziummal, figyelembe véve annak pedagógiai célkitűzéseit. Tevékenysége során kiegészíti a családi és iskolai nevelést, egyben szociális ellátást, biztonságot és érzelmi védeltséget nyújt a tanulóknak. A kollégium a megfelelő pedagógiai környezet biztosításával elősegíti a társadalmi szerepek tanulását, a diákok önszerveződése során kialakuló közösségekben az együttélés, az önkormányzó képesség, a döntés és felelősség, a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak megismerését, gyakorlását. Ezzel a kollégium sajátos támogatást nyújt a sikeres társadalmi beilleszkedéshez.

Kiemelt feladatnak tekintjük az egyetemes, a nemzeti, és nemzetiségi kultúra alapelemeinek közvetítését, diákjaink gondolatformálását, a személyiségük fejlesztését az esztétikai, etikai, intellektuális értékrend aktív közvetítése által.

9.2.3. A működés feltételrendszere

9.2.3.1. Humán erőforrás, személyi feltételek, szervezeti jellemzők

A Német Nemzetiségi Gimnázium Kollégiuma a Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégiummal közös igazgatású intézmény.

a) Elvárások

A kollégiumban a nevelési feladatokat – a közoktatásról szóló törvényben meghatározott végzettséggel, német nyelvtudással rendelkező, pedagógus munkakörben foglalkoztatott – kollégiumi nevelőtanárok látják el, akik

- az iskolai nevelőtestület tagjaival és vezetőivel szoros szakmai együttműködésben végzik munkájukat;
- rendszeres önképzéssel, szervezett továbbképzéssel megújított, korszerű szakmai ismeretekkel rendelkeznek;
- képesek a nevelési folyamat megtervezésére, megszervezésére, irányítására, ellenőrzésére, értékelésre, jártasak a különböző pedagógiai eljárások, módszerek alkalmazásában;
- egyéniségükkel, megjelenésükkel, felkészültségükkel, műveltségükkel, életmódjukkal követendő példaként szolgálhatnak a kollégistáknak;
- megfelelő empátiával rendelkeznek, nevelői eljárásaikban, pedagógiai kommunikációjukban a tanulók iránti tiszteletet, bizalmat, elkötelezettséget és szeretetet helyezik előtérbe;
- képesek a diákok helyzetének, személyiségének megismerésére, megértésére;
- képesek a diákokkal őszinte, bizalmon alapuló viszonyt kialakítani;
- képesek a konfliktusok eredményes kezelésére;
- folyamatosan együttműködnek a tanulók közösségeivel, a nevelésükben részt vevő személyekkel, intézményekkel, nemzetiségi szervezetekkel, önkormányzatokkal;
- szakmai tevékenységeik során együttműködnek a kollégiumi nevelőtestület vezetőivel és tagjaival.

A kollégiumi nevelőtanár munkáját a jogszabályokban foglaltak szerint végzi, tevékenységét a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, valamint az egészséges életmódra és a fenntartható fejlődésre nevelés határozzák meg.

A kollégiumban dolgozó, nem pedagógus munkakörben foglalkoztatottak munkáját is a gyermekközpontúság, a nevelés eredményességének támogatása jellemzi. Jelenlétük, megnyilvánulásaik, tevékenységük és annak színvonala is nevelési tényezőként hat a kollégisták mindennapjaiban.

b) Értékelés és célok

A kollégium fontosnak tartja a kiegyensúlyozott légkört, a szervezett és összehangolt pedagógiai munka folyamatosságának biztosítását és a pedagógusok közti mindennapos információátadást. Ennek fejlesztése érdekében az intézmény célul tűzi ki havonta egy munkaközösségi értekezlet összehívását, melyen az esetleges problémák megvitatásra és a fejlesztési feladatok kitűzésre kerülnek.

9.2.3.2. Gazdálkodási jellemzők, tárgyi - dologi feltételek

Német Nemzetiségi Gimnázium Kollégiumának épülete címe:

1203 Budapest

Vízisport u. 7.

1995 óta üzemel kollégiumként. Tulajdonosa a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata.

Az épület három szintes. A felső szinten 12 lakószoba és egy tanulóhelyiség, az első emeleten 10 lakószoba, egy diákok által használható informatikai szoba, két nevelői szoba (egy nappalos és egy éjszakás), ill. mindkét szinten főzőkonyha, takarítóhelyiség található. Minden szoba összkomfortos: tartozik hozzá egy előtér és egy fürdőszoba WC-vel.

A földszinten helyezkedik el a porta, két betegszoba, egy iroda, takarítóhelyiségek, étkező, konyha és könyvtár.

A pincében van a kölcsönözhető nemzetiségi ruhák tárolására használt helyiség, a kazánház, a mosókonyha, a személyzetet kiszolgáló helyiségek, raktár, illetve a konditerem. A kollégiumhoz tartozik egy kert és egy salakpálya is. Az akadálymentesítés egyelőre nem megoldott. Az épület hétvégén és a tanítási szünetek idején – amennyiben a kollégista tanulók nem veszik igénybe a kollégiumi szolgáltatást - riasztóval védett.

Lakószobák: kétszobás blokkok, két-két ágygal, ill. emeletenként egy-egy különálló kétágyas szoba összesen 42 fő számára.

Berendezésük: heverők, éjjeliszekrények, kétajtós szekrény, tanuláasztalok, székek, könyvespolc, telefon, parafatáblák, képek.

Az előtérben: hűtőszekrény, cipőpolc, tároló polc, mosdókagyló, tükör.

A fürdőszobában (blokkonként egy): zuhanykabin, kézmosó kagyló, WC.

Ebédlő: 8 nagy és 2 kis étkezőasztal székekkel, teríték, zárható, üveges vitrinek, ülőgarnitúra, álló olvasólámpa, színes tévé, dekóder, házimozi-rendszer, DVD-lejátszó.

Könyvtár, olvasóterem: 5 olvasóasztal székekkel, könyvszekrények német és magyar nyelvű kiadványokkal (kötelező olvasmányok, szótárak, lexikonok, tankönyvek, kézikönyvek), pianínó, zongoraszék, műanyag tábla, 3 db olvasólámpa.

Szintenként több társalkodó asztal székekkel, cserepes virágok.

Főzőkonyhák (szintenként egy): hűtőszekrény, villanytűzhely, mikrohullámú sütő, mosogató, konyhaszekrény.

Nevelői szoba: hűtőszekrény, mosogató, polcos beépített szekrény, 2 db asztal, 4 db szék, könyvespolc, tanári kézikönyvtár, számítógép a szükséges kiegészítőkkel (monitor, billentyűzet, egér, nyomtató), számítógépasztal polccal.

Az éjszakai nevelői szoba: 2 db heverő, szekrény, tanulóasztalok, székek, könyvespolc, telefon, parafatábla, képek.

A nevelői szobákhoz WC, mosdó- és zuhanyzóhelyiség is tartozik.

Sportolási lehetőségek: röplabda- és kosárlabdapálya az udvaron, konditerem a pincehelyiségben.

Az intézmény adottságai, felszereltsége, oktatási anyagokkal, eszközökkel való ellátottsága jónak mondható, szolgálja a kollégisták biztonságát, kényelmét, megfelel az otthonosság általános kritériumainak. A kollégium gondoskodik a diákok nyugodt tanulásáról, az önálló ismeretszerzés, a kulturális, a sport és egyéb szabadidős tevékenységek, valamint a diákkörök, a szakkörök működésének feltételeiről, biztosítja a tanulók nyugodt pihenését, az egyéni visszavonulás lehetőségét.

9.2.4. A tanulók (tanuló-összetétel) jellemzői

A kollégium diákjai a Német Nemzetiségi Gimnázium tanulói. Felvételért a gimnázium bármely tanulója folyamodhat. Az elmúlt években megfigyelhető volt az összetétel változása: korábban főként vidéki településekről, nagy távolságból érkeztek kollégistáink, az utóbbi tanévekben azonban megnövekedett a szociális alapon rászorulóknak száma.

A kollégium célja az intézmény vonzóvá tételével az állandó teljes feltöltöttség biztosítása.

9.2.5. A nevelőmunka helyzete

A kollégium igazodva a köznevelési törvény rendelkezéseire, a nevelési folyamat során a tanulói tevékenységeket – annak céljától, jellegétől függően – csoportos és egyéni foglalkozások keretében szervezi. Külön figyelmet fordít specifikusként a nemzetiségi sajátosságokra.

1. Hátránykompenzáció és tehetséggondozás német nyelv és irodalom tárgyból rendszeres szaktanári vezetéssel (évf. differenciált)	2. Hátránykompenzáció és tehetséggondozás magyar nyelv és irodalom tárgyból rendszeres szaktanári vezetéssel (évf. differenciált)	3. Hátránykompenzáció és tehetséggondozás matematika tárgyból rendszeres szaktanári vezetéssel (évf. differenciált)

4. Hátránykompenzáció és tehetséggondozás **történelem** tárgyból német nyelven rendszeres szaktanári vezetéssel (évf. differenciált)
5. Önismereti, tanulás-módszertani foglalkozások, pályaaorientáció és pályaválasztási tanácsadás
6. Szakkörök (rendszeres) kézműves kreatív szakkör német nyelvű filmklub történelem szakkör
7. Hagyományörző, honismereti foglalkozások: évf. differenciált

A kollégium nevelői felkészültek, lépést tartanak a pedagógiai munka elvárás-rendszerének váltoásaival. Alkalmazzák a legújabb módszereket mind a hátránykompenzáció, mind a tehetséggondozás terén:

- differenciálás tudásszint, érdeklődés, tartalom és tanulási követelmények szerint;
- önálló tanulás támogatása;
- audiovizuális és informatikai technológiák és médiumok bevonása;
- kompetenciaalapú kommunikatív nyelvi fejlesztés;
- diák-diák tanulócsoportok működtetése.

A hátránykompenzáció és a tehetséggondozás kiterjed az intézmény nem kollégista diákjaira is.

9.2.6. A tanulók mindennapi iskolai felkészülésének segítése, tanulmányi munkájának támogatása. Hátránykompenzáció. Tehetséggondozás.

A tanulók önálló felkészülése saját szobájukban, szilenciumok keretében történik. A nevelőtanárok segítik a diákokat a tanulás helyes módjának és ésszerű időbeosztásának kialakításában.

A szilenciumok rendje: 16:30-17:15 17:30-18:15 18:45-19:30

A szilenciumi tanulás rendje: saját asztalnál, a széken ülve (ágyon orvosi igazolás esetén, ill. kötelező olvasmány olvasása címén).

A nevelőtanárok minden szilencium kezdetén és alkalmanként szűrőpróbaszerűen ellenőrzik a tanulási fegyelmet a szobákban.

A szilenciumok előtt és után a kollégium biztosítja a tanulni kívánók nyugalalmát. A 22:00 óras takarodót követően 23:00-ig megengedett az ágyban, olvasólámpánál történő tanulás.

A tehetségek kibontakoztatása, a hátránnyal küzdők felzárkóztatását segítő foglalkozások, a hátránykompenzáció, az élethosszig tartó tanulásra való felkészítés a gimnázium és a kollégium összehangolt pedagógiai programja alapján zajlik.

a) Hátránykompenzációt és tehetség-kibontakozást segítő tantárgyi foglalkozások

- rendszeres tantárgyi fejlesztő tevékenység kiscsoportos formában vagy egyénileg;
- folyamatos tantárgyi csoportos vagy egyéni felzárkóztató foglalkozások;
- nemzetiségi szakismeretek hiányosságainak pótlása, ill. a megszerzett tudás elmélyítése;
- nevelőtanárilag ösztönzött diáktársi segítségnyújtás;
- műveltségi hiányok csökkentése különféle rendezvényekkel, előadásokkal.

Az iskolában szerzett ismeretek bővítése és a pályaválasztás segítése érdekében a kollégium különböző szakköröket, diákköröket, rendezvényeket szervez.

b) Tehetség-kibontakoztatást segítő egyéb foglalkozások

- versenyre felkészítés (magyar és német nyelvű tanulmányi versenyek, versmondó versenyek)
- nemzetiségi (honismereti) foglalkozások, előadások
- könyvtári kutatómunka
- kézműves szakkör
- történelem szakkör

9.2.7. A tanulókról való gondoskodás, személyes törődés. Gyermek- és ifjúságvédelem

A kollégiumban kettő csoport működik évfolyamok szerinti elosztásban, egy-egy nevelőtanár vezetésével. A csoportvezető nevelőtanár feladata megismerni csoportja diákjainak egyéniségét, érdeklődési körét, szüleivel való kapcsolatát, családi hátterét.

A *csoportfoglalkozások* keretében elsősorban a tanulócsoporthoz kapcsolatos feladatok, tevékenységek megbeszélése, értékelése történik. A foglalkozások célja, hogy a tanulók elsajátítsák a mindennapi élettel kapcsolatos ismereteket, a közösségi együttélés normáit, a szociális viselkedés alapvető szabályait, a konfliktuskezelő képességet. A tanulók életének, testi-lelki egészségének védelme érdekében hangsúlyt kap a prevenciós tevékenység (balesetek, káros szenvedélyek [dohányzás, alkohol, drogfogyasztás] kialakulásának megelőzése) és az agressziókezelés. Fontos a csoportkohézió fejlesztése, cél a csoportvezető-tanár és a csoport tagjai közti kölcsönös bizalmon alapuló szorosabb kapcsolat folyamatos építése.

A tanulók az *egyéni törődést* biztosító foglalkozásokon tárhatják fel egyéni problémáikat, ezek megoldásában számíthatnak a pedagógus tanácsaira, segítségére.

A nevelőtanárok figyelemmel kísérik a diák:

- magatartását és szorgalmát,

- iskolai előmenetelét,
- általános lelkiállapotát,
- személyes higiéniáját és szobájának igényességét,
- társaihoz, a nevelőtanárokhoz, a kollégium egyéb dolgozóihoz és általában az iskolához való viszonyát,
- káros szenvedélyek felé való esetleges fordulását,
- és ha szükséges, négy szemközti elbeszélgetéseken igyekeznek feltárni a problémák okait, orvosolni azokat, ill. szükség esetén (kompetenciahatárok) szakember segítségét kérik.

9.2.8. Közösségi élet. Hagyományörzés és -ápolás. Diákönkormányzati munka

A kollégium, mint közösségi helyszín nagy hangsúlyt fektet – nemzetiségi jellegénél fogva – a közösségi érzés, az identitástudat, az önszervező készségek kialakulásának elősegítésére, valamint a pozitív közösségi szokások és minták közvetítésére, és a szociális készségek (empátia, tolerancia, kooperáció, konfliktuskezelés, kommunikációs és vitakultúra, szervezőkészség stb.) fejlesztésére.

Segíti a közösségi együttélés szabályainak elsajátítását, az egyén, a csoport, a társadalom kölcsönhatásainak megértését, különös figyelemmel a nemzeti, nemzetiségi és vallási sajátosságokra, segít a hozott és szerzett hátrányok kezelésében és kompenzálásában. Az intézmény egyéni arculatának kialakításához önálló hagyományok megteremtésére és ápolására törekszik. Kíváncsi, hogy a diákok magukénak érezzék kollégiumukat.

A kollégiumnak feladata a családi életre (a családtagi szerepekre, a párkapcsolatok kulturált kialakítására, a takarékos és ésszerű gazdálkodásra stb.) nevelés. E feladatok megvalósításában kiemelt szerepet, és megfelelő teret kap a kollégiumi diákönkormányzati rendszer.

A kollégiumi diákönkormányzat vezetőségének tagjai: elnök, elnökhelyettes. Munkájukat összehangoltan végzik. Az önkormányzat működését az intézmény vezetése személyi és tárgyi feltételek biztosításával segíti.

A kollégiumnak biztosítani kell, hogy a diákok választott tisztségviselőik révén részt vehessenek a tanulóközösségek mindennapi életével kapcsolatos célok kijelölésében, a feladatok végrehajtásában, valamint az elért eredmények értékelésében.

Lehetővé kell tenni, hogy a diákönkormányzat tagjai és vezetői megismerjék és a mindennapi gyakorlatban felelősen alkalmazzák a demokratikus érdekérvényesítés, a problémamegoldás és a konfliktuskezelés technikáit, módszereit.

A DÖK feladatköre:

- értékelés a szobák közötti tisztasági verseny alkalmával az értékelő bizottság tagjaként;

- a házirend folyamatos felülvizsgálata, javaslattétel a kollégium mint közösség hatékonyabb együttműködésére;
- részvétel a felmerülő, diákközösséget is érintő konfliktusok kezelésében, megoldásában;
- részvétel fegyelmi ügyek rendezésében;
- a nemzetiségi kollégiumi kirándulások és programok megszervezésében való aktív részvétel.

a) A közösségi élet megszervezése (az aláhúzással kiemelt rendezvények, események a kollégium saját szervezésű programjai)

- a gimnáziumi évnyitón való részvétel;
- a kollégiumi csoportok megalakulása tanév elején;
- születés- és névnaposok megünneplése (csoport szinten)
- a gimnáziumban megrendezett gólyabálon való részvétel;
- október 6-i megemlékezés a gimnáziummal közös szervezésében;
- október 23-i ünnepség a gimnáziummal közös szervezésben;
- karácsonyi sütemények készítése hagyományos magyarországi német receptek alapján;
- karácsonyi ünnepség nemzetiségi német és magyar műsorral;
- a gimnáziumi szalagavatón való részvétel;
- a gimnázium által szervezett svábbálon való részvétel és az arra való készülés;
- március 15-i ünnepség a gimnáziummal közös szervezésben;
- házi sportversenyek
- csoportablók készítése fotózással;
- ballagók búcsúztatása;
- a gimnáziumi ballagási ünnepségen való részvétel;
- a végzősök szerenádja;
- a gimnáziumi évzárón való részvétel;
- német nyelvű színjátszó csoport működtetése a gimnáziummal közösen, a fellépéseiken való részvétel, és azok megtekintése;

- év eleji alakuló diákönkormányzati gyűlés, szükség szerint elnökségi választással;
- második félév eleji DÖK gyűlés;
- DÖK-gyűlések eseti szükség szerint tanulói vagy nevelőtanári indítvány alapján.

A felsorolásból is kiderül, hogy a teljes diákságot megmozgató közösségi programok nagyrészt a kollégium és a gimnázium viszonylatában zajlanak.

Az országos gazdasági helyzet változása bizonyos feladatok teljesítését megnehezítette, vagy lehetetlenné tette. Így például a diákok kulturális programokon való ingyenes részvétele nem megoldható. Színház-, ill. múzeumlátogatások csak önköltségi alapon szervezhetők.

9.2.9. Kapcsolatrendszer

A kollégium kapcsolatrendszerét az SZMSZ vonatkozó rendelkezései alapján építi ki.

9.2.9.1. A gimnázium és a kollégium közössége, a kapcsolattartás rendje

A kollégiumvezető a főigazgató munkáját a nevelési főigazgatóhelyetttel együtt segíti az intézmény egészét illetően, különös tekintettel a kollégium működésére.

A kollégiumi nevelőtanárok az iskola nevelőtestületének tagjai, részt vesznek az intézmény minden értekezletén, rendezvényén, gyűlésén, fogadóóráján.

A kollégiumi nevelőtanárok és a gimnázium tanárai napi munkakapcsolatban állnak egymással.

Neveltjeik haladását, magatartását illető kérdésekben rendszeres megbeszélést folytatnak a tanulók szaktanáraival, osztályfőnökével, tájékozódnak az esetleges tanulási nehézségekről, viselkedési problémákról.

9.2.9.2. A szülőkkel való kapcsolattartás formája és tartalma

A kollégium nevelési feladatainak eredményes megoldása érdekében rendszeres kapcsolatot tart a szülőkkel (szülői értekezletek, telefonkapcsolat, személyes megkeresés, rendezvények, elektronikus levelezés – email - útján), egyéb törvényes képviselőkkel, szülői szervezetekkel (közösségekkel). A kollégiumi szülői értekezlet a gimnáziumival azonos napon évente kétszer 16:00 órakor kerül megrendezésre. Jelenlévők: kollégiumi munkaközösség-vezető, nevelőtanári kar és a szülők.

A társadalmi változások, a család fogalmának, szerepének módosulása szükségessé teszik a kollégiumban lakó tanulók szüleivel való kapcsolattartás ártértékelését.

A kollégium és a szülők szoros együttműködése nemcsak kívánatos, hanem szükséges a hatékony nevelés eléréséhez. Ezt elősegítendő indítottunk útra egy új kollégiumi hagyományt: a családi nap rendezvényét. Ezen a hétvégi programon szülők, családtagok, kollégisták, nevelők közösen munkálkodnak egy előre meghatározott feladat elvégzésén. A közös munka erősíti az

együttműködő-készséget, az összetartozás érzését és lehetővé teszi a szülő – nevelő viszonylatban a közvetlen, bizalmas kapcsolat kialakulását. A nap folyamán közösen megvalósítandó cél – német nemzetiségi szakkollégium lévén – mindig nemzetiségi témájú.

9.2.9.3. Külső kapcsolatok rendszere

Az intézmény külső szervezetek, intézmények (Német Nemzetiségi Önkormányzat Pesterzsébet, Fővárosi Német Nemzetiségi Önkormányzat, Magyarországi Németek Országos Önkormányzata, stb.), személyek felé történő hivatalos képviselte az intézményvezető joga és kötelessége, melyet átruházhat más intézményi alkalmazottra is.

A kollégium a tanulók szociális, gyermekjóléti problémáit tekintve szükség esetén a gyermekjóléti szolgálatokkal áll kapcsolatban.

9.2.9.4. Az együttműködés hatása a kollégium működésére

A kollégium számára törvényi előírás a kapcsolatok megfelelő kiépítése. A kompetenciahatárokon túllépő problémák megoldásában az élő és kiépített kapcsolatrendszer (gyermekvédelmi jelzőrendszer) elengedhetetlen segítséget nyújt.

9.3. A nevelőmunka fejlesztésének programja

9.3.1. Intézményi nevelésfilozófia, a nevelés alapelvei

A Pedagógiai program alapján megfogalmazott nevelési alapelvek:

- a nemzetiségi identitástudat tiszteletben tartása, fejlesztése;
- reális nemzet- és nemzetiségkép és a közösséghez való kötődés kialakítása, formálása;
- nemzetiségi kultúra megismertetése és ápolása;
- egyéb nemzetiségi hagyományok tisztelete, továbbvitele, teremtése;
- a nemzetiségi történelem megismertetése;
- az alapvető emberi és szabadságjogok, a gyermekeket megillető jogok és a nemzetiségi jogok megismerése és érvényesítése;
- demokratikus, humanista, nemzeti és európai nevelési elvek alkalmazása;
- az előítéletek és kirekesztés megjelenési formáinak, hátterének, veszélyeinek fel- és megismertetése;
- a tanulók iránti felelősség, bizalom, szeretet és tapintat;
- az alapvető erkölcsi normák betartása;
- a nevelőtestület pedagógiai, módszertani felkészültségének folyamatos fejlesztése;

- önálló és motivált tanulás elsajátíttatása;
- „a hátránykompenzáció a diák, és nem a tantárgy segítségét jelenti”;
- különböző irányú tehetségek felkutatása, támogatása és fejlesztése;
- az egyéni és életkori sajátosságok figyelembe vétele;
- fogyatékos tanulóknál a fogyatékoság okozta egyéni szükségletek figyelembe vétele;
- építés a tanulók öntevékenységre, önszerveződő képességére, önállóságra nevelés;
- művelődésre való biztatás egyéni példamutatás és személyes motiválás által;
- az egészséges életvitel, a helyes életmódminta közvetítése;
- a rendszeres sportolás támogatása;
- az egyéni adottságok és készségek felfedeztetése, és az azoknak megfelelő pályaválasztás segítése, azaz az önismeret fejlesztése;
- a szülőkkel való konstruktív együttműködés;
- fenntarthatóság, környezettudatosság;
- felelősségvállalás másokért, önkéntesség;
- médiatudatosságra nevelés;
- gazdasági és pénzügyi nevelés.

a) Fő célok és feladatok

A kollégiumi nevelés célja legfőképp a tanulók szocializációjának, kiegyensúlyozott és egészséges fejlődésének, tanulásának, a sikeres életpályára való felkészítésének segítése, személyiségének fejlesztése, kibontakoztatása.

A kollégium a foglalkozások tervezése, szervezése során kiemelten ügyel a pozitív, aktív tanulási attitűd kialakítására és megerősítésére, egyénre szabott tanulási utak támogatására, a kreativitás fejlesztésére, az egész életen át tartó ismeretbővítés fontosságára, gondoskodik a tanulókkal való személyes törődés tapintatos formáinak kialakítására. Külön figyelmet fordít a nemzetiségi sajátosságokra és a sajátos nevelési igényű tanulók egyéni szükségleteire. A kollégium a foglalkozások formáját és tartalmát úgy határozza meg, hogy azok hozzájáruljanak a tanulók erkölcsi gyarapodásához, személyiségének gazdagodásához, kompetenciáik fejlesztéséhez, a közösség fejlődéséhez.

A Nat az Európai Unió által ajánlott kulcskompetenciákból kiindulva, arra építve, de a hazai sajátosságokat figyelembe véve az alábbiak szerint határozza meg a tanulási területeken átívelő általános kompetenciákat, továbbá azokat, amelyek jellemzői, hogy egyetlen tanulási területhez sem köthetők kizárólagosan, hanem változó mértékben és összetételben épülnek a megszerzett tudásra, fejlődnek a tanulási-tanítási folyamatban.

1. A tanulás kompetenciái
2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
3. A digitális kompetenciák
4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák
5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A kollégium – céljai elérése érdekében – diákközpontú, az egyén és a közösség harmóniáján alapuló környezetet és tevékenységrendszert alakít ki, melynek főbb alapelvei:

Az erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korruptió elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajtátsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár

kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló mérlegelő gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes

táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megővására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A Nat ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítását a tanulóknál úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári léthez.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A felnővekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Pályaorientáció

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket.

Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnővekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás

területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrataltságát. Ennek érdekében a köznevelési intézmény biztosítja a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását.

Médiatudatosságra nevelés

Cél, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, kritikai beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusaival, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint a különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell taníttatni, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

9.3.2. Egyéni és közösségi fejlesztést megvalósító foglalkozások:

9.3.3. Csoportvezetői foglalkozások:

- közösségi foglalkozás a kollégiumi csoportok számára: a csoport életével kapcsolatos feladatok, tevékenységek, események, problémák megbeszélése, értékelése;
- tematikus csoportfoglalkozások: rendeletben előírt témakörök alapján, meghatározott időkeretek között.

9.3.4. A kollégiumi közösségek szervezésével összefüggő foglalkozások:

- a kollégiumi diákönkormányzat működésének támogatása;

- kollégiumi diákfórumok (kollégiumi gyűlés, kisebb közösségek szerinti megbeszélések)

9.3.5. A tanulókkal való egyéni törődést biztosító foglalkozások:

- a foglalkozásokon (tanulói vagy pedagógusi kezdeményezésre) a diákok feltárhatják egyéni problémáikat;
- ezek megoldásában számíthatnak a kollégium pedagógusának tanácsaira, segítségére.

9.3.6. Szabadidő eltöltését szolgáló foglalkozások:

Állandó vagy adott eseményre szerveződő kollégiumi diákcsoportok számára szervezett szakkörök.

9.3.7. A tanulókról való gondoskodás, személyes törődés. A gyermek- és ifjúságvédelem programja

A kollégiumban a csoportvezetőknek *csoportfoglalkozási naplót* kell vezetniük a Nevelői Feljegyzések elnevezésű naplóban. A napló a csoportvezető nevelőtanár felelősségi körébe tartozik. Tartalmaznia kell:

- a csoport létszámát,
- a csoport tagjainak nevét, személyi adatait,
- adott diák számára előírt, ill. ajánlott hátránykompenzáló és/vagy tehetséggondozó foglalkozásokat,
- választott kötelező foglalkozását és egyéb szabadon választott foglalkozásait,
- kollégiumon kívüli tevékenységeit és azok rendjét
- neveltségi és tanulmányi mérési adatait (az elektronikus napló folyamatos figyelemmel kísérésével),
- dicséreteit és elmarasztalásait.

Fokozottan figyelni kell a tanulók szociális hátterét. A társadalmi, gazdasági változások következtében ugyanis egyre több család kerül nehéz helyzetbe, ez pedig a kollégista tanuló életének minden területére kihat. (Pl. diákmunkát kell vállalnia, emiatt a kollégiumnak rugalmasan kell kezelnie az adott tanuló napirendjét.)

Az *egyéni törődés* során a feltárt problémákat és személyes jellegű információkat a nevelőtanár köteles titokként kezelni és harmadik személynek csak kompetenciátúllépés esetén a jogilag megjelölt személy felé továbbadni.

9.3.8. Speciális célcsoportok fejlesztése. Nemzetiségi nevelés

A kollégium alapvető célkitűzése a német nemzetiségi nevelés (ld. 2.2.). Az intézmény ezt három nevelési területen kívánja megvalósítani.

a) Nyelvi fejlesztés

- a német nyelv használatára való bátorítás a hétköznapi életben;
- német nyelvű nem tantárgyi foglalkozások megrendezése (hon- és népismerettel kapcsolatos programok, színjátszó szakkör, német nyelvű filmklub);
- német nyelvű kulturális programokon való részvétel (nemzetiségi színház-látogatás; író-olvasó találkozó);
- német nyelvű műsorok karácsony, születés- és névnapok, húsvét alkalmával;
- részvétel a német nemzetiségi tárgyú országos versenyeken (Abgedreht!; országos színjátszó fesztivál a német nemzetiségi középiskolák számára; nemzetiségi szavalóverseny stb.);
- segítség a DSD-vizsgára való felkészülésben.

b) Honismeret

- hon- és népismeret tárgyú programok szervezése, a szakkörök tematikájába beépülő nemzetiségi témák, projektek;
- német nemzetiségi tárgyú előadások szervezése ill. megtekintése;
- nemzetiségi kirándulások (tájház, sváb községek) szervezése;
- ezek keretében népszokásokkal való ismerkedés;

c) Identitástudat

- a fentebb feladatként megjelölt programok feldolgozása és megbeszélése csoportos és egyéni formában;
- bizonyos hagyományok beépítése a hétköznapi életbe (pl. az adventi és a böjti időszak hagyományai);
- a nemzetiségi kirándulások dokumentálása (fotó, videó) és bemutatása házi jellegű kiállításon.

9.3.9. A tanulók fejlesztésének terve (kompetenciaalapú fejlesztés)

A kollégiumi nevelésben a foglalkozások célja a kollégisták személyiségének, erkölcsi és esztétikai ismereteinek, jellemének, önismeretének, önbizalmának, felelősségvállalásának, közösségi szellemiségének megalapozása, illetve fejlesztése.

A kollégiumi foglalkozások a közösségi kapcsolatok kialakítására, a szociális képességek fejlesztésére, az egyéni tanulási módszerek elsajátítására, a helyes életviteli szokások kialakítására, a tágabb természeti, társadalmi környezetért érzett felelősségre nevelnek.

A kollégiumi együttélésben, a foglalkozásokon és tevékenységekben a kollégisták megtapasztalhatják a másik ember elfogadásának, segítségének és megbecsülésének a fontosságát. Megélhetik az értékek mentén kialakult német nemzetiségi közösséghez való tartozás biztonságát, mélyíthetik a természeti, történelmi és kulturális örökségünk megbecsülését. Nyitottabbá és elfogadóbbá válnak más hazai nemzetiségek és népek kultúrája iránt. Felkészülnek a közéleti szereplésre, egyéni és közösségi érdekeik és értékrendjük képviselésére.

A foglalkozások olyan kompetenciákat is fejlesztenek, melyek révén a tanulóknak kialakul az alkalmazkodóképesség, a tolerancia, a konfliktuskezelő képesség.

A kollégiumi nevelés és oktatás a Nat kiemelt fejlesztési feladatain keresztül kapcsolódik az iskolai tantervi szabályozáshoz.

A kollégium kompetenciaalapú fejlesztési terve a Kollégiumi Nevelés Országos Alapprogramjában meghatározott 12 fejlesztési terület szerint tagolódik. Ez képezi a csoportos és személyre szóló fejlesztő foglalkozások megtervezésének alapját.

A 12 fejlesztési terület:

- A tanulás tanítása
- Az erkölcsi nevelés
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
- Állampolgárságra, demokráciára nevelés
- Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
- A családi életre nevelés
- Testi és lelki egészségre nevelés
- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
- Fenntarthatóság, környezettudatosság
- Pályaorientáció

- Gazdasági és pénzügyi nevelés
- Médiatudatosságra nevelés *kollégiumi csoportfoglalkozások éves óraszám*

TÉMAKÖR	9. évfolyam, 9N évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam
A tanulás tanítása	3	2	2	2
Az erkölcsi nevelés	2	2	2	1
Nemzeti öntudat, hazafias nevelés	2	2	2	1
Állampolgárságra, demokráciára nevelés	2	2	2	1
Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése	1	1	1	1
A családi életre nevelés	1	2	2	3
Testi és lelki egészségre nevelés	2	2	2	2
Felelősségvállalás másokért, önkéntesség	2	2	2	1
Fenntarthatóság, környezettudatosság	2	2	2	2
Pályaorientáció	2	2	2	2
Gazdasági és pénzügyi nevelés	2	2	2	3
Médiatudatosságra nevelés	1	1	1	1
	22 óra	22 óra	22 óra	20 óra

9.3.9.1. A tanulás tanítása

Az egyénre szabott tanulási módszerek elsajátításának nagy jelentősége van, ezzel segítve az iskolai órákra való felkészülést, a jó eredmények elérését, a hátránnyal küzdők felzárkóztatását, a gyermekek tehetségének kibontakoztatását.

A tanulás tanítása, az ismeretszerzést és hasznosítást elősegítő beállítódások kialakítása nagymértékben hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
Időkeret (óra)	3	2	2	2	1
Témák	Tartalmak, tevékenységek				
- különböző tanulási technikák és módszerek alkalmazása - a megszerzett és elsajátított ismeretek értelmezése, rendezése - a könyvtárhasználat rendje és módszerei	Az általánosan elfogadott tanulási módszerek ismertetése, különös tekintettel a közösségben történő tanulásra. Az alapvető tanulási stílusok bemutatása, az egyes stílusoknak leginkább megfelelő, hatékony tanulási módokat kialakítása. Az iskolai követelmények teljesítésére felkészítő tanulási technikák gyakoroltatása. A tantárgyakhoz kapcsolódó ismeretek, tartalmi elemek szabatos szóbeli és írásbeli megfogalmazásának gyakorlati elsajátítása. A megszerzett ismeretek elemzése, értelmezése, rendszerezése. Könyvtárlátogatással segítjük elő, hogy a diákok megfelelő módon és hatékonyan tudják használni a könyvtár nyújtotta ismeretszerzési lehetőségeket. A diákok felkészítése a tudatos, tanulást segítő internethasználatra. A megszerzett ismeretek számonkérése és összevetése az alkalmazott tanulási technika kiválasztásával, megfelelőségével.				

9.3.9.2. Az erkölcsi nevelés

A kollégiumi nevelés során fontos, hogy a diákok megismerjék az alapvető erkölcsi normákat, és ezek a normák beépüljenek személyiségükbe, mindennapi életükbe, tevékenységükbe.

Lényeges, hogy az erkölcsi nevelés a napi élet gyakorlatából, tapasztalataiból vegyen példákat, egyben készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra és azok kezelésére.

A kamasz fiatalok esetében különösen jelentős, hogy segítsen számukra választ találni erkölcsi kérdéseikre, az esetleges problémáikra. Az erkölcsi nevelés nagy hatással van a közösség és az egyén életére egyaránt.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
Időkeret (óra)	2	2	2	1	1
Témák	Tartalmak, tevékenységek				
- erkölcsi érzék kifejlődése és szerepe - felelősség- és kötelességtudat - a munka megbecsülése - mértéktartás, együttérzés, segítőkészség	Az ember, mint értékelő és erkölcsi lény bemutatása. Szerepgyakorlatokon keresztül, a drámapedagógia eszközeivel teremtünk összhangot a lelkiismeret szabadsága és a személy erkölcsi felelőssége között. Példákon keresztül utalunk az erkölcsi értékek és az erkölcsi érzék kialakításának jelentőségére az emberi kapcsolatokban. Irodalmi, történelmi személyiségek életén keresztül ismertetünk különböző erkölcsi választásokat és ezeket értékeljük. A mindennapi élet tapasztalataiból mutatjuk be a morális helytállás jelentőségét, az egyéni döntések meghozatalában betöltött szerepét. A diákokkal az erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket ismertetünk.				

9.3.9.3. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A kollégiumi foglalkozások lehetőséget biztosítanak arra, hogy a tanulók elsajátítsák azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését.

Ennek révén kialakul bennük a szűkebb és tágabb közösséghez való tartozás, a hazaszeretet érzése.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
Időkeret (óra)	2	2	2	1	1
Témák	Tartalmak, tevékenységek				
- közösséghez tartozás, hazaszeretet - nemzeti, népi kultúránk értékei, hagyományai - a hazánkban élő nemzetiségek kulturális szokásai, emlékei, jelene - nemzetünk kapcsolódása Európához	Nemzeti, német nemzetiségi, népi kultúránk értékeinek, hagyományainak bemutatása. A közösségi összetartozást megalapozó közös értékek bemutatása. Történeti előadásokon keresztül alakítunk ki pozitív attitűdöt a településhez, az országhoz, a nemzethez, nemzetiséghez. Az Európához és az Európai Unióhoz való tartozásunk jelentőségét, történeti alapjait ismertetjük. Ismertetjük a nemzeti, a nemzetiségi és az európai identitás kapcsolatát. Egyéni témafeldolgozások révén mutatjuk be a hazai nemzetiségek kulturális és nyelvi sokféleségét.				

9.3.9.4. Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A kollégiumban folyó nevelés sajátos pedagógiai eszközei révén elősegíti a demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közelet működésének megértését.

A közösségi tevékenységek gyakorlásával a diákok átélhetik annak jelentőségét, hogy mit is jelent a felelős állampolgári részvétel a közügyekben a közösség és az egyén számára egyaránt.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
Időkeret (óra)	2	2	2	1	2
Témák	Tartalmak, tevékenységek				

- a demokratikus jogállam felépítése - a felelős állampolgári magatartás jelentősége - a demokrácia elvei és gyakorlati megvalósulása - cselekvő állampolgári magatartás és törvénytisztelet	Ismertetjük a demokratikus jogállam működésének alapelveit, az állampolgárság fogalmát és az alapvető állampolgári jogokat. Szerepjátékokon keresztül értetjük meg a cselekvő állampolgári magatartás és a törvénytisztelet jelentőségét. A diákönkormányzati munka révén gyakoroltatjuk a közügyekben kifejtett hatékony együttműködés jelentőségét, a helyi és a tágabb közösségeket érintő problémák iránti érdeklődés fontosságát. A tanulók tevékenyen vesznek részt a kollégiumi diákönkormányzat munkájában, így a demokratikus elvek megvalósításában, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátításában.
-	

9.3.9.5. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A kollégiumi nevelés elősegíti, hogy kialakuljanak az önismeret gazdag és szilárd elméleti és tapasztalati alapjai.

A közösségi lét, a csoporthoz tartozás, az egymás közötti interakciók elősegítik a reális énkép és az önértékelés kialakulását, melyek a személyiségfejlődés meghatározó elemei.

Mód van a mások helyzetébe történő beleélés képességének kialakítására, mások elfogadására.

Ezek a képességek elősegítik, hogy kulturált közösségi élet alakuljon ki a kollégiumban.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
Időkeret (óra)	1	1	1	1	1
Témák	Tartalmak, tevékenységek				
- az önismeret és társas kapcsolati kultúra - az empátia és mások elfogadása - a tudás és tapasztalat jelentősége - társas kommunikáció	Ismertetjük az önismeret és a társas kapcsolati kultúra meghatározó jellemzőit. A csoport aktív közreműködésével segítjük elő a megalapozott önismeret kialakítását.				

	Bemutatjuk a kulturált társas kapcsolatokat, a helyes egyéni és közösségi élet szabályait. Szerepjátékok segítségével alakítjuk ki, illetve fejlesztjük a mások megértéséhez és tiszteletéhez szükséges képességeket. Csoport előtti megmérettetés révén segítjük elő a pozitív énkép kialakítását az eddig elsajátított készségekre és tudásra alapozva annak érdekében, hogy a diákok sorsukat és életpályájukat maguk alakítsák.
--	--

9.3.9.6. A családi életre nevelés

A család mint a társadalom alapvető közösségi építőköve különös jelentőséggel bír a fiatalok kiegyensúlyozott személyiségfejlődésében.

A kollégiumnak éppen ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek, értékek megbecsülése.

A kamaszkorban kiépülő párkapcsolatoknak fontos szerepe van a későbbi családi közösség kialakításában.

Egymás tisztelete, a másik iránt érzett felelősség, a helyes szexuális kultúra és az erkölcsi értékek kialakítása döntő jelentőségű, melyben a kollégiumi nevelésnek fontos szerepe van.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
Időkeret (óra)	1	2	2	3	3
Témák	Tartalmak, tevékenységek				
- a család szerepe, jelentősége az egyén életében - együttműködés és felelősségvállalás a családban - szexuális kultúra - családtervezés - konfliktusok a családban	Példákon keresztül mutatjuk be, hogy a családi élet színtere a családi otthon. Ismertetjük a család szerepét, jelentőségét az egészséges testi és lelki fejlődés kialakulásában. Hangsúlyozzuk az idős családtagokkal való kapcsolattartás, együttműködés és támogatásuk fontosságát. Felmérjük, hogy kinek, mit jelent a család, az otthon.				

	Szemléltetjük a családi munkamegosztást, ennek helyét és szerepét a hagyományos családi közösségben. Ismertetjük a helyes, felelősségteljes párkapcsolat jelentőségét és kialakításának folyamatát. Ismertetjük a helyes szexuális kultúra jellemzőit és jelentőségét a férfi-nő kapcsolatban. Szerepjátékokon keresztül mutatjuk be a családban előforduló konfliktusokat és kezelésük módját.
--	---

8.3.9.7. Testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életritmus és életvitel kialakítása, tudatosítása meghatározó jelentőségű a fiatalok számára.

A tanulók a kollégiumban olyan ismereteket, gyakorlati képességeket sajátíthatnak el, olyan szokásokat tanulhatnak meg, amelyek segítik őket testi és lelki egészségük megőrzésében, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzésében.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
Időkeret (óra)	2	2	2	2	2
Témák	Tartalmak, tevékenységek				
- egészséges életmód és életvitel - a sport hatása a lelki egyensúly megteremtésében és megőrzésében - prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Ismertetjük a rendszeres testmozgás és az egészségtudatosság kapcsolatát, az elhízás és a korszerű táplálkozás, egészséges életmód és életvitel összefüggéseit. Ismertetjük a káros szenvedélyeket, szokásokat, a teljesítménynövelő szerek használatának veszélyeit. Bemutatjuk és a gyakorlatban alkalmazzuk a rendszeres fizikai aktivitás és sport hatását a szervezetre. Ismertetjük az érzelem-, feszültség szabályozás és agresszió megelőzését a sport, a mozgással járó tevékenységek révén. Diákköri tevékenységek révén a tanulók megtapasztalhatják az egyéni felelősség és döntés jelentőségét az egészséges életvitel és a szabadidős tevékenységek megvalósításában.				

8.3.9.10. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A hátránnyal élők iránt érzett felelősség, és az értük végzett önkéntes feladatvállalás megfelelő módon segíti a szociális érzékenység kialakulását a tanulóknban.

A szűkebb és tágabb környezetünkben ilyen helyzetben élőkért végzett önkéntes feladatvállalás fontos személyiségfejlesztő hatással bír.

Az önkéntes feladatvállalási hajlandóság beépülése, megszilárdítása fontos nevelési feladat: a tudatos, felelősségteljes állampolgári lét alapvető velejárója.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
Időkeret (óra)	2	2	2	1	1
Témák	Tartalmak, tevékenységek				
- társadalmi felelősségvállalás és szolidaritás - önkéntes feladatvállalás másokért - összetartás és együttérzés	Ismertetjük a hátrányos helyzet fogalmát. Példákon keresztül mutatjuk be a társadalmi felelősségvállalás fontosságát, a másokért érzett szolidaritás jelentőségét. Ismertetjük, hogy mit jelent fogyatékkal élni. A segítő magatartás kifejlődése érdekében szervezhetünk olyan diákkört, melyben beteg, idős emberek élethelyzetén javíthatunk. Az együttműködés, egymásra figyelés képességének kialakítása érdekében élethelyzeteken keresztül mutatjuk be az egyéni felelősség és a közös felelősségvállalás egymásra hatását. Ismertetjük a tágabb közösségért (kollégium, település) végzett önkéntes munka lehetőségeit és jelentőségét.				

9.3.9.11. Fenntarthatóság, környezettudatosság

A mai társadalmi, gazdasági helyzetben kitüntetett szerepe van a természeti környezet megóvásának.

Kollégiumi diákjaink megtanulják, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használják.

Felkészítjük őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására, a környezet védelmét elősegítő tevékenységekre, közös cselekvésekre.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
Időkeret (óra)	2	2	2	2	2
Témák	Tartalmak, tevékenységek				
- a természet és az emberi környezet egymásra hatása - természeti erőforrásaink védelme - ipari termelés és a környezet védelme - 'gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan'	Ismertetjük és lehetőségeink szerint bemutatjuk a környezetre káros anyagokat és tevékenységeket. Bemutatjuk (pl. természetfilm segítségével) az ember és természet egészséges együttélését. A gyakorlatban természeti környezetet védő tevékenységeket, akciókat szervezünk. Bemutatjuk az újra hasznosítható anyagok sokszínű felhasználhatóságát. A tanulók számot adnak az iskolában tanultak felhasználásával arról, hogy miként tudnának segíteni környezetük megóvásában. Ismertetjük a környezetkímélő életmód előnyeit úgy egyéni, mint a közösségre gyakorolt hatása alapján.				

9.3.9.12. Pályaorientáció

A kollégium olyan feltételekkel rendelkezik, melyek az öntevékeny tanulói cselekvések révén biztosítják a képességeik kibontakoztatását, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják későbbi hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát.

A különféle szakkörökön, önképző körökön képessé válhatnak arra, hogy a számukra megfelelő pályaválasztásuk érdekében megtegyék a szükséges erőfeszítéseket.

A pályaválasztáson túl egyben felkészülhetnek a választott életpályára is.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
----------	-----	----	-----	-----	-----

Időkeret (óra)	2	2	2	2	2
Témák	Tartalmak, tevékenységek				
- tevékenységek és szakmák jellemzői - különféle életpályák bemutatása - a munka világa és jellemzői - továbbtanulási lehetőségek	Bemutatjuk a különféle szakmákat és a betöltésükhöz szükséges képességeket, adottságokat, ergonómiai elvárásokat. Önismereti teszt segítségével felmérjük a tanulók személyiségjellemzőit, érdeklődési körét és ehhez kapcsolódóan a pályaválasztási lehetőségeit. Bemutatjuk, milyen pályaválasztási dokumentumok léteznek és azok hogyan használhatók. Ismertetjük és gyakoroltatjuk az álláskeresés (bemutakozás, interjú, pályázat írás stb.) különböző technikáit. Bemutatjuk, hogy a folyamatos tanulás, az újabb képzettség megszerzése mennyiben segíti a pályamódosítást, és munkanélkülivé válás esetén az újbóli elhelyezkedést.				

9.3.9.13. Gazdasági és pénzügyi nevelés

A pénz világának, a helyes gazdálkodás alapvető szabályainak megismerésére a kollégium megfelelő helyet és lehetőséget biztosít a tanulók számára.

Működése egyben megfelelő példát mutat arra, hogy miként kell és szabad a javakkal ésszerűen gazdálkodni, a fogyasztás szerkezetét a lehetőségekhez viszonyítva megfontolt módon kialakítani.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
Időkeret (óra)	2	2	2	3	3
Témák	Tartalmak, tevékenységek				
- a gazdaság működésének alapjai - a családi gazdálkodás - munka, fogyasztás és gazdálkodás - pénzkezelés technikái	Bemutatjuk a helyes családi gazdálkodást különféle családszerkezetben. Példákon keresztül ismertetjük, milyen problémák adódhatnak a társadalomban a helytelen gazdálkodás miatt és ezek milyen következményekkel járnak. Ismertetjük a banki műveleteket (csekk kitöltése, bankkártya használata, pénzátutalás stb.). Bemutatjuk a munkával szerzett jövedelem és az ebből finanszírozható javak, szolgáltatások összefüggéseit.				

vállalkozás és kockázat	Ismertetjük a vállalkozás lényegét, alapvető formáit és a működési módjukat. Példákon keresztül mutatjuk be, mit jelent a kockázatelemzés, a kockázatvállalás, miért van ennek jelentősége, és melyek a veszélyei.
-------------------------	--

9.3.9.14. Médiatudatosságra nevelés

A társadalmi élet szinte minden mozzanatát áthatják a különféle médiumok.

A diákok kollégiumi nevelésének szempontjából tehát fontos, hogy értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét, a társadalom és a média kölcsönös kapcsolatát.

A médiatudatosságra nevelés során a megfelelő értelmező, mérlegelő beállítódás kialakításának és fejlesztésének meghatározó jelentősége van valamennyi korosztály számára.

Programterv

Évfolyam	9N.	9.	10.	11.	12.
Időkeret (óra)	1	1	1	1	1
Témák	Tartalmak, tevékenységek				
- a média társadalmi szerepe - a reklám és a fogyasztás összefüggése - a médiatartalmak és a valóság összefüggése - az internet használatának szabályai, a helyes etikai magatartás és felelősség - a számítógép, az internetfüggőség veszélyei	Megismerkedünk a hagyományos médiával a különféle folyóiratokon, kiadványokon keresztül. Az elektronikus médiák (internetes ismeretterjesztő oldalak, e-book stb.) használatát gyakorljuk. Reklámok céljait, hatásait mutatjuk be különféle (pozitív és negatív) példákon keresztül. Jogsabályokat, etikai előírásokat ismertetünk a hagyományos média és az internet használat esetében. Gyakoroltatjuk különféle ismeretek hozzájutásának módjait az internetes keresők segítségével. Az adatbiztonság szabályait, megteremtési lehetőségeit ismertetjük. Bemutatjuk az internet- és játékküggőség kóros hatásait.				

9.4. A kötelezően biztosítandó foglalkozások rendszere, szerkezete

9.4.1. Felkészítő, fejlesztő foglalkozások

A kollégium nagy hangsúlyt helyez a pozitív tanulási attitűd kialakítására és megerősítésére, a kreativitás fejlesztésére, külön figyelmet fordítva a nemzetiségi sajátosságokra, feltárva és figyelembe véve a tanulók személyiségének egyéni sajátosságait.

9.4.1.1. Tanulást segítő foglalkozások

a) rendszeres iskolai felkészülést biztosító egyéni foglalkozás (szilencium)

A tanulók önálló felkészülése saját szobájukban, szilenciumok keretében történik. A nevelőtanárok segítik a diákokat a tanulás helyes módjának és ésszerű időbeosztásának kialakításában.

A szilenciumok rendje: 16:00-16:45 17:00-17:45 18:00-18:45

A szilenciumi tanulás rendje: asztalnál, a széken ülve (ágyon orvosi igazolás esetén, ill. kötelező olvasmány olvasása címén).

b) előzetes felmérésen alapuló, differenciált képességfejlesztő, tehetséggondozó foglalkozás, a valamilyen okból lemaradt tanulók felzárkóztatása, a kiemelkedő képességű tanulók gyorsabb haladásának, a sajátos érdeklődésű tanulók foglalkoztatásának biztosítása

- Német nyelv

Kimeneti cél: DSD (Deutsche Sprachdiplom) nyelvvizsgára való felkészítés. Évfolyamonként a Közös Európai Referenciakeret (CEFR) által meghatározott nyelvi szintek szolgálnak célként. Emelt szintű nemzetiségi német érettségi magas színvonalú teljesítése.

Elvárt kollégiumi német nyelv érettségi átlag: 4,00.

Évfolyamokra lebontva: ld. Függelék

- Német irodalom

Kimeneti cél: nemzetiségi német érettségi magas színvonalú teljesítése.

Elvárt kollégiumi német irodalom érettségi átlag: 4,00.

Évfolyamonként a gimnázium Pedagógiai Programjában meghatározottak szolgálnak célként.

Évfolyamokra lebontva: ld. Függelék

- Német nemzetiségi hon- és népismeret

Kimeneti cél: népismeret érettségi magas színvonalú teljesítése.

Elvárt kollégiumi népismeret érettségi átlag: 4,50.

Évfolyamonként a gimnázium Pedagógiai Programjában meghatározottak szolgálnak célként.

Évfolyamokra lebontva: ld. Függelék

- Magyar nyelv és irodalom

Kimeneti cél: magyar érettségi magas színvonalú teljesítése.

Elvárt kollégiumi magyar érettségi átlag: 4,00.

Évfolyamonként a NAT tantervi követelményrendszere szolgál célként.

Évfolyamokra lebontva: ld. Függelék

- Történelem

Kimeneti cél: történelem érettségi magas színvonalú teljesítése.

Elvárt kollégiumi magyar érettségi átlag: 4,00.

Évfolyamonként a NAT tantervi követelményrendszere szolgál célként.

Évfolyamokra lebontva: ld. Függelék

- Matematika

Kimeneti cél: matematika érettségi magas színvonalú teljesítése és a emelt szintű csoportokban minél több emelt szintre jelentkező tanuló.

Elvárt kollégiumi matematika érettségi átlag: 4,00.

Évfolyamonként a NAT tantervi követelményrendszere szolgál célként.

Évfolyamokra lebontva: ld. Függelék

c) az ismeretek bővítése és a pályaválasztás segítése érdekében szervezett szakkörök, diákkörök

A nevelőtanár feladata szakkörök, ill. diákkörök szervezése és tartása, témájában a vezetőséggel egyeztetve, a kollégium jelen Pedagógiai Programjában meghatározott célkitűzéseivel összhangban.

9.4.2. Speciális ismereteket adó foglalkozások

9.4.2.1. A tanulókkal való egyéni törődést biztosító foglalkozások

A tanulók az *egyéni törődést* biztosító foglalkozásokon tárhatják fel egyéni problémáikat, ezek megoldásában számíthatnak a csoportvezető pedagógus tanácsaira, segítségére. Az erre szánt órakeret heti egy óra csoportvezetőnként. Ezek az alkalmak biztosítják leginkább a tanulóval való bizalmi viszony fenntartását. A törvény szerint egyéni törődésnek számít minden olyan cselekvés, mely maximum három tanuló bevonásával történik. A kollégiumi nevelőtanár munkájának talán ez a legfontosabb része, hétköznapiakban valójában sokkal több időt szán rá, mint amennyit az időkeret meghatároz rá.

9.4.2.2. Szabadidő eltöltését szolgáló foglalkozások

A kollégium szabadidős foglalkozásait pedagógiai célkitűzéseivel összhangban szervezi meg, különösen ügyelve úgy a nemzetiségi identitástudat, mint a kulcskompetenciák fejlesztésére és megerősítésére.

9.5. A kollégiumi nevelőmunka eredményességének ellenőrzése, mérése, értékelése

9.5.1. Neveltségi ellenőrzés, mérés, értékelés

9.5.1.1. Bemeneti

Előzetes mérési adatokat már a gimnáziumba való szóbeli-írásbeli felvételiztetés során szerez a kollégium, amelyeken a felvételi bizottságokban a kollégiumi nevelőtanárok is tagok. A neveltségi szint ellenőrzése és mérése a *beköltözéskor* kezdődik szisztematikusan, amelynek részét képezi:

- a szülőkkel való első találkozás,
- az új kollégisták adatainak felvétele a Kollégiumi Adatlapra,
- a szobák kiosztása és birtokbavétele,
- a kollégiumi ellenőrzők átadása,
- a házirend megismertetése és
- az ehhez kapcsolódó beszélgetés.

Második fontos eleme a *csoportok megalakulása* év elején, amikor a csoportvezető

- közelebbről megismerkedik csoportja új tagjaival,
- felméri a tanulmányi és egyéb célkitűzéseiket (rögzíti a csoportfoglalkozási naplóban és javaslatokat tesz ezen a téren),
- meginterjúvolja csoportja tagjait nyári élményeikről.

9.5.1.2. Folyamatos/felmérő

A neveltségi ellenőrzés és mérés fő viszonyítási eszköze a házirend, melynek betartatását a kollégium következetesen végzi,

- szúrópróbaszerű és
- a szilenciumok kezdetekor végzett rendszeres ellenőrzés során.

A kisebb vétségek szóbeli figyelmeztetéssel járnak, az ismétlődő ill. súlyos házirend megszegés írásbeli

- nevelőtanári figyelmeztetést, intőt, rovót,
- főigazgatói figyelmeztetést, intőt, rovót

vonnak maguk után (helye a kollégiumi ellenőrző, ill. a csoportfoglalkozási napló). Kiemelkedően súlyos esetben fegyelmi eljárás, kollégiumból való elbocsátás a büntetés.

A kollégiumi nevelő munkának azonban a büntetésnél is fontosabb eleme a dicséret, mert motiváló hatással bír. A nevelőtanárnak feladata a diákot dicsérettel inspirálni. Ennek első fokozata a szóbeli dicséret, második az írásbeli

- nevelőtanári dicséret
- csoportvezetői dicséret
- kollégiumvezetői dicséret
- főigazgatói dicséret (helye a kollégiumi ellenőrző, ill. a csoportfoglalkozási napló).

A kollégium támogatja a diákok közösség előtti elismerését, ezzel is számos nevelési fejlesztési feladatát teljesíti.

A házirend lényeges pontja a szobák tisztaságának fenntartásának elvárása, ami nevelési fejlesztési területként is helyet kap a kollégiumi nevelői munkában.

A nem házirendbe tartozó nevelési területek ellenőrzése, mérése és értékelése általános nevelőtanári feladat, de legfőképp a csoportfoglalkozásokon a csoportvezető által, illetve az egyéni törődést biztosító foglalkozásokon történik. Az egyéni törődéseken felmerülő bizonyos mérési adatok titoktartási kötelezettség alá eshetnek.

9.5.1.3. Kimeneti/összegző

A csoportvezető feladatai közé tartozik a folyamatos neveltségi mérési adatok félévenkénti összesítése a csoportfoglalkozási naplóban. Ennek kapcsán a kollégium fejlesztési hosszú távú feladatokat fogalmaz meg a diákokra, ill. a nevelői munkára nézve. A végzett diákok esetében ezek az adatok képezik a neveltségi *hozzáadott érték* megállapításának alapját és eszközét.

9.5.2. Kompetenciafejlesztési ellenőrzés, mérés, értékelés

9.5.2.1. Bemeneti

A beköltözéskor, a csoportok megalakulásakor, az első csoportfoglalkozásokon és a tanév kezdeti időszakában általában a csoportvezetők és a nevelőtanárok folyamatosan figyelik és mérik a kollégisták készségeit, képességeit és attitűdjeit. A nevelőtestület ajánlásokat tesz a diák fejlesztő és szakköri foglalkozásokon való részvételére. A speciális képességekkel rendelkező kollégisták számára a gimnázium, ill. külső intézmények által szervezett foglalkozásokat is ajánl a kollégium.

9.5.2.2. Folyamatos/felmérő

A csoportvezetők figyelemmel kísérik a kollégista szakkörökön, csoportfoglalkozásokon, ill. belső és külső szervezésű szabadidős tevékenységeken való részvételét, fejlődését, érdeklődésének változását. Az ezzel kapcsolatos statisztikai adatokat, feljegyzéseket a csoportfoglalkozási naplóban vezetik.

9.5.2.3. Kimeneti/összegző

A csoportvezető feladatai közé tartozik a folyamatos kompetenciaalapú mérési adatok félévenkénti összesítése a csoportfoglalkozási naplóban. Ennek kapcsán a kollégium hosszú távú fejlesztési feladatokat fogalmaz meg a diákokra, ill. a nevelői munkára nézve. A végzett diákok esetében ezek az adatok képezik a neveltségi *hozzáadott érték* megállapításának alapját és eszközét.

A kollégiumi helyek éves megpályáztatása szintén a mérés-értékelési rendszer részét képezi. A pályázat témái és formája kompetenciafejlesztő célúak, ellenőrzésük során a hangsúly a készségekre, képességekre és a megfelelő attitűdökre helyeződnek. A szöveges értékelést a javító német szakos nevelőtanár végzi. A nyert adatokat a kollégium minden évben dokumentálja.

9.5.3. Tanulmányi ellenőrzés, mérés, értékelés

9.5.3.1. Bemeneti

A kollégium társintézménye, a gimnázium a 01 kódszámú kezdő németes osztályba jelentkezők számára matematika és magyar nyelv tantárgyakból előírja a központi írásbeli felvételi vizsgát, magyar nyelvből saját szóbeli felvételi vizsgát szervez; a 02 haladó németes osztályba jelentkezőknek a központi matematika és magyar nyelv írásbeli mellett iskolai német nyelvi írásbeli és szóbeli felvételi vizsgát szervez. A kollégium nevelőtanárai a felvételi bizottságok tagjai. A felvételi tanulmányi mérések leendő kollégistákra vonatkozó adatait a kollégium átveszi, melyek saját bemeneti méréseinek alapját képezik.

A mérési eredményektől függően történik a hátránykompenzáció ill. a tehetségek kiválasztása és gondozása.

A méréseket és a kiértékelést az adott szakterületen dolgozó kollégák és a nevelőtanárok együttesen végzik, a gimnázium szaktanáraival rendszeresen egyeztetve. Eredményeit közlik a

tanuló csoportvezetőjével, aki az adatok ismeretében tesz javaslatot a tanulónak (esetenként kötelezi a tanulót) a kudarcok feloldását célzó programokban való részvételre. Ezek:

- tanulás-módszertani, tanulásszervezési beszélgetéseken, tréningeken való csoportos részvétel, illetve egyéni foglalkozás,
- egyéni felzárkóztató tantárgyi foglalkozás (esetenként a gimnázium szervezésében)

9.5.3.2. Folyamatos/felmérő

A szilenciumok alatti folyamatos tanulást, a szorgalmat és tanulás hatékonyságát a nevelőtanárok rendszeres ellenőrző munkával mérik.

Havi rendszerességgel a csoportvezetők átvezetik a gimnáziumi elektronikus naplóból a kollégiumi csoportfoglalkozási naplóba az adott hónapban szerzett érdemjegyeket. Ezek alapján kollégiumi szintű tanulmányi diagram készül.

Azok a kollégisták, akik szilenciumi munkája, vagy tanulmányi előmenetele a kíváncsálgatás alatt marad, a kollégiumi nevelőtestület mérlegelése szerint különleges elbánásban részesülnek (kiemelés a lakószobai szilenciumok alól tanári felügyelet alá, szigorúbb hátránykompenzációs munka, kimenőmegvonás).

9.5.3.3. Kimeneti/összegző

A csoportvezető feladatai közé tartozik a folyamatos tanulmányi mérési adatok félévenkénti összesítése a csoportfoglalkozási naplóban. Ennek kapcsán a kollégium hosszú távú fejlesztési feladatokat fogalmaz meg a diákokra, ill. a nevelői munkára nézve. A végzett diákok esetében ezek az adatok képezik a neveltségi *hozzáadott érték* megállapításának alapját és eszközét.

9.6. A közösségi élet színterei, fejlesztésének módszerei, eszközei

A kollégiumi közösség szerkezetének alapja a csoport. A kollégium legkisebb szervezeti egysége, amelyet a csoportvezető nevelőtanár irányít. A csoportok összetétele lehetőség szerint homogén életkori struktúrájú, ami lehetőséget teremt többek között a csoporttagok egymás közötti kapcsolatának kialakítására, fejlesztésére.

9.6.1. Szabadidő megszervezésének, fejlesztésének módszerei, eszközei

Célunk, hogy diákjaink tanulással ki nem töltött idejét a lehető legnagyobb szinten hasznos tartalommal töltsük meg. Hisszük, hogy ha minél nagyobb arányban sikerül szervezett programokkal kitölteni ezt az időkeretet, akkor sokkal hasznosabban tudják szabadidejüket felhasználni mintha önálló tevékenységeket végeznének.

9.7. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke

A kollégium eszközellátottsága és felszereltsége megfelelőnek mondható, támogatja a kollégisták fejlődését és a nevelőtanárok munkáját.

Egyedüli igényként egy tágasabb nevelői szoba merült fel, ennek megvalósítása azonban jelenleg az épület szerkezetéből adódóan megoldhatatlan.

NÉMET NEMZETISÉGI GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM
DEUTSCHES NATIONALITÄTENGYMNASIUM UND SCHÜLERWOHNHEIM

Záró rendelkezések

9.8. A Pedagógiai Program érvényessége, módosítása, nyilvánossága

A pedagógiai program érvényességi ideje

Az intézmény 2026 szeptember 1. napjától, felmenő rendszerben szervezi meg nevelő és oktató munkáját e módosított pedagógiai program alapján, addig a jóváhagyott korábbi programot alkalmazza.

A pedagógiai programban található helyi tantervek minden évfolyamon érvényesek.

9.9. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja. A nevelők szakmai munkaközösségei minden tanév végén írásban értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

9.10. A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet az intézmény főigazgatója, a nevelőtestület bármely tagja, a nevelők szakmai munkaközössége, valamint az intézmény fenntartója.

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület véleményezi, és az a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A módosított pedagógiai programot a módosítást követő tanév szeptember 1-jétől kell bevezetni.

9.11. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.

Egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve helyeken tekinthető meg:

– az intézmény fenntartójánál

- az intézmény irattárában
- az intézmény könyvtárában
- az intézmény főigazgatójánál
- az intézmény nevelői szobájában
- az intézmény honlapján.

9.12. A pedagógiai program mellékletét képezik a tantárgyankénti helyi tantervek.

9.13. A PEDAGÓGIAI PROGRAM ELFOGADÁSA ÉS JÓVAHAGYÁSA

A Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium nevelőtestülete az intézmény Pedagógiai Programjának módosítását a mai napon megtartott nevelőtestületi értekezleten véleményezte.

Budapest, 2026. 09. 11.

A Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium Diákönkormányzata az intézmény Pedagógiai Programjának módosításával kapcsolatos véleményezési jogát gyakorolta.

Budapest, 2026. 09. 11.

a Diákönkormányzat vezetője

A Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium Szülői munkaközössége az intézmény Pedagógiai Programjának módosításával kapcsolatos véleményezési jogát gyakorolta.

Budapest, 2026. 09. 14.

a Szülői munkaközösség vezetője

A Német Nemzetiségi Gimnázium és Kollégium Pedagógiai Programját, amelyet az intézmény nevelőtestülete 2026. szeptember ...-én véleményezett, a mai napon a Fenntartó képviselőjeként jóváhagyom.

Budapest, 2026. 09. 14.

a Fenntartó képviselője